

Latvijas Kultūras akadēmija
Kultūras socioloģijas un menedžmenta katedra

LATVIJAS RADOŠO PILSĒTU ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN PROBLEMĀTIKA

Bakalaura darbs

Autors/e:

Akadēmiskās bakalaura/maģistra studiju programmas “Mākslas”

Kultūras socioloģijas un menedžmenta apakšprogrammas

4. kursa studente Agnese Sarguna

(ID Nr. 20113421)

Darba vadītājs/a:

Mg. art., doc Ieva Zemīte

/paraksts/

Rīga

2015

SATURS

IEVADS	4
1. RADOŠAS PILSĒTAS JĒDZIENS, PROBLEMĀTIKA UN ATTĪSTĪBA	7
1.1. Pilsētas veidošanās vēsturiskais konteksts un attīstības priekšnosacījumi	7
1.2. Radošuma un radošās ekonomikas loma pilsētā.....	9
1.3. Radošās un kultūras industrijas kā radošās pilsētas veidotājas.....	11
1.4. Radošas pilsētas definējums un tā problemātika	13
1.5. Radošas pilsētas kritēriji	16
2. PILSĒTU ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN KULTŪRPOLITIKA LATVIJĀ.....	24
2.1. Pilsētu plānošanas attīstības tendences	24
2.3. Radošo industriju kultūrpolitika Latvijā	27
2.2. Politikas plānošanas dokumenti.....	30
2.4. Radošumā balstītas nevalstiskas iniciatīvas un sabiedrības informēšana.....	35
3. RADOŠO PILSĒTU DEFINĒJUMS LATVIJĀ.....	37
3.1. Radošas pilsētas indikatori.....	37
3.2. Latvijas pilsētu Liepājas un Valmieras analīze.....	49
3.2.1. Liepājas kā radošas pilsētas analīze	50
3.2.2. Valmieras kā radošas pilsētas analīze.....	55
NOBEIGUMS	61
SECINĀJUMI	63
AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS.....	66
ABSTRACT	70
PIELIKUMI.....	71
1. pielikums Intervijas ar Jāni Ķīnastu atšifrējums.....	72
2. pielikums Intervijas ar Vitu Brakovsku atšifrējums	79
3. pielikums Intervijas ar Ati Egliņu Eglīti atšifrējums.....	98

4. pielikums Intervijas ar Kristu Kalnarāju atšifrējums.....	108
5. pielikums Intervijas ar Karlīni Cercinu atšifrējums	116
6. pielikums Intervijas ar Edgaru Bogdānu atšifrējums	122
7. pielikums Intervijas ar Tomu Upneru atšifrējums.....	132

IEVADS

Ja domājam par 21. gadsimtu un atslēgvārdiem, kas ar to saistās, viens no pirmajiem prātā nāk “radošums” – radošā domāšana, ekonomika, radošās un kultūras industrijas, klasteri, kvartāli, pilsētas utt. Radošums tiek ņemts vērā kā spēcīgs faktors ekonomiskajai izaugsmei un iekļauts politikas plānošanas dokumentos – gan Eiropas, gan atsevišķu valstu un pilsētu līmeņos.

Radošo pilsētu kustība aizsākās 1980os gados, kad tika radīta lielākā daļa nozīmīgo ideju, tolaik atslēgvārdi bija kultūra, māksla, kultūras plānošana, kultūras resursi un kultūras industrijas. Vēl netika runāts par zinātnes, tehnoloģisko un inženierisko radošumu, lai gan arī šiem aspektiem bija nozīmīga loma pilsētu darbībā. Radošums savu universālo izplatību ieguva tikai 1990to gadu vidū. Kultūras industrijas kļuva par radošajām industrijām un radošo ekonomiku, lai gan joprojām nav īstas skaidrības starp terminiem. Radošās šķiras apzināšanās sākās 2002. gadā, kad Ričarda Floridas (*Richard Florida*) darbs “The Rise of the Creative Class” deva kustībai strauju pacēlumu. Tāpat arī digitālo mediju uzplaukums un pastiprinātā interese par dizainu kļuva par tiltu, savienojot tehnoloģijas ar mākslas radītām inovācijām, kas savukārt uzsāka diskusiju par apvienoto radošumu kā piemēram, zinātniskās mākslas kustība, kur zinātniskā un mākslas domāšana ir apvienotas. Turklāt līdz ar priekšstata par pieredzes ekonomiku veidošanos, cēlās arī jutekliskās pieredzes, ko dod radošums mākslā, nozīme. Lai radītu radošu pilsētu, nepieciešama plašāka iztēle, kā piemēram, radošā birokrātija vai sociālās inovācijas, kas joprojām netiek pietiekami izmantotas, lai gan bez tām vietu nevarētu saukt par radošu.¹

Radoša pilsēta attiecas ne tikai uz radošām personām – māksliniekiem, dizaineriem utt. –, tā ietver daudz plašāku interešu loku – radoša pilsēta nozīmē ne tikai jaunu risinājumu meklēšanu esošajām problēmām, bet arī to reāla pielietošana. Tas ir iedzīvotāju kopējs darbs ar vienu mērķi – uzlabot dzīves kvalitāti, vide, kurā sadarbojas visi sabiedrības slāņi. Radošu vidi raksturo tolerance, progresīva domāšana un ilgtspējība.

Latvijas kontekstā pamanāmākās pilsētas, kas uzsver radošumu, pašlaik ir Rīga un Liepāja. Rīgā tiek uzsvērtā radošā kustība kopumā, sadaloties jomās – radošās industrijas (Kultūras ministrijā izveidota Radošo industriju padome; vietne fold.lv nesēn publicējusi radošo industriju katalogu), radošie kvartāli (Spīķeri, Kalnciema kvartāls, Miera iela u.c.), tiek domāts par radošo industriju atbalsta centra izveidi Tabakas fabrikā, regulāri notiek konferences un pieredzes apmaiņa, daudz devis arī Rīgas kā Eiropas kultūras galvaspilsētas

¹ Landry, Charles *The Creative City*. London: Comedia, 2008. p. xxx

gads gan ekonomiskajā ziņā, gan starptautiskās atpazīstamības un tūrisma veicināšanā. Liepāja, savukārt, ir izdevusi žurnālu par radošajām industrijām Liepājā “*Creative Coast*”, kas ietver aktuālo informāciju par pilsētas radošuma kustību, atzīmējama ir arī nesens notikusī konference “*Subject: Creativity*”, kas pulcēja profesionāļus no visas Latvijas pieredzes apmaiņai.

Bakalaura darba pētījuma ietvaros tika intervēti jomas speciālisti – pilsētplānotājs un vietradis Jānis Kīnasts, Britu padomes projekta “*Creative cities*” “Nākotnes pilsētas spēles” aktivitāšu vadītāja Latvijā Vita Brakovska; kā arī Liepājas pilsētas pārstāvji – Liepājas Kultūras pārvaldes starptautisko sakaru un kultūrpolitikas projektu vadītājs Atis Egliņš Eglītis; “Ideju bodes” vadītāja Krista Kalnarāja; un Valmieras pilsētas pārstāvji – Valmieras Kultūras centra direktors Toms Upners, galerijas “Laipa” vadītāja Karlīne Cercina, Valmieras Mākslas vidusskolas direktors Edgars Bogdāns. Tika veiktas daļēji strukturētas padziļinātās intervijas, no kurām darba 3. nodaļā izsecināti Latvijas radošo pilsētu veidošanās priekšnosacījumi un problemātika, kas pārbaudīti abu pilsētu gadījuma analīzē.

Bakalaura darbs būs izmantojams kā noderīgs materiāls pilsētu attīstības politikas plānošanā. To būs iespējams paplašināt, pēc noteiktajiem indikatoriem analizējot arī citas Latvijas pilsētas.

Pētījuma mērķis: noteikt un izanalizēt Latvijas radošo pilsētu attīstības tendences un problemātiku.

Galvenais pētnieciskais jautājums: kā tiek definēta radoša pilsēta un kādas ir radošas pilsētas attīstības tendences Latvijā?

Pētāmie jautājumi:

1. Kāda ir radošo pilsētu koncepta izcelsme?
2. Kādas ir galvenās radošas pilsētas definīcijas un kritēriji?
3. Kāda ir radošo pilsētu situācija Latvijā?
4. Kāda ir Latvijas pilsētu atbilstība esošajiem radošo pilsētu kritērijiem.

Darba uzdevumi:

1. Izpētīt radošo pilsētu koncepta rašanās aizsākumus un attīstību;
2. Raksturot galveno pētnieku izvirzītās definīcijas un radošas pilsētas kritērijus;
3. Veikt radošo pilsētu situācijas analīzi Latvijā;
4. Salīdzināt radošo pilsētu – Liepājas un Valmieras attīstības tendences.

Darba struktūra:

Darbs sastāv no 3 nodaļām un 11 apakšnodaļām.

Pirmajai nodaļai ir piecas apakšnodaļas. Tajās skaidrots, kas ir radoša pilsēta, pilsētas veidošanās vēsturiskais konteksts, radošuma un radošās ekonomikas loma pilsētā, radošo un kultūras industriju jēdzieni, radošas pilsētas definējums, tā problemātika un kritēriji, kas nosaka, ka pilsētu var saukt par radošu.

Otrajai nodaļai ir četras apakšnodaļas. Tajās raksturotas pilsētplānošanas attīstības tendences, analizēti politikas plānošanas dokumenti attiecībā uz radošo pilsētu un radošo industriju attīstību un raksturotas institūcijas, kas atbalsta radošās industrijas un veic sabiedrības informēšanas darbu.

Trešajai nodaļai ir divas apakšnodaļas. Tajās analizētas ekspertu intervijas, no tām izsecināti Latvijas radošo pilsētu attīstības kritēriji. Apvienojot teorijā un intervijās noskaidrotos indikatorus, analizētas Latvijas pilsētas Liepāja un Valmiera un izdarīti secinājumi par to atbilstību radošo pilsētu statusam.

1. RADOŠAS PILSĒTAS JĒDZIENS, PROBLEMĀTIKA UN ATTĪSTĪBA

Šajā nodaļā izklāstīta pilsētas jēdziena teorētiskā bāze – noskaidrots ko nozīmē pilsēta kā jēdziens, izpētīta pilsētas kā fenomena vēsturiskā attīstība. Noskaidrots arī radošas pilsētas rašanās fons - ekonomikas attīstība, radošo un kultūras industriju jēdzieni. Skaidroti gan radošas, gan dzīvojamās (*liveable*) pilsētas jēdzienus definējumi un problemātika, kā arī teorētiskajos avotos meklēti radošas pilsētas kritēriji.

1.1. Pilsētas veidošanās vēsturiskais konteksts un attīstības priekšnosacījumi

Pirmie pierādījumi par pilsētu eksistenci meklējami pirms apmēram 5500 gadiem, kur kā piemērus var minēt Mezopotāmiju, Nīlas ieleju, Indusas ieleju un Hoang-ho ieleju. To rašanos varēja veicināt tirdznieciskie, reliģiskie un politiskie faktori. Viduslaikos pilsētu skaits palielinājās, lai gan tās bija nelielas. Pilsētās dzīvojošo cilvēku skaits līdz pat ~ 1850. gadam svārstījās no 4% līdz 7% salīdzinājumā ar lauku teritorijās dzīvojošajiem. Straujākās pilsētu iedzīvotāju izmaiņas notika līdz ar 19. gs. industriālo revolūciju, kas lika lielam skaitam iedzīvotāju koncentrēties pilsētu centros. Kā šo fenomenu veicinošus faktorus jāmin tehnikas mehanizāciju lauku reģionos, kas ļāva pārsniegt iepriekšējos ražošanas apmērus, uz uzturēt pilsētu iedzīvotājus, kas nebija iesaistīti lauku darbos; masu produkcijas attīstību ražošanā, kas pirms-industriālo amatniecību padarīja nevajadzīgu; un transporta un komunikāciju sistēmu (tvaika motors, dzelzceļa sistēmas) attīstību, kas veicināja tirdzniecību starp attālākām vietām, padarot pilsētas par merkantilisma centriem.²

Mūsdienu pilsētu var raksturot no dažādiem skatu punktiem, tāpēc vienas konkrētas definīcijas tai nav, taču dažādos kontekstos tā definēta atšķirīgi. Latvijas Republikas Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā pilsēta raksturota trīs punktos: 1) pilsētai ir attīstīta komercdarbība, transporta un komunālā saimniecība, kā arī sociālā infrastruktūra; 2) pilsētai ir nozīmīgs kultūras iestāžu komplekss; 3) pilsētā ir ne mazāk par

² William H. Frey and Zachary Zimmer. *Defining the City*. Paddison, Ronan. *Handbook of Urban Studies*. London: Sage, 2001. p. 15

25 tūkstošiem pastāvīgo iedzīvotāju.³ ASV šis likums ir daudz brīvāks – pilsēta var būt jebkura urbāna vieta, kurā dzīvo 2500 vai vairāk cilvēku un kurai ir sava pašvaldība.⁴

Savukārt “Pilsētas enciklopēdijā” (*Encyclopedia of the City*) pilsēta raksturota kā permanenti un blīvi noteikta vieta ar administratīvi noteiktām robežām, pilsēta ir populācijas sasniegums, kuras locekļu primārā nodarbošanās nav saistīta ar zemkopību. Viņu veikums izpaužas trīs veidos – 1) tas ir redzams pilsētas fiziskajā plānojumā: pēc ēkām, infrastruktūras un absolūtā cilvēku skaita, kas tajā dzīvo un strādā; 2) tas ir redzams pēc izteikti urbānā dzīvesveida vai kultūras kādā konkrētajā vietā tiek organizēta dzīve; 3) tas ir redzams pēc lielā iespēju skaita un dažādības, kādos pilsēta ir saistīta ar apmetnēm, kas izkaisītas daudz lielākajā teritorijā.⁵

Luiss Verts (*Louis Wirth*) pilsētu traktē kā dzīvesveidu, ko nosaka trīs galvenie mainīgie, kas ir lielums, apdzīvotība un heterogenitāte jeb iedzīvotāju dažādība. Viņš izvirzījis teoriju, kura paredz – jo intensīvāki ir šie trīs mainīgie, jo vide būs urbānāka. Verts pilsētu analizē no cilvēku sociālo attiecību puses, kas var būt primārās (personiskas un aci pret aci attiecības), sekundārās (neregulāras, bet tiešas savstarpējas attiecības) un terciārās (netiešas formālas attiecības). Tātad, jo lielāka populācija, jo vairāk formālās sekundārās un terciārās sociālās attiecības aizstās primārās attiecības, kas raksturīgas tradicionālā kopienā, un pūļi kļūs anonīmāki. Lielāka apdzīvotība un heterogenitāte radīs lielāku toleranci pret svešiniekiem, jo mijiedarbojas vairāk cilvēku.⁶

ASV urbānists Luiss Mamfords (*Lewis Mumford*) uzskata, ka urbānā dzīve ir radoša un teatrāla (“Pilsēta ir sociālās rīcības teātris”) un pilsēta cauri gadsimtiem ir bijusi civilizācijas centrs, kas radījusi neskaitāmas inovācijas. Šī civilizācijas centra ideja pēdējā laikā ir ieguvusi jaunu nozīmi pateicoties Eiropas Savienības kultūras galvaspilsētu kustībai, kas izceļ katras nācijas unikalitāti un cilvēku radošumu.⁷

Čārlzs Landrijs un Franko Biančini pētījumā “*The Creative City*” pilsētu raksturo kā kompleksu un daudzšķautņainu organizāciju. To var raksturot no dažādiem skatu punktiem: kā ekonomisku struktūru – ekonomiku; cilvēku kopienu – sabiedrību; izveidotu

³ Latvijas Republikas Tiesību akti. *Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. II nodaļa Administratīvās teritorijas. 6. pants Republikas pilsētas. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/id/185993-administrativo-teritoriju-un-apidzivotu-vietu-likums#p-261719>*

⁴ Gottdiener Mark and Leslie Budd. *Key Concepts in Urban Studies*. Pieejams: <http://www.china-up.com:8080/international/case/case/1657.pdf> p. 4

⁵ Caves, Roger W. *Encyclopedia of the City*. London: Routledge, 2005. p. 66 - 67

⁶ Gottdiener Mark and Leslie Budd. *Key Concepts in Urban Studies*. Pieejams: <http://www.china-up.com:8080/international/case/case/1657.pdf> p. 7

⁷ Gottdiener Mark and Leslie Budd. *Key Concepts in Urban Studies*. Pieejams: <http://www.china-up.com:8080/international/case/case/1657.pdf> p. 9

vidi – artefaktu; dabisku vidus – ekosistēmu; kopēji pieņemtu likumu kopums, kas pārvalda ekonomiku, sabiedrību, artefaktu un ekosistēmu – valsts iekārtu. Parasti pilsēta sastāv no piecām atšķirīgām zonām, kas ir: pilsētas centrs; to ietverošā zona (iekšējā pilsēta); priekšpilsētas dzīvojamie rajoni; ārējās dzīvojamās un industriālās teritorijas; un pilsētas pierobeža. Mazākām pilsētām, piemēram, tirdzniecības pilsētām, dažām vēsturiskām pilsētām, piejūras kūrortiem, jaunām pilsētām un mazākām industriālām pilsētām mēdz būt tikai trīs atšķirīgas zonas – centrs, priekšpilsēta un pilsētas robežas zona.⁸

1.2. Radošuma un radošās ekonomikas loma pilsētā

Vēsturiski radošums vienmēr ir bijis neatņemama pilsētas sastāvdaļa. Bet ir vairāki iemesli, kāpēc mūsdienās pilsētu problēmas tiek skatītas caur radošuma prizmu. Daudzas pasaules pilsētas ir piedzīvojušas pārmaiņu periodus. Vecās industrijas izzūd, pievienotā vērtība tiek radīta mazāk caur saražoto, bet vairāk pielietojot jaunās zināšanas par produktiem, procesiem un pakalpojumiem. Faktori, kas kādreiz veidoja pilsētas attīstību – transports, upes, neapstrādāto materiālu pieejamība – ir kļuvuši mazāk būtiski.⁹

Radošums kā alternatīvs domāšanas veids ļauj ieraudzīt iepriekš neredzētas iespējas, atsacīties no esošajiem priekšstatiem, jo katrs ir radošs, taču organizatoriskās struktūras, prāta un darba paradumi to var izsmelt. Radošums ietver domāšanu par problēmu no cita skatu punkta un sākotnējiem principiem; eksperimentēšanu; oriģinalitāti; iespējas pārrakstīt likumus; būt dabiskam; ieraudzīt sakarības šķietami atšķirīgajā; skatīties uz situācijām no malas un elastīgi. Radošums ir “modernistu” jēdziens, jo tas uzsver jauno, progresu un nepārtrauktas pārmaiņas. Katram vēstures periodam ir bijusi sava izpratne par radošumu, taču mūsdienās tas ir nepieciešams, lai spētu sintezēt, savienot, novērtēt dažādu sfēru ietekmes, lai redzētu visaptveroši un saprastu, kā materiālās izmaiņas ietekmē mūsu uzskatus un lai izprastu mūsu dzīves sistēmu ekoloģiju un kā to padarīt ilgtspējīgu. Citiem vārdiem – mums nepieciešamas starpnieka, kas spēj domāt starpdisciplināri, tīklotāja, savienotāja spējas – “vieglāku” spēju kopumu.¹⁰

Radošums tiek novērtēts un sistēmas ir attīstījušās, to veicinot un virzot. Tā rezultātā sabiedrība ir sākusi rezonēt ar radošuma garu. Savā ziņā radošums vienmēr bijis

⁸ Franco Biancini and Charles Landry. *The Creative City*. Comedia. Pieejams: www.culturenet.cz/res/data/004/000568/.pdf p. 6

⁹ Charles Landry and Franco Biancini. *The creative city*. Demos, Comedia. Pieejams: www.demos.co.uk/files/thecreativecity.pdf p. 11

¹⁰ Charles Landry and Franco Biancini. *The creative city*. Demos, Comedia. Pieejams: www.demos.co.uk/files/thecreativecity.pdf p. 17 - 18

daļa no cilvēku dzīvesveida, taču īpaši svarīgs tas kļuvis mūsdienās.¹¹ Ričards Florida (*Richard Florida*) esošo laikmetu nosaucis par radošo laikmetu un radījis radošās šķiras jēdzienu.

Pirms divdesmit pieciem gadiem pilsētu vadības ar radošumu skāra tikai pāris radošuma izpausmes veidi, ko visvieglāk iespējams saprast un pārvaldīt racionāli: radošums biznesa organizācijās un reklāmas un sakaru jomā, piemēram, spriežot pēc īstenotajām pilsētas mārketinga kampaņām¹². Mūsdienās pilsētas apzinās radošuma, kultūras un mākslas nozīmi pilsētas attīstības veicināšanā. Tas tiek iekļauts gan pilsētu, gan valsts, gan Eiropas un pasaules līmeņa plānošanas dokumentos un attīstības stratēģijās, par mērķi izvirzot radošu un tolerantu sabiedrību.

Vēsturiski ekonomika attīstījusies no agrīkultūrālās, kur dominē fiziskais darbs, uz industriālo, kad notika darba masveida mehanizācija un mūsdienām, pieredzes un radošo ekonomiku, kur arvien vairāk tiek novērtēta kultūras, mākslas un radošuma nozīme ekonomiskajā izaugsmē, kas agrāk tika uzskatītas tikai par brīvā laika pavadīšanas iespēju, nedomājot par to kā ekonomisku spēku.

Mūsdienās intelektuālais kapitāls dominē pār fizisko darbu. 21. gadsimta ekonomikas iezīmes ir inovācijas, atvērtība zināšanu apmaiņai un tehnoloģiju pārnesei, un globāli pielāgoties spējīgs darba spēks. Radošā ekonomika ir platforma gan ekonomiskajai, gan pilsētas izaugsmei. Tās pamatā ir trīs galvenās sfēras :

1. mediju un izklaides industrijas;
2. māksla un kultūras mantojums;
3. radošā uzņēmējdarbība.

Pēdējā no sfērām – radošā uzņēmējdarbība - iespējams ir pati svarīgākā, jo var piešķirt vērtību jebkurai produktam vai pakalpojumam. Dizains, reklāma, un izklaide darbojas kā inovāciju virzītājspēks plašākā – pieredzes ekonomikā.¹³

UNCTAD (*United Nations Conference on Trade and Development*) 2008. gada ziņojumā “Radošā ekonomika” (*Creative Economy*) to definē kā “sadarbību starp radošumu, kultūru, ekonomiku un tehnoloģijām, kas izpaužas spējā radīt un apgrozīt intelektuālo īpašumu, spēj radīt ienākumus, darba vietas un eksporta ienākumus, tajā pat

¹¹ Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class, Revisited*. New York: Basic Books, 2012. p. 15

¹² Charles Landry and Franco Bianchini. *The creative city*. Demos, Comedia. Pieejams: www.demos.co.uk/files/thecreativecity.pdf p. 20

¹³ Landry, Charles. *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London: Comedia, 2008. p. xxxix

laikā sekmējot sociālo iekļaušanu, kultūru atšķirības un cilvēku attīstību.”¹⁴ Šī ir arī visplašāk izmantotā un vispārpieņemtā termina definīcija.

Radošā ekonomika paredz jaunrades realizāciju četrās radošajās industrijās:

1. autortiesību industrijas: industrijas, kuru galvenais produkts ir autortiesības, piemēram, reklāma, datoru programmatūra, fotogrāfija un filma;
2. patentu industrijas: šīs industrijas ražo vai tirgo patentus, piemēram, farmaceitiskie, elektronikas, informācijas tehnoloģiju, industriālā dizaina vai inženierzinātņu patentus;
3. prečzīmju industrijas: plaši izplatīti un dažādi radošie uzņēmumi, kas balstās uz prečzīmju vai zīmolu aizsardzību;
4. dizaina industrijas: ļoti plaši izplatīti un dažādi radošie uzņēmumi, kas balstās uz dizaina individualitāti.¹⁵

1.3. Radošās un kultūras industrijas kā radošās pilsētas veidotājas

Radošo industriju jēdziena pirmsākumi meklējami 1994.gadā Austrālijā publicētā ziņojumā "Radošā nācija". Plašāku vērību tam pievērsa Lielbritānijas politikas veidotāji 1997.gadā, kad valdības Kultūras, plašsaziņu un sporta departaments (*Department of Culture Media and Sport - DCMS*) izveidoja radošo industriju "Task force" jeb darba grupu. Radošās industrijas paplašināja kultūras industriju izpratnes robežas un iezīmēja pagrieziena attiecībā uz mākslas un kultūras satura potenciāla izmantošanu biznesā. Darba grupa identificēja sešas politiskās intervences jomas: eksports, zināšanas un izglītība, pieeja finansējumam, nodokļu sistēma, intelektuālā īpašuma tiesības un reģionāli jautājumi. 1998. gadā Lielbritānijas Kultūras, mediju un sporta departaments (DCMS) publicēja pirmo radošās industrijas kartēšanas pētījumu, radot precedentus gan izpētes metodēm, gan definīcijai daudzās pasaules valstīs, tai skaitā Latvijā.¹⁶ DCMS radošās industrijas definē kā aktivitātes, kuru izcelsme balstās indivīda radošajā darbībā, prasmēs un talantā un kurām, radot un izmantojot intelektuālo īpašumu, ir potenciāls veidot produktus ar augstu pievienoto vērtību. Tās aptver arhitektūru, reklāmu, mākslas un

¹⁴ British Council. *What are Creative Industries and Creative Economy*. Pieejams: <http://creativecities.britishcouncil.org/creative-industries/what-are-creative-industries-and-creative-economy>

¹⁵ Landry, Charles. *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London: Comedia, 2008. p. xl

¹⁶ Latvijas dizaineru savienība *Par radošajām industrijām* Pieejams: <http://design.lv/event/par-radosajam-industrijam>

kultūras industrijas, dizainu (ieskaitot modi, grafisko dizainu un lietišķo mākslu), filmu, datorspēles un interaktīvās programmatūras, mūziku, jaunus medijus, izdevējdarbību, radio un televīziju.¹⁷

Kultūras industriju jēdziens tiek lietots šaurākā nozīmē kā radošo industriju jēdziens. Sākotnēji tas tika lietots vienskaitļa formā ar negatīvu nozīmi, taču mūsdienās, to lieto daudzskaitļa formā kā apzīmējumu atsevišķai tautsaimniecības nozarei. Tā ietver komerciālu ražošanu, tirdzniecību, kultūras komerciālu pielietojumu.

Kultūras industriju jēdziena saknes saistāmas ar diviem vācu ebreju filozofiem, kas pārstāv „Frankfurtes skolu” un kritisko teoriju – Teodoru Adorno (*Theodor Adorno*) un Maksu Horkheimeru (*Max Horkheimer*). Kaut gan termins tika izmantots arī agrāk, „kultūras industrija” bija daļa no nodaļas virsraksta viņu grāmatā „Apgaismības dialektika” (*„Dialektik der Aufklärung”*), ko viņi uzrakstīja ASV 1940tajos gados, esot izsūtījumā no nacistiskās Vācijas. Grāmata bija radīta pārliecībā, ka dzīve ASV kapitālistiskajā demokrātijā, bija savā veidā tikpat tukša un virspusēja, ja ne gluži tik brutāla un šaušalīga, kā dzīve Vācijā, no kā tie bija izbēguši. „Kultūras industrija” bija jēdziens, kam bija paredzēts šokēt. T. Adorno un M. Horkheimers, tāpat kā daudzi citi termina „kultūra” lietotāji 19. un 20. gs. pielīdzināja kultūru tās ideālajā stāvoklī ar mākslu - ar īpašām, ārkārtējām, cilvēka radošuma formām. Viņiem, tāpat kā Hēgeļa filozofijas tradīcijai, kuras daļa bija arī viņi, māksla varēja būt kā kritikas forma pārējai dzīvei un nodrošināt utopisko versiju, ka ir iespējama labāka dzīve. T. Adorno un M. Horkheimera skatījumā kultūra bija gandrīz zaudējusi šo spēju darboties kā utopijas kritika, jo tā bija pārveidojusies par lietu, ko var pirkt un pārdot. Viņu skatījumā kultūrai un industrijai bija jābūt pretstatiem, bet modernajā kapitālistiskajā demokrātijā, abas nozares tika sapludinātas, radot kultūras industriju.¹⁸

Mūsdienu izpratnē šis jēdziens Eiropā un pasaulē tiek intensīvi lietots tikai kopš 20. gs. deviņdesmitajiem gadiem, kad tautsaimniecības pārmaiņu un politisku uzstādījumu rezultātā Lielbritānijā sāka runāt par kultūras un radošo industriju kā par konceptuāli atsevišķu nozaru grupu.¹⁹

¹⁷ Latvijas Republikas Ministru kabinets. *Informatīvais ziņojums par radošo industriju un tās politiku Latvijā*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/doc/dokumenti/RI_zinojums.pdf

¹⁸ Hesmondalgh, David. *The Cultural Industries. 3rd edition*. London: Sage Publications Ltd, 2013. p. 24

¹⁹ Latvijas Republikas Ministru kabinets *Informatīvais ziņojums par radošo industriju un tās politiku Latvijā*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/doc/dokumenti/RI_zinojums.pdf

Mūsdienās termins „kultūras industrijas” tiek lietots paralēli radošo industriju jēdzienam, tikai šaurākā nozīmē, akcentējot tieši kultūras produktu ražošanu. UNESCO (Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija) definē kultūras industrijas kā industrijas, kas ietver sevī kultūras satura radīšanu, producēšanu, komercializāciju un parasti ir aizsargātas ar autortiesībām. Kultūras industrijas saskaņā ar UNESCO definīciju ietver izdevējdarbību, plašsaziņas līdzekļus, amatniecību, dizainu, audiovizuālos pakalpojumus, filmu producēšanu, fotogrāfiju, kas veicina un uztur kultūras dažādību un nodrošina sabiedrības pieeju kultūrai.²⁰

1.4. Radošas pilsētas definējums un tā problemātika

Radošas pilsētas ideja radās attīstoties konceptam, kas koncentrējās uz dizaina, kultūras industriju un kultūras iespēju nozīmīgumu kā galvenajiem dzīvojamo pilsētu resursiem. 1970tajos gados Eiropas padome ieviesa jēdzienus, kas saistīti ar kultūras tiesībām un organizācijām kā *Partners for Livable Communities*, kas tika radīta, lai konceptus piemērotu ASV pilsētplānošanas principiem. 1980tajos un 1990tajos gados tika ieviestas ar radošumu saistītās kultūras plānošanas koncepcijas. Kam sekoja pirmais pētījums – “Glāzgova: radoša pilsēta un tās kultūras ekonomika” (*Glasgow: the Creative City and its Cultural Economy*) (1994), kas radās no pilsētas jaunās stratēģijas, kas tika radīta ejot uz mērķi kā Eiropas kultūras galvaspilsētai 1990. gadā, vēlāk radošā pilsēta tika publicēta Landrija un Biančini darbā (1995) un Landrija grāmatā “Radoša pilsēta: Rīkkopa pilsētas novatoriem” (*The Creative City: A toolkit for urban innovators*) (2000), kas 2008. gadā tika pārpublicēta. Radoša pilsēta attiecas uz galveno pilsētas attīstības stratēģiju, kas uzsver radošo industriju nozīmi (Smits 1998) un “radošās šķiras” piesaisti (Florida, 2002). Ričards Florida argumentē, ka ekonomiskā attīstība lielā mērā ir atkarīga no dzīvesveida faktoriem, kā piemēram, tolerance un dažādība, pilsētas infrastruktūra un izklaide, kas var piesaistīt radošās personas. Atšķirībā no pilsētām, kuras pamatā koncentrējas uz uzņēmējdarbības attīstību un kultūru vērtē kā vienu no simboliskās ekonomikas elementiem, radošās pilsētas modelī kultūra un radošums tiek nostādīta pilsētas attīstības priekšplānā.²¹

²⁰ Latvijas dizaineru savienība *Par radošajām industrijām* Pieejams: <http://design.lv/event/par-radosajam-industrijam>

²¹ Richards, Greg and Palmer, Robert. *Eventful Cities. Cultural management and urban revitalisation*. London: Butterworth-Henemann, 2010. p. 13

Sākotnēji radot radošās pilsētas koncepta autori Landrijs un Biančini necerēja, ka šī kustība iegūs tik lielu popularitāti - tās sākotnējā ideja bija rosināt progresīvu domāšanu un iztēli, autori uzskatīja, ka katrā pilsētā ir vairāk potenciāla, kā varētu šķist pēc pirmā iespaida. Koncepts paredz nepieciešamību radīt apstākļus, kas ļautu cilvēkiem domājot, plānojot un liekot lietā iztēli, izmantot izdevības vai risināt šķietami neatrisināmas problēmas, kas var variēt no labklājības veicināšanas līdz vizuālai vides uzlabošanai vai sociālu problēmu risināšanai, piemēram, bezpajumtnieku jautājuma. Šajā kontekstā radošums ir iztēle, kas likta lietā, izmantojot tādas īpašības kā intelekts, atjautība un nepārtraukta mācīšanās. Radošā pilsētā radoši nav tikai mākslinieki vai tie, kas ir iesaistīti radošajā ekonomikā, lai gan arī viņi spēlē svarīgu lomu. Radošums var nākt no jebkāda avota, ņemot vērā jebkuru, kurš problēmas aktualizē atjautīgā veidā – tas var būt uzņēmējs, sociālais darbinieks, zinātnieks, inženieris vai valsts pārvaldes loceklis.²²

Origināli radošās pilsētas jēdziens tika stingri fokusēts uz kultūras industriju potenciālu, jo šķita, ka pilsētām vajadzētu koncentrēties uz to, kas tās padara īpašas un atšķirīgas. Pēc laika kļuva skaidrs, ka ekonomika, politiskā sistēma un birokrātija bija daļa no radošās ekoloģijas uz ko pilsētu pasaulei vajadzēja pārfokusēties. Tas prasīja pārslēgšanos no domāšanas par to kā celt ražošanas rādītājus uz to, kā pievienot vērtību, kā radīt inovācijas un kā palielināt urbāno kvalitāti. No efektivitātes paradigmas, kas centrēta uz ieguldījumu/produkciju vai izmaksu un produkcijas menedžmentu pilsētām bija jāpārorientējas uz paradigmu, kas prasīja domāt par to, kā eksperimentēšana un radošums var veicināt garantiju par nākotnes ieguvumiem.²³

Radošās pilsētas ir vietas, kurās cilvēks vēlas būt, vietas, kurās jāredz. To darbnīcas, restorāni un bāri ir gan virspusējas radošas vides manifestācijas, gan norāde uz dinamisku dzīvesveidu. Kopumā radoša pilsēta ir par to kā vietējās urbānās vietas var tikt atkārtoti iztēlotas, atjaunotas un tām var tik uzstādīti jauni mērķi uz ko tiekties, sacenšoties globālā līmenī. (Tay, 2005)

Radošās vides un radošās industrijas tiek uzskatīti par ekonomiskās izaugsmes noteicošajiem elementiem. Radošā pilsēta ir kļuvusi par sinonīmu ekonomiskajiem panākumiem atdzīvinot pilsētu un uzlabojot tās tēlu.²⁴

²² Landry, Charles. *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London: Comedia, 2008. p. xxi

²³ Landry, Charles. *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London: Comedia, 2008. p. xxii

²⁴ Hebler, Martina and Zimmermann, Clemens. *Reactive Urban Milieus. Historical Perspectives on Culture, Economy, and the City*. Frankfurt: Campus, 2008. p. 311

Dzīvojamās pilsētas (*liveable city*) termins attiecas uz tās iedzīvotāju pieredzi. Tai jābūt labvēlīga vide kultūras un sociālo atšķirību mazināšanai, un kopienas sajūta ka arī jāpiešķir visiem pieejama viesmīlīga vide.

To raksturo desmit tai piemītošas īpašības:

1. Pilsētas dzīvojamības būtība meklējama tās publiskajās vietās un sociālās dzīves kvalitātē. Publiskās sociālās dzīves pagrimums var izraisīt depresiju, anomiju, nepieklājību, grupu konfliktus, pat vardarbību un tirāniju. Publiskais dialogs liek sastapties atšķirīgiem uzskatiem; dzīvojamai pilsētai vajadzētu veicināt pēc iespējas vairāk tikšanos, nejaušu satikšanos, izaicinājumu starp dažādiem cilvēkiem un grupām.
2. Dzīvojamu pilsētu raksturo kompakta vienkopu esošas dažādu pielietojumu ēkas, kas rada ielu sienas un ierobežo publiskās vietas.
3. Primārās no šīm ēkām ir veikali/dzīvojamās ēkas, kurām ielas līmenī ir veikals darbnīca vai kafējnīca, kas nodrošina aktivitāti šajā līmenī, un dzīvojamie mājokļi augstākos līmeņos. Dzīvojamo, darba un socializācijas telpu, privātās un publiskās sfēras tuvums, rada publisko telpu tik viesmīlīgu un dzīvojamās platības tik ērtas.
4. Dzīvojamā pilsētā nenotiek iedzīvotāju grupu segregācija, bet gan dialogs starp etniski un ekonomiski atšķirīgajām grupām.
5. Tai ir šūnveida struktūra: apkaime ir pilsētas kā kopuma mikrokosms, kas satur dažādas darba iespējas, veikalus, mājokļus un visu nepieciešamo infrastruktūru – skolas, medicīnas pakalpojumus utt. – netālā rādiusā.
6. Dzīvojamā pilsētā transporta plānotājs vairāk koncentrējas uz ceļu un pieejamību, kā uz transporta kustību. Sabalansēta transporta plānošana, kur pārvietošanās ar kājām, velosipēdu un publisko transportu ir ar mērķi visus ceļus radīt tik patīkamus, ekonomiskus, drošus, ērtus, vienkāršus un autonomus, cik iespējams. Transporta iespējām jābūt efektīvākam par personisko auto iespējām.
7. Publiskās sfēras aktivitātes kā zemnieku tirgi, svētki un festivāli ir gan dzīvojamības, gan kopienas attīstības indikatori. Plānošana, realizēšana, tēmu apspriešana, tērpu veidošana, mūzikas un mākslas darbu veidošana un it īpaši kopīga ēšana un dzeršana publiskajā telpā, saista atšķirīgo kopienu kopā.

8. Pilsēta ir skaista ēku kompozīcijā kā veselumā, atsevišķo māju, vietu un mākslas darbu dizainā. Strūklakas fokusē sociālo dzīvi un publiskā māksla palielina pilsētas apbrīnotāju pulku. Dzīvojamā pilsētā šie darbi ir, lai veidotu kopienas identitāti, reprezentētu pilsētu un tās tradīcijas, kultūras mantojumu, etniskās grupas, amatniecību un industriju.
9. Katrai pilsētai ir savs arhitektoniskais DNS, ko ir iemīļojuši pilsētas iedzīvotāji. Lai iekļautos kontekstā, jaunajām celtnēm, šis kods ir jārespektē, reflektējot par esošajiem rakstiem vai interpretējot tos mūsdienu izteiksmē.
10. Un, ja pilsētām jābūt dzīvojamām, tad pirmām kārtām tām jābūt bērniem draudzīgām.²⁵

Dzīvojamā pilsētā tās iedzīvotāji jūtas ērti, droši un piederīgi. Tiek domāts galvenokārt par to kā pilsētu padarīt ergonomisku un dzīvošanai pēc iespējas labvēlīgu.

Tomēr konkrētas definīcijas radošai pilsētai nav – tā tiek definēta aprakstoši, saistot ar dažādiem tās indikatoriem – radošās un kultūras industrijas, ekonomiskā izaugsme, radošo personu piesaiste, inovatīva problēmu risināšana, iedzīvotāju līdzdalība, pilsētas tēla atjaunošana un uzlabošana.

1.5. Radošas pilsētas kritēriji

Ir vietas, kur koncentrēties darbam vai mācībām iespējams labāk kā citās, tāpat kā ir vietas, kurās var tikai atpūsties un izklaidēties, daļā gadījumu pat neatkarīgi no tā kā šīs vietas ir iecerētas sākotnēji. Mūsdienās liela daļa darba, produktu ražošanas un pārdošanas notiek internetā, tāpēc no savas atrašanās vietas ražotājam iespējams sasniegt visu pasauli. Šajā nodaļā tiks noskaidrots, kas ir tie faktori, kas liek cilvēkiem izvēlēties konkrēto vietu dzīvošanai vai darbam, kā arī kritēriji, kas pilsētu ļauj saukt par radošu.

Viens no galvenajiem faktoriem ir iedzīvotāju blīvums pilsētā. Katram cilvēkam būs savi kritēriji attiecībā uz dzīves un darba vietas izvēli. Liela daļa cilvēku atbildēs, ka svarīgs faktors izvēloties noteikto vietu dzīvošanai ir darba vietu piedāvājums, taču tas nav vienīgais iemesls. Jauniešiem svarīgāk būs atšķirties no “lielās masas”. Tomēr radošiem cilvēkiem svarīgas ir nevis pilsētas celtnes un tūrisma piedāvājums, uz ko liela daļa pilsētu koncentrējas, bet gan bagātīgas augstas kvalitātes ērtības un pieredze, kā arī atvērtība visa veida atšķirīgajam, un vissvarīgāk – iespēja sevi apliecināt kā radošām personām. Kopienas kuras piesaista radošas personas neplaukst tradicionālo ekonomisko iemeslu dēļ,

²⁵ Caves, Roger W. *Encyclopedia of the City*. London: Routledge, 2005. p. 293

kas ir dabas resursu pieejamība vai galvenie auto ceļi. Radoša vide piesaista radošas personas un radošas personas vēlas strādāt radošā vidē – šie abi faktori viens otru ietekmē vienādā līmenī. Radošuma centri nodrošina sabalansētu vidi, kurā visa veida radošums – māksla un kultūra, tehnoloģijas un ekonomika – var rasties un attīstīties.²⁶

Ričards Florida (*Richard Florida*) raksta, ka vietas kvalitāti nosaka teritoriālās vērtības trīs galvenās dimensijas:

- 1) Kas šajā vietā ir: būvju un dabiskās vides kombinācija, pienācīga vide radošajai darbībai.
- 2) Kurš tur ir: dažādie cilvēki, kas mijiedarbojoties rada apstākļus, kas jebkurai ļauj pievienoties kopienai.
- 3) Kas tur notiek: ielu dzīves dinamika, kafejnīcu kultūra, māksla, mūzika un cilvēki, kas nodarbojas ar āra aktivitātēm – kopumā daudz aktīvu, interesantu un radošu centienu.²⁷

Ričards Florida uzsver, ka radošo šķiru piesaista 3T ekonomiskās izaugsmes faktori – tehnoloģijas, talants un tolerance.

Tehnoloģijas. Šis ir vismazāk strīdīgais no 3T faktoriem, ekonomisti atzīst, ka tehnoloģijas ir izaugsmes atslēga. Sākotnēji Kārlis Markss (*Karl Marx*) un vēlāk Jozefs Šumpeters (*Joseph Schumpeter*) konstatēja, ka tehnoloģiju sasniegumi ļauj kapitālismam sevi nepārtraukti revolucionizēt. No izgudrojumiem kā programmatūra, robotika un biotehnoloģijas līdz uzlabojumiem ražošanas sistēmās un procesos, tehnoloģijas ekonomikas un sabiedrības veido arvien efektīvākas un produktīvākas.

Talants. Ekonomisti piekrīt, ka prasmīgi, ambiciozi, izglītoti un uzņēmējdarbībai gatavi cilvēki (cilvekkapitāls) ir ekonomiskās izaugsmes centrālais spēks.

Tolerance. Atšķirības ekonomiskajam sniegunam ir svarīgas, taču parasti tas nozīmē atšķirīgas uzņēmumi vai industrijas. Džeina Džeikobsa (*Jane Jacobs*) bija starp pirmajiem, kas izcēla atšķirību lomu gan starp uzņēmumiem, gan cilvēkiem, rosinot inovācijas un pilsētu izaugsmi. Vietās, kas ir atvērtākas jaunām idejām un kas piesaista talantīgus un radošus cilvēkus no visas pasaules, paplašina gan savas tehnoloģiskās, gan talantu iespējas, gūstot ekonomisko izaugsmi.²⁸

²⁶ Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class, Revisited*. New York: Basic Books, 2012 p.186

²⁷ Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class, Revisited*. New York: Basic Books, 2012 p. 281

²⁸ Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class, Revisited*. New York: Basic Books, 2012. p. 228

Kā faktorus, kas rodošās personas piesaista noteiktai vietai Florida min arī:

Plašas darba tirgus iespējas. Svarīgi ir ne tikai atrast vienu darbu, bet arī apziņa, ka jebkurā brīdī to mainot, būs iespēja darīt kaut ko citu. Lai būtu saistoša, vietai jābūt vadošai horizontālo karjeras iespēju ziņā.

Dzīvesveids. Piedāvātās atpūtas un izklaides iespējas konkrētajā pilsētā vai tās apkārtnē. Brīvajā laikā, var doties atpūties uz tālākām vietām, bet tā kā radošo personu darba grafiks ir neparedzams, ir nepieciešamas tuvumā pieejamas atpūtas iespējas. Svarīga ir arī nakts dzīves kvalitāte – klubi, kafējnīcas, vēlo stundu transports.

Sociālā mijiedarbība. Iespējas satikt un iepazīt jaunus cilvēkus, neskatoties uz to, ka liela daļa komunikācijas notiek sēžot mājās pie datora. Liela nozīme ir t.s. trešajām vietām, kas nav ne mājas, ne darbs – tās var būt kafējnīcas, kafijas veikali, grāmatnīcas. Daudzos gadījumos šo funkciju pilda skaistuma saloni un frizētavas. Tā ir iespēja darba pārtraukumā aiziet uz vietu, kur ir iespējams satikt pazīstamus cilvēkus, vai rīkot tikšanos neformāla vidē.

Iespēja satikt savu potenciālo dzīves partneri.

Cilvēku dažādība un atvērta domāšana, kas norāda uz toleranci pret atšķirīgo. Tās var būt dažādas subkultūras vai dažādu tautību pārstāvji, vietai jābūt spējīgai pieņemt autsaiderus. Dažādība attiecas arī uz izklaides iespējām, mūzikas stiliem, iespējām izmēģināt dažādus ēdienus.

Autentiskums, uz ko norāda vēsturiskas celtnes, stabilas apkaimes, atšķirīgi mūzikas stili vai īpašas kultūras vērtības – tās lietas, ko nevar atrast nekur citur.

“Skatuves”, kas palīdz radošām personām savstarpēji sadarboties un sacensties, veicinot iedvesmu un spēju mācīties no citu darbiem. Skatuves ir vietas, kur tiek radīta un baudīta pieredze, kā raksta Daniels Silvers (*Daniel Silver*), Terijs Klarks (*Terry Clark*) un Lorencs Rotfilds (*Lawrence Rothfield*), kafējnīcas teātri, parki, mūzikas pasākumi, restorāni, tirgi, veikali un citas vietas nosaka iespējamo pieredžu klāstu, kas noteiktajai vietai piešķir nozīmi un vērtību.

Identitāte. Vietai jābūt tādai, ar ko cilvēks ir spējīgs sevi identificēt. Ja kādreiz noteicošā bija darba vieta, tad pašlaik dzīves vieta ir tā, kas vairāk nosaka personas statusu sabiedrībā un viņā sociāli ekonomisko fonu. Šī ir vairāk vēlme nostiprināt savas pašu identitātes konkrētās vietās, un veidot vietas, kas šīs identitātes atspoguļo un novērtē.²⁹

²⁹ Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class, Revisited*. New York: Basic Books, 2012. p. 287
- 299

Pilsētu pētnieki Andersons (*Andersson*), Hals (*Hall*), Tērkvists (*Toernqvist*) un Aidalo (*Aydalot*) uzskata, ka galvenās radošas vides iezīmes ir šādas:

1. vietai jāpiemīt oriģinālai un dziļai zināšanu bāzei, kas apvienota ar plašu prasmju, kompetenču piedāvājumu, kā arī cilvēkiem, kuriem ir vajadzība un vēlme vienam ar otru komunicēt;
2. jābūt stabilai finansiālajai bāzei, kas dod vietu eksperimentiem bez pārāk stingra regulējuma;
3. kur eksistē disbalanss starp lēmumu pieņēmēju, biznesa cilvēku, mākslinieku, zinātnieku un sociālo kritiķu manāmajām vajadzībām un patiesajām iespējām;
4. kur eksistē spēja rēķināties ar kultūras, zinātnes un tehnoloģiju jomu sarežģītību un skaidrību par šo jomu izmaiņām nākotnē;
5. labas iespējas neformālajai un spontānajai komunikācijai gan iekšēji, gan ārēji; vide, kas rūpējas par atšķirīgo un daudzveidību;
6. multidisciplināra un dinamiski sinerģiska vide, kas īpaši domā par zinātnes un mākslas jomu izkopšanu;
7. kā arī zināma strukturālā nestabilitāte, kas palīdz skaidrāk ieraudzīt disbalansu starp esošo un vēlamo.³⁰

Gerts-Jans Hosperss (*Gert-Jan Hospers*) par radošas pilsētas priekšnoteikumiem uzskata koncentrāciju, dažādību un nestabilitāti, kas zemāk izklāstīti sīkāk.

1. Koncentrācija. Koncentrācija ir ne tik daudz atkarīga no cilvēku skaita konkrētajā vietā, bet gan no mijiedarbību blīvuma. Jo blīvāka cilvēku koncentrācija konkrētā vietā jo lielāka iespēja notikt pastāvīgām tikšanās un nejaušiem kontaktiem starp atsevišķiem cilvēkiem, tādejādi radot lielāku iespējamību nākt klajā ar jaunām idejām un inovācijām.
2. Dažādība. Šeit tiek runāts par dažādību tās plašākajā nozīmē: ne tikai variācijām starp iedzīvotājiem, viņu zināšanām un prasmēm un aktivitātēm, ko tie veic, bet arī variācijas pilsētas projektos cik vien tālu pilsētā ir celtnes. (*Jacobs*, 1961;1969) Džeikobsas prāt dažādība pilsētas iedzīvotājos (ģimenes, uzņēmēji, mākslinieki, migranti, veci cilvēki, studenti) var gūt labumu no vienlīdzīgi daudzveidīga spēju un vajadzību kopuma. Esošā vide var palīdzēt: ielā, kur ēkām ir dažādas funkcijas

³⁰ Landry, Charles. *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London: Comedia, 2008. p 140

(vecas ēkas, jauni mājokļi, biroji, veikali, baznīcas, krogi un restorāni), tajās vienmēr kaut kas notiek gan dienā, gan naktī un dažādiem cilvēkiem ir lielāka iespējamība nejauši satikties. Tādejādi pilsēta var kļūt par uzņēmējdarbības, radošuma un inovāciju rašanās vietu. Īsumā: dažādība ved pie dinamikas un tādejādi pie plaukstošas pilsētas dzīves.

3. Nestabilitāte. Lai gan pilsētai var piemist abi iepriekšējie indikatori, tie to ne vienmēr padara par radošu pilsētu. Ja atceramies pagātņi, manāms, ka krīzes, haosa un konfrontācijas periodos manāma vislielākais radošuma uzplaukums. Šis nenožīmē, ka pilsētās jāvalda haosam un krīzei, taču šo kritēriju varētu raksturot arī kā žuburošanos – līdzīgi kā no kalna plūstošai upei – vienā virzienā ir skaidrs tās tecējums, bet tai sadaloties, nav iespējams skaidri zināt, kur tā plūdis tālāk. (*Buttimer*, 1983). Līdzīgi šai upei, arī pilsēta var atrast jaunas iespējas nedrošās situācijās.³¹

Tara Vinodrai uzskata, ka radošas pilsētas statusu ir iespējams iegūt daudz un dažādos attīstības ceļos, taču konkrētāk min augstākās izglītības un pētniecības sistēmu nozīmi pilsētas izaugsmē.

Pastāv vispārātzīts uzskats, ka reģioni (un tautas) atbalsta inovatīvo un dinamisko industriju un klasteru izaugsmi, nosakot gan vispārējo, gan specializēto infrastruktūru. Zināšanu infrastruktūras instrumentālā daļa ietver labi attīstītu izglītības un pētniecības sistēmu, kas sadarbojas ar universitātēm, koledžām un pētniecības institūtiem. Pirmkārt, universitātes veic svarīgu lomu veidojot konkrētās vietas kvalitāti un veicinot atvērtību un toleranci, veidojot sociālo vidi, kas ir atvērta atšķirīgajam. Otrkārt, universitātes darbojas kā “talanta magnēti”, radot konkrēto vietu pievilcīgu augsti kvalificētam pētniecības talantiem no visas pasaules. Treškārt, universitātes var piesaistīt gan vietējos, gan svešos studentus, tādejādi, darbojoties kā atslēgas posms, kas savieno pilsētas ar citiem centriem gan valsts, gan internacionālā līmenī.³²

Augstākās izglītības iestāžu nozīmi uzsver arī *Roberta Komuniana (Roberta Comunian)* un *Alesandra Fagiana (Alessandra Faggian)*. Arvien populārākas kļūst sadarbības starp radošajām industrijām, universitātēm un vietējās politikas plānotājiem, kā

³¹ Gert-Jan Hospers. *What is the City but the People? Creative Cities beyond the Hype*. Hebler, Martina and Zimmermann, Clemens. *Reactive Urban Milieus. Historical Perspectives on Culture, Economy, and the City*. Frankfurt: Campus, 2008. p. 360

³² Tara Vinodrai *Understanding Canada's evolving design economy*. Andersson, David Emanuel, Ake E. Andersson, Charlotta Mellander. *Handbook of Creative Cities*. Cheltenham, 2011. p. 148

rezultātā šī trīs virzienu pieeja pašlaik ir reāla kultūras un radošajā ekonomikā. Ja pieņemam, ka pilsēta ir radoša, ja tā piedāvā plašu kultūras preču un iespēju klāstu (kultūras patēriņa skatījums), tad viena no augstākās izglītības iestāžu lomām ir aktīvi uzņemties kultūras preču nodrošinājumu vai nu tiešā veidā, vai arī sadarbības un partnerības ar vietējām kultūras infrastruktūrām un kopienām. Ja pieņemam, ka pilsēta ir radoša, ja tai ir spēcīgs radošo industriju sektors (radošās ražošanas skatījums), tad augstākās izglītības iestādes darbojas gan kā zināšanu un inovāciju sniedzēji (lielākoties zināšanu pārneses formā), gan kā cilvēkkapitāla sniedzēji (prasmīgu radošo darbinieku formā). Zināšanu nodošana un ražošana vietējām firmām iespējams ir atpazīstamākais un pieminētākais augstākās izglītības iestāžu ieguldījums reģionālajās inovāciju sistēmās.³³

Mauricio Karta (*Maurizio Carta*) par radošai pilsētai piedēvē trīs galvenos faktorus: kultūru, komunikāciju un sadarbību.

Kultūra ir primārais urbanā radošuma faktors, tā ir bijusi klātesoša senākajos vēstures posmos un stiepjas nākotnē. Pilsētas kultūras identitāte rada tās talantu, atšķirīgos un konkurētspējīgos resursus, vērtību un izcilību. Kultūra neattiecas tikai uz īslaicīgiem pasākumiem vai izstādēm, bet gan ieņem svarīgu lomu kopienas tikšanās vietās un brīžos, kā arī nostiprina to darbību kultūras pakalpojumos un centros.

Komunikācija ir pilsētas spēja informēt, izpaust un iesaistīt tās iedzīvotājus, kā arī saistīties ar citām vietām. Turklāt urbānā komunikācija sekmē iesaistīšanos un nostiprina grupējumus, veicina konfliktu mazināšanos, stratēģiju veidošanu un sadarbību.

Sadarbība ir nākamais solis aiz piedalīšanās. Globālās un multikulturālās pilsētās nepietiek ar toleranci, kas ir citu kultūru un etnisko grupu eksistences pieņemšana. Izaicinājums ir sadarbība ar šīm grupām, integrējot atšķirīgo pilsētas attīstībā un ejot uz dažādu kultūru sadarbību nākotnē.³⁴

Čārlzs Landrijs ir izstrādājis radošo pilsētu indeksu, koncentrējoties uz desmit sfērām, kas sevī ietver daudz vairāk novērtējuma jautājumu un indikatoru grupu. Tie ir:

1. Politiskais un publiskais ietvars;
2. Neatkārtojamība, daudzveidība, vitalitāte un izpausme;

³³ Roberta Comunian and Alessandra Faggian. *Higher education and the creative city*. Andersson, David Emanuel, Ake E. Andersson, Charlotta Mellander. *Handbook of Creative Cities*. Cheltenham, 2011. p. 190

³⁴ Carta, Maurizio. *Creative City 3.0. New scenarios and projects*. Pieejams: http://issuu.com/mcarta/docs/181_creative_city_3.0_monograph

3. Atvērtība, uzticība, pieejamība un līdzdalība;
4. Uzņēmējdarbība, izpēte un inovācijas;
5. Stratēģiskā vadība, “modrība” un vīzija;
6. Talantu attīstība un mācīšanās iespējas;
7. Komunikācija, savienojamība un tīklošanās;
8. Vieta un vietrade;
9. Apdzīvojamība un labklājība;
10. Profesionālisms un efektivitāte

Katra no šīm sfērām ietver atslēgas iezīmes, kas norāda uz radošumu un jautājumu sērijas, kas izstrādāti lai palīdzētu izvērtēt radošuma līmeni katrā no šīm pozīcijām. Kopā un kombinējot, tie parāda vietas “radošuma ekoloģiju” (*creative ecology*) un izvērtē vai tajā ir radošuma kultūra. Radošums neattiecas uz kādu konkrētu sektoru – tam svarīgi būt plašam jebkurā novērtējuma punktā.

Radošuma novērtējumā būtu jākoncentrējas uz:

- Izglītības un apmācības sistēmām: primārā, sekundārā un terciārā izglītība, profesionālā izaugsme, mūžizglītība.
- Industrijām un uzņēmējdarbību: mazie un vidējie uzņēmumi, lielas akciju sabiedrības, klasteru iniciatīvas, reprezentatīvie orgāni kā tirdzniecības kameras.
- Publisko administrāciju un publiskajiem orgāniem.
- Kopienas un brīvprātīgo sektoru: vietējās sabiedrības, sociālās darbības grupas.
- Kultūras tūrisma un brīvā laika pavadīšanas iespējām: mākslas organizācijas, gastronomija, viesmīlības nozare, sports.³⁵

Svarīgs radošas pilsētas komponents ir arī Reja Oldenburga (*Ray Oldenburg*) definētās “trešās vietas”, kas ir neitrālas vietas, kas nav ne mājas (pirmās vietas), ne darbs (otrās vietas), bet kur cilvēki pulcējas un mijiedarbojas brīvā gaisotnē.³⁶ Tās var būt kafejnīcas, parki, bāri utt., kur cilvēki var gan tikties ar draugiem, gan noturēt dažādas tikšanās neformālā gaisotnē.

³⁵ Charles Landry. *A roadmap for the creative city*. Andersson, David Emanuel, Ake E. Andersson, Charlotta Mellander. *Handbook of Creative Cities*. Cheltenham, 2011. p. 531

³⁶ Project for Public Spaces. *Ray Oldenburg*. Pieejams: <http://www.pps.org/reference/roldenburg/>

Kopumā kā radošas pilsētas indikatorus, pētnieki min:

1. Tolerantu, uz komunikāciju balstītu sabiedrību, iespēju brīvprātīgi līdzdarboties pilsētas attīstības procesos, savstarpēji tīkloties, sadarbojoties politikas plānotājiem un realizētājiem, radošajām personām un pilsētas iedzīvotājiem;
2. Konkrētās vietas pieredzes un zināšanu bāzi, kultūras mantojuma apzināšanos, popularizēšanu un pilnveidošanu;
3. Zinātkāru, komunikatīvu un talantīgu cilvēkkapitālu, radošas personas, kas vēlas šajā vidē dzīvot, strādāt, mācīties, kā arī līdzdarboties tās radīšanā un pilnveidošanā;
4. Daudzveidīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas – kultūra, māksla, sports u.c.;
5. Profesionālu pilsētas vadību, kas nodrošina labklājību raisa iedzīvotājos uzticību un vēlmi līdzdarboties apkārtējās vides attīstības procesos, kā arī ar skaidru vīziju par nākotni;
6. Attīstītas industrijas un uzņēmējdarbību gan lielajiem, gan mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī atbalstu klasteru iniciatīvām, reprezentatīvajiem orgāniem kā tirdzniecības kamerām u.c.;
7. Izglītības un pētniecības sistēmas, kas spēj attīstīt talantus un nodrošināt visu līmeņu mācīšanās iespējas (primārā, sekundārā un terciārā izglītība, profesionālā izaugsme, mūžizglītība), kā arī ir spējīgas sadarboties ar uzņēmējiem, politikas plānotājiem un realizētājiem;
8. Stabilitātes sajūtu par kultūras, zinātnes un tehnoloģiju jomu aktualitāti un izmaiņām nākotnē, ka arī šo jomu izkopšanu;
9. Stablu finansiālo bāzi, kas ļauj eksperimentēt un izmēģināt jaunas iespējas;
10. Zināmu nestabilitāti, kas ļauj ieraudzīt esošās problēmas un nākt klajā ar inovatīvām idejām to risināšanai;

2. PILSĒTU ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN KULTŪRPOLITIKA LATVIJĀ

Nodaļā raksturotas pilsētplānošanas attīstības tendences gan koncentrētā veidā apskatot pilsētplānošanas vēsturi, gan raksturojot pilsētu pa to veidojošajām zonām. Raksturota arī kultūrpolitika Latvijā, apskatot institūcijas, kas ir atbildīgas par kultūrpolitikas plānošanu un politikas plānošanas dokumentu analīzi. Raksturotas arī organizācijas, kas veic sabiedrības informēšanas un izglītošanas darbu.

2.1. Pilsētu plānošanas attīstības tendences

Sākotnēji “plānotājs” bija profesionāla disciplīna, kas pašlaik eksistē vairāk kā simts gadus, no kā laika gaitā attīstījušās dažādas apakšnozares, piemēram, telpas, transporta un vides plānošana. Tostarp, tikušas izstrādātas metodes no būvnormatīviem līdz infrastruktūras standartiem pilsētas dzīves attīstības procesa virzīšanai. Pilsētas plānošana pauž mērķi uzlabot būvniecību un kopienu ekonomisko un sociālo vidi, tādejādi esot par ģeogrāfisko izpausmi kopienas izvēlēm un lēmumiem. Vēlāk tas izplatījās un nobrieda kā rezultāts trīs zīmīgos virzienos: kopienas iesaistē; urbānajā dizainā un vietradē; un ilgtspējā. Kopienas iesaistes ideja radās 1970to gadu sākumā, uzsverot, ka plānošanā jāiesaista tie, kurus šie lēmumi ietekmē. Tiek atzīts, ka iesaistīšanās palīdz cilvēkiem iegūt sev vēlamu apkārtni, tāpat arī iedrošina kopienas kļūt drošākām, stiprākām un turīgākām. Urbānais dizains ir jauna disciplīna, kas fokusējoties uz vietrades mākslu, ietver arī celtņu dizainu, celtņu, telpas un ainavas kopumu, kā arī sapratni par iespējām kā apvienot plānošanas vadlīnijas ar to, kas vietu padara īpašu. Vietrade ir kļuvis par populāru terminu, tas saved kopā tos, kas var sekmēt vietas radīšanu un tos, kas izprot pilsētas raksturu. Ilgtspējas programma kopš 1970tajiem gadiem ir pārveidojusi plānošanas mērķus un to, kā plāni tiek vērtēti. Šobrīd jēdziens ir iekļauts jebkurā pilsētas plānošanas dokumentā.³⁷

Tālāk šajā nodaļā sīkāk tiks raksturotas funkcijas, ko katra pilsētas zona pilda un tās radošuma potenciāls. Minētās zonas ir: pilsētas robežas zona, ārējās teritorijas, priekšpilsēta, pilsētas iekšiene un centrs.

³⁷ Landry, Charles. *The changing face of urban planning*. Pieejams: <http://charleslandry.com/panel/wp-content/uploads/downloads/2015/03/The-changing-face-of-urban-planning.pdf>

Pilsētas pierobežas zonas ir urbānās teritorijas, kur dzīvesvietas un darbs ir attīstījušies konkrēto pilsētu ārējās teritorijās. Parasti tām ir vidusšķiras priekšpilsētas raksturs, tās ir radušās vietās, kam parasti nav izraudzīta nosaukuma vai tuvumā esošas vietējās pārvaldes struktūras un ir noraidījušas iespēju tikt iekļautām konkrētajās pilsētās. Amerikāņu vidusšķirai tas ir ļāvis maksāt, vai vismaz lūgt maksāt mazākus nodokļu tarifus un samazināt valsts pārvaldes ietekmi, ieskaitot vietējās pārvaldes privatizāciju. Pierobežas zonas nav tikai priekšpilsētas, tās arī ir vietas, kur norisinās ekonomiskā aktivitāte un darbs.³⁸

Tradicionāli tās tiek izmantotas gan satiksmes infrastruktūrai, gan zaļajām joslām, pilsētas parkiem un dažādām industriālām, sadales un publisko pakalpojumu funkcijām – sākot no industriālajiem parkiem līdz ūdens attīrīšanas iekārtām un atkritumu izgāztuvēm. Ērtās piekļuves dēļ pēdējo piecpadsmit gadu laikā tie ir kļuvuši par sevišķi apdzīvotiem rajoniem, tie ir kļuvuši par labvēlīgiem iepirkšanās un atpūtas centriem ārpus pilsētas sacenšoties ar iespējam pilsētas centrā. Šo vietu potenciāls ir atkarīgs no to plānošanas un pilsētas pārvaldes veida. Cilvēki uz šīm vietām dodas, ja ir kāds īpašs mērķis, piemēram, iepirkšanās, atpūta vai darbs. Tām ir tieksme būt monofunkcionālām – tur nav ne skolu, ne bibliotēku, tās nepilda pilsētas pārvaldes funkcijas un tur nav baznīcu. Tās nav vietas, kur notiek neplānotas un spontānas aktivitātes vai tikšanās. Pilsētas robežas zonu lielums nozīmē arī to, ka tās ir pārāk lielas, lai būtu labi pazīstamas – tās nav ne viegli izstaigājamas, un nerada drošības sajūtu vakaros, jo faktiski tur neviens nedzīvo, tādējādi tur nav “dabiskās uzraudzības”.

Neskatoties uz to, šeit ir iespējams veidot radošuma salas, piemēram, zinātnes parkus, tomēr radošais potenciāls ir ierobežots saskarei aci pret aci cilvēku trūkuma un nepietiekamo objektu un funkciju dēļ, un galvenokārt sociālā viendabīguma trūkuma dēļ starp šo rajonu lietotājiem.³⁹

Pilsētu ārējās teritorijas parasti tiek lietotas māju celtniecībai, no pilsētas pierobežas rajoniem tās atšķiras galvenokārt ar šiem mājokļiem. Lai gan šos rajonus raksturo zems ienākumu līmenis, augsti bezdarba un noziedzības līmeņi, zems prasmju un izglītības līmenis un dažādas sociālās problēmas, tiem ir arī savas stiprās puses – stipra lokālās un kopienas piederības sajūta, inovācijas ir klātesošas mākslās (rokgrupas, fotogrāfija, rakstniecība un teātra grupas), vietējā ekonomikā (uzņēmējdarbība kopienā un

³⁸ Baker, Chris. *Cultural studies: theory and practise*. Los Angeles: Sage, 2012. p. 413.

³⁹ Franco Biancini and Charles Landry. *The Creative City*. Comedia. Pieejams: www.culturenet.cz/res/data/004/000568/.pdf p. 8

pašorganizētas apmācības) un brīvprātīgo sektorā (mājokļu apsaimniekošana un vides uzlabošana).

Kopumā to radošuma potenciālu vājina augstais fiziskās izolētības līmenis un iekšējo ieguldījumu no publisko un privāto sektoru puses trūkums, kā arī rīcībā esošo ienākumu trūkums, sliktais iespaids par rajonu, bailes no noziedzības un pastāvīgā vietējā talanta aizplūšana.⁴⁰

Priekšpilsētu rašanās saistāma ar mobilitātes palielināšanos līdz ar sabiedriskā transporta vai mašīnu izmantošanu. Lielākā daļa priekšpilsētu veidojušās 18. gs. laikā pateicoties transporta kustības ceļiem. Reizēm jaundibinājumi saplūda ar vecākiem ciemiem, kam jau bija savas baznīcas, krogi, veikali, vēsturiskas ēkas un citi objekti. Nesenākā pagātnē priekšpilsētas rajoni līdz ar ieceļotāju vai studentu ieplūšanu ir kļuvuši sociāli neviendabīgāki. Tomēr to iedzīvotāji ir gan pietiekami mobili tuvu centram, gan pilsētas robežai, kas ļauj ērti sasniegt šo vietu objektus. No otras puses – šis “pa vidu” stāvoklis tiek raksturots kā bez-rakstura un bezveidīgs. Dažas publiskās sfēras nozares – iekšējās (kafejnīcas un bāri) un ārējās (skvēri) – vēl ir neattīstīti, kamēr citas, piemēram, parki un bibliotēkas parasti ir labi attīstītas. Tik sociāli neviendabīgā vidē ar augstu mobilitātes līmeni, kas raksturīgs vidusšķiras ģimenēm un studentiem, grūti radīt stabilas kopienas.

Priekšpilsētās radošums ir, taču tas izpaužas individuāli - to virza skolu nosacījumi, finanses un vecāku atbalsts. Telpiskā ziņā priekšpilsētai trūkst pielietojuma daudzveidības (māju celtniecībai ir tendence dominēt), apdzīvotība, lētu ēku un zemes radošām iniciatīvām pieejamība, iespējas saskarsmei aci pret aci un kopējām svinībām kļūt par paš-radošiem (*self-generating*) radošuma centriem. Tomēr šeit bieži ir augsts dalības līmenis brīvprātīgās aktivitātēs, kas daudzos gadījumos nav vietēja līmeņa. Tādejādi trūkst aktivitāšu, kas varētu nodarbināt tos cilvēkus, kurus saista teritoriāla līmeņa attīstība, kas ar laiku varētu novest pie skaidrākas sapratnes par priekšpilsētu identitāti.⁴¹

Pilsētas iekšiene (*inner city*). To izcelsme ir atkarīga no konkrētās pilsētas vēstures. Tas parasti ir lokš ap pilsētas centru. Lielākoties to raksturo dažāda eleganti, taču nereti brūkoši dzīvojamie rajoni, ko kādreiz izmantojusi vietējā buržuāzija; sarindotas strādnieku šķiras mājas, bieži industriālu uzņēmumu un ostu tuvumā; pārējās sabiedrības mājas, kas bieži ir daudzstāvu; viktoriāņu laikā ierīkoti parki, bibliotēkas un muzeji; lūgšanu vietas

⁴⁰ Franco Biancini and Charles Landry. *The Creative City*. Comedia. Pieejams: www.culturenet.cz/res/data/004/000568/.pdf p. 9

⁴¹ Franco Biancini and Charles Landry. *The Creative City*. Comedia. Pieejams: www.culturenet.cz/res/data/004/000568/.pdf p. 10

dažādām ticībām; iepirkšanās vietas, ēdnīcas, galvenokārt vietējo iedzīvotāju vajadzībām; un iekšējā loka ceļi un pārējā transporta infrastruktūra, kas bieži radīta pēckara periodā. Sabiedrība variē no nabadzīgā slāņa līdz vidusšķirai un augsti atalgotajiem strādniekiem.

Edvards Soja (*Edward Soja*) apgalvo, ka apdzīvotās priekšpilsētas kļuvušas par vietu industriālajām aktivitātēm, kamēr iekšējās pilsētas teritorijās arvien vairāk manāma nabadzība. Pilsētas iekšējās teritorijas, īpaši tās, kurās norisinājusies deindustrializācija, ir pārņēmušas vidusšķiras grupas. Tas ir novedis pie māju cenu paaugstināšanās un kultūras aktivitāšu, kas balstītas studentu dzīvesveidā rašanos.⁴²

Šīm vietām ir stiprs radošuma potenciāls pateicoties to izteiktajam raksturam – saistošām vēsturiskām ēkām un ielām, kosmopolitiskā un multikulturālā sajaukumam, bieži arī interesantiem veikaliem (kas citur būtu pazuduši, vai arī nebūtu izdzīvojuši pilsētas centrā); lieko ēku un zemes pieejamība radošiem projektiem, ko iespējams finansēt ar pilsētvides reģenerācijas iniciatīvu palīdzību; universitāšu un citu izglītības iestāžu esamība, lielais studentu skaits, kas ir gan kultūras un sociālo aktivitāšu patērētāji, gan radītāji.⁴³

Pilsētas centrs. Pilsētas centrā notiek vislielākā aktivitāte – cilvēki tur dzīvo, strādā, iepērkas, izklaidējas, atpūšas un mācās. Tādejādi tas var būt svarīgākā daļā, centrs, sirds, jebkuras pilsētas motors. Ja pilsētas centrs nedarbojas kārtīgi, tad visticamāk arī pati pilsēta nedarbosies efektīvi.

Centrs darbojas kā “neitrālā teritorija”, kas ir svarīga ideju radīšanai, jo šajā zonā cilvēki jūtas ērti un vienlaikus dinamiskās un heterogēnās vides stimulēti un izaicināti. Pilsētas centrs ideālā gadījumā var kalpot kā visās pilsētas zonās radīto ideju demonstrācijai.⁴⁴

2.3. Radošo industriju kultūrpolitika Latvijā

Šajā nodaļā raksturotas institūcijas, kas valstiskā un Eiropas līmenī nodarbojas gan ar radošo industriju un pilsētu attīstības veicināšanu un atbalstu, gan sabiedrības informēšanu.

⁴² Baker, Chris. *Cultural studies: theory and practise*. Los Angeles: Sage, 2012. p. 413.

⁴³ Franco Biancini and Charles Landry. *The Creative City*. Comedia. Pieejams: www.culturenet.cz/res/data/004/000568/.pdf p. 11

⁴⁴ Franco Biancini and Charles Landry. *The Creative City*. Comedia. Pieejams: www.culturenet.cz/res/data/004/000568/.pdf p. 16

LATVIJAS KULTŪRAS MINISTRIJA

Kultūrpolitikas departamenta Radošo industriju nodaļas uzdevumi ietver ne tikai sabiedrības informēšanu un izpratnes veicināšanu par radošajām industrijām, bet arī nodrošināt Latvijas dalību un pārstāvniecību starptautiskā līmenī; politikas dokumentu un normatīvo aktu projektus izstrādi; partnerības un sadarbības veidošanu ar kompetentām valsts, pašvaldību un privātajām institūcijām; kultūrizglītības veicināšanu; statistikas datu apkopošanu par kultūras un radošajām industrijām Latvijā; priekšlikumu veidošanu un sniegšanu konsultatīvo un ekspertu komisiju, padomju un darba grupu izveidošanai aktuālu radošo industriju jautājumu risināšanai; informācijas par radošo industriju situāciju valstī uzkrāšanu un analizēšanu; kā arī Eiropas Savienības un citu institūciju ar radošajām industrijām saistīto dokumentu analīzi un priekšlikumu sagatavošana to izstrādei.⁴⁵

Kultūras ministrijas mājas lapā šķirkļi par radošajām industrijām detalizēti izskaidrota radošo industriju definīcija, rašanās vēsture, statistikas dati, radošo industriju iekļaušana politikas plānošanas dokumentos un šo industriju nozīme valsts izaugsmes veicināšanā.

2014. gadā izveidota arī Radošo industriju padome. Tās uzdevumi paredz sadarboties ar valsts, pašvaldību un nevalstiskajām institūcijām radošo industriju politikas veidošanā un īstenošanā, budžeta un investīciju plānošanā, likumprojektu un citu normatīvo aktu sagatavošanā. Padome kā mērķus izvirzījusi informācijas apmaiņas veicināšanu, radošo industriju sektorā notiekošo procesu analīzi un ar tiem saistīto problēmu identifikāciju, saskaņojot viedokļus un piedāvājot risinājumus. Tostarp arī priekšlikumu sniegšanu atbilstoši politikas plānošanas dokumentiem un radošo industriju sektora prioritātēm. Radošo industriju padome, izsakot viedokli un komentārus, kā arī sniedzot priekšlikumus par jautājumiem, kas skar radošo industriju jomu, paredz piedalīties tiesību aktu projektu un politikas plānošanas dokumentu izstrādē, kā arī spēkā esošo tiesību aktu pilnveidošanā.⁴⁶

Sadarbībā ar Britu padomi Latvijā, ir izveidota radošās darbības nedēļa, jeb “radi!”, kas norisinās kopš 2012. gada. “Radi!” kā sociālas kustības virsmērķis ir veicināt izpratni un interesi sabiedrībā par radošo un kultūras industriju sektoru, radošumu veicinošu izglītību, inovācijām, zināšanu ekonomiku un radošu pārvaldību, parādot Latvijas pieredzi un sasniegumus. Šī gada “radi!2015” nedēļā galvenais uzsvars tika likts uz jaunu zināšanu

⁴⁵ Kultūras ministrija. *Kultūras un radošās industrijas*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/starptozares/radosas_industrijas.html

⁴⁶ Latvijas Republikas Kultūras ministrija. *Kultūras ministrijā uzsāk darbu Radošo industriju padome*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/jaunumi/?news_id=5502

ie pazīstināšanu, iesaistīšanu un radīšanu Latvijas sabiedrībā par: radošo industriju sektora attīstību; kultūras un radošo industriju pārneses procesiem, veidojot sadarbības ar citām nozarēm; dizaina domāšanas kā praktiska instrumenta izmantošanas iespējām; un veidiem, kā stimulēt jaunu starpdisciplināru partnerību veidošanos kontekstā ar Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē prioritātēm.⁴⁷

LIEPĀJAS KULTŪRAS PĀRVALDE

Liepāja ir pirmā Latvijas pilsēta, kas sevi pilsētas politikas plānošanas dokumentos pozicionē kā radošu pilsētu un tik aktīvi iet uz šo statusu. Aizsākumi meklējami 2005. gadā, kad Liepājas pilsētas Domes Kultūras nodaļa tika pārveidota par Liepājas Kultūras pārvaldi ar mērķi mainīt līdzšinējo kultūras vadības sistēmu. 2007. gadā tika uzsākts darbs pie Liepājas Kultūrpolitikas stratēģijas 2009. – 2014., kurā pilsēta tika raksturota kā vienlaikus plaukstošs daudzveidīgas uzņēmējdarbības centrs un starptautiska transporta un tirdzniecības saites, kas tajā attīstās, drīzāk ir likumsakarība nekā nejaušība. Liepājas radošumam un enerģijai ir daudzas sejas, kuras viena otru papildina, veidojot organisku un daudzšķautņainu veselumu.⁴⁸

Liepājas Kultūras pārvaldes mājaslapā (www.liepajaskultura.lv) ērti pārskatāmā veidā aktīvi informē par savu darbību, pilsētas vērtībām un infrastruktūru un radošajām industrijām, kā arī aktualitātes gan saistībā ar notiekošajiem pasākumiem Liepājā, gan jaunumiem radošo industriju jomā.⁴⁹

BRITU PADOME

Britu padome (*British Council*) ir Lielbritānijas organizācija, kas sadarbojas ar vairāk kā 100 pasaules valstīm, tajā skatā arī ar Latviju, radot iespējas mācīties, sadarboties un attīstīties, izmantojot programmas un pakalpojumus angļu valodā. Britu padomes darbības jomas ir izglītība, sabiedrība un māksla.⁵⁰

Izmantojot globālos resursus Britu padome meklē tos, kas pēta robežas starp kultūru, uzņēmējdarbību un tehnoloģijām. Strādājot ar šo tīklu, Britu padome atbalsta jaunas sadarbības, mācīšanos un politikas attīstību. Organizācija tic plašākai kultūras

⁴⁷ Radi Latvija. *Par radi*. Pieejams: <http://www.radilatvija.lv/lv/par-radi>

⁴⁸ Liepājas Kultūras pārvalde. *Liepājas Kultūrpolitikas stratēģija 2009. – 2014. gadam*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/kulturas-parvalde/liepajas-kulturpolitikas-strategija-2009-2014/>

⁴⁹ Liepājas Kultūras pārvalde. *Reportāžas*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/>

⁵⁰ British Council. *Our organisation*. Pieejams: <http://www.britishcouncil.org/organisation>

sapratnei un tās spējām sekmēt ekonomisko, sociālo un tehnoloģisko attīstību, ka arī tam, cik svarīgi ir atbalstīt tos, kas no jauna atklāj radošo izpēti un līdzdalību.⁵¹

Britu padome sadarbībā ar Culturelab radījusi projektu “Radošās pilsētas”, kura norises laiks bija no 2008. līdz 2011. gadam. Projekta galvenais mērķis bija atbalstīt aktīvus cilvēkus, kuri izmantojot Britu padomes piedāvātos pasākumus un metodoloģiju var uzlabot savu dzīves vidi, padarot to radošu, inovatīvu, iedzīvotājiem draudzīgu un ilgtspējīgu. Viena no projekta „Radošās pilsētas” galvenajām aktivitātēm bija „Nākotnes pilsētas spēle”. Šīs intelektuālās un interaktīvās spēles ietvaros interesantā un lietotājam draudzīgā veidā iespējams radīt idejas un risinājumus kādam konkrētam ar pilsētvidi saistītam jautājumam. Spēle tika radīta kā mūsdienīga metode diskusiju organizēšanai, radošai un kritiskai domāšanai un lēmumu pieņemšanai.⁵²

UNESCO

UNESCO radījusi radošo pilsētu tīklu (*Creative Cities Network*), kura mērķis ir attīstīt sadarbību starp pilsētām, kas radošumu ir noteikušas kā ilgtspējīgas attīstības stratēģisku faktoru partnerību ietvaros, ietverot publisko un privāto sektoru, profesionālas organizācijas, kopienas, civilo sabiedrību un kultūras institūcijas no visas pasaules. Radošo pilsētu tīkls sekmē dalīšanos pieredzē, zināšanās un resursos starp dalībvalstīm ar mērķi veicināt vietējo radošo industriju attīstību un pasaules līmenī izkopt ilgtspējīgu urbāno attīstību. Radošo pilsētu tīkls stiprina kultūras produktu un pakalpojumu radīšanu, izplatīšanu un baudīšanu vietējā līmenī; sekmē radošumu un radošas izpausmes, īpaši starp neaizsargātākām grupām kā sievietes un jaunieši; uzlabo pieeju un līdzdalību kultūras dzīvē tāpat kā kultūras produktu baudījumu; integrē kultūras un radošās industrijas lokālās attīstības plānos.⁵³

2.2. Politikas plānošanas dokumenti

Nodaļā analizēti politikas plānošanas dokumenti Latvijā, kas attiecas uz radošo un kultūras industriju sektora un radošo pilsētu attīstību, secinot, kāda ir valsts iesaiste un

⁵¹ British Council. *Creative Economy. How we work.* Pieejams: <http://creativeeconomy.britishcouncil.org/about/>

⁵² Culturelab. *Radošās pilsētas.* Pieejams: <https://culturelablv.wordpress.com/projekti/jaunagramata/>

⁵³ UNESCO. *Creative Cities Network Mission Statement.* Pieejams: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/Mission_statement_Bologna_creative_cities_meeting.pdf

loma šī sektora attīstībā. Tiek ņemta vērā arī Eiropas kultūras galvaspilsētas ietekme uz Latvijas pilsētu attīstību.

Nodaļā apskatītie dokumenti ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030" un Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam "Radošā Latvija"

LATVIJAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA LĪDZ 2030. GADAM "LATVIJA 2030"

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā minēts, ka gandrīz $\frac{3}{4}$ Latvijas iedzīvotāju dzīvo pilsētās (aptuveni 68% no visiem valsts iedzīvotājiem dzīvo pilsētās, kaut arī pilsētas aizņem tikai 11% no visas valsts teritorijas)⁵⁴, taču urbānās kultūras pieredze valstī ir salīdzinoši maza – mentāli latviešos joprojām ir dzīva lauku un zemniecības pasaules izjūta. Tomēr raksturota arī Latvijas urbānā vide:

Pilsētās koncentrējas ne tikai kultūras, sociālā un ekonomiskā kapitāla potenciāls, bet spēcīgāk izteiktas arī sabiedrības ēnas puses, piemēram, noziedzība, nabadzība, ietekmējot pilsētu kultūras attīstību. Urbanizācija izpaužas gan kā masu un ielas kultūra, gan inovatīvi un kvalitatīvi mūsdienu kultūras produkti, liecinot par radošās industrijas veidošanos un potenciālu. Pilsētas ir migrācijai pakļauti centri, kur attīstās arī tādas mūsdienās nozīmīgas kultūras vērtības kā tolerance un pilsoniskā apziņa. Pilsētas visā pasaulē pamazām atsakās no bezpersoniskuma, ko veido tipveida arhitektūra un starptautisku zīmolu veikali, un sāk aktīvāk veidot savu individuālo stilu un „seju”, izmantojot kultūras mantojumu un pilsētas iedzīvotāju radošumu.⁵⁵

Radoša pilsētvide minēta kā viens no veidiem kā sasniegt vienu no galvenajiem mērķiem – radošas sabiedrības veidošanu:

Veids, kā stiprināt kultūras ietekmi un radošuma klātbūtni pilsētvidē, ir veidot īpašus laikmetīgās kultūras centrus vai radošos klasterus (pudurus). Te valdošais radošais un sociālais klimats rosina cilvēkus izteikt jaunas, inovatīvas idejas, iedrošina ieviest tās praksē vai neveiksmes gadījumā mēģināt vēlreiz. Kvalitatīvas dzīves telpas veidošana iet roku rokā ar radošas pilsētas jēdzienu. Radoša pilsēta ir labākā vieta, kur dzīvot, strādāt un īstenot savus mērķus. Tā ir pilsēta, kas atbalsta un novērtē investīcijas uzņēmējdarbībā, jaunradē un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā. Pilsētu attīstības procesā ir

⁵⁴ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030" Pieejams: http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf 67. lpp.

⁵⁵ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030" Pieejams: http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf 14. lpp.

jāiesakņojas principam „pilsēta iedzīvotājiem, iedzīvotāji – pilsētai”, uzsverot, ka iedzīvotājiem ir ne tikai tiesības uz kvalitatīvu un estētiski pievilcīgu dzīves telpu, bet arī pienākums to pašiem veidot un uzturēt.⁵⁶

KULTŪRPOLITIKAS PAMATNOSTĀDNES 2014. – 2020. GADAM “RADOŠĀ LATVIJA”

Kultūrpolitikas pamatnostādnēs uzsvērta kultūras radošo industriju nozīme Latvijas ekonomiskajā attīstībā, taču kā viens no vīzijas punktiem minēta radošo pilsētu nozīme:

Latvijā attīstās un nostiprinās radošu pilsētu un teritoriju tīkls, tiek veidotas jaunas darba vietas, radīta iedzīvotājiem pievilcīga dzīves telpa. Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles uzplaukums notiek sinerģijā ar vietējā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un prasmīgu izmantošanu, kā arī cilvēku radošā potenciāla attīstību visā Latvijā.⁵⁷

Raksturojot ārējās vides faktoros un izaicinājumus, minēti:

- globālā ekonomikas un finanšu krīze, kas būtiski ietekmējusi kultūras attīstību gan Latvijā, gan Eiropā;
- demogrāfiskās izmaiņas, ko raksturo ne tikai zemā dzimstība un sabiedrības novecošana, bet arī migrācijas procesi, gan pasaules un Eiropas, gan vietējā kontekstā - *Nozīmīga migrācijas tendence ir arī lauku teritoriju iztukšošanās un iedzīvotāju koncentrēšanās pilsētās. Pastiprināti veidojas urbānā kultūra. Vienlaikus vietējās kopienas aizvien labāk apzinās sava vietējā materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma kā attīstības resursa nozīmi un kļūst aktīvākas, mērķtiecīgi iesaistoties tā saglabāšanā un tālāk nodošanā, tādējādi veicinot iedzīvotāju piesaisti Latvijai;*
- globalizācija un straujā tehnoloģiju attīstība, kas ienes būtiskas izmaiņas kultūras patēriņā un patērēšanas paradumos, īpaši jauniešu vidū;
- resursu mobilizācija - *Kultūra skatāma ne vien kā atsevišķs sektors, bet arī kā resurss un investīcija ilgtspējīgā attīstībā. ES dokumentos īpaši tiek uzsvērta kultūras ietekme uz citām jomām, atzīstot kultūras un radošo industriju sektora*

⁵⁶ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam “Latvija 2030” Pieejams: http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf 16. lpp.

⁵⁷ Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014. – 2020. gadam “Radošā Latvija” Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4877> 8. lpp.

*ieguldījumu inovāciju un kohēzijas laukā, kā arī identificējot kultūras faktora nozīmi pilsētu un reģionu pievilcības veidošanā.*⁵⁸

Rīcības virzienos un uzdevumos prioritāšu un politikas mērķu sasniegšanai, punktā 5.4. Radošas teritorijas un kultūras pakalpojumu pieejamība, minēta radošo teritoriju un pilsētu attīstības nozīme:

*ES dalībvalstīs vēršas plašumā radošo teritoriju tīkls – tie ir inovāciju un attīstības centri, kuru izveidē būtiska loma ir kultūras un radošām industrijām, kas maina pilsētu un reģionu publisko tēlu, veido radošu atmosfēru, ceļ iedzīvotāju pašapziņu, sekmē tūrisma attīstību. Arī Latvijā iezīmējas spilgtas radošās pilsētas, novadi un lauku teritorijas, kurās vērojama nozīmīga kultūras un radošo aktivitāšu koncentrēšanās un kuras savā attīstībā mērķtiecīgi izmanto arī kultūras kapitālu. Tādas ir Cēsis, Kuldīga, Liepāja, Ventspils, Rēzekne, Daugavpils, kā arī Vecpiebalgas un Kandavas novadi. Pēdējos gados ar ES struktūrfondu līdzfinansējumu ir veiktas investīcijas reģionu kultūras kapitālā – izveidoti daudzfunkcionāli kultūras centri –, „Latgales vēstniecība GORS” Rēzeknē, Marka Rotko mākslas centrs Daugavpilī, Vidzemes koncertzāle „Cēsis”, daudzfunkcionāls kultūras centrs top arī Liepājā.*⁵⁹

Dokumentā kā būtiskākās pilsētu un teritoriju radošās attīstības veicinātājas minētas radošās industrijas, taču pašreiz redzams, ka liela izaugsme vērojama pilsētās, kurās tiek veidoti daudzfunkcionālie kultūras centri, kas piesaista vairāk apmeklētāju – Rēzeknē, Daugavpilī, Cēsīs un Liepājā, kurā tas vēl ir tapšanas procesā. Par radošām teritorijām atzītas arī Cēsis, Kuldīga, Ventspils, kā arī Vecpiebalgas un Kandavas novadi.

Tālāk noteikts, ka *jāturpina investēt nozīmīgos starptautiska, nacionāla un reģionālas nozīmes kultūras infrastruktūras sakārtošanā, veidojot tādus valsts un pašvaldību objektus, kas veidos pamatu radošā potenciāla koncentrēšanai un attīstībai reģionos.* Kultūra atzīta kā būtisks resurss kvalitatīvas dzīves un darba vides attīstībai pilsētās un lauku teritorijās, kā arī nozīmīgs faktors, kas veido konkrētās vietas identitāti, atpazīstamību un piederības sajūtu, kopā veidojot šo teritoriju konkurētspēju.⁶⁰

Radošo pilsētu attīstības stratēģija tiek regulēta katras konkrētās valsts ietvaros. Kā viens no Latvijas attīstības instrumentiem radošās pilsētas minētas kultūrpolitikas

⁵⁸ Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam “Radošā Latvija” Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4877> 8. – 9. lpp.

⁵⁹ Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam “Radošā Latvija” Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4877> 46. lpp.

⁶⁰ Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam “Radošā Latvija” Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4877> 46. lpp.

plānošanas dokumentos Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam “Latvija 2030” un Kultūrpolitikas pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam “Radošā Latvija”.

Kā viens no galvenajiem rīcības virzieniem visos minētajos dokumentos minēta radošas sabiedrības veidošana, jo tikai šāda sabiedrība spēj domāt un rīkoties ilgtspējīgi, kā arī radošums minēts kā viena no Latvijas stiprajām pusēm un galvenajiem eksporta avotiem.

Eiropas līmeņa politikas plānošanas dokumentos (ES izaugsmes stratēģija “Eiropa 2020”) tiek uzsvērta zināšanu ekonomikas un radošo un kultūras industriju nozīme Eiropas izaugsmē, taču liela nozīme katras valsts un konkrētās pilsētas attīstībā ir Eiropas kultūras galvaspilsētu kustībai.

EIROPAS KULTŪRAS GALVASPILSĒTA

Eiropas līmenī pilsētu un konkrētās valsts attīstībā liela nozīme ir Eiropas kultūras galvaspilsētu (EKG) kustībai, kas katru gadu kultūras galvaspilsētas kārtā ieceļ vairāku valstu pilsētas, kas ļauj izcelt konkrētās pilsētas (un valsts) atšķirības, kultūras vērtības, veicina piederības sajūtu, kā arī ievērojami uzlabo atpazīstamību Eiropas līmenī. Līdz ar šī statusa piešķiršanu, konkrētā valsts un pilsēta pastiprināti strādā pie kultūras programmas piedāvājuma un tēla popularizēšanas. Tā ir lieliska iespēja uzlabot pilsētu infrastruktūru, pacelt pilsētas tēlu gan iedzīvotāju, gan pārējās pasaules acīs, iedvest jaunu elpu pilsētas kultūrā, kā arī ievērojami palielināt tūrismu.⁶¹

Gadu gaitā kustība ir attīstījusies no īslaicīga kultūras festivāla līdz gadu garam urbānam notikumam, kas nodrošina pilsētas ekonomisko un sociālo attīstību, ka arī pašas pilsētas atjaunošanu. EKG kā ikgadējs notikums ir daļa no pašreizējās Eiropas savienības kultūrpolitikas, kuras mērķis ir ekonomiskā un sociālā ietekme vietējā, reģionālā un Eiropas līmenī. Galvenie EKG mērķi ir stiprināt Eiropas mēroga sadarbību kultūras jomā, iepazīstināt ar atšķirīgajiem un kopīgajiem Eiropas kultūru aspektiem, aktivizēt cilvēkus kultūras veidošanā un sekmēt pilsētas kulturālo un sociālo attīstību. EKG tituls izvēlētajām pilsētām ļauj dažādos virzienos attīstīties un atjaunoties – parasti tas ietver kultūras iestāžu un objektu uzlabošanu, laukumu un parku pārveidošanu, mazāk izmantoto vai atstumto rajonu atjaunošanu, piemēram, tos satīrot un piemērojot publiskajai mākslai, atverot jaunas kultūras telpas, būvējot (kultūras) infrastruktūru un ēkas, atjaunojot ielas, ceļus un transporta sistēmu, kā arī atjaunojot vecās ēkas un kultūras mantojuma objektus.

⁶¹ Creative Europe. *European Capitals of Culture*. Pieejams: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm

Kopumā EKG attīstības un atjaunošanas pieredzes tiecas modernizēt novecojušās, neizmantojot vai atstumtās pilsētas vietas, pārveidojot tās par labu un ērtu vidi. Vienlaikus attīstības un atjaunošanas projekti ļauj izvēlētajām EKG pilsētām atjaunot savu tēlu un zīmolu ar vērtībām, kas atbilst pašreizējiem priekšstatiem par labu pilsētas vidi un dzīvojamām pilsētām. Vai nu pilsētu attīstības un atjaunošanas projekti ir, vai nav daļa no “oficiālās” EKG programmas, fiziskās pilsētas vides izmaiņas EKG gada ietvaros nenoliedzami ir manāmas gan pilsētas iedzīvotājiem, gan viesiem.⁶²

2.4. Radošumā balstītas nevalstiskas iniciatīvas un sabiedrības informēšana

Paralēli aktīvam darbam pilsētu attīstībā, notiek arī sabiedrības informēšana par radošo pilsētu un radošo industriju nozīmi pilsētu un valsts attīstības sekmēšanā. Latvijas mērogā ar to nodarbojas radošo industriju platforma FOLD, Culturelab, Britu padome, Kultūras ministrija, aktīvi iesaistījusies arī Liepājas kultūras pārvalde. Starptautiskā līmenī ar sabiedrības informēšanu, un ar radošo pilsētu un radošo industriju attīstības veicināšanu nodarbojas Britu padome un UNESCO, daļēji arī Eiropas Savienība.

FOLD (FORUM OF LATVIAN DESIGN)

FOLD izceļ labāko Latvijas un ārvalstu radošajās industrijās, lai palīdzētu uzzināt, saprast, iemācīties un sadarboties. FOLD fokuss ir dizains un dizaina domāšana. FOLD izveidots 2013. gadā, apvienojoties trim ilgstoši pastāvējušiem pašiniciatīvas projektiem — “DesignBlog”, “Plikums” un “Fine Young Urbanists”.⁶³

Savā mājaslapā FOLD (www.fold.lv) regulāri informē par aktuālo Latvijas dizaina, radošo industriju un citās jomās. Raksti satur informāciju ne tikai par aktuālajiem notikumiem un intervijas ar jomas profesionāļiem, bet arī viegli saprotamā valodā tiek stāstīta teorijas daļa. Nesen izveidots arī radošo industriju katalogs, kas ir nemitīgā tapšanas procesā, pievienojot arvien jaunus radošo industriju uzņēmumus, personības un darbus.

⁶² Tuuli Lähdesmäki (2014) *European Capital of Culture Designation as an Initiator of Urban Transformation in the Post-socialist Countries*, *European Planning Studies*, 22:3, 481-497, DOI: 10.1080/09654313.2012.752438 Pieejams: <http://dx.doi.org/10.1080/09654313.2012.752438> p. 482

⁶³ FOLD. *Par FOLD*. Pieejams: <http://www.fold.lv/par-fold/>

CULTURELAB

Organizācijas galvenais mērķis ir veicināt ilgtspējīgu sabiedrības sociālo un ekonomisko attīstību, stratēģiski un inovatīvi izmantojot kultūras resursus. Tā veic sabiedrības izglītošanu par kultūras nozīmi sabiedrības socioekonomiskajā attīstībā; sekmē kultūras plānošanas un stratēģiju iekļaušanu reģionālajos attīstības plānos, apzinot un efektīvi izmantojot esošos kultūras resursus; veicina sabiedrības pilsonisko līdzdalību un iniciatīvu reģionālās kultūras attīstības plānošanā un īstenošanā; sekmē valsts un privātās partnerības sekmīgu sadarbības projektu attīstību; kā arī attīsta starptautisko kultūras sadarbību un pieredzes apmaiņu.⁶⁴

Culturelab sadarbībā ar Britu padomi radījuši projektu “Radošās pilsētas”. (skat. Britu padome)

⁶⁴ Culturelab. *Par Culturelab*. Pieejams: <https://culturelablv.wordpress.com/about/>

3. RADOŠO PILSĒTU DEFINĒJUMS LATVIJĀ

Latvijā radošās pilsētas savu aktualitāti guvušas pēc krīzes, sekojot pasaules pilsētu attīstības tendencēm.

Konkrēti definēta radošā pilsēta nav ne pasaules ne Latvijas kontekstā, taču visbiežāk radošas pilsētas tiek asociētas ar radošo industriju un iniciatīvu aktivitāti konkrētajā pilsētā. Tāpat arī politikas plānošanas dokumentos vairāk uzsvēta radošo un kultūras industriju loma valsts izaugsmes nodrošināšanā, radošās pilsētas minētas mazāk (skat. 2.2 Politikas plānošanas dokumenti).

Notiek dažādas konferences un lekcijas gan Rīgā, gan Liepājā ne tikai informējot par aktualitātēm un problemātiku radošo pilsētu un industriju jomā, bet arī daloties pieredzē un nonākot pie problēmu risinājumiem. Kā piemērus var minēt aktivitātes Radi! nedēļas ietvaros un konferences “*Subject: Creativity*” un “Radošā Liepāja – kritiskais saturs”, kas abas notikušas sadarbībā ar Liepājas Radošo industriju klasteri.

Nodaļā raksturoti no ekspertu intervijām izsecinātie radošas pilsētas indikatori, pēc kuriem tiek veikta Latvijas pilsētu Liepājas un Valmieras analīze.

3.1. Radošas pilsētas indikatori

Lai noskaidrotu indikatorus, kas piemērojami radošajām pilsētām, konkrētas radošo pilsētu definīcijas nepieciešamību un vispārējo tēmas aktualitāti Latvijas kontekstā, tika veiktas daļēji strukturētas padziļinātas intervijas ar jomas ekspertiem, attiecīgi: diviem ekspertiem par radošo pilsētu attīstību – pilsētplānotāju un vietradi Jāni Ķīnastu un Britu padomes projekta “*Creative cities*” “Nākotnes pilsētas spēles” aktivitāšu vadītāju Latvijā Vitu Brakovsku; Liepājas pilsētas pārstāvjiem, lai noskaidrotu kā tā attīstījusies kā radoša pilsēta – Liepājas Kultūras pārvaldes starptautisko sakaru un kultūrpolitikas projektu vadītāju Ati Egliņu Eglīti, kas detalizētāk pastāstīja par Liepājas kā radošas pilsētas attīstību; “Ideju bodes” vadītāju Kristu Kalnarāju, kas ir radošās industrijas pārstāve; un Valmieras pilsētas pārstāvjiem – Valmieras Kultūras centra direktoru Tomu Upneru, kas pastāstīja par kultūrpolitikas plānošanu Valmierā, galerijas “Laipa” vadītāju Karlīni Cercinu, kas ir radošās industrijas pārstāve un Valmieras Mākslas vidusskolas direktoru Edgaru Bogdānu, kas pastāstīja, kāda ir radošo iniciatīvu loma Valmieras attīstībā.

Veicot intervijas, respondentiem tika uzdoti četri kopējie jautājumi: Kas jūsaprāt ir radoša pilsēta, kas ir tie indikatori, kas to par tādu padara?; Vai būtu nepieciešama konkrēta radošas pilsētas definīcija?; Vai visām pilsētām vajadzētu tiekties uz šīs radošās

pilsētas statusu/attīstīt radošās industrijas?; un Vai ir kāda kritika, kas izsakāma radošo pilsētu attīstības kontekstā?

Veicot intervijas, viens no galvenajiem jautājumiem bija: Kas jūsuprāt ir radoša pilsēta, kas ir tie indikatori, kas to par tādu padara?

Visbiežāk minētā atbilde bija, ka pilsētā jābūt cilvēkiem, atbildi attiecinot gan uz konkrētās pilsētas apdzīvotību, gan iedzīvotāju iniciatīvas un vēlmi līdzdarboties, gan arī aktīvu un atvērtu pilsētas vadību, kas savā darbībā iesaista un ņem vērā iedzīvotāju viedokli.

Jānis Ķīnasts un Atis Egliņš Eglītis kā primāro min cilvēkus kā pilsētas veidotājus un kopienu, kas ir kā katalizators pilsētas gatavībai augt un mainīties.

- “Viņā dzīvo cilvēki. Tas ir tāds pamatnosacījums pilsētām vispār kā tādām. Viņās dzīvo cilvēki, viņās grib dzīvot cilvēki.”⁶⁵
- “Cilvēkiem ir jābūt. Tas ir, pirmkārt, jebkuras pilsētas pamatnosacījums – cilvēki. Un otrs – ja mēs runājam par radošiem cilvēkiem, tad tam uzstādījumam ir jābūt augstākam, tad ir jābūt izglītotai kopienai, tolerantai kopienai, atvērtai kopienai, kopienai, kas ir gatava eksperimentēt, kopienai, kas ir gatava diskusijai.”⁶⁶

Vairākās atbildēs uzsvērti ir ne tikai pilsētas iedzīvotāji, kas veido pilsētu, bet arī tie, kam ir dots uzdevums šo pilsētu plānot un vadīt. Kā Karlīne Cercina savā intervijā min: tas kā katra kultūras iestāde attīstās, ir atkarīgs no tās vadītāja, jo viņš ir tas, kas pieņem visus lēmumus. To pašu var attiecināt arī uz pilsētas vadību - lai veidotu radošu pilsētu, jābūt ciešai sadarbībai starp tās iedzīvotājiem un vadību, jo iedzīvotāji ir tie, kas vistiešāk pamana pilsētas nepilnības un izaugsmes iespējas, bet vadītāji tie, kas šos ierosinājumus un iniciatīvas realizē.

- “Man jau liekas, ka tie ir cilvēki, vai ne? Jā, jo jebkuru vidi veido cilvēki. [...] Tas ir stāsts par to, ka katrs viens apzinās, ka viņš ir kā mehānisma neatņemama sastāvdaļa un izvēlas kā un ar ko piedalīties veidojot to vidi. Un vēl ir arī, protams,

⁶⁵ Sarguna, Agnese. Saruna ar Jāni Ķīnastu. 2015. gada 23. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁶⁶ Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Egliņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

tie, kuriem mēs esam deleģējuši to atbildību saimniekot pilsētā vai valstī. Tad tiem ir jābūt ļoti prasmīgiem dodot šīs te iespējas izpausties.”⁶⁷

- “Radošiem cilvēkiem. Un nevis radošiem cilvēkiem, kas viņā dzīvo, bet radošiem cilvēkiem kas viņu vada. Un radoša pilsēta ir tā, kas nedzīvo kastītē, bet tomēr domā ārpus šīs kastītes robežām, nebaidās riskēt un katru pasākumu veidot no jauna. Un tiešām katru pasākumu veidot paši. Un es nerunāju par pirktajiem pasākumiem no citām pilsētām, vai no citām valstīm, bet tēlu tiešām, kas veido paši. Tā ir radoša pilsēta.”⁶⁸

Lai veidotos šī abpusējā sadarbība, nepieciešama ne tikai atvērta pilsētas vadība, bet arī aktīva sabiedrība, kas vēlas sadarboties un uzlabot savu dzīves vidi. Sabiedrība ar savu atbalstu (piemēram, kultūras pasākumu gadījumā – apmeklējumu) parāda, cik aktuālas ir pilsētas piedāvātās iespējas.

- “Es domāju, ka attiecībā uz radošām pilsētām noteikti būtiska ir šī te sabiedrības iesaiste, nu, teiksim, šo ideju, zināma mērā, pilnveidošana, nu ar to, ka, idejas tiek apspriestas, vai tie būtu kaut kādi iedzīvotāju diskusiju forumi, vai kādos citos veidos, nevis banālās pašvaldību sabiedriskās apspriešanas, bet tiešām, kad pašu šo iedzīvotāju iniciatīvas kaut kādā veidā tiek apspriestas.”⁶⁹
- “Radoša pilsēta ir pilsēta, kas dzīvo līdzī, seko jaunākajām tendencēm. Bet es domāju, ka tas radošums nav tikai tādā mākslas izteiksmē, un līdzekļos, bet tas radošums vispār ir domāšanā, jo radoša pilsēta var būt tikai tad, ja gan sabiedrība, gan arī vadība, pašvaldība un visa administrācija, viņa seko līdzī jaunākajām tendencēm un paši mēģina radīt un neatpalikt, un būt iekšā tajā laikmetīgajā. Un tas radošums jau izpaužas patiesībā caur domāšanu, caur pasākumiem, caur aktivitātēm, caur varbūt atbalstu šim radošajam un kultūras dzīvei. Nu, tā, ka respektīvi, man liekas, ka tas radošums ir atkarīgs arī lielā mērā no pašiem iedzīvotājiem. Cik arī viņi ir aktīvi un cik lielā mērā viņi atbalsta tās aktivitātes, kuras varbūt nodrošina šīs kultūras iestādes.”⁷⁰

⁶⁷ Sarguna, Agnese. Saruna ar Kristu Kalnarāju. 2015. gada 28. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁶⁸ Sarguna, Agnese. Saruna ar Karlīni Cercinu. 2015. gada 29. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁶⁹ Sarguna, Agnese. Saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁷⁰ Sarguna, Agnese. Saruna ar Edgaru Bogdānu. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

Kā viens no indikatoriem tika sauktas radošās industrijas un uzņēmumi, kas noteikti ir radošas pilsētas viens no galvenajiem veidošanās faktoriem. Tika uzsvērtā arī laikmetīgās mākslas nozīme – radošai pilsētai ir jāseko līdzi aktuālajiem procesiem un pasaules tendencēm.

- “Noteiktam procentam no uzņēmumiem ir jānodarbojas ar to, ko var nosaukt par radošu tautsaimniecību vai jābūt nozarēs, kas atbilst radošo industriju klasifikatoram; rūpējas par laikmetīgo kultūru.”⁷¹
- “Uzņēmējdarbība ir vajadzīga. Dažādi uzņēmumi, vajag lielus un mazus uzņēmumus. Nevajag tikai lielus. Mūsdienās nav tik svarīgi viens uzņēmums, kas nodarbina 1000 darbiniekus, bet ir vajadzīgi 500 uzņēmumi, kas nodarbina pa diviem darbiniekiem.”⁷²

Interesants ir Vitas Brakovskas novērotais “otrās profesionālās jaunības” fenomens, kas ir jaunieši 30 – 35 gadu vecumā, kas sava ierastā darba vietā izvēlējušies darīt to, kas pašus saista visvairāk, varbūt papildījuši sapni, dibinot savu privāto uzņēmumu. V. Brakovska kā indikatoru ierosina ņemt vērā, to cik konkrētajā pilsētā ir šādu cilvēku.

- “Ļoti daudziem cilvēkiem Latvijā tagad ir praktiski tāds pīķa moments, tāda virsotne, ka cilvēkiem parādās otrā profesionālā jaunība. Tas ir kaut kādi 30 – 35 gadi, kad cilvēks nostrādājis apzinīgo mūžu algotā darbā, vienalga, privātais, publiskais sektors, un tad viņš apskatās apkārt, viņš lasa “Dienas biznesā”, “Ir naudā”, “Ir” visādas intervijas ar jauniem uzņēmējiem, kuri arī norukājuši, kā saka, melnu muti, ir kā algoti darbinieki un tad viena brīdī hops! ielēkuši biznesā. [...] Tas kritērijs, man liekas, par ko varētu padomāt, cik daudz cilvēki konkrētajā pilsētā vai teritorijā ir, faktiski, šādu jaunu, starp tiem jaunajiem radošajiem, kas sevi piesaka kā jaunos radošos uzņēmējus, ekonomikas sastāvdaļas, cik daudz no viņiem ir tiešām tādi, kuriem ir uznākusi tā otrā profesionālā jaunība.”⁷³

Radoši procesi, aktivitātes un kopējā pilsētas pievilcība. Radošā pilsētā ir svarīga sajūta, ko konkrētā pilsēta cilvēkos rada, ko nav iespējams izmērīt, pievilcīgai videi,

⁷¹ Sarguna, Agnese. Saruna ar Jāni Ķīnastu. 2015. gada 23. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁷² Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Eglīņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁷³ Sarguna, Agnese. Saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

sakārtotai infrastruktūrai, taču ne pedantiski nogludinātām nepilnībām, jo jāatstāj vieta, kur rasties dažādām radošām iniciatīvām.

- “Noteikti ir jābūt tādai vibrantai pilsētas gaisotnei. Tādām mazām artērijām ir jābūt. Šitādām kafejnīcīņām ir jābūt, klubiņiem ir jābūt. Radoša, raisoša, izaicinoša pilsētvide, kas piesaista cilvēkus.”⁷⁴ Atis Egliņš Eglītis uzsver arī iedzīvotāju komunikāciju un satikšanos ar iebraucējiem – jā kādreiz tie bija tirgotāji (piemēram, Liepājā kā ostas pilsētā), tad tagad tie ir tūristi.
- “Ļoti svarīga šī vides pievilcība. [...] Ne tikai klasiskā izpratnē tur darba vietas, infrastruktūra, bet arī izklaides iespējas, brīvā laika pavadīšanas iespējas, bērniem labvēlīga, draudzīga, droša vide utt. Un tas ir tas, kas tos cilvēkus pievelk un pievelk tieši arī tos radošos. Un radošos cilvēkus, viņos arī tā brīvā vide, kas ir brīva no aizspriedumiem, un tā ir pamatlieta patiesībā.”⁷⁵
- “Skatoties uz tādu pasaules kontekstu, kurā šīs radošās pilsētas koncepts ir vairāk iezīmējies, tur noteikti būtu jārunā par to vai šīm te radošajām industrijām, radošiem cilvēkiem ir speciāli kaut kādas veidotās platformas un tas, ka ir kaut kāds definēts mērķis, kādā šīm te radošajām lietām pilsēta vēlas kaut ko izdarīt. Man liekas tas galvenais, ka tur ir kaut kādi radošās platformas, radoši cilvēki, radošās vietas, kvartāli, tiešām arī kaut kas radošs veidojas pilsētvidē, kaut kādi plenēri, tāda veida aktivitātes un lietas.”⁷⁶
- “Ja runāju par radošu teritoriju, es pilnīgi noteikti šajā gadījumā runāju par to, ka cilvēki izmanto maksimāli savus iekšējos nemateriālos resursus, mākslinieciskās izpausmes jebkādos veidos.”⁷⁷

Tika minēts arī naudas trūkums kā viens no radošuma veicinātājiem, jo naudas pietrūkst gandrīz vienmēr, tāpēc ir jābūt elastīgiem un jāspēj panākt vajadzīgo rezultātu ar esošajiem resursiem.

- “Radošums, viņš vienmēr nāk roku rokā ar to, ka nav naudas. [...] Es arī cilvēkiem parasti saku, ka naudas vienmēr nepietiks, bet mēs esam šeit un tagad, kas ir tas, ko

⁷⁴ Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Egliņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁷⁵ Sarguna, Agnese. Saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁷⁶ Sarguna, Agnese. Saruna ar Tomu Upneru. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁷⁷ Sarguna, Agnese. Saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

mēs varam darīt ar esošajiem resursiem, tā ir tā esošo resursu radoša kombinācija. Respektīvi, tā viena lieta pilnīgi noteikti ir tas, ka radošas pilsētas ir tās, kur cilvēki ar esošajiem resursiem, izmantojot, veidojot jaunas, netradicionālas vai nebijušas kombinācijas, viņi spēj risināt kaut kādus šos te savus vietējos izaicinājumus.”⁷⁸

Jānis Ķīnasts radošas pilsētas indikatoru klasifikāciju rosināja dalīt četrās dimensijās – **tautsaimniecības, kultūras, vides un sociālajā**. Tautsaimniecības dimensija paredz nodarbošanos ar radošo tautsaimniecību jeb radošajām industrijām. Kultūras dimensijai jā rūpējas par laikmetīgo kultūru un saprot, ka tradicionālā kultūra neaprobežojas tikai ar etnogrāfiju un folkloru. Sociālā ziņā radoša pilsēta ir tāda, kas savā pārvaldē iesaista iedzīvotājus, nāk pretī, savā ziņā izaicina birokrātiju. Vides ziņā pilsētā popularizē un iestājas par dažādiem alternatīviem pārvietošanās līdzekļiem pilsētā, popularizējot un stimulējot visu citu pārvietošanās līdzekļu izmantošanu, tikai ne automobiļu, tas būtu – vilcienu, velosipēdu, sabiedrisko transportu, kājām ieašanu.⁷⁹

Šāds dalījums būtu ļoti veiksmīgs un palīdzētu sistematizēt augstāk minētos indikatorus, lai analizētu dažādas Latvijas pilsētas.

Intervijās minētie indikatori daļēji sakrīta ar teorijā minētajiem indikatoriem (skat. 3.3. Radošas pilsētas indikatori). Respondenti vairāk uzsvēra sabiedrības un pilsētas pārvaldes sadarbības nozīmi. Abās grupās – teorijā un respondentu atbildēs, līdzīgi tika minēti indikatori: radoši cilvēki/sabiedrība/pilsētas vadība; radošās industrijas; zināma nestabilitāte/naudas trūkums.

Tā kā nav konkrētas radošas pilsētas definīcijas, intervijā tika jautāts: Vai būtu nepieciešama konkrēta radošas pilsētas definīcija?

Vairums respondentu atbildēja, ka jā, šāda definīcija būtu vērtīga, īpaši Latvijas kontekstā. Tā palīdzētu saprast, kas nosaka to, kura ir vai nav radoša pilsēta, palīdzētu pilsētu vadībām, sabiedrības informēšanā un kopējā izpratnē par terminu un tā aktualitāti.

Jānis Ķīnasts minēja, ka Latvijas apstākļos šī definīcija būtu vairāk nepieciešama, kā pasaules mērogā. Taču vispirms vajadzētu saprast, ko nozīmē radošums un ko – pilsēta. Jāsaprot, ka galvenais pilsētā ir cilvēki.

⁷⁸ Sarguna, Agnese. Saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā..

⁷⁹ Sarguna, Agnese. Saruna ar Jāni Ķīnastu. 2015. gada 23. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

- “Vai vajadzētu definēt? Latvijas apstākļos jā. [...] Jo es domāju, der vienkārši bišķiņ skaidrāk noteikt to ietvaru, kurā viņam attīstīties un transformēties. Bet kopumā, globāli skatoties, es domāju, ka daudz būtiskāk ir nevis nodefinēt, kas ir radoša pilsēta, bet saprast pareizi šos abus jēdzienus, kas veido tālāk šo konceptu, ko mēs saucam par radošu pilsētu, kas ir radošums un kas ir pilsēta. [...] *Putting it simple* – pilsēta, kurā tiek eksponētas un izmantotas cilvēku spējas. Tā ir pilsēta, kas savu izaugsmi balsta apziņā, ka viņa ir cilvēki, nevis skursteņu rūpnīcās un lielceļos un tilti. Tas būtu tas sākums. Tā ir pilsēta, kurā mīt spējas, prasmes un tikai tad līdz vispār pieņemti procesi.”⁸⁰

Vita Brakovska savukārt uzsver, ka katrai pilsētai būs sava formula, taču ir vērtīgi smelties pieredzi no citām pilsētām, un saprast kā konkrētā pilsēta var veiksmīgi izmantot savus esošos resursus.

- “Es domāju, ka zināmā mēra no metodoloģijas viedokļa tas būtu vērtīgs materiāls. [...] Manuprāt, vajadzētu kaut kādu iespēju robežās šos principus, nu, teiksim, atrodam kopsakarību, līdz ar to veidosies kaut kāds pamatprincipu uzskaitījums. Bet vienmēr ir ļoti svarīgi uzsvērt, ka katrai pilsētai būs sava formula, izveidosies laika gaitā, tas, ko viņi var darīt – viņi var smelties šo pieredzi no citām un saprast, kas ir tas, ko viņi ar esošajiem resursiem, ar uzvaru, ar esošajiem resursiem var izdarīt.”⁸¹

Atis Egliņš Eglītis minēja, ka definīcija būtu nepieciešama, lai viestu skaidrību par to, ko šis termins ietver.

- “Jā, noteikti varētu būt vajadzīga definīcija, jā. Jo mums radošuma ekonomika ir definēta nacionālā līmenī, radošās industrijas arī ir definētas, nu tādā politikas plānošanas līmenī, bet radoša pilsēta vai radoša kopiena, varbūt ne pilsēta, bet kopiena, tur ir problēmas. Jo radošs var būt arī pagasts, radošs var būt viens ciems.”⁸²

Un Karlīne Cercina atzina, ka sistemātiski veidota definīcija palīdzētu pilsētai mērķtiecīgi attīstīties.

⁸⁰ Sarguna, Agnese. Saruna ar Jāni Ķīnastu. 2015. gada 23. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁸¹ Sarguna, Agnese. Saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁸² Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Egliņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

- “Ja to veic pa nozarēm ar tādām kā radošajām prioritātēm, tad tā definīcija varētu arī noderēt vai varētu palīdzēt kaut kā mērķtiecīgāku kustību vai virzību uz priekšu. Un jebkura stratēģija vai jebkura mērķa noteikšana, man liekas, ka viņa ļauj tām vienas pilsētas teritorijā esošajām, nu, kaut vai kultūras iestādēm, tomēr virzīties vienādāk uz to mērķi.”⁸³

Bija arī viedokļi, kas tiecās būt negatīvi, apliecinot, ka definīcija pati par sevi neko neatrisinātu, vai arī ierobežotu radošās izpausmes.

Krista Kalnarāja minēja, ka definīcija pilsētas tikai ierobežotu, apliecinot, ka radoša pilsēta uztverama vairāk sajūtu līmenī.

- “Es no tāda ieguvumu viedokļa, tagad tā padomājot – nu, būs tā definīcija – vai mums vajag kaut kā tā ierobežot un tad tagad tās pilsētas vilks ar pirkstu līdz un domās: es atbilstu tai definīcijai vai mēs drīkstam teikt vai nedrīkstam? Tas kaut kā tā ierāmē. Vai to vajag? Es domāju, ka nē, es vairāk atbalstu tos sevis paša meklējumus. [...] Jo tās ir vairāk tādas asociatīvas un izjūtu līmenī – vai cilvēki asociē šo pilsētu ar radošas pilsētas statusu, vai nē. Un tur var būt nez kādas teorijas, varbūt pēc teorijas tā pilsēta atbildīs, bet cilvēkiem nebūs tāda sajūta tad nav jēga.”⁸⁴

Karlīne Cercina pauda neitrālu viedokli, sakot, ka definīcija pati par sevi neko neatrisinātu, jo pilsētā notiekošie radošie procesi nosaka vai to var vai nevar dēvēt par radošu pilsētu.

- “Drīzāk tas ļautu saprast vai mēs esam radošā pilsēta, es pasaku: jā, mēs esam, jo mums ir tie radošie procesi. Ja būtu šī definīcija, kas pateiktu, ka nē, radošā pilsēta nozīmē to, to, to, to un es pieturos pie šīs definīcijas, tad atkal man tas ļauj saprast, kas ir vai kas nav. Tā, kā tādā ziņā definīcija pati par sevi neko nerisina. Tā tikai palīdzētu saprast, nu, formulēt visas tās lietas.”⁸⁵

⁸³ Sarguna, Agnese. Saruna ar Karlīni Cercinu. 2015. gada 29. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁸⁴ Sarguna, Agnese. Saruna ar Kristu Kalnarāju. 2015. gada 28. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁸⁵ Sarguna, Agnese. Saruna ar Tomu Upneru. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

Intervijā tika uzdots arī provocējošāks jautājums: Vai visām pilsētām vajadzētu tiekties uz šīs radošās pilsētas statusu/attīstīt radošās industrijas?

Pārsvārā tika pausti neviennozīmīgi viedokļi, minot gan pozitīvās, gan negatīvās puses.

Vēlreiz tika uzsvērts, ka jābūt izpratnei par to, ko nozīmē radošums pilsētā. Sākotnēji pilsētu vajadzētu padarīt iedzīvotājiem draudzīgu un domāt ilgtermiņā.

- “Noteikti, ka atbilde ir kombinācijā, protams, kā vienmēr. Es teiktu, jā, tik ilgi, kamēr mēs skarā ar šo radošumu saprotam nevis filca auskarus un trauku no saplēstas burkas, bet mēs to saprotam vienkārši ka mēs ļoti cienām cilvēkus un saprotam, ka tajā pat laikā cilvēks nav vienīgais, kas dzīvo pilsētā. [...] Mēs negribam pieņemt to, ka mēs varbūt viss mūsu radošums un eko posmi ieliekas tādā redirektīvā praksē, ka mēs atsakāmies no lietām, kas mūs čakarē nevis turpinām ražot.”⁸⁶

Arī nākamajā viedoklī pausts, ka jāstrādā ar iedzīvotājiem, kopienu.

- “Man liekas, ka vairāk ir uzsvars ir jābūt nevis uz šīs industrijas kā nozares attīstību – viņa veidosies pati, ja būs kritiskā masa, viņa pati izveidosies. Bet ir jāstrādā ar kopienu. Ar pašu kopienu jāveido radoša kopiena, jādod tāda iespēja, arī, teiksim, vakar to minēja, šajā raidījumā (“Lielais jautājums” LTV1), ka izglītība ir pamatlieta, pamatlieta ir redzes loka paplašināšana, pamatlieta ir tiešām dot viņiem pašiem sev ticību, ka viņi var mainīt lietas, tā pamatlieta ir godīga, caurspīdīga pārvalde.”⁸⁷

Tika minēts, ka jebkurai pilsētai ir tiesības uz radošumu, ir lietas, kur radošums ir nepieciešams, tajā pat laikā ir lietas, kas jā saglabā tradicionāli.

- “Ja es teikšu: nē, Limbaži nedrīkst būt radoši, radošai ir jābūt Valmierai – tās ir muļķības, Limbažos arī dzīvo tādi paši cilvēki kā Rīgā, kā Valmierā, kā Cēsīs, viņi arī grib dzīvot radošā vidē. [...] Ir kaut kādas lietas, kas ir jā saglabā tradicionāli, bet

⁸⁶ Sarguna, Agnese. Saruna ar Jāni Ķīnastu. 2015. gada 23. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁸⁷ Sarguna, Agnese. Saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

ir kaut kādas lietas, kam prasās šis radošums un jebkurā pilsētā, neatkarīgi no tā, kur tā pilsēta atrodas.”⁸⁸

Tāpat kā iepriekšējā viedoklī minēts – jebkurā pilsētā ir nepieciešams radošums, taču no mārketinga viedokļa raugoties, ja visi izvēlas sevi pozicionēt vienādi, tad rodas nevajadzīga konkurence.

- “No tāda mārketinga viedokļa, es domāju, noteikti tas nebūtu pareizi, jo tas tā katram tomēr savu kaut kādu individuālo ceļu vajag meklēt. Tas tāpat kā mazā vai kaut kādā uzņēmumā – jo vairāk to dara kaut ko vienādu, un tad vienādi sevi kaut kā, nu tad rodas sīva un, manuprāt, nevajadzīga konkurence veidojas. [...] Bet, ja tā no tāda ikdienas tāda, es domāju, ka jebkurai pilsētai vajadzētu uz to tiekties, tad tajā pilsētā dzīvo izpausties griboši un radoši cilvēki.”⁸⁹

Pozitīvo viedokļu pārstāvji pauda, ka tas pozitīvi ietekmētu Latvijas tautsaimniecību un zināmā mērā katrai pilsētai jābūt radošai.

Tā kā Latvijas politikas plānošanas dokumentos radošās industrijas minētas kā viens no galvenajiem attīstības mērķiem, tad uz to attīstību arī vajadzētu virzīties, pie tam, radošās industrijas Latvijā ir izveidojušās par pietiekami lielu tautsaimniecības sektoru, lai to nevarētu neņemt vērā.

- “Tas ir viens no mērķiem, protams, Latvijā kopumā. Arī pasaules pieredze rāda, ka pienesums un ieguvumi no tā ir. Protams, katras pilsētas un vietas izšķiršanās, bet nu mans viedoklis ir, ka šo nozari (radošās industrijas) vai šo aspektu nevar ignorēt, nevajadzētu ignorēt, ka tur tiešām ir jādomā un jāstrādā, un jārunā ar šiem cilvēkiem, kas tajās jomās jau darbojas, kas ir tas, kur mēs varam palīdzēt, ko mēs varam darīt.”⁹⁰

Negatīvs viedoklis tika sniegts to pamatojot ar iespējamo risku šo radošumu nonivelēt, tāpēc tika piedāvāts variants, kur tiek veidoti atsevišķi radošie centri.

- “Es ar savu viedokli neesmu populārs, bet es domāju, ka noteikti nē. [...] Jo man bail, un tas noteikti tā būs, ka vienā brīdī mēs nonivelēsīm un padarīsim Latvijā ļoti nekvalitatīvu, varbūt ne izpratni, es nezinu, bet darbu ar to radošumu. [...] Man

⁸⁸ Sarguna, Agnese. Saruna ar Karlīni Cercinu. 2015. gada 29. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁸⁹ Sarguna, Agnese. Saruna ar Kristu Kalnarāju. 2015. gada 28. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁹⁰ Sarguna, Agnese. Saruna ar Tomu Upneru. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

liekas kā vajadzētu būt – ka ir atsevišķas pilsētas kas tiešām ir tāds radošuma potenciāls.”⁹¹

- “Tomēr ir jābūt šiem kultūras centriem. Radošā industrija, tā jau ir tās kultūras centrs, jo savādāk tas viss banalizējas, jo katra pilsēta, katrs mazais miestiņš sevi uzskatīs par radošo, nu tādā izpratnē kā tu saki, radošā industrija, radošā pilsēta, patiesībā tas tā banalizēsies, ja tā var to teikt. Jo patiesībā tā izpratne par mākslu, par šo specifiku un kvalitāti, ja iet runa par kvalitāti, tad tomēr tie ir centri.”⁹²

Apkopojot atbildes uz šo jautājumu, tika novērots, ka vairāki respondenti šo radošās pilsētas attīstību noliek otrajā plānā, priekšplānā izvirzot ilgspējīgu plānošanu, domājot par vides vai sociālo problēmu risināšanu, kas esošajā situācijā būtu svarīgāk. Radošās industrijas, protams, ir nozīmīgs tautsaimniecības sektors, kas būtu jāattīsta, taču nepārspīlējot, jo ne visām pilsētām ir šis te radošuma potenciāls.

Jautājot respondentiem, vai ir kāda kritika, kas izsakāma radošo pilsētu attīstības kontekstā, atbildes bija dažādas.

Tika uzsvērts, ka nevajag akli sekot pasaulē notiekošajiem procesiem, tādejādi mākslīgi rosinot kādus procesus (šeit vēlreiz jāmin pilsētas radošuma potenciāls), bet gan jāizvērtē konkrētajā situācijā nepieciešamākais.

- “Noteikti instrumentalizācija vai instrumentālisms. Proti, ka mēs varbūt lienam tur, kur nav jālien. Nu, mums nevajag visu, efektīvizēt, kapitalizēt un pēkšņi spēt ar jebkuru mūsu radošu prasmi, nezinu, taisīt piķi vai tādas lietas. Varbūt ir lietas, ko vajag atstāt savā vaļā. Ka ir ļoti labi, arī ka ir vienkārši pilsētā klusas un tukšas vietas. Kritika ir tāda, ka nereti tas ir mākslīgi stimulēts process. [...] Mēs pārāk daudz lietas darām tāpēc, ka ir *cool* un aizmirstam par tām, kas ir varbūt nepieciešamas.”⁹³

Tika pausta arī neapmierinātība ar politiķu darbību – klausoties vārdos, cilvēks tiek nostādīts kā galvenā vērtība, taču sekojot līdzīgi pieņemtajiem lēmumiem, neliekas, ka tā būtu.

⁹¹ Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Eglīņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁹² Sarguna, Agnese. Saruna ar Edgaru Bogdānu. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁹³ Sarguna, Agnese. Saruna ar Jāni Ķīnastu. 2015. gada 23. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

- “Man liekas, ka problēma ir tas, ka vārdi nesaskan ar darbībām, jeb rīcību. Un, piemēram, no tā mana, ko es tev laikam esmu teicis, ticība, ka radoša pilsēta var būt tikai tad, ja ir cilvēki. Bet nu politiķi saka: mūsu galvenā vērtība ir cilvēks. Un tad tu skaties tos pieņemtos lēmumus, es neredzu, ka tas tā ir, es goda vārds neredzu.”⁹⁴

Tā kā mūsdienās cilvēki pērk nevis preci, bet emocijas, stāstus un sajūtas, svarīgi ir tas, lai pilsētas un arī valsts vadība to apzinātos un ņemtu vērā. Cilvēkiem ir jājūtas piederīgiem un vajadzīgiem savai dzīves vietai un drošiem par nākotni, tikai tad viņi spēs tai dot kaut ko atpakaļ, piemēram, paliekot dzīvot šajā teritorijā.

- “Cilvēki vairs tik daudz nepērk preci, viņi pērk emocijas. Un par to ir visu laiki jādomā. Un visi tie uzņēmumi vai uzņēmēji, kas nav to vēl sapratuši un turpina iet iesākto ceļu, uzstādot tur kaut kādus piegādes plānus ražošanā vai kaut kādus tur, nezinu. Nu, respektīvi, strādājot pēc vecā mārketinga teorijām un piemēriem, tad viņi ir zaudētāji, viņi nesaprot, kas notiek un viņi sāk plosīties, viņi sāk stresot. [...] Vienkārši, ja to saprot, ja ieklausās, un atkal – neaizmirst to, ka nav “es te” un “tur viņi”, bet visi ir cilvēki un tad jau viņi, tad arī it kā nevajadzētu buksēt. Un skaidrs, ka tās pilsētas, kas saprot, ka tā vērtība ir tie cilvēki, tās jau arī, es domāju, ir ieguvējas. Un es domāju, skaidrs ir stāsts par to, kāpēc liela daļa no Latvijas iedzīvotājiem aizbrauc. Viņi aizbrauc ne tik daudz tāpēc, ka viņiem varbūt ir mazāk naudiņas šeit, bet dēļ tās attieksmes, nu, ka viņas nav. Viņi šeit nesajūtas novērtēti, viņi nesajūtas vajadzīgi, viņi nesaprot uz kurieni šī valsts iet, kas te notiek.”⁹⁵

Apkopojot nodaļā paustos viedokļus, jāsecina, ka galvenā loma radošo pilsētu attīstībā ir tās iedzīvotājiem un vadībai. Svarīga ir radošo un kultūras industriju attīstība pilsētā, jo tas parāda, cik ļoti šī pilsēta ir tendēta uz radošo attīstību, līdzīgi, kā radošas pilsētas indikators var minēt arī uzņēmējus, kam iestājusies t.s. "otrā profesionālā jaunība", kas nolēmuši realizēt ideju, dibinot savu uzņēmumu - tas parāda, cik pilsēta ir atvērta jaunām iniciatīvām un pretimnākoša mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Pilsētai jāatbalsta laikmetīgā māksla, mazāk koncentrējoties uz pagātņi, bet vairāk sekot pašreizējiem procesiem. Nepieciešamas arī dažādas iniciatīvas, pasākumi, kafējnīcas, kas pilsētvidi padara dzīvu un rada vēlmi tajā uzturēties. Interesanti, ka arī naudas trūkums

⁹⁴ Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Egliņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁹⁵ Sarguna, Agnese. Saruna ar Kristu Kalnarāju. 2015. gada 28. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

minēts kā viens no indikatoriem, ar to domājot, ka jāspēj efektīvi rīkoties ar esošajiem resursiem.

Radošas pilsētas definīciju par vajadzīgu atzina vairākums intervējamo kā iemeslus minot, ka tā viestu skaidrību par šo terminu, definīcija pati par sevi neko neatrisinātu, taču palīdzētu pilsētām mērķtiecīgāk attīstīties un sekot kultūrpolitikā noteiktajiem mērķiem. Bija arī iebildumi, sakot, ka radošumu nevajag ierāmēt, jo radošums pilsētā vairāk tverams sajūtu līmenī.

Ne visām pilsētām jātiecas uz radošas pilsētas statusu, pozicionējot sevi vienādi, jo katrai pilsētai ir atšķirīgas stiprās puses un attīstības potenciāls un pozicionējot sevi vienādi pilsētās gan pastāv iespēja mākslīgi mēģināt panākt radošuma attīstību, gan pastāv iespēja šo terminu nonivelēt. Tomēr radoši procesi, iniciatīvas, domāšana ir nepieciešami katrā pilsētā, piešķirot tai dzīvīgumu un rosinot iedzīvotāju labsajūtu.

3.2. Latvijas pilsētu Liepājas un Valmieras analīze

Gadījuma izpētes analīzei konkrētās pilsētas tika izvēlētas vairāku apsvērumu dēļ. Pirmkārt, Liepāja ir pilsēta, kas sevi politikas plānošanas dokumentos definējusi kā radošu pilsētu. Otrkārt, autore vēlējās noskaidrot, kas Liepājā ir tas, kas ļauj tai iet uz šo radošās pilsētas statusu. Treškārt, noskaidrojot radošas pilsētas indikatorus un ņemot vērā Liepājas pieredzi, radās nepieciešamība, noskaidrot vai arī citām pilsētām ir radošas pilsētas potenciāls.

Konkrēti Valmiera tika izvēlēta, jo tika saskatītas vairākas paralēles, kas abās pilsētās ir līdzīgas (teātris, galerijas “Ideju bode” un “Laipa”, kas ne tikai rīko izstādes un tirgojas ar mākslas darbiem, bet arī rīko dažādas lekcijas un seminārus, abās ir gan spēcīgs radošo industriju sektors, gan ražošana, kā arī mākslas un dizaina izglītības iespējas). Autore pētījumā vēlējās noskaidrot, kas tieši ir tas, kas ļauj vienu pilsētu definēt kā radošu pilsētu, bet otru nē.

Gadījuma analīzē tika novērtēti kopējie pilsētās notiekošie procesi, analizēti kultūrpolitikas attīstības dokumenti, izvirzīti pieci radošas pilsētas indikatori (1. cilvēki/sabiedrība/vadība; 2. radošās industrijas/uzņēmumi; 3. izglītības sistēma; 4. brīvā laika pavadīšanas iespējas/trešās vietas; 4. vibranta gaisotne/vide/radošie procesi/iniciatīvas), pēc kuriem veikta pilsētu analīze, tika ņemtas vērā konkrētās pilsētas respondentu atbildes.

3.2.1. Liepājas kā radošas pilsētas analīze

Liepāja no industriālas pilsētas kļuvusi par radošu pilsētu, pašlaik vienīgo Latvijas pilsētu, kuras politikas plānošanas dokumentos tiek noteikts šis statuss un kas ar šo radošās pilsētas tēlu tik aktīvi strādā.

Radošo industriju aktualizēšana Liepājā aizsākās manot, ka Cēsis un Kuldīga sevi sāk pieteikt ar radošo darbību, pozitīvas konkurences rezultātā.⁹⁶ 2005. gadā Liepājas pilsētas Domes Kultūras nodaļa tika pārveidota par Liepājas Kultūras pārvaldi ar mērķi mainīt līdzšinējo kultūras vadības sistēmu. Liepājas Kultūras pārvalde ieguva gan jaunas funkcijas, gan bija motivēta izvirzīt jaunus mērķus un uzdevumus, kas noteica nepieciešamību pēc kvalitatīvākas nozares attīstības plānošanas. Vienlaikus ar Liepājas Kultūras pārvaldes rašanos, kas no jauna izvērtēja pilsētas prioritātes, sāka strādāt pie Liepājas Kultūrpolitikas stratēģijas 2009. – 2014. gadam.⁹⁷

Nozīmīgi soļi Liepājas radošo industriju apzināšanā un sabiedrības informēšanā ir Liepājas radošā klastera izveide 2014. gadā, kura uzdevums ir apvienot radošajās industrijās strādājošos - uzņēmumus, kultūras institūcijas, izglītības un pētniecības institūcijas, lai veicinātu informācijas, zināšanu apmaiņu un sadarbību⁹⁸, kā arī Liepājas radošo industriju žurnāla “*Creative Coast*” izdošana, kurā pirmo reizi apkopotas pašvaldības, nevalstisko organizāciju un mazā biznesa iniciatīvas kultūras, izglītības, izklaides, amatniecības, tehnoloģiju, mūzikas, dizaina, produktu un pakalpojumu jaunradē.⁹⁹ Pilsētas radošās industrijas un infrastruktūra ir nemitīgā attīstības procesā – tikko publiskai apspriešanai nodots “Dārza ielas 10 radošā kvartāla attīstības projekts”, kā arī pašlaik tiek celta koncertzāle “Lielais dzintars”, uz ko liktas lielas cerības.

Nodaļā pilsēta tiks analizēta gan apskatot tās politikas plānošanas dokumentos minētos pilsētas attīstības virzienus, gan to analizējot pēc radošas pilsētas indikatoriem, minot arī Ata Eglīņa Eglīša viedokli par to, kas sagādājis grūtības, ejot uz radošas pilsētas statusu.

⁹⁶ Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Eglīņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

⁹⁷ Liepājas Kultūrpolitikas stratēģijas 2009. – 2014. gadam. Pieejams: http://liepajaskultura.lv/uploads/files/liepajas_kpol_strategija_2009_2014_3_red%20final%20protect_2.doc

⁹⁸ Liepājas Kultūras pārvalde. *Liepājas kultūras pārvalde izveido radošo industriju klasteri*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/radoso-industriju-klasteris/>

⁹⁹ Liepājas Kultūras pārvalde. *Atver Liepājas radošo industriju žurnālu “Creative Coast”*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/atver-liepajas-radoso-industriju-zurnalu-%E2%80%9Ccreative-coast%E2%80%9D/>

POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam "Latvija 2030" Kurzemes reģiona attīstības stratēģijā Liepāja tiek uzsvērtā Liepājas kā ostas un ražošanas pilsētas funkcija.

Kurzemes attīstības centru funkcionālā tīkla balsti ir Liepāja, Ventspils, Kuldīga, Talsi un Saldus. Liepāja kā industriāla pilsēta ar pieredzi un tradīcijām ražošanā un loģistikā un 71 Ventspils kā loģistikas, izglītības, zinātnes un inovāciju centrs būs reģiona attīstības vadošais virzītājspēks ar pieaugošu starptautisko potenciālu. Vienlaikus šīs pilsētas sadarbībā ar Kuldīgu, Talsiem un Saldu nodrošinās reģiona specializēšanos konkurētspējīga tranzīta un loģistikas biznesa jomā, kā arī tehnoloģiski modernā pārtikas produkcijas ražošanā, zvejniecībā un tūrismā.¹⁰⁰

Liepājas pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam "Liepāja 2030"
Liepāja ir kultūras un radošuma centrs! Liepājai ir būtiska vieta Latvijas kultūrvidē. Liepājas bagātīgais kultūras mantojums, kultūras izglītība, radošums veicina spožu, savdabīgu un daudzveidīgu talantu veidošanos, kuri veicina Liepājas un visas Latvijas starptautisku atpazīstamību. Liepāja ir izveidojusies par nozīmīgu profesionālās mākslas centru, kas veicina radošo industriju attīstību Liepājā.¹⁰¹

Tādejādi tiek definēta Liepājas virzība uz šo radošās pilsētas statusu, nosakot to par vienu no galvenajiem līdz 2030. gadam sasniedzamajiem mērķiem.

Izstrādāta arī Liepājas kultūrpolicies stratēģija 2009. – 2014., taču jaunajam termiņam tā vēl nav izstrādāta.

LIEPĀJAS ANALĪZE PĒC RADOŠAS PILSĒTAS INDIKATORIEM

1. Cilvēki/sabiedrība/pilsētas vadība.

Lai gan ar vien palielinās izpratne par radošumu un ar to saistītajiem procesiem ekonomikā un pilsētvidē, arvien vērojamas arī problēmas. Sabiedrības problēmas raksturojamas sekojoši: pēdējo astoņu gadu laikā par 13,4% samazinājies iedzīvotāju skaits (depopulācija); neefektīva un pārlietu birokrātiska komunikācija starp pašvaldības struktūrvienībām un sabiedrību; mazattīstīta demokrātijas diskusija; letarģiska sabiedrība; gandrīz neiespējama kritiskā masa. Taču par pozitīvu atzīstama cilvēku vēlmi piedalīties

¹⁰⁰ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030" Pieejams: http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf 70. lpp

¹⁰¹ Liepājas pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam "Liepāja 2030" Pieejams: http://www.liepaja.lv/upload/attistibas_strategija/liepaja_2030_23_01_2015.pdf 7. lpp.

tādu vietu radīšanā, ar ko var lepoties, kā arī izteikta emocionālā piesaiste un lokālpatriotisms, arī nelielais iedzīvotāju skaits uztverams kā iespēja.¹⁰²

Līdz ar Liepājas Kultūras pārvaldes izveidošanu, tika sākts aktīvs darbs pie Liepājas Kultūrpolitikas plānošanas dokumentu izveides un atjaunošanas. Kopš tā laika ieguldīts daudz līdzekļu un spēku, gan radošo industriju atbalstam, gan sabiedrības informēšanai, gan radošām iniciatīvām. Izveidots arī radošo industriju klasteris.

Tomēr lai noskaidrotu pilsētas iedzīvotāju iesaisti kultūras aktivitātēs un iniciatīvas pilsētvides uzlabošanai, nepieciešama dziļāka izpēte.

2. Radošās industrijas/uzņēmumi.

Liepājā ir 424 aktīvie uzņēmumi, kas atbilst radošo industriju un ar to saistīto nozaru klasifikācijai (pēc NACE 2. redakcijas), kopējais radošajās industrijās un ar to saistītajās nozarēs nodarbināto skaits 2014. gada decembrī bijis 4475, un kopējais radošo industriju un saistīto nozaru apgrozījums 2013. gadā bijis 95 miljoni eiro.¹⁰³

Kā mazo uzņēmumu veiksmes stāsti minami, “*Blue Shock Bike*” elektrodzivriteņu darbnīca un “*Robyworks*” roboti filmēšanai lidojumā, arī apģērbu zīmoli un sociālā biznesa pārstāviji “*Wooly World*”, kas gan ražo bioloģiskas rotaļlietas bērniem, gan nodrošina darba vietas cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Pagaidām maz izmantots potenciāls ir Liepājā esošie rūpnieciskie uzņēmumi, piemēram, tekstila ražotāji.¹⁰⁴

Kurzemes biznesa inkubators dod lielu atbalstu arī radošo industriju uzņēmumu izveidei un attīstībai.

Liepājas radošās industrijas veiksmīgi apkopotas žurnālā “*Creative Coast*”, taču tas nav pilnīgs šī sektora uzņēmumu apkopojums.

3. Izglītības sistēma.

Liepājā tiek nodrošināta pilna izglītības sistēma. Skatoties augstākās un profesionālās izglītības iespējas, pilsētā ir 11 augstākās un profesionālās izglītības iestādes, no kurām piecas ir Rīgas augstskolu Liepājas filiāles¹⁰⁵. Dizaina izglītību var iegūt Liepājas universitātē un Liepājas Dizaina un Mākslas vidusskolā (LDMV). Mākslas un

¹⁰² *Dārza ielas 10 radošā kvartāla attīstības koncepcijas projekts.* Pieejams: http://issuu.com/agitaauga/docs/d_rza_ielas_10_rado_kvart_la_?e=14268328/12515384#search 30.lpp.

¹⁰³ *Dārza ielas 10 radošā kvartāla attīstības koncepcijas projekts.* Pieejams: http://issuu.com/agitaauga/docs/d_rza_ielas_10_rado_kvart_la_?e=14268328/12515384#search 31.lpp.

¹⁰⁴ Liepājas radošo industriju žurnāls. *Creative Coast*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/creative-coast-digitala-versija/> 2. lpp.

¹⁰⁵ Liepājas pilsētas Izglītības pārvalde. *Augstākās un profesionālās izglītības iestādes.* Pieejams: <http://www.lip.lv/c193/augstakas-un-profionalas-izglitibas-ie/>

dizaina pamati apgūstami LDMV Liepājas Bērnu mākslas skolā. Neformālās izglītības iespējas nodrošina Liepājas Bērnu un jaunatnes centrs un mākslas pasāža “Radi”. Arī Liepājas universitātes izveidotā Mākslas Pētījumu laboratorija (MPLab) veic pētījumus un organizē sarīkojumus, lai attīstītu jaunos medijus.¹⁰⁶

Labas iespējas radošās tautsaimniecības attīstībai dod Liepājā esošās plašās mākslas izglītības iespējas – it īpaši LDMV un Liepājas universitāte, kam ir dizaina specializācijas programmas.

4. Brīvā laika pavadīšanas iespējas/trešās vietas.

Jaunām iniciatīvām, idejām un pasākumiem atvērti ir - radošā telpa “Ideju bode”, kas ir gan galerija, gan veikals, kura apkopoti Kurzemes mākslinieku darbi, taču telpās notiek arī dažādi semināri, lekcijas un pasākumi, Jauniešu māja, kas ir atvērta telpa, kur jauniem un aktīviem cilvēkiem satikties un kopā īstenot savas idejas.¹⁰⁷ Kā citas vietas jaunradei un brīvā laika pavadīšanai minamas kafejnīca “Kursas putni”, kurā notikuši gan gastronomijas un mūzikas vakari, gan arī konferences, rokdarbu piederumu veikals “Mākslas lāde”, kino “Balle”, kurā notiek sarīkojumi ar aktieriem un režisoriem, viesnīca “Hotel Jugend”, kurā ceturtdienās notiek kino vakari, Liepājas latviešu biedrības nams, Liepājas muzejs, uzņēmuma “UPB” mākslas galerija, mākslas galerijas “Klints” piedāvātais mākslas plenērs, un “Promenade Hotel”, kurā arī norisinās izstādes un koncerti.¹⁰⁸ Pašlaik tiek celta koncertzāle “Lielais dzintars”, kas ir daudzsološa celtne gan arhitektoniskā, gan tās satura ziņā.

Nevar nepieminēt četrus Liepājas teātrus – nacionālas nozīmes profesionālo “Liepājas teātri”, aktiera Kaspara Goda dibināto neatkarīgo teātri “Goda teātris”, amatierteātri “Liepājas metalurgu tautas teātris”, kā arī “Liepājas leļļu teātri”.¹⁰⁹

Kafejnīcām ir svarīga loma iedzīvotāju un radošās kopienas ikdienas gaitās. Tās pilda “trešo vietu” funkciju. Kā populārākās minamas “Darbnīca” un “Boulangerie”.

Liepājā ir vietas, kas piedāvā atpūtas iespējas visu veidu publikai un iespējas iniciatīvām ir plašas, taču, lai noskaidrotu sīkāk, vai tas ir pietiekami, būtu jāveic dziļāka izpēte.

¹⁰⁶ Liepājas radošo industriju žurnāls. *Creative Coast*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/creative-coast-digitala-versija/> 25. lpp. un 29. lpp.

¹⁰⁷ Liepājas Kultūras pārvalde. *Jauniešu māja*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/infrastruktura/jauniesu-maja/>

¹⁰⁸ Liepājas radošo industriju žurnāls. *Creative Coast*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/creative-coast-digitala-versija/> 9. lpp.

¹⁰⁹ Liepājas radošo industriju žurnāls. *Creative Coast*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/creative-coast-digitala-versija/> 7. lpp.

5. Vibranta gaisotne/vide/radošie procesi/iniciatīvas.

Liepājā ir vairāki radošie kvartāli – Kungu ielas kvartāls un Dārza ielas kvartāls. Pašlaik publiskai apspriešanai nodots “Dārza ielas 10 radošā kvartāla attīstības koncepcijas projekts”, kurā paredzēts izveidot daudzfunkcionālu radošo industriju centru.

Liela nozīme Liepājā ir ūdens tuvumam, kas paver plašas iespējas gan ūdens sporta attīstībai, gan dažādiem mākslas un mūzikas projektiem pie ūdens.

Kopumā var teikt, ka Liepājā ir jūtama šī te vibrantā gaisotne (kas ir ļoti subjektīvs rādītājs) un notiek dažādi radošie procesi, pilsētas vadība strādā ar radošo industriju attīstības veicināšanu un popularizēšanu. Protams, Liepāja ir tikai “ceļa sākumā”, bet ar kaut ko ir jāsāk.

SAREŽĢĪJUMI, EJOT UZ RADOŠAS PILSĒTAS STATUSU

Aptaujājot jomas ekspertus, Atim Egliņam Eglītim, tika jautāts: Kas ir tie sarežģījumi, ar ko nācies saskarties ejot uz šo radošas pilsētas statusu?

“Ar to, ka cilvēki domā, ka mēs kaut ko pretnostatām. Tas, ka mēs pasakām, ka Liepāja ir radoša, mēs nesakām, ka Liepāja nav ostas pilsēta, vai, ka Liepāja nav ražošanas Latvijas galvaspilsēta. Joprojām Liepājā uz vienu iedzīvotāju ir vislielākā rūpnieciskā izlaide Latvijā. Un Liepāja ir Latvijas ražošanas galvaspilsēta. [...] Cilvēki ir izdomājuši vai iedomājušies, ka mēs kaut ko izgudrojam no jauna. Mēs neko neizgudrojam no jauna. Liepāja vienmēr ir bijusi radoša, vienīgais tas, ko mēs darām – mēs atgādinām to. [...] Tad vēl ir aizspriedums, ka radošie, tie ir mākslinieki un tie ir tādi, nu, pa gaisu tādi, kuri nesaprot sistēmas nozīmi, nesaprot, ka papīriem ir jābūt kārtībā, nu ar to mēs ļoti cīnāmies. [...] Nacionālā līmenī pašlaik radošām industrijām praktiski nav atbalsta. Un nav arī izpratnes. Mēs vairākas reizes esam rakstījuši projektus, piemēram, Kultūrkapitālam, mēs tagad velkam klāt, ka kultūras -un- industriju, jo mūs grib mainīt arī priekšstatu kaut kādu, ka kultūra ir patērējoša māksla. Kultūra ir ekonomiku balstoša nozare. Un mēs vairākas reizes esam mēģinājuši arī dabūt naudiņas, lai to izmērītu Liepājā. [...] Ja nebūtu pašvaldības izveidota programma to radošo industriju atbalstam un radošo industriju tā stāsta veidošanai, mēs neko neizdarītu.”¹¹⁰

¹¹⁰ Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Egliņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

Tātad problēmas sagādā:

1. sabiedrības nepilnīga izpratne par Liepājas kā radošas pilsētas attīstību, (piemēram, viedoklis par pretnostatījumu – ja Liepāja tiek pozicionēta ka radoša pilsēta, tas izslēdz pārējās pilsētas ražošanas nozares);
2. sajūta, ka radošums kā pilsētas attīstības resurss ir kaut kas jauns, negatīvā nozīmē;
3. sabiedrībā valdošais stereotips par māksliniekiem kā cilvēkiem, kas neko nesaprot no eksaktajām jomām;
4. pietrūkst izpratnes un atbalsta nacionālā līmenī.

Sākotnējie iebildumi bija, arī par to, ka Liepājā nav radošo industriju. Ļoti liela loma ir sabiedrības informēšanai par radošajām industrijām, aktuālajiem procesiem pilsētā un valstī. Šajā ziņā daudz devusi “*Creative Coast*” publicēšana un Liepājā notikušās konferences par šo tēmu. Trūkst atbalsta arī nacionālā līmenī, lai gan ir izveidota radošo industriju padome un radošās industrijas politikas plānošanas dokumentos minētas kā viens no galvenajiem ekonomiskās izaugsmes avotiem.

3.2.2. Valmieras kā radošas pilsētas analīze

Valmiera, lai gan tajā šķietami manāmi līdzīgi kultūras un radošie procesi, sevi nedefinē kā radošu pilsētu. Politikas plānošanas dokumentos vairāk tiek uzsvērti trīs faktori: cilvēki, uzņēmējdarbība, pilsētvide. Radošās industrijas Valmierā ir, taču tās nav apzinātas un sistematizētas.

Šogad iesākušās regulāras kultūras un mākslas jomas speciālistu tikšanās sapulces, kurās tiek pārrunātas aktualitātes kultūras jomā un tiek izvirzīti nākotnes plāni, kopīgi sadarbojoties.¹¹¹

Nodaļā pilsēta tiks analizēta gan apskatot tās politikas plānošanas dokumentos minētos pilsētas attīstības virzienus, gan to analizējot pēc radošas pilsētas indikatoriem, minot arī Karlīnes Cercinas viedokli par radošumu pilsētā.

¹¹¹ Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Egliņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā..

POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam “Latvija 2030” Vidzemes reģiona attīstības stratēģijā Valmiera tiek minēta kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs, uzsverot Vidzemes augstskolas, lielo uzņēmumu kā “Valpro” un “Valmieras stikla šķiedra” u.c., kā arī biznesa inkubatora nozīmi.

*Vidzemes attīstības centru funkcionālā tīkla galvenie balsti ir Valmiera kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs un Cēsis kā kultūras un tūrisma centrs. Tās sadarbībā ar Valku, Limbažiem, Madonu, Smilteni, Alūksni, Gulbeni un Balviem veidos reģiona izaugsmei nepieciešamo kritisko masu, vienlaikus stiprinot Vidzemes reģiona pievilcīgumu un konkurētspēju. Attīstības centru savstarpējā sadarbība un papildinātība, zināšanu un pieredzes apmaiņa sekmēs reģiona inovatīvas uzņēmējdarbības attīstību, kā arī stiprinās pārrobežu sadarbību ar Igauniju un Krievijas ziemeļrietumu reģioniem.*¹¹²

Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015. – 2030. gadam:

*Valmieras ilgtermiņa attīstības pamatā ir trīs vērtības, kas saistītas ar pilsētas stratēģiskajiem mērķiem. Galvenā vērtība ir iedzīvotāji un to labklājība, dzīves kvalitāte un izaugsmes iespēju veicināšana. Liela nozīme ir ģimenes kā vērtības stiprināšanai. Pilsētas izaugsmei svarīga ir uzņēmējdarbības jomas attīstība, tostarp investīciju piesaiste. Būtiska ir kvalitatīvas pilsētvides veidošana, kas ar savu estētiskumu un funkcionalitāti veicina ekonomisko attīstību un iedzīvotāju socializāciju.*¹¹³

Kas attiecas uz radošo industriju attīstību, tās tiek pieminētas gan Valmieras kā Vidzemes reģiona kontekstā, gan Latvijas mērogā:

*“Valmiera ir pakalpojumu un uzņēmējdarbības centrs. Tas nodrošina izglītības, radošo industriju, kultūras, sporta un veselības aprūpes jomu attīstību. Veicināta izglītības-zinātnes-uzņēmējdarbības sadarbība. Visām vecuma grupām tiek piedāvātas atpūtas un brīvā laika pavadīšanas iespējas modernā pilsētā. Pilsētas ieguldījums un attīstība šajās jomās ir attiecināmi uz ieguldījumu visa reģiona attīstībā.”*¹¹⁴

“Latvijas mērogā Valmierai noteikts nacionālas nozīmes attīstības centra statuss. Nacionālā mērogā pilsētas uzdevumi ir veicināt ekonomisko izaugsmi, investīciju piesaisti

¹¹² Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam “Latvija 2030” Pieejams: http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf 71. lpp.

¹¹³ Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015. – 2030. gadam. Pieejams: http://valmiera.lv/sites/default/files/strategija_rl_1.40_0.pdf 11. lpp.

¹¹⁴ Turpat. 17. lpp.

un uzņēmējdarbības attīstību. Sekmēt inovācijas un sadarbību. Nodrošināt visu līmeņu izglītības, sporta, kultūras un radošo industriju attīstību.”¹¹⁵

“Nav tā, ka tās radošās industrijas pie mums nebūtu., viņas noteikti ir, viņas arī darbojas un ir kaut kādas labas lietas un pasākumi šajā jomā, ko apzīmē ar radošajām industrijām. Tas, kas mums nav, mums nav konkrēti iezīmēta atbalsta platforma tam un atbalsta mehānismi. Pilsētas attīstības programmā tiek runāts par to, ka šajā laika posmā 2015. – 2020. gads, radošajās industrijās mums vajadzētu ieguldīt, īstenībā vispirms saprast, ko mēs gribam un tad arī īstenot šo lietu, lai radītu to. Manuprāt, jārada būtu platforma, kas Valmierā šobrīd nav, jo visi priekšnosacījumi tam ir. [...] Otrs būtu droši vien, ka, par ko mēs runājam arī vairākus gadus, ka vēlamies tā kā amatu māju, radošo industriju centru, vietu, kur šiem cilvēkiem, sevi realizēt. Kas, protams, varētu būt arī sasaistē ar šo te biznesa inkubatoru.”¹¹⁶

Valmieras kultūrpolitikai pašlaik nav izstrādāts atsevišķs dokuments, bet par to tiek aktīvi diskutēts un domāts. T. Upners apsver domu, ka tuvākajā laikā tāds iespējams tiks radīts. Tomēr nevarētu teikt, ka kultūrpolitika notiek bez nekāda plānošanas dokuments vai kaut kāda plāna ietvara. Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā un arī attīstības programmā, šobrīd tas ir 2015. – 2020. gadam.¹¹⁷

VALMIERAS ANALĪZE PĒC RADOŠAS PILSĒTAS INDIKATORIEM

1. Cilvēki/sabiedrība/pilsētas vadība.

Kādreiz Valmieras pašvaldībai bija Kultūras, sporta un izglītības nodaļa, ar funkcijām pārvaldīt arī kultūras jomu, bet sākoties 2008. gada krīzei un optimizējoties procesiem un šīm te iespējām, līdz pat šim brīdim, nu, no 2008. gada beigām līdz šim gadam, kultūras joma kā funkcija pilnībā ir nonākusi Valmieras Kultūras centrā. Kultūras centra direktors Toms Upners pieļauj iespēju, ka ar laiku šī nodaļa varētu tikt atjaunota kā Kultūras pārvalde.¹¹⁸

Karīne Cercina savā intervijā Valmieras sabiedrību raksturoja kā kūtru un sterilu un pauda nepieciešamību vairāk “domāt ārpus kastes”. Pietrūkst bohēma, mākslinieciska vide

¹¹⁵ Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015. – 2030. gadam. Pieejams: http://valmiera.lv/sites/default/files/strategija_rl_1.40_0.pdf 17. lpp.

¹¹⁶ Sarguna, Agnese. Saruna ar Tomu Upneru. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

¹¹⁷ Sarguna, Agnese. Saruna ar Tomu Upneru. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

¹¹⁸ Sarguna, Agnese. Saruna ar Tomu Upneru. 2015. gada 30. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

– iepriekš minētā vibrantā gaisotne. Tomēr Kultūras centrs kā pašreizējā kultūras jomas pārvaldes institūcija ir atvērta dažādām iniciatīvām un iespēju robežās palīdz tās realizēt.

2. Radošās industrijas/uzņēmumi.

Valmierā nav sākts darbs pie radošo industriju apzināšanas un sistematizēšanas, taču pilsētā to esamību var manīt pēc radošajām aktivitātēm un pasākumiem. Izteikta ir modes industrija, aktīvi darbojas “*Vidzeme Fashion*” veidojot gan apģērbu dizainu, gan apģērba apdruku ar Valmieras simboliku.

Iespēja attīstībai būtu sadarbība starp pilsētas lielajiem uzņēmumiem, kā piemēram “Valpro” un “Valmieras stikla šķiedra” un jaunajiem dizaineriem.

Autore uzskata, ka pat gadījumā, ja Valmieras pilsēta neakcentē radošo industriju attīstību kā vienu no politikas attīstības mērķiem, tomēr būtu jāapzina un jāsistematizē radošās industrijas pilsētā. Tas ne tikai būtu noderīgs materiāls pašiem radošo industriju pārstāvjiem, bet arī pilsētas vadībai ļautu saprast, cik liela loma pilsētas ekonomikā ir radošo industriju sektoram – tam būtu jāpievērš lielāka uzmanība.

3. Izglītības sistēma.

Valmieras pilsētā tiek nodrošināta pilna cikla izglītība – no pirmsskolas līdz mūžizglītībai. Valmiera dod iespēju iegūt kvalitatīvu izglītību 12 pirmsskolas izglītības iestādēs, 2 pamatskolās, 6 vidējās izglītības iestādēs, 3 profesionālās izglītības iestādēs, 5 ārpuskolas izglītības iestādēs, specializētajā izglītības iestādē – Vājdzirdīgo bērnu internātvidusskolā – attīstības centrā, Vidzemes Augstskolā un Vidzemes Mūžizglītības centrā.¹¹⁹

Dizaina izglītību iespējams apgūt Valmieras Mākslas vidusskolā (VMV), kam izveidojusies sadarbība gan ar pilsētas pašvaldību, gan vietējiem uzņēmumiem. Pašlaik kā mērķis izvirzīts mainīt statusu un nosaukumu, uz PIKC – profesionālās izglītības kompetenču centru, kas tādejādi kļūtu par Mākslas un dizaina profesionālās izglītības kompetenču centrs. VMV pašlaik iespējama gan mākslas un dizaina pamatu apgūšana pašiem mazākajiem, gan vidusskolas programma, gan arī mākslas kursi pieaugušajiem.

VMV arvien vairāk attīstoties, paveras plašākas iespējas apgūt dizaina izglītības pamatus tuvu dzīves vietai, taču absolventi, kas vēlas turpināt darboties šajā jomā, lielākoties dodas augstāko mākslas izglītību apgūt uz Rīgu. Ir mazs procents, absolventu, kas atrod darbu uzreiz pēc vidusskolas beigšanas, pieredzes trūkuma dēļ.

¹¹⁹ Valmieras pilsēta. *Izglītība*. Pieejams: <http://www.valmiera.lv/lv/izglitiba/>

4. Brīvā laika pavadīšanas iespējas/trešās vietas.

Jauniešiem brīvo laiku iespējams pavadīt Valmieras Jaunatnes centrā “Vinda”. Profesionāli darbojas Valmieras Drāmas teātris, arī Valmieras Kultūras centrs. Dažādus pasākumus rīko gan galerija “Laipa”, gan kafejnīca “Aurora”. Populārs “Nepabeigtais debesskrāpis”, kurā notiek alternatīvi pasākumi, noskaņu piešķir arī tas, ka vieta ir izveidota būvēt nepabeigtā ēkā. Valmieras apkārtnē darbojas “Valmiermuižas alus darītava”, kurā notiek dažādi kultūras pasākumi, degustācijas un latviešu gadskārtu svinēšana. Savukārt “Siltumnīcā”, kas atrodas netālu esošajā Beverīnas novadā, iespējams baudīt pasākumus mierīgā gaisotnē, dabas ieskaucieniem.

Brīvā laika pavadīšanas iespēju ir daudz, taču pilsētā manāms izteikts “trešo vietu” trūkums. Tās kafejnīcas, kas savu darbību uzsāk daudzsoļi, visai drīz diemžēl to arī izbeidz.

5. Vibranta gaisotne/vide/radošie procesi/iniciatīvas.

Jāsecina, ka Valmiera ir sakārtota pilsēta, taču pietrūkst šo radošo industriju sistematizēšanas, kas arī sabiedrību informētu par pilsētas vērtībām un iespējām. Lai gan iniciatīvas tiek uzklausītas un palīdzētas realizēt, pietrūkst iedzīvotāju iesaistes pilsētas attīstībā.

VALMIERA KĀ RADOŠA PILSĒTA

Jautājot galerijas “Laipa” vadītājai Karlīnei Cercinai, vai viņasprāt Valmiera ir radoša pilsēta, tika atbildēts:

“Valmierai ir potenciāls būt radošai pilsētai. Bet vai viņā ir šobrīd – es teiktu, ka vairāk, ka nē, bet tas, tāds ir mans personīgais viedoklis. Tāpēc, ka Valmiera ir ļoti sterila pilsēta, sākot no vides, beidzot ar cilvēkiem. Un tāpēc Valmierai ir diezgan grūti, manuprāt, izkāpt ārpus šīs kastes robežām. Un Valmierai prasās bohēma, prasās mākslinieciska vide, kurai nav darba laika, piemēram. Vai kurai ir šis te negaidītības moments.”¹²⁰

No iepriekšminētā var secināt, ka Valmiera, ja šo virzību uz radošo industriju attīstību un Valmieras kā radošas pilsētas attīstību definētu kā vienu no ilgtermiņa mērķiem, būtu liela iespējamība šo mērķi sasniegt, jo tam ir liela daļa priekšnosacījumu, taču šis te iespējas un radošās industrijas nav apzinātas un sākota sadarbība ar tām no

¹²⁰ Sarguna, Agnese. Saruna ar Karlīni Cercinu. 2015. gada 29. aprīlis. Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

pašvaldības puses. Galvenais secinājums, kas vēlreiz apliecina Valmieras kā radoša pilsētas potenciālu būtu, ka lai kļūtu par radošu, pilsētai vispirms jābūt sakārtotai – gan vadības līmenī, gan infrastruktūras līmenī.

NOBEIGUMS

Katrā pilsētā notiek radošas aktivitātes, bet tāpēc vien to nevar saukt par radošu pilsētu. Radošas pilsētas statusu Latvijas kontekstā nosaka tās definēšana politikas plānošanas līmenī. Tā kā pagaidām šis fenomens Latvijā ir jauns, ir daudz neskaidrību par tā nozīmi un jēgu. Tāpat, vismaz Latvijas kontekstā, trūkst konkrētas, taču visaptverošas definīcijas, kas palīdzētu gan politikas plānošanas, valsts un pašvaldību līmenī izprast tā nozīmi, gan arī veicinātu sabiedrības informētību. Autore secina, ka Liepāja šajā ziņā ir veikusi lielu ieguldījumu sabiedrības informēšanā un izpratnes veicināšanā gan par radošu pilsētu kā tādu, gan radošo industriju nozīmi tautsaimniecības attīstībā.

Intervējot respondentus, autore vairākkārt saskārās ar situāciju, ka, respondents bilst, ka pirms domāt par radošas pilsētas attīstību, daudz svarīgāk būtu tikt galā ar pilsētas pamatproblēmām – piesārņojumu, dzīves līmeni, iedzīvotāju labklājību utt. Primārais tomēr būtu katru pilsētu sākotnēji padarīt par cilvēkiem draudzīgu, dzīvojamu pilsētu, kultūrai un radošumam pievēršoties, kad pamatvajadzības ir apmierinātas. Šim viedoklim nevar nepiekrīst. Tāpat arī izskanēja iebildums, ka ne vienmēr vajag sekot tam, kas konkrētajā brīdī ir “modes lieta” un ne visām pilsētām jāseko šim te radošo industriju attīstības scenārijam.

Noskaidrojot indikatorus, kas nosaka, ka pilsēta ir radoša, nākas secināt, ka galvenais ir tās iedzīvotāju aktivitāte un vēlme sadarboties gan savstarpēji, gan ar pilsētas vadību, tāpat arī otrādāk – pilsētas vadība jābūt atvērtai iedzīvotāju iniciatīvām, jāveido atklāts dialogs.

Lai gūtu dziļāku izpratni par Liepājas un Valmieras analīzei izvēlēto indikatoru nozīmi pilsētās, noteikti būtu jāveic dziļāka analīze, veidojot darba komandu. Īpaši Valmieras gadījumā nozīmīgi būtu apzināt un sistematizēt pilsētā esošās radošās industrijas.

Pētījuma mērķis bija noteikt un izanalizēt Latvijas radošo pilsētu attīstības tendences un problemātiku. Analizējot radošās pilsētas Latvijas kontekstā, tika secināts, ka vienīgā Latvijas pilsēta, ko pašlaik var saukt par radošu ir Liepāja, jo tas noteikts pilsētas politikas plānošanas dokumentos. Ja jāvērtē pārējo pilsētu atbilstība šim statusam, tad tas nav skaidri nosakāms, jo katrā pilsētā notiek radoši procesi un aktivitātes, taču tas neieņem konkrēto pilsētu šajā statusā. Pie problemātikas jāmin šī fenomena mazā aktualitāte un

izpratne par tā nozīmi, tāpēc manāma termina nonivelēšanās un tā uztveršana kā “modes lietu”, kam visi pašlaik cenšas sekot.

Galvenais pētnieciskais jautājums: kā tiek definēta radoša pilsēta un kādas ir radošas pilsētas attīstības tendences Latvijā? Uz to atbildot, jāsecina, ka radošai pilsētai Latvijas kontekstā definīcijas nav, arī fenomens kā tāds vēl nav tik aktuāls, lai pēc tā būtu akūta nepieciešamība. Pašlaik akcents tiek likts uz radošo industriju attīstības veicināšanu.

Sākotnēji tika izvirzīti četri darba uzdevumi, kas arī tika izpildīti:

Pirmais darba uzdevums – izpētīt radošo pilsētu koncepta rašanās aizsākumus un attīstību. Darba autore veica pilsētas veidošanās vēsturiskā konteksta un attīstības priekšnosacījumu analīzi, izpētot radošo pilsētu koncepta rašanās aizsākumus.

Otrais darba uzdevums – raksturot galveno pētnieku izvirzītās definīcijas un radošas pilsētas kritērijus. Darba autore veica definīciju analīzi un analizējot teorētiskos avotus, izsecināja radošas pilsētas kritērijus.

Trešais darba uzdevums - veikt radošo pilsētu situācijas analīzi Latvijā. Darba autore veica Latvijas kultūrpolitikas analīzi, raksturojot radošo industriju sektoru regulējošās institūcijas un analizējot kultūrpolitikas plānošanas dokumentus.

Ceturtais darba uzdevums - salīdzināt pilsētu, Liepājas un Valmieras radošās attīstības tendences. Darba autore veica abu pilsētu politikas plānošanas dokumentu analīzi un ekspertu interviju analīzi, apkopojot izvirzītos radošas pilsētas indikatorus un analizējot Liepājas un Valmieras atbilstību radošas pilsētas statusam.

SECINĀJUMI

1. Pirmie pierādījumi par pilsētu eksistenci meklējami pirms apmēram 5500 gadiem. Viduslaikos pilsētu skaits palielinājās, lai gan tās bija nelielas. Straujākās pilsētu iedzīvotāju izmaiņas notika līdz ar 19. gs. industriālo revolūciju, kas lika lielam skaitam iedzīvotāju koncentrēties pilsētu centros.
2. Mūsdienu pilsētai konkrētas definīcijas nav, taču to var raksturot no dažādām perspektīvām: kā ekonomiku, sabiedrību, artefaktu, un ekosistēmu. Taču tas nav vienīgais pilsētas definēšanas variants.
3. Radošums pilsētā ir neatņemama sastāvdaļa ne tikai saistot to ar mākslinieciskām izpausmēm, bet arī risinot problēmas, un paskatoties uz tām no vēl nebijuša skatu punkta.
4. Radošums mūsdienās kļuvis tik aktuāls, ka jau 2002. gadā Ričards Florida šo nosaucis par radošuma laikmetu un cilvēkus, kas darbojas radošajās industrijās par radošo šķiru.
5. Vēsturiski ekonomika attīstījies no agrikulturālās uz industriālo un vēlāk uz pieredzes un radošo ekonomiku, kas dominē mūsdienās.
6. Radošā ekonomika paredz jaunrades realizāciju četrās radošajās industrijās: autortiesību industrijās, patentu industrijās, prečzīmju industrijās un dizaina industrijās.
7. Kā galvenie radošas pilsētas veidošanās priekšnosacījumi minama radošo un kultūras industriju attīstība konkrētajā pilsētā.
8. Dzīvojama pilsēta ir iedzīvotājiem labvēlīga pilsēta, kurā galvenokārt tiek domāts par to kā pilsētu padarīt ergonomisku un dzīvošanai pēc iespējas piemērotāku.
9. Radošas pilsētas ideja radās attīstoties konceptam, kas koncentrējās uz dizaina, kultūras industriju un kultūras iespēju nozīmīgumu kā galvenajiem dzīvojamo pilsētu resursiem.
10. Radošas pilsētas terminu ieviesa un popularizēja Čārlzs Landrijs un Franko Biančini, strādājot pie darba "*The Creative City: A toolkit for urban innovators*", kas pirmo reizi tika publicēts 2000. gadā.
11. Koncepts paredz nepieciešamību radīt apstākļus, kas ļautu cilvēkiem domājot, plānojot un liekot lietā iztēli, izmantot izdevības vai risināt šķietami neatrisināmas problēmas, kas var variēt no labklājības veicināšanas līdz vizuālai vides uzlabošanai vai sociālu problēmu risināšanai.

12. Oriģināli radošas pilsētas jēdziens tika stingri fokusēts uz kultūras industriju potenciālu, jo šķita, ka pilsētām vajadzētu koncentrēties uz to, kas tās padara īpašas un atšķirīgas.
13. Radošās vides un radošās industrijas tiek uzskatīti par ekonomiskās izaugsmes noteicošajiem elementiem. Radošā pilsēta ir kļuvusi par sinonīmu ekonomiskajiem panākumiem atdzīvinot pilsētu un uzlabojot tās tēlu.
14. Konkrētas un viennozīmīgas definīcijas radošai pilsētai nav. Tā tiek raksturota aprakstoši, izmantojot dažādus indikatorus.
15. Kā radošas pilsētas indikatorus, ārzemju pētnieki min: tolerantu, uz komunikāciju balstītu vidi; kultūras mantojuma apzināšanos; cilvēkkapitālu un tā līdzdalību pilsētas pārvaldē; brīvā laika pavadīšanas iespējas; profesionālu, atvērtu pilsētas vadību; attīstītas industrijas un uzņēmējdarbību; attīstītas izglītības un pētniecības sistēmas; stabilitātes sajūtu par kultūras, zinātnes un tehnoloģiju jomām; stabilu finansiālo bāzi, kas ļauj eksperimentēt ar idejām; kam pretstatā ir zināmas nestabilitātes nepieciešamība, lai būtu, kur rasties jaunām idejām.
16. Pilsētas plānošana pauž mērķi uzlabot būvniecību un kopienu ekonomisko un sociālo vidi, Vēlāk termins izplatījās un nobrieda kā rezultāts trīs zīmīgos virzienos: kopienas iesaistē; urbānajā dizainā un vietradē; un ilgtspējā.
17. Katra pilsēta sadalās zonās: pilsētas robežas zona, ārējās teritorijas, priekšpilsēta, pilsētas iekšiene un centrs. Mazākām pilsētām, mēdz būt tikai trīs atšķirīgas zonas – centrs, priekšpilsēta un pilsētas robežas zona. Katras zonas radošuma potenciāls ir atšķirīgs, tas atkarīgs no iedzīvotāju blīvuma un zonas funkcijām.
18. Radoša pilsēta minēta tādos politikas plānošanas dokumentos kā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam “Latvija 2030” un Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam “Radošā Latvija”, taču lielākais uzsvars tiek likts uz kultūras un radošo industriju attīstību.
19. Eiropas līmenī ES izaugsmes stratēģijā “Eiropa 2020” arī uzsvērtas radošās un kultūras industrijas, taču lielu ietekmi uz radošo pilsētu attīstību atstājusi Eiropas Kultūras galvaspilsētas kustība.
20. Liela nozīme ir sabiedrības informēšanai par aktuālajiem procesiem. Latvijā par aktuālo informē FOLD, Culturelab, Kultūras ministrija, kas izveidojusi Radošo industriju padomi, liela nozīme ir arī Liepājas Kultūras pārvaldei. Gan Latvijas, gan Eiropas līmenī šo uzdevumu veic Britu padome un UNESCO.

21. Latvijā radošās pilsētas savu aktualitāti guvušas pēc krīzes, sekojot pasaules pilsētu attīstības tendencēm.
22. Veicot intervijas, kā radošās pilsētas indikatori tika minēti: cilvēki - gan pilsētas iedzīvotāji, gan tās vadība; radošās industrijas; naudas trūkums; kā arī radošie procesi, aktivitātes un kopējā pilsētas pievilcība.
23. Jautājot respondentiem, vai būtu nepieciešama konkrēta radošās pilsētas definīcija, daļa atbildēja, ka, jā tā būtu vērtīgs instruments politikas plānošanā, daļa atbildēja, ka nē, jo tā uzliktu nevajadzīgu rāmi.
24. Liepāja kā radoša pilsēta attīstās veiksmīgi – tiek domāts par sabiedrības informēšanu, infrastruktūras un radošo vietu attīstību.
25. Valmieras koncentrējas uz citu nozaru attīstību un nav pievērsusies radošo industriju sektoram.
26. Veicot gadījuma izpēti ar Liepāju un Valmieru tika secināts, ka galvenais, kas atšķir to, vai pilsēta ir vai nav radoša ir tās definējums politikas plānošanas līmenī, tas nosaka arī pilsētas turpmāko attīstības virzienu.

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

Izmantotā literatūra:

1. Landry, Charles. *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. Second edition. London: Comedia, 2008.
2. Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class, Revisited*. New York: Basic Books, 2012.
3. Paddison, Ronan. *Handbook of Urban Studies*. London: Sage, 2001.
4. Andersson, David Emanuel, Ake E. Andersson, Charlotta Mellander. *Handbook of Creative Cities*. Cheltenham, 2011.
5. Hebler, Martina and Zimmermann, Clemens. *Reactive Urban Milieus. Historical Perspectives on Culture, Economy, and the City*. Frankfurt: Campus, 2008.
6. Caves, Roger W. *Encyclopedia of the City*. London: Routledge, 2005.
7. Richards, Greg and Palmer, Robert. *Eventful Cities. Cultural management and urban revitalisation*. London: Butterworth-Heinemann, 2010.
8. Hesmondalgh, David. *The Cultural Industries. 3rd edition*. London: Sage Publications Ltd, 2013.
9. Baker, Chris. *Cultural studies: theory and practise*. Los Angeles: Sage, 2012.

Elektroniskie informācijas avoti:

10. Franco Biancini and Charles Landry. *The Creative City. Working Paper 3: Indicators of a Creative City*. Comedia. 1994. Pieejams: www.culturenet.cz/res/data/004/000568/.pdf (skatīts 23.03.2015)
11. Charles Landry and Franco Biancini. *The creative city*. Demos, Comedia. Pieejams: www.demos.co.uk/files/thecreativecity.pdf (skatīts 23.03.2015)
12. Gottdiener Mark and Leslie Budd. *Key Concepts in Urban Studies*. Pieejams: <http://www.china-up.com:8080/international/case/case/1657.pdf> (skatīts 24.03.2015)
13. Latvijas Republikas Ministru kabinets. *Informatīvais ziņojums par radošo industriju un tās politiku Latvijā*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/doc/dokumenti/RI_zinojums.pdf (skatīts 26.03.2015)
14. Valsts kanceleja. Politikas plānošanas dokumentu datu bāze. *Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam “Radošā Latvija”* Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4877> (skatīts 04.04.2015)

15. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030" Pieejams:
http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf (skatīts 05.04.2015)
16. Tuuli Lähdesmäki (2014) *European Capital of Culture Designation as an Initiator of Urban Transformation in the Post-socialist Countries*, *European Planning Studies*, 22:3, 481-497, DOI: 10.1080/09654313.2012.752438 Pieejams:
<http://dx.doi.org/10.1080/09654313.2012.752438> (skatīts 12.04.2015)
17. UNESCO. *Creative Cities Network Mission Statement*. Pieejams:
http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/Mission_statement_Bologna_creative_cities_meeting.pdf (skatīts 15.04.2015)
18. Liepājas Kultūras pārvalde. *Liepājas Kultūrpolitikas stratēģija 2009. – 2014. gadam*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/kulturas-parvalde/liepajas-kulturpolitikas-strategija-2009-2014/> (skatīts 15.04.2015)
19. Carta, Maurizio. *Creative City 3.0. New scenarios and projects*. Pieejams:
http://issuu.com/mcarta/docs/181_creative_city_3.0_monograph (skatīts 19.04.2015)
20. Landry, Charles. *The changing face of urban planning*. Pieejams:
<http://charleslandry.com/panel/wp-content/uploads/downloads/2015/03/The-changing-face-of-urban-planning.pdf> (skatīts 20.04.2015)
21. Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015. – 2030. gadam. Pieejams:
http://valmiera.lv/sites/default/files/strategija_rl_1.40_0.pdf (skatīts 04.05.2015)
22. *Dārza ielas 10 radošā kvartāla attīstības koncepcijas projekts*. Pieejams:
http://issuu.com/agitauza/docs/d_rza_ielas_10_rado_kvart_la_?e=14268328/12515384#search (skatīts 11.05.2015)
23. Liepājas radošo industriju žurnāls. *Creative Coast*. Pieejams:
<http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/creative-coast-digitala-versija/> (skatīts 11.05.2015)

Interneta resursi:

24. Charles Landry. *Creative Cities Index*. <http://charleslandry.com/themes/creative-cities-index/> (skatīts 17.03.2015)
25. Latvijas Republikas Tiesību akti. *Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums*. II nodaļa Administratīvās teritorijas. 6. pants Republikas pilsētas. Pieejams:
<http://likumi.lv/ta/id/185993-administrativo-teritoriju-un-apdzivoto-vietu-likums#p-261719> (skatīts 22.03.2015)

26. Latvijas dizaineru savienība *Par radošajām industrijām* Pieejams:
<http://design.lv/event/par-radosajam-industrijam> (skatīts 26.03.2015)
27. British Council. *What are Creative Industries and Creative Economy*. Pieejams:
http://creativecities.britishcouncil.org/creative-industries/what_are_creative_industries_and_creative_economy (skatīts 01.04.2015)
28. Creative Europe. *European Capitals of Culture*. Pieejams:
http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.html (skatīts 04.04.2015)
29. FOLD. *ParFOLD*. Pieejams: <http://www.fold.lv/par-fold/> (skatīts 13.04.2015)
30. Culturelab. *Par Culturelab*. Pieejams: <https://culturelablv.wordpress.com/about/> (skatīts 13.04.2015)
31. Culturelab. *Radošās pilsētas*. Pieejams: <https://culturelablv.wordpress.com/projekti/jaunagramata/> (skatīts 13.04.2015)
32. Kultūras ministrija. *Kultūras un radošās industrijas*. Pieejams:
http://www.km.gov.lv/lv/starptozares/radosas_industrijas.html (skatīts 13.04.2015)
33. Radi Latvija. *Par radi*. Pieejams: <http://www.radilatvija.lv/lv/par-radi> (skatīts 13.04.2015)
34. Liepājas Kultūras pārvalde. *Reportāžas*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/> (skatīts 13.04.2015)
35. British Council. *Our organisation*. Pieejams: <http://www.britishcouncil.org/organisation> (skatīts 15.04.2015)
36. British Council. *Creative Economy. How we work*. Pieejams:
<http://creativeconomy.britishcouncil.org/about/> (skatīts 19.04.2015)
37. Latvijas Republikas Kultūras ministrija. *Kultūras ministrijā uzsāk darbu Radošo industriju padome*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/jaunumi/?news_id=5502 (skatīts 01.05.2015)
38. Liepājas Kultūras pārvalde. *Liepājas kultūras pārvalde izveido radošo industriju klasteri*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/radoso-industriju-klasteris/> (skatīts 04.05.2015)
39. Liepājas Kultūras pārvalde. *Atver Liepājas radošo industriju žurnālu "Creative Coast"*. Pieejams: <http://liepajaskultura.lv/lv/radosas-industrijas/reportazas/atver-liepajas-radoso-industriju-zurnalu-%E2%80%9Ccreative-coast%E2%80%9D/> (skatīts 04.05.2015)
40. Project for Public Spaces. *Ray Oldenburg*. Pieejams:
<http://www.pps.org/reference/roldenburg/> (skatīts 08.05.2015)
41. Liepājas Kultūras pārvalde. *Jauniešu māja*. Pieejams:
<http://liepajaskultura.lv/lv/infrastruktura/jauniesu-maja/> (skatīts 11.05.2015)

42. Liepājas pilsētas Izglītības pārvalde. *Augstākās un profesionālās izglītības iestādes*.
Pieejams: <http://www.lip.lv/c193/augstakas-un-profesionalas-izglitibas-ie/> (skatīts
12.05.2015)
43. Valmieras pilsēta. *Izglītība*. Pieejams: <http://www.valmiera.lv/lv/izglitiba/> (skatīts
12.05.2015)

Intervijas:

44. Sarguna, Agnese. Saruna ar Jāni Ķīnastu. 2015. gada 23. aprīlis.
Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.
45. Sarguna, Agnese. Skype saruna ar Vitu Brakovsku. 2015. gada 24. aprīlis.
Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.
46. Sarguna, Agnese. Saruna ar Ati Egliņu Eglīti. 2015. gada 27. aprīlis.
Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.
47. Sarguna, Agnese. Saruna ar Kristu Kalnarāju. 2015. gada 28. aprīlis.
Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.
48. Sarguna, Agnese. Saruna ar Karlīni Cercinu. 2015. gada 29. aprīlis.
Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.
49. Sarguna, Agnese. Saruna ar Edgaru Bogdānu. 2015. gada 30. aprīlis.
Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.
50. Sarguna, Agnese. Saruna ar Tomu Upneru. 2015. gada 30. aprīlis.
Audioieraksts glabājas A. Sargunas personiskajā arhīvā.

ABSTRACT

This work is called “**Creative Cities of Latvia Development Trends and Problems**” and is written by Agnese Sarguna.

Creative city concept started on 1980s when most of the key ideas was created. By the time concept has changed. Creativity concept as we know it today became popular in the middle of 1990s. Awareness of Creative Class started on 2002, when Richard Florida published his work “*The Rise of the Creative Class*”. Most famous researcher of Creative City concept is Charles Landry, who published his work “*The Creative City: a Toolkit for Urban innovators*” in 2000. Since then awareness of the concept has raised and achieved global spread. Creative city concept applies not only on creatives – artists, designers etc. – it includes wider range of interests. Creative city means not only searching for new solutions for existing problems, but also realization of them. It includes all society and its collective participation on going to the goal of better quality of life and environment where all society is involved in its development, where government cooperates with citizens. Creative milieu can be described with key words: tolerance, mindedness and sustainability.

Aim of this work is to define and analyze creative cities of Latvia development trends and problems.

Work contains of three chapters and eleven subdivisions.

First chapter includes five subdivisions. It explains what is creative city, historical context of city development, what is the role of creativity and creative economy in the city, creative and cultural industry concepts, definition of creative city and its problems and criteria, that allows call a specific city a creative city.

Second chapter includes four subdivisions. It describes urban planning tendencies, analyzes policy planning documents that applies to development of creative cities and creative industries. It also describes institutions that supports development of creative industries and informs the public.

Third chapter includes two subdivisions. It analyzes interviews with experts and deduces criteria of creative cities of Latvia. Combining criteria deduced from theory and form interviews, it analyzes Latvian cities Liepaja and Valmiera, drawing conclusions about their relevance of creative city status.

PIELIKUMS

1. pielikums

Intervijas ar pilsētplānotāju un vietradi Jāni Ķīnastu atšifrējums

23.04.2015.

plkst. 9:00

Intervijas dalībnieki: Agnese Sarguna un Jānis Ķīnasts

Intervijas norises vieta: "Darba Vieta"

- (A.S.) **Kas tavuprāt ir radoša pilsēta Latvijā?**
- (J.Ķ.) *Konkrēts piemērs vai...*
- (A.S.) **Kādi ir tie kritēriji, kas to pilsētu padara par radošu pilsētu?**
- (J.Ķ.) *Okei, pirmais kritērijs – viņā dzīvo cilvēki. Tas ir tāds pamatnosacījums pilsētām vispār kā tādām. Viņās dzīvo cilvēki, viņās grib dzīvot cilvēki. Nu, pa lielām šaubām, īsti nevienu pilsētu Latvijā nevar uzskatīt par radošu pilsētu esošās teorijas bāzes ietvaros. Tāpēc, ka neviena no Latvijas pilsētām vēl nav sasniegusi postindustriālus apstākļus. Elementāri. Mēs neesam vēl tajā fāzē, tāpēc, ka mēs vēl arvien eksistējam ļoti konkrētā tautsaimniecības attīstības stadijā, no kā iziet socekonomiskās struktūras politiskās sistēmas. Strictly speaking – neviena. Bet ir pilsētas, ka izrāda vēlmi par tādām kļūt. Un tad ir divi jautājumi – vai mēs šīs pilsētas saucam par radošām pilsētām un apskatām viņas kā kaut kādas konceptuālas, konceptuālos ietvaros un teorijas ietvaros, pieņemsim, cilvēki runāt mēdz tur kādi kritēriji, lalala... vai arī mēs tikai mēģinām saprast, kas tas tāds radošums ir, ko mēs ar viņu varam iesākt. Un tad tādā gadījumā jāsaprot, pilnīgi visas pilsētas Latvijā. Jo būtiski ir saprast, ka radošums nav nekas unikāls. Mēs nerunājam par kaut kādām tur saules pilsētām, vai par... Nu, daudz unikālāk ir būt bezatkritumu pilsētai, vai tas ir pilsēta, vai man liktos daudz interesantāk pilsēta, kurā visiem ir ēst ko. Man tas liekas svarīgāk, nekā būt radošam. Tajā pat laikā radošums pašlaik ir pirmajā diskursā pasaulē, baigā fiška, tāpēc, ka es nezinu... eko kustība ir apņikusi tāpēc, ka būt radošam ir vienkāršāk nekā būt ekoloģiskam. Tev tikai jāpasludina sevi tādu ir. Bet atbildot uz Tavu jautājumu – es uzskatu, ka vislielākais potenciāls piemīt mazajām pilsētām. Tāpēc, ka tur ir visefektīvāk iespējama transformācija, pašvaldības struktūras dēļ, cilvēku skaita dēļ, izmēra dēļ. Un tad tās ir tās mazās pilsētas, kas patiesībā sevi pierādījuša ir ar projektiem. Un, ja, pieņemsim, mēs kā kritēriju pieņemam pēdējos gados realizētus kultūras projektus, tas tieši pēc tam stimulē*

radošuma attīstību. Tad, jā pēdējo gadu radošākā pilsēta Latvijā ir Rēzekne, Daugavpils, Kuldīga, ar visiem pasākumiem, Cēsis. Rīgu es toč par radošu nesauktu, tāpēc, viņa noteikti ir tāda, bet viņu nevar nosaukt par tādu, jo Rīgai, nu, manuprāt, Rīga ir Rīga.

- (A.S.) **Nu, Rīgā ir viss.**

- (J.Ķ.) *Rīgā ir viss. Tā ir putra, vienkārši, tur viss vienā katlā samalts. Kaut kādā mistiskā virzienā tas viss plūst. Nu, lūk, un tad ir tās pilsētas, kas vēlas tādas būt, pieņemsim, Liepāja, kas sevi ir nosaukusi pilsētplānošanas līmenī, dokumentos, kas ir juridiski saistoši, radošu pilsētu savās vīzijās. Tad ir jautājums, vai tas izpildās. Tas ir cits jautājums.*

- (A.S.) **Ar mazajām pilsētām tu domā tās, kas ir ārpus Rīgas, vai pavisam, pavisam mazās pilsētas, jo Daugavpils ir pietiekami liela pilsēta.**

- (J.Ķ.) *Nē, Daugavpils ir liela, protams, jā.*

- (A.S.) **Jo, nu, piemēram, ir tādas mazas pilsētas kā, Cēsis arī, man liekas, ir diezgan maza, ir vēl..., nu, es dzīvoju Mazsalacā, tā ir pavisam, pavisam maza pilsēta. Un par tām ir tāda sajūta, ka tur absolūti nekas nenotiek. Un kā tādas var iekustināt?**

- (J.Ķ.) *Nu, noteikti, tātad tavā gadījumā tās ir pilsētas, kurās, ir... nē, tas atkal ir tas, ka neviena pilsēta īsti nav, jo mēs neesam šajā postindustriālajā stadijā. Tajā pat laikā... nu, tomēr ir kaut kādi kritēriji, jāizpilda. Tad noteikti tas ir iedzīvotāju skaits kārtējo reizi. Līdz ar to, protams mazs, miris miests tas nevar būt, jo vienkārši tur pat nav vairs potenciāls. Līdz ar to es teiktu, nu, daļa no republikas pilsētām un, nu noteikti jau, ka to varētu uzskatīt par pilsētu, kurā vienkārši eksistē vēl arvien skola. Cilvēki pelna ne tikai strādājot pašvaldībā, bet arī notiek kaut kāda ekonomiskā aktivitāte. Bet vairāk par to mazumu es domāju, ka jā, to mēs intuitīvi saprotam kā maziņš un neliels un saprotams, un aptverams, un tas ir pirmais, kas nāk prātā. Neliela izmēra pilsētas, kurās... nu, jā, kuras kaut kādā ziņā vienkārši... es tagad par Preiļiem, pieņemsim, par Līvāniem... Nu, ņemot vērā, ka... tas jautājums ir baigi grūti atbildams, jo mēs tik un tā pievilksim kaut ko klāt, lai uz viņu atbildētu, tāpēc, ka mums sanāk tikai šaut un domāt kaut kādas lietas - "labi, nē, tas varētu būt", jo mums jau nav nekā vairāk kā 3 Kultūras ministrijas pētījumi, Ievas Zībārtes grāmata, 2 bukleti, Radošo industriju padome, kas ir tev jāaiziet 30. aprīlī sēde viņiem, tur var sarunāt, ka tur var aiziet paklausīties, es pats gribu zināt kas tas tāds ir, ar ko viņi tur īsti nodarbojas. Nu, lūk, jā. Mēs esam pagaidām vēl trenda fāzē, kas mani biedē*

nedaudz Latvijas kontekstā. Tas diskurss ir tāds tipa stilīgs. Un visi viņi cepās iekšā tāpēc, ka tas ir stilīgi, nevis tāpēc, ka tur varētu būt kaut kāds segums tam visam. Tā kaut kā.

- (A.S.) **Nu, jā, tad līdzīgs jautājums – kas nosaka šo statusu? Tas, ka pilsēta sevi par tādu definē, vai kaut kas cits, jo Liepāja sevi definē un tad arī...**
- (J.Ķ.) *Mans viedoklis ir tāds, ka tas ir, nu, pilnīgi filozofiskas dabas jautājums. Ja definē statusu... Bet, nu tā racionāli mēģinot uz to atbildēt – es domāju, ja tu lasīji Liepājas projektu, mums ļoti daudz tika uzsvērts četrū, tā kā perspektīvu, pieeja kā apskatīt lietas. Es domāju, ka šajā gadījumā ir ļoti līdzīgi. Tas ir par jebkuru pilsētu, pirmkārt, saprast, ka pilsēta nav tikai apbūve, pilsēta ir tāds process, tā ir vienkāršāk par pilsētu domāt, nevis par kaut kādu fizisku statisku vienību, kurā dzīvo cilvēki, bet par tādu metabolismu, kurš visu laiku kustās. Un ja viņu apskata tādās četrās plaknēs, tad noteikti tur ir... Nu, tautsaimniecības pakai noteikti ir jāizpilda kritērijs, ka tur vienkārši noteiktam procentam no uzņēmumiem ir jānodarbojas ar to, ko var nosaukt par radošu tautsaimniecību vai par... nu, jābūt nozarēs, kas atbilst radošo industriju klasifikatoram, tur kino, dizains, mūzika, arhitektūra, speciālās projektēšanas, tur atrast tos aprakstus, no galvas arī neesmu iemācījies. Kultūras ziņā radošums, domāju, ka radoša pilsēta ir tāda, kas ļoti daudz rūpējas par laikmetīgo kultūru, kas ir sapratusi, ka tradicionālā kultūra neaprobežojas tikai, pieņemsim, ar etnogrāfiju un folkloru. Kas kultūru interpretē daudz plašākā un interesantākā veidā, kas nav tikai palikusi pie “tūdaliņ-tāgadiņ”, ka tā ir kultūra, koris ir kultūra, ka kultūra ir kaut kas daudz vairāk. Sociālā ziņā vēl ir radoša pilsēta ir tāda, kas savā pārvaldē iesaista iedzīvotājus, proti, izaicina birokrātiju, tādu, kas nāk pretī, līdz ar to, pieņemsim, Cēsis vai parāda aktīvu pašvaldību. Un vides ziņā tādu, kas vienkārši ļoti popularizē un iestājas par dažādiem alternatīviem pārvietošanās līdzekļiem pilsētā. Tas popularizē un stimulē visu citu izmantošanu, tikai ne automobiļu – vilcienu, velosipēdu, sabiedrisko transportu, kājām iešanu, tad jau tur parādās, un ja, tie kritēriji tā kā kaut kādi izpildās tā foršā bilde kaut kā būvējas kopā. Tā, ka nu, es domāju, ka tie ir pamatkritēriji, pirmkārt, saprast to, ka, un ja tad jāapskata kaut kādās klasifikācijās, visvienkāršākais veids ir vienkārši saprast, ka pilsētā notiek tautsaimnieciska procesi, pilsētā notiek sociāli procesi, kultūras process un vide kā fiziskais un kaut kāds mentālais ietvars kopumā. Un tad tur ir kaut kādas tās lietas. Par kurām tie būtu tie kritēriji.*

- (A.S.) **Līdz šim neviens nav tā skaidri definējis radošu pilsētu. Visi arī ārzemju pētnieku un paša Landrija teorija ir vairāk aprakstošā formā. Tad vai viņai vajadzētu tādu stingru definīciju? Jo, piemēram, radošajām industrijām tur ir tās tēmas nosauktas, kas viņās iekļaujas. Vai vajadzētu tādu definīciju?**
- (J.Ķ.) *Es nezinu. Man nav ne jausmas, jo ir būtiski saprast, ko mēs iegūsim no tā. Ir lietas, protams, ko ir nepieciešams definēt, lai mums būtu skaidrs. Baigi daudz lietas mēs esam sadirsuši tāpēc, ka mēs viņas cenšamies nosaukt kaut kādos vārdos. Šī iespējams ir viena no tām. Nu, nevajag mums visam pielikt ciparus klāt un... bet... Kāds bija jautājums – kas manuprāt ir, vai..?*
- (A.S.) **Vai vajadzētu definēt?**
- (J.Ķ.) *Vai vajadzētu definēt? Latvijas apstākļos jā. Tā, lai mēs neaizraujamies ar... Spilgts piemērs ir Liepāja, kas sevi tā ir nosaukusi, pieņemsim, un sevi par tādu uzskata, tajā pat laikā, kā esmu sapratis, tad pašlaik domē runā par to, ka tas viss, nu, pieņemsim, projekts, kas tagad ir izstrādāts, ka viņš ir pārāk ambiciozs un ka viņš ir tā-tā-tā-tā. Tad tu saproti, ir pretruna. Un tu sevi sauc par radošu, kad tu neko nedari, lai tu tāds būtu, vai tu pat neko nedari, lai izpildītu kaut primitīvus kritērijus, kurus mēs nosaucām par savam galvenajām, tur uzņēmumu skaits, cilvēku iesaiste, viss pārējais. Bet es domāju, Latvijas apstākļos, jā. Kā ir ar radošo kvartālu, Miera ielas radošais kvartāls. Kvartāls ir perimetrāls, nu, saproti, ka mēs saucam lietas vispār – fššš! – pofig, kā. Hipsteri ir visi cilvēki ar bārdu un, nu...*
- (A.S.) **Un riteņiem.**
- (J.Ķ.) *Un riteņiem. Jūs domājat, mums tas Latvijas apstākļos ir nozīmīgi? Jo es domāju, der vienkārši bišķiņ skaidrāk noteikt to ietvaru, kurā vienkārši viņam attīstīties un transformēties. Bet kopumā, globāli skatoties, es domāju, ka daudz būtiskāk ir nevis nodefinēt, kas ir radoša pilsēta, bet saprast pareizi šos abus jēdzienus, kas veido tālāk šo konceptu, ko mēs saucam par radošu pilsētu, kas ir radošums un kas ir pilsēta. Es balsoju par to, par to ka mēs ieguldām vairāk laika vienkārši pašapcerē un studijās, lai sapratu, ko nozīmē radošums un pilsēta, nevis, lai mēģinātu uzreiz caur kas ir radoša pilsēta, jo tur pazaudē kaut ko kontekstā, man liekas. Putting it simple – pilsēta, kurā tiek eksponētas un izmantotas cilvēku spējas. Un tā. Tas būtu visvienkāršākais. Tā ir pilsēta, kas savu izaugsmi balsta apziņā, ka viņa ir cilvēki, nevis skursteņu rūpnīcās un lielceļos un tilti. Tas būtu tas sākums. Tā ir pilsēta, kurā mīt spējas, prasmes un tikai tad līdz vispār pieņemti procesi kā jā... rīta sastrēgumi vai jauna rūpnīca, kurā ražo, nezinu... Tas mani visvairāk Liepājā nepatīk*

viņa. Nu, tik pretrunīga pilsēta vienkārši. Jā, ka viņa ir zaļa un ekoloģiska, tad viņa divreiz gadā visā pilsētā aizslēdz visu ciet tāpēc, ka rallijs notiek. Un tas par to, laikam mani tas vairāk uztrauc, ka mēs esam vienkārši tāda izeja, ka mums jāklūst nevis gudrākiem, bet saprotošākiem. Tas, manuprāt, ir – tā būtu mana atbilde uz šo jautājumu.

- (A.S.) **Labi. Ar šo vajadzēja sākt, bet kurā brīdī Latvijā tas radošo pilsētu jautājums kļuva aktuāls?**
- (J.Ķ.) *Pēc krīzes. Tajā brīdī, kad, nu tu zini, to teoriju par to, kad 10% no sabiedrības... Tikko kā cilvēku skaits sasniedz 10% no sabiedrības, viņi ir spējīgi izdarīt pārmaiņas sabiedrībā. 10% ir tie, kas uzsāk.*
- (A.S.) **Tagad zinu.**
- (J.Ķ.) *10% ir, ja, pieņemsim, tev ir 100 cilvēku, kas mācās skolā, ja 10 no tiem cilvēkiem izdomās, ka varētu sākt domāt par to, ka varbūt nepildām mājadarbus, tas var izaugt tā, ka tiešām viņi arī izdomā, ka okei, varbūt reizi nedēļā mēs darām to un to... nu, tas īsti, nu 10% ir tā kritiskā robeža. Domāju, ka tad kad vienkārši šādu kritisko robežu skaits sasniedza cilvēki, kas bija pakāsuši darbu. Liela daļa no tiem, nosauksim tos par intelektuāļiem, kas saprata, ka nevis, nu, krīzes klasisks variants – viņi piezīmiedz visus un, krīze vienkārši ļoti sūdiģi apstākļi, - vieni cilvēki aizbrauc prom, jo tā ir ērtāk, mierīgi, un ir cilvēki, kas paliek un saprot ka kaut ko var atrisināt vienkārši izmainot lietas. Tie ir tie, kas uzsāk šo te diskursu par visām tām lietām. Nu, tās vēsmas vienkārši atnāca, nu, Eiropā kā tādā, kas pārcieta... vēl arvien viņš jau... šīs lietas vienmēr parādās tad, kad mums ir nepieciešams, bet mēs esam, vienkārši nav izvēles, mums ir kaut kādas alternatīvas, vienkārši lietas jāizvēlas. Mums ir jāizprot ka pārkārtot kaut kādas vispārpieņemtās prakses. Līdz ar to, es domāju, ka tas ir 2009. gads, kad bija vislielākais sitiens vislielākie, kad cilvēki sāka domāt, okei, kā mēs varam transformēt kaut ko. Liela daļa no sauksim to, radošo industriju strādājošiem cilvēkiem, es domāju, ka vienkārši, nu tad jau arī visi kvartāliņi sāka veidoties un tas, protams, Latvijā izauga no mazam lietiņām. No maziem veikaliņiem un kafejnīcām un vispār, čupošanās vietām. Jo tā bāze jānovelk, lai tur, pieņemsim, rastos citādāk, piemēram, nekā Liepājā, tur toč būs pilsētas, kur pagriežoties ieskauj milzīgas rūpnīcas, viss okei, to darām, bet viņi sāk no otras puses tautsaimniecību pārveidot caur radošu prizmu. Latvijā viņš tomēr vairāk tāds sociokultūrisks un kultūras tāds, izaudzis no tām lietām. Bet jā, 2009. gadā pēc krīzes smagākā gada, jā, kad cilvēki sāka saprast, ka ir nepieciešams pārvērtēt kaut kādas līdz šim pieņemtās prakses.*

- (A.S.) **Vai visām pilsētām būtu jāiet uz šo radošo pilsētu pusi un attīstot radošās industrijas. Un vai Latvijai būtu jābūt ļoti tendētai uz radošumu kā... Nu, uz to pusi vai jāiet?**
- (J.Ķ.) *Tas ir... Noteikti, ka atbilde ir kombinācijā, protams, kā vienmēr. Es teiktu, jā, tik ilgi, kamēr mēs skarā ar šo radošumu saprotam nevis filca auskarus un trauku no saplēstas burkas, bet mēs to saprotam vienkārši ka mēs ļoti cienām cilvēkus un saprotam, ka tajā pat laikā cilvēks nav vienīgais, kas dzīvo pilsētā. Jo kaimiņš, varbūt viņam ir tādas pašas tiesības. Tātad neviennozīmīgi atbildams jautājums. Jo tikpat labi, vai visām pilsētām būtu jābūt laimīgām? Jā un nē. Nu, kā mēs varam to atbildēt? Es domāju, ka ir ļoti daudz vērtīgas lietas, ko šis jēdziens sevī ietver un kas noteikti ir vajadzīgs, nu, forši, ka cilvēki saprot to, ka viņiem visādas spējas ir un talanti piemīt un nebaidās viņus likt lietā un ekotermināli(?) prototipē un pilsēta ir vide, kurā cilvēki var kļūdīties un eksperimentēt ar savām idejām, viņiem ir, kur ar viņām eksperimentēt, pašvaldībām atraktīvi un tur var saistīt, dēļ visādas lietas un attīstīt savu uzņēmējdarbību, tai pat laikā saprast, ka var būt radošuma spēks slēpjās nevis ražošanā vairāk, bet ražošanā mazāk, un tas tomēr ļoti liekas interesanti, ka mēs runājam visām šīm lietām aizmirstam, to ka vienīgais, kas mums pasaulē jāsamazina ir patēriņš. Mēs negribam pieņemt to, ka mēs varbūt viss mūsu radošums un eko posmi ieliekas tādā redirektīvā praksē, ka mēs atsakāmies no lietām, kas mūs čakarē nevis turpinām ražot. Tādā ziņā šis ir baigais grābeklis, uz kura var uzkāpt.*
- (A.S.) **Nu, jā. Un tad gandrīz beigās tad kas šajā radošo, nu tu jau daudz ko pieminēji, bet kas tajā radošo pilsētu, sauksim to par kustību, ir tas, kas nav tik labs, teiksim, kas ir tā kritika, ko var izteikt tam visam?**
- (J.Ķ.) *Nu, noteikti instrumentalizācija vai instrumentālisms. Proti, ka mēs varbūt lienam tur, kur nav jālien. Nu, mums nevajag visu, efektīvizēt, kapitalizēt un pēkšņi spēt ar jebkuru mūsu radošu prasmī, nezinu, taisīt piķi vai tādas lietas. Varbūt ir lietas, ko vajag atstāt savā vaļā. Ka ir ļoti labi, arī ka ir vienkārši pilsētā klusas un tukšas vietas, mums nevajag visu mākslīgi... Kritika ir tāda, ka nereti tas ir mākslīgi stimulēts process. Un ja tas tiek mākslīgi stimulēts process, viņš bieži vien izriet no kaut kādām savtīgām profesionālām ambīcijām un vēlmītēm cilvēku, nevis no vajadzībām. Tā ir tā galvenā, manuprāt, kritika. Mēs pārāk daudz lietas darām tāpēc, ka ir cool un aizmirstam par tām, kas ir varbūt nepieciešamas. Bet protams, es vēlreiz šausminos par to, ka Mākslas akadēmijas, pieņemsim, funkcionālais dizains, katru gadu beidz džeki, kas taisa smagas karotes vai kaut kādus tizlus plauktiņus. Tajā pat*

laikā neviens nevar iedomāties, ka moška mums vajag salikt kopā dizainerus ar antropologiem un sociologiem ar, nezinu, Zviedru Ekonomikas augstskolas uzņēmējiem, vai atrisinām SOS ciematu problēmu Latvijā, vai izdomājam principā, nu, mēs nenormāli daudz superkrutu cilvēku spējas, prasmes, zināšanas pārvēršam kaut kādos debilos virzienos, kas vienkārši... Tā ir mana lielā kritika. Tas bieži vien aiziet tādā stila nevis vajadzības pēc un tad tas ir bulšīts. Okei, dariet to, bet tad nesauciet sevi par sociāli atbildīgiem vai par to, ka šī ir pārmaiņu kaut kādas kustības, bet tad tas nav okei, tad tie paši vērši citā kūtī.

- (A.S.) **Jā. Ir kaut kas tāds, ko es nepajautāju?**

- (J.Ķ.) *To tu sapratīsi klausoties.*

- (A.S.) **Tad tas vairāk vai mazāk viss droši vien. Liepāja bija pirmā, kas sevi nedefinēja par radošu pilsētu, vai ne?**

- (J.Ķ.) *Es nezinu, es neesmu izlasījis pilnīgi visu Latvijas pilsētu plānošanas dokumentus, diemžēl. Tos, kurus es esmu lasījis – kam ir tāds uzsvars liels – jā, tad tā ir. Ļoti konkrēts tāds, mēs tā esam nosaukti. Viņi jau tāpēc, ka viņiem ir iespējams vienas no lielākajām tiesībām. Jo par Liepāju protams, nav jautājumu, vai viņa ir radoša, nu protams, ka viņa ir radoša. Bet tā ir dabiski radoša vide, tā nav nosaukta. Cik es zinu, tad tā konkrēti paziņojusi, ja, kad Liepāja, ka tā ir radošā pilsēta, manuprāt, jā. Teiksim, pilsēta ar rītdienu, kas ir Ventspils, vai kāda cita ir. Bet vai tas ir Liepājas sauklis, es nezinu, principā. Liepāja vispār kā zīmols tāds ir izveidots. Viņi tur ir pēdējos 10 gadus... Interesanta pilsēta.*

2. pielikums

Intervijas ar Britu padomes projekta “*Creative cities*” “Nākotnes pilsētas spēles” aktivitāšu vadītāju Latvijā Vitu Brakovsku atšifrējums

24.04.2015.

plkst. 18:00

Intervijas dalībnieki: Agnese Sarguna un Vita Brakovska

Skype intervija

- (VB) *Varbūt Tu vari izstāstīt burtiski pāris minūtēs to kontekstu, kāds bija tas mērķis, jo es atceros, bija runa par radošām pilsētām un kritērijiem, bet varbūt bišķiņ plašāk kontekstā.*
- (AS) **Nu, tā pamatdoma ir atrast tos, vismaz dažus, jo es esmu sapratusi, ka noteiktu kritēriju nav, tos kritērijus, kas raksturo radošu pilsētu un ka tas darbojas Latvijā un pa *case study* es ņemu Liepāju, kas sevi pozicionē kā radošu pilsētu un Valmieru, kurā arī notiek radošas aktivitātes un viss kaut kas tāds, bet viņā sevi par tādu nepozicionē. Un kur ir tā atšķirība, vai tas, ka pilsēta sevi nosaka par radošu pilsētu un tad viņa ir radoša pilsēta, vai arī visas pilsētas, nu, katra pilsēta var būt radoša, protams, bet, nu, kā ir, notiek.**
- (VB) *Okei. Skaidrs. Labi, es Tev varu izstāstīt bišķiņ savu pieredzi attiecībā uz.. vai tu esi redzējusi Britu padomei bija tāds projekts “Nākotnes pilsētas spēle”?*
- (AS) **Jā, es esmu skatījusies. Es zinu, ka Britu padomei pašai arī bija tāda mājaslapa, bet viņa vairāk nedarbojas un tas ir šausmīgi.**
- (VB) *Ha! Tu domā Britu padomei?*
- (AS) **Jā, angliskā.**
- (VB) *Angliskā versija, jā. Nu, jā, jo tas projekts bija kaut kur no 2009. līdz 2011., laikam, gadam un britiem tur viss ir pabeidzies, bet Latvijā vienkārši tā spēle bija ļoti kļuvusi populāra kā tāds mūsdienīgs sabiedriskās apspriešanas instruments, kur cilvēkus var iesaistīt un viņi ne tikai pasaka visu, kas viņiem nepatīk, bet viņi sper arī šos nākamos soļus uz priekšu un pasaka arī to, ko viņi gribētu redzēt un kādā veidā tieši viņi var iesaistīties. Nu, un šajā spēlē kāpēc es viņu pieminēju, tāpēc, ka viņš tika radīts šī projekta ar nosaukumu “Radošās pilsētas” ietvaros, kas tāds lielāks projekts tur bija trīs apakš aktivitātes. Un kas ir interesanti – es tev aizsūtīšu vienkārši skaipā*

šo radošo pilsētu vērtēšanas kritērijus. Teiksim, tā – šīs spēles ietvaros tika radītas idejas, paši iedzīvotāji radīja, un lai tad viņi varētu izvērtēt šo ideju atbilstību radošas pilsētas, teiksim, statusam, bija kopsummā septiņi kritēriji, es tev, pēc brīža, kad man iestartēsies dators, es tev viņus aizsūtīšu skaipā, tad tu redzēsi. Lūk, un mēs izmantojam šos kritērijus ar domu, ka tās idejas, kas tiek radītas, pamatdoma, ka viņas nerisina tikai kaut kādus vietējos izaicinājumus, bet viņi ir vērsti tiešām plašākā mērogā tā, paga, acumirkli.. o! – es tev tikko aizsūtīju skaipā, tev parādījās, ja?

- (AS) Jā.

- (VB) Nu, lūk. Un par to jautro, aizraujošo, tas vairāk vienkārši ir tas, lai ir kaut kāds arī fans, lai nav tikai un vienīgi nopietnās lietas infrastruktūra, tur kaut kādas sociālas problēmas un tā tālāk. Otrs (novatoriska un futuristiska A.S.) ir kaut kādai jaunradei jābūt, kaut kādam novatoriskam risinājumam. Un tad šīs spēles ietvaros metodoloģija paredzēja, ka mēs sākumā skatījāmies, kas notiek pasaulē, uzskaitījām dažādus globālus izaicinājumus. Te es piezīmēju, ka, es vienkārši varbūt tos kritērijus izstāstu, jo varbūt, ka tu no šīm lietām arī priekš sevis vari izlobīt, jo šī spēle tiešām viņu ir izstrādājuši, nu tādi, Eiropā kā minimums, varbūt pat plašāk, teiksim, samērā vadoši eksperti, kas attiecas arī uz radošās ekonomikas jomu. Viens ir NESTA, tas ir viens un otrs, es bišķiņ paskatīšos prezentācijā, es tev aizsūtīšu precīzi to otru, bet nu, faktiski tādas atpazīstamas respektētas organizācijas. Nu, lūk, un šie izaicinājumi, gan vietējie, gan globālie, viņi iedalījās četrās kategorijās, protams, ka viņi realitātē mēs varam likt arī vēl pārējās klāt, bet tas kas viņiem bija, viņiem bija sekojošais, viņiem bija ekonomiskais, sociālais, kultūras un vides aspekts, šie četri aspekti. Respektīvi, iedzīvotāji skatījās, kas notiek pasaulē, ar ko pasaule sastapsies pēc šiem pieciem gadiem, nu, pieciem, desmit gadiem, kādi būs izaicinājumi, ar ko sastapsies. Tad viņi skatījās, ar kādiem izaicinājumiem pēc pieciem vai desmit gadiem sastapsies vietējie iedzīvotāji, tāpat, vietējie izaicinājumi, un tad viņi skatījās tos abus sava novada vai savas pilsētas attiecīgi šīs te spēcīgās puses. Mēs viņus saucam par četriem aspektiem, kas ir tieši tie paši – ekonomiskais, sociālais, kultūras un vides. Lūk, un tad balstoties uz šo informāciju gan to problēmas, kādas pastāv gan novadā, vai pilsētā, vai, teiksim, arī globālāk, un arī tām spēcīgajām pusēm, viņiem bija jārada idejas sava novada vai savas pilsētas, teiksim, ilgtspējīgai attīstībai. Man liekas, ka viena pilnīgi noteikti lieta varētu būt arī tas, ka es, teiksim, ja runāju par radošu teritoriju, es pilnīgi noteikti šajā gadījumā runāju par to, ka cilvēki izmanto maksimāli savus iekšējos nemateriālos resursus, mākslinieciskās izpausmes jebkādos veidos. Tas ir viens, bet otrs ir arī,

teiksim tas radošums, viņš vienmēr nāk roku rokā ar to, ka nav naudas un Valdemāram Dūdumam, kas ir mazbudžeta mārketinga guru Latvijā, kurš arī principā ir pacēlis, kā saka, Iru (žurnālu Ir. A.S.) ir arī ārpus Latvijas robežām utt., viņam pēdējā reizē tajā Liepājas konferencē par radošumu, viņam bija tā viena labā frāze, viņš saka “Paldies Dievam, ka nav naudas”, tāpēc, ka nav naudas mēs taču varam izdarīt daudz fantastisku lietu un nauda bieži vien cilvēku sabojā. Un arī vienmēr šajās spēlēs, kad es viņas vadu, es viņas, kopā kaut kādas 25 spēles esmu novadījusi Latvijā un es arī cilvēkiem parasti saku, ka naudas vienmēr nepietiks, bet mēs esam šeit un tagad, kas ir tas, ko mēs varam darīt ar esošajiem resursiem un tā ir tā esošo resursu radoša kombinācija. Respektīvi, tā viena lieta pilnīgi noteikti ir tas, ka radošas pilsētas ir tās, kur cilvēki ar esošajiem resursiem, izmantojot, veidojot jaunas, netradicionālas vai nebijušas kombinācijas, viņi spēj risināt kaut kādus šos te savus vietējos izaicinājumus un šajā kontekstā es lietoju frāzi “parastu lietu neparasts pielietojums”, vai kā es pirms brīža teicu – neparastas kombinācijas. Piemēram, ja tu zini tādu kustību, kas saucas Life Hack, esi tādu dzirdējusi?

- (A.S.) Nē.

- (V.B.) Okei, aizej www.lifehack.lv mājaslapā, vai viņiem arī facebook profils ir un pamatdoma vienkārši tāda, ka tur ir kaut kādi pilnīgi elementāri mājās esoši saimniecības priekšmeti, ka tu viņus spēj izmantot, lai faktiski atrisinātu arī kaut kādus ikdienas jautājumus un tas ir tā cilvēka radošā izpausme, ka viņš, nu, kā vienmēr, ja mēs sākam uzņēmējdarbībā, mēs visi esam radoši, bet tajā brīdī, kad mēs spējam pelnīt ar to, ko mēs esam radījuši, kaut ko jaunu, nebijušu un, iespējams, tirgū pieprasītu, tad mēs varam runāt, ka mēs jau inovatori esam, vai inovatīvi, jo inovācija ir saistīts ar to, ka es pelnu un reāli gūstu kaut kādu labumu, vai vienkārši gūstu kaut kādu nemateriālu labumu no tā, ko es esmu izdarījis. Radoši mēs esam pilnīgi mēs visi, bet inovācija ir tajā brīdī, kad mēs kaut ko pelnām. Nu, lūk, un atgriežoties pie tiem kritērijiem, respektīvi piektais ir “sabiedrībai būtisks” – tas, ko mēs darījām šajā “Nākotnes spēlē” un kas bija, teiksim, tāda patīkama atšķirība no daudzām citām radošās domāšanas metodēm, aktivitātēm utt., bija tas, ka šīs komandas, kad rada idejas, viņas izvēlas vienu un ar to vienu viņi, nu, tur uztaisa īsu prezentāciju, lai tā kā pāriem skaidrs, ar ko viņi strādā turpmāko laiku un viņi iet šo ideju testēt, tas nozīmē, ka viņi uztaisa tādu tā kā prototipu vai demo versiju šai idejai un iet testēt šo ideju ārā cilvēkos, reāli runā ar cilvēkiem, ja, nevis tur.. nu, protams, viņi meklē tur internetā, tur grāmatās, tur špiko kā tur tas ir bijis, ja, bet svarīgi tas, ka iet realitātē runāt ar

cilvēkiem, iet ārpus tām četrām sienām un tur vien, nu, atkal britiem ir tāda ļoti laba frāze, ka “Ideja ir mana tikai tad, kad es ar viņu saku pelnīt vai gūstu vēl kādu citu materiālo vai nemateriālo labumu”, bet kamēr es ar viņu nepelnu, viņa ir mūsu kopējā ideja, respektīvi, tajā brīdī, kad šīs komandas iet par šīm idejām runāt ar cilvēkiem, šīs idejas pilnveidojas, jo cilvēki pasaka, ko viņi grib, ko viņi negrib, ja viņi negrib, viņi pasaka, kādā veidā viņi varētu gribēt, ja, un līdz ar to faktiski šī ideja pilnveidojas. Un manā pieredzē ir bijis tā, ka, pieņemsim, ja spēlē ir piecas komandas, un nosacīti kādai ir spēcīgāka prezentācija, kādai mazāk spēcīga, nu, vai viņa no saturiskā, ne tik daudz no pasniegšanas, kā no saturiskā viedokļa, tad nereti un tiešām tā ir bijis pietiekami bieži, ir tā, ka nākamā dienā, kad atgriežas, tad tie, kas no sērijas, kas bija spēcīgi, viņi faktiski uz vietas tur arī paliek, bet, tie, kas ir bijuši nosacīti vāji, viņi ir iepriekšējā dienā dabūjuši, kā saka, ar pātagu un riktīgi iespringuši, un viņi nākamā reizē atgriežas ar tiešām lieliskām pārmaiņām, kas savukārt cilvēkiem patīk un šajā spēlē dienas beigās attiecīgi notiek balsošana, kur dalībnieki balso par viņuprāt labāko ideju. Un tā gan vienmēr nenotiek, ka tās vājās dabū visvairāk punktu, bet tas, ka viņas nākamā dienā parāda ļoti būtisku progresu un to parasti vienmēr pozitīvi novērtē eksperti – tas tiešām ir bijis pietiekami bieži. Līdz ar to, atgriežoties pie tēmas, tad es domāju, ka attiecībā uz radošām pilsētām noteikti būtiska ir šī te sabiedrības iesaiste, nu, teiksim, šo ideju, zināma mērā, pilnveidošana, nu ar to, ka, teiksim, idejas tiek apspriestas, vai tie būtu kaut kādi iedzīvotāju diskusiju forumi, vai kādos citos veidos, nu, nevis banālās pašvaldību sabiedriskās apspriešanas, bet tiešām, kad pašu šo iedzīvotāju iniciatīvas kaut kādā veidā tiek apspriestas. Kas ir samērā, nu.. pieņemsim, par Latviju man ir ļoti grūti iedomāties piemērus, kur es to būtu pieredzējusi, man vienīgais piemērs, kas man nāk prātā, bet es nesaku, ka tā nav, droši vien, ka ir, es vienkārši par to nezinu, teiksim, ir izveidots projekts, kas mums bija ar nosaukumu “Apkaimes”, apkaimes.lv, un tur pamatdoma bija tāda, ka visi Torņkalni un Ziepiņkalni un Pļavnieki un tā tālāk, un Zolitūde, viņi vienkārši ir sadalījušies šajās apkaimēs un bija izveidoti šie forumi, kur cilvēki faktiski varēja zināt savas apkaimes iedzīvotājus un ar viņiem attiecīgi par kaut ko diskutēt, runāt un droši vien stāstīt arī par idejām un veidot kopīgas iniciatīvas un tā tālāk, kas, manuprāt, varētu būt arī viens no veidiem, kā idejas var tikt apspriestas un kā viņas var saņemt atgriezenisko saiti no sabiedrības. Es nezinu par naudu, bet es vienkārši, vismaz forums ir viens no tiem vienkāršākajiem veidiem, kā to var darīt. Otrs veids, kas man

personīgi ļoti vienmēr ir paticis, nu, tu noteikti zini, kas ir šis te, ko es tūlīt uzrakstīšu (Pecha Kucha A.S.).

- (A.S.) **Jā!**

- (V.B.) *PečaKča, ja. Visi parasti izrunā kā Peča Kuča, bet patiesībā tā ir PečaKča. Nu, lūk, un man liekas, ka šis ir ļoti brīnišķīgs formāts, ņemot vērā, ka pašos pamatos ir ielikts, ka tam ir jābūt nekomerciālam projektam vai būtībai, bet galvenais, ka Pecha Kucha formāts ir lielisks, lai apspriestu kaut kādas idejas. Viņš Latvijā, protams, priekš tā netiek izmantots, viņš pārsvarā ir, nu, ka mēs zinām, atraktīva informācijas pasniegšana, tajā pašā laikā Tevis pieminētajā Liepājā, tad divas reizes Kuldīgā, tagad es nepateikšu, vai Vidzemes pusē ir bijis, nu, respektīvi, nenotiek tikai Rīgā, bet ir arī ārpus Rīgas. Un man liekas, ka tas ir tāds foršs veids kā to darīt, jo cilvēki ir noguruši no tekstiem prezentācijās un tas varētu būt viens no veidiem, respektīvi, atraktīvs veids, kā šīs idejas apspriest. Protams, es saku vēlreiz, ir forumi un tamlīdzīgi, bet tā ir lieta, kas man varētu, teiksim, domāt. Sestais par ilgtspējību, nu, radošas pilsētas.. man nāk prātā frāze, ko es pavisam nesen sadzirdēju kaut kādā filmā vai neatceros precīzi, bet ar domu, es, ja godīgi, ir vairākas populāras lietas, ko es zinu samērā vispārīgi, bet man pašai ar to šajā darbā pietiek, vairāk es runāju par to, kā par apgalvojumiem, bet es neesmu pētījusi, bet es dzirdēju tādu vienu labu frāzi par to, kā Lielbritānijā veidojās šīs radošās industrijas savā laikā - daļa vismaz no šīm industrijām – un tā pamattēze bija, tāda ka pēc laika kaut kur Tečeres laikā, ja, kad tā industrija viņiem tur sāka brukt un jukt, ļoti daudzi cilvēki palika bez darba. Un tas rosināja, nu, loģiski, kaut kā ir jāizdzīvo, tas ir, kas rosināja daļu no cilvēkiem pievērsties tiešām tādām radošākām mākslinieciskām izpausmēm, kas faktiski vēlāk var arī veidot kaut kādu pamatu šīs te radošās ekonomikas attīstībai, lai gan mēs zinām to viena no tām formālajām izcelsmēm, tā ir Austrālijas valdība savā laikā bija, šo pētījumu veidoja. Un tas, ko es tikko teicu, mani vienkārši uzvedināja arī uz domu par vēl vienu kritēriju, es vienkārši te runāju un tad man te nāk ārā kaut kādas atziņas. Tā viena lieta pilnīgi noteikti, ko es praktiskā līmenī savā darbā novēroju, ir tas, ka ļoti daudziem cilvēkiem Latvijā tagad ir praktiski tāds pīķa moments, tāda virsotne, ka cilvēkiem parādās otrā profesionālā jaunība. Tas ir kaut kādi 30 – 35 gadi, kad cilvēks nostrādājis apzinīgo mūžu algotā darbā, vienalga, privātais, publiskais sektors, un tad viņš apskatās apkārt, viņš lasa “Dienas biznesā”, viņš lasa “Ir naudā”, viņš lasa “Ir” visādas intervijas ar jauniem uzņēmējiem, kuri arī norukājuši, kā saka, melnu muti, ir kā algoti darbinieki un tad viena brīdī hops! ielēkuši biznesā, un tā kā tā ir mana*

ikdienu, es strādāju ar šādiem cilvēkiem, kuri to dara, nu, līdz ar to es redzu tās tendences un tos stāstus un tā tālāk. Un vienkārši tas kritērijs, pie tiem kritērijiem atgriežoties, man liekas, ka vēl viens tāds varētu būt, par ko varētu padomāt, cik daudz cilvēki konkrētajā pilsētā vai teritorijā, cik daudz ir, faktiski šādu jaunu, starp tiem jaunajiem radošajiem, kas sevi piesaka kā jaunos radošos uzņēmējus, ekonomikas sastāvdaļas, cik daudz no viņiem ir tiešām tādi, kuriem ir uznākusi tā otrā profesionālā jaunība. 30 – 35 gadus cilvēks tomēr ir tā psiholoģiski un.. ir nobriedis, viņš tomēr nelido pa gaisu, viņam nav dažkārt tas baigais wanna be, ka viņš tur grib kaut ko baigi pierādīt, viņš vienkārši grib dzīvot darīt to, kas viņam patīk, respektīvi, cilvēki pārsvarā izvēloties darīt to, kas viņiem patīk, viņi līdz ar to ir brīvi, līdz ar to viņi vairs nebaidās un līdz ar to viņi ir radoši, jo radošumam ir vajadzīga drosmē, drosmē ir lielākais sabiedrotais radošiem cilvēkiem, nebaidīties par savu tēlu uz apkārtējo fona. Nu, lūk, un tad kad es lasu Nordea Biznesa skolā ir pieteikuma formas, es tur katru gadu piedalos arī pie dalībnieku atlases, tur kaut kāda, nu, banka veic tehnisko atlasu un pēc tam mēs lasām tos, kurus ir vērts paskatīties. Nu, aptuveni tie ir kaut kādi 200 – 300 pieteikumi sezonā. Un tur ik pa brīdim samērā daudz parādās tiešām tādu cilvēku, kuri saka, lūk, tur 15 gadus nostrādāju mārketingā, vienā uzņēmumā uzkalpojot līdz pašai augšai, nu vairs tālāk augstāk nav kur, un ir apnicis cīnīties ar muļķiem un pilnīgi ir sajūta, ka gribas iet un pašam savu biznesu taisīt, domāju, okei, nu lasu tālāk, droši vien taisīs savu mārketinga pakalpojumu uzņēmumu, un tamlīdzīgi, nē, cilvēks redz vēloties atvērt savu apakšveļas līniju, cilvēkam nav pilnīgi nekādas saistības, vai sakara, vai tehnisko zināšanu par šūšanu, par apģērba izgatavošanas tehnoloģijām, bet viņš grib taisīt, iet šādā biznesā. Tas vairāk bija par to otro profesionālo jaunību, reizēm daudz vairāk cilvēkiem tas parādās un ir tiešām arī tādi, kas lec iekšā un mēģina to darīt. Un es domāju, ka šajā kontekstā Liepāja ir viens no piemēriem, jo tur ir divas dāmas, es vārdus tev nepateikšu, es varu pateikt uzņēmumu būtību. Viens ir “Darbnīca kafe”, kas atrodas uz Lielās ielas - Lielā iela 11 laikam bija adrese (Lielā iela 8 A.S.) – nu, respektīvi, gandrīz pretī “Hotel Līva”. Tur ir liepājniece, kas ir dzimusi Liepājā, viņa ir izmācījusies, droši vien Rīgā, izbraukājusi arī pa pasauli un viņa atgriezusies atpakaļ sava pilsētā, ja nemaldos, 1 vai 2 bērni, un viņa saka “Man reāli pietrūkst šī coffe šopa koncepta, kas ir Rīgā un citās Eiropas pilsētās un reāli pietrūkst vietas, kur vārētu aiziet padzert kafiju un pastrādāt ar datoru, utt.” Un viņa pati arī uzblieza to - protams, ka nav viegli, nekad jau sākums nav viegls, bet, nu, pamazām, pamazām viņa

tur cīnās un ņemas, un pamazām un tā “Darbnīca kafe”, nu trīs gadus viņa reāli tur darbojas. Un kas ir interesanti, ko tā meitene ir stāstījusi, viņa pirms 3 gadiem dzirdēja vienā ļoti labā konferencē ar nosaukumu “Uzrāviens”, ko rīko GCI, jeb Jauno uzņēmēju palāta, un tā meitene stāstīja, ka tajā brīdī, kad viņa vēra to kafejnīcu vaļā, viņā sacīja, ka vispār ir baigi – izrādās, ka Liepāja arī ir t.s. “skudru takas”, respektīvi, cilvēki ir, viņiem ir paradumi savi – no rīta uz darbu, pēc tam vakarā no darba uz veikalu un uz mājām, ja, ka ir takas, kur cilvēki ir iestaigājuši kā skudras. Ir baigi grūti viņiem tās takas dabūt nost, ja, un dabūt iekšā tajā “Darbnīca kafe”, vienalga, vai tas būtu darba dienu vakari, vai tās būtu varbūt sestdienas, svētdienas utt., ja, bet viņa pielieto tās savas spējas un visādus tur mākslinieku darbus pie sienām izliek, un mēģina telpas atvelēt semināriem, nelielām sanāksmēm, kur tā kā var uzrīkot un tā. Viņa ir tā, kas mēģina mainīt, to izdarīt tā kā savā laikā “Buteljons” un pārējie, kas uz Miera ielas, viņi arī faktiski ir šo ielu pārvērtuši. Tieši tie radošie uzņēmumi ir Miera ielu pārvērtuši, Miera iela ir, kas viņa šobrīd ir. Un otrs piemērs no Liepājas ir, es tagad neatceros, vai ar diviem, vai ar vienu L, varētu būt, ka ar diviem, nu, pēc tam paskatīsies, vai nu tily.lv, vai tilly.lv (tillysport.com A.S.), arī tā kā neliels pastāsts, es neatceros, vai viņi tieši ir pašā Liepājā, vai viņi ir blakus Liepājai, Grobiņā vai ka tamlīdzīgi, bet nu doma ir tāda, ka viņi šuj specializētus sporta apģērbus, sāka viņi ar, ja nemaldos, tenisu, tādu ļoti konkrētu sporta veidu apģērbi. Tad viņi saka braukāt pa visādiem.. viņi nebija veikalos, bet viņi bija tu pa visādiem tirdziņiem, tad viņiem saka pirkt, un lai nodrošinātu to naudas plūsmu, viņi izpārdod, šuj jaunu, izpārdod, šuj jaunu, bet tad viņi saprot, ka viņi varētu nopelnīt vēl vairāk, bet viņiem reāli naudas nav, lai viņi vairāk sašūtu, tad viņi paņēma kredītu Altum programmā un nopirka vecu šūšanas darbnīcu un tagad viņiem viss notiek un, ja nemaldos, tagad viņi arī eksportē, un ir līnija ar jau dažādiem šiem sporta veidiem. _____ .. ir pašiem vairāk jāspilējas un tā. Tā, ka droši vien no šī konteksta es domāju, ka Liepāja pilnīgi noteikti ir labs piemērs Cēsis ir labs piemērs, ko ļoti daudzi piemin, Valmiera droši vien ir labs piemērs. Tur, kur tiešām bieži vien tie jaunie, pat ne gados jaunie, bet domāšanā jaunie. Jaunais, tāpēc es saku otrā profesionālā jaunība, tāpēc tas jaunais uzņēmējs varētu būt arī 40 gadus vecs, bet viņam ir tas atnācis un viņš vēlas. Tā, un, nu, kāpēc es par to runāju, tāpēc, ka tas sestais kritērijs ir ilgtspējīgums, ja, un ilgtspējīgums pēc būtības arī šīm radošajām pilsētām ir jābūt gan pēctecībai, gan arī pārdomātam modelim, kā kaut kādi procesi notiek. Šajā kontekstā es tev varbūt varētu iedot varbūt vienu lietu. Es te neesmu no mākslas pasaules, varbūt tev ir bijusi minimāla saskare,

vai nav bijusi saskare vispār, bet es uzrakstīšu tev viena cilvēka vārdu un paskaties, vai tev viņa vārds kaut ko izsaka (Alexander Osterwalder A.S.).

- (A.S.) **Ne pārāk.**

- (V.B.) *Ne pārāk, ja? Nu, Aleksandrs Ostervalders, viņš ir puisis, šveicietis, kurš pirms 5 gadiem, 2010. gadā, aizstāvojot savu doktora disertāciju viņš risināja sekojošu problēmu: problēma ir tā, ka 21. gs., lai uzņēmējs plānotu savu biznesu, nu, tas ir konteksts ar ilgtspēju, no biznesa viedokļa viņiem parasti ir vajadzīgs biznesa plāns. Bet biznesa plāns 21. gs., nu kurš raksta biznesa plānu? Pirmkārt, viņš ir, kuram laiks ir rakstīt, vel jo vairāk – kuram ir laiks lasīt tos visus penterus, vai ne, visas 15 lapas un tas, kas raksta to biznesa plānu, viņam ir vispār ne rīta, ne vakara vairs, viņš nesaprot, ko viņš ir sarakstījis un ko vēl ir jāpieraksta, ko nav jāpieraksta. Nu, lūk, un tajā pašā laikā visi saka – vajag biznesa plānu vispirmām kārtām pašam sev, lai tu saprastu ar ko tu nodarbojies, kas un kā, un tad ir vajadzīgs bankai investoram utt.. Tajā pašā laikā ir biznesi, kuri Latvijā veiksmīgi darbojas jau 20 gadus, viņi saka – mums nevienā brīdī biznesa plāns nav bijis, mēs viņus nekad neesam rakstījuši, bet, lūk, mēs darbojamies, mums viss notiek. Nu, labi, es piekritīšu, ka tie arī nav baigi nopietnie biznesi, bet nu, joprojām viņi pelna, viņi maksā nodokļus, viss notiek. Un tajā pašā laikā ir 21. gs., nav laika rakstīt tos garos penterus, nav laika lasīt. Un Ostervalders risinot šo jautājumu, viņš piedāvāja izveidot t.s. biznesa modeļa “audeklu” es tev uzrakstīju angļu versiju (business model canvas A.S.), bet latviski varētu būt biznesa modeļa “audekls”, mēs parasti liekam pēdiņās. Un šis audekls – būtība ir tāda, ka principā tā biznesa ideja, vai projekts, vai uzņēmums – viņš ir uz vienas lapas. Es tev pēc tam aizsūtīšu vienu PDF dokumentu, kur tu aptuveni redzēsi visu, ko es tev stāstu. Un pamatdoma ir tāda, ka viss business ir uz vienas lapas, respektīvi tā lapa sadalīta ir vairākos sektoros un katrā sektorā ir 9 pamatelementi, par kuriem jādomā jebkuram uzņēmējam. Un principā šo biznesa modeli, par ku es te runāju, to faktiski ļoti labi var pārnest uz nekomerciālo sektoru – vai tas būtu kultūras vai sociālais, vai sociāla biznesa, vai izglītības ideja, vai tas būtu pašvaldības projekts – pilnīgi vienalga, to visu var pārnest uz jebkuru citu jomu. Jo, vienkārši runa ir par to, kā tu organizē procesus, lai sasniegtu uzstādīto mērķi, lai iztērētu pēc iespējas mazāk līdzekļus, lai pēc iespējas ātrāk sasniegtu savu mērķauditoriju, lai pēc iespējas efektīvāk risinātu kaut kādus izaicinājumus, kas ir projekta īstenošanas gaitā. Un Ostervalders piedāvāja uz vienas lapas, un tas iepatikās šai disertācijas aizstāvēšanas komisijai, aizgāja aizvien plašāku un šobrīd Ostervalders jau vairāk kā 2 vai 3 gadus*

brauka pa visu pasauli un pelna viņš ar to, ka viņš vada apmācības, kā šo biznesa modeli izmantot. Ir internetā ārkārtīgi daudz visādi bezmaksas resursi, es tev vienu tur arī aizsūtīšu linku, bet viņš māca tur padziļināti balstoties uz matemātiku. Un divu dienu pasākums pie Ostervaldera vienam cilvēkam maksā 1500 – 1700 eiro. Es zinu 2 cilvēkus no Latvijas, viņi faktiski ir biznesa konsultanti, kas aizbrauca, izgāja šo kursu un viņi Latvijā par šo stāsta. Šī nav reklāma, es vienkārši tā – ja tev interesē papildus kaut kāda informācija, ir vienkārši www.biznesamodelesana.com. Bet es tev saku vēlreiz, es tev aizsūtīšu tādu bezmaksas versiju, kuru es parasti sūtu ideju autoriem. Kāpēc es par to runāju, tāpēc, ka biznesa modelis ir, kā es pirms brīža minēju, viņu var ļoti labi attiecināt arī uz radošu pilsētu, teiksim, ekonomikas ilgtspējas nodrošināšanai, respektīvi, viena lieta ir radošums kā resurss, bet otrs – ir jāspēj viņus prasmīgi pielietot, kombinēt, saprast, kurā brīdī kas ir jāizmanto, ko vajag, ko nevajag, ko kādam mērķim utt. Man liekas, ka tas Ostervalders varētu būt tāds interesants pienesums attiecībā gan uz šo radošo pilsētu gan ilgtspējas kontekstu, gan es domāju arī tev varētu būt vienkārši no profesionālā viedokļa. Jo es šo modeli es dzirdēju 3 stundu tādu bezmaksas priekšlasījumu Tallinā, kur viens igauņu puisis, kuram pašam ir viens IT business, viņš perfekti 3 stundās izstāstīja par to, ka to modeli aizpildīt. Un kas bija interesanti, ka es tagad skatos, ka mani kolēģi no Skandināvijas valstīm, nu, kas ir profesionāļi savā jomā, viņiem tur savi biznesi, savi konsultāciju biznesi, un lai arī viņi pelna, lai arī viņiem viss notiek, viņi paņēma lapas, es arī pēc tam paņēmu lapu un mēs paralēli tiem jaunajiem uzņēmējiem ar ko mēs kopā tur bijām aizbraukuši, mēs paralēli katrs zīmējām savu biznesa modeli un pēc tām 3 stundām, kad es biju uzzīmējusi, es ieraudzīju, nu vienkārši runājot, 3 atbildes veidus, kā es varu gūt ienākumus kā profesionālis savā profesionālajā darbībā. Un kāpēc līdz šim to neieraudzīju, vai neizmantoju, tad viens iemesls, ka es neredzēju savu profesionālo darbu vienā bildē uz vienas lapas, viss man ir galvā haotiski, dažkārt aizmirstās un tā, un otrs ir tas, nu es esmu bišķiņ par slinku, lai.. vienkārši man ir tāpat daudz ko darīt, vienkārši nav laika bijis saņemties jaunas lietas.. Bet tas modeli, respektīvi, baigi foršā, feinā lieta jebkuram cilvēkam, es saku vēlreiz, nekomerciālā sektorā tā skaitā, paskatīties uz sevi no malas un saprast, kas ir tās lietas, ko es varu darīt efektīvāk un kuras var dot vairāk naudas vai kuras vispār var kaut kādus ienākumus gūt utt. Lūk, tāpēc es arī runājot par to sesto, par to ilgtspēju, man vienkārši tā profesionālā joma ir tāda, ka es skatos uz daudzām lietām caur uzņēmējdarbības prizmu. Vai arī es strādāju ar kultūras darbiniekiem, ar pedagogiem,

ar jauniešiem, man tā specializācija ir uzņēmējdarbība, tāpēc es bišķiņ varbūt uz to velku. Bet šis modelis ir ļoti labs kur var skatīties uz šīm lietām. Okei, mums jārunā par pilsētu, ja, tā tad atgriezoties pie pilsētas kā tādas ir ļoti svarīga šī vides pievilcība, droši vien tu jau esi pietiekami daudz par to izrakusies un pētījusi. Un pilnīgi noteikti, ja šī pilsēta domā par pievilcību, ļoti labs piemērs Cēsis, protams, ar to, ka ne tikai klasiskā izpratnē tur darba vietas, infrastruktūra, bet arī izklaides iespējas, brīvā laika pavadīšanas iespējas, bērniem labvēlīga, draudzīga, droša vide utt. Un tas ir tas, kas tos cilvēkus pievelk un pievelk tieši arī tos radošos. Un radošos cilvēkos, viņos arī tā brīvā vide, kas ir brīva no aizspriedumiem, un tā ir pamatlieta patiesībā. Tu zini, kas ir Ričards Florida?

- (A.S.) Jā, man viņa grāmata blakus stāv.
- (V.B.) Jā, nu, respektīvi viņš jau skaitās viens no vadošajiem, cik es saprotu, kontekstā ar šo pilsētplānošanu un radošās ekonomikas kontekstu, tāpēc es viņu baigi perfekti arī nepārzinu, es vienkārši ir viens tas pamatguru, no kā pārsvarā arī visi smeļas. Nu, lūk, tā brīvā vide. Un pats pēdējais par to izpildāmību un sasniedzamību, konteksta ar to “Nākotnes pilsētas spēli”, pamatdoma bija tāda, ka tas, kas mums nāca ārā no šīs spēles, bija idejas, ko var iedalīt 3 līmeņos, 3 kategorijās, pirmās ir tādas no sērijas – tagad un uzreiz – mēs pabeidzam spēli un šovakar vien varam iet, sarunāt ar kaimiņiem un beidzot mūsu pagastā vai ciemā, kur nekad nav bijusi svinēta Ziemassvētku egle, mēs varētu šogad uzstādīt Ziemassvētku egli un mēs par to varam vienoties jau šovakar, respektīvi, fiksās idejas. Un šitāds piemērs bija Garcimā, Carnikavas novads, Garcimā, kas ir vēsturiski veidojies uz dārziņu pamata, nu, mazdārziņu teritorijas, tur vienkārši cilvēki dzīvo, tā kā Rīgā guļamrajons, un viņiem Garcimā nekad nav bijusi Ziemassvētku egle. Un viņi pēc tās spēles teica o!, viss, beidzot mums ir jāsanāk garciemiešiem kopā un tā egle jāuzstāda. Un ideja, kas vinnēja, savukārt, tā ir tāda vidēja termiņa ideja, tā ir otrā kategorija, vidēja termiņa idejas, kur ir skaidrs, ka mēs vienā vakara par visu nevienosimies, bet mēs uzstādām sev mērķi, ka mēs gribam to gada vai 2 gadu laikā īstenot, un tā ideja, kas vinnēja, ko var pieskaitīt pie vidēja termiņa idejām, bija “Garā ciema festivāls”, respektīvi, Garciems – garais ciems. Un viņu doma bija tāda, ka viņi taisa festivālu, bet viņi netaisa kā mēdz būt, teiksim, tūristiem, viesiem, nu, tā kā “Positivus”, ja, vai aicināt, lai viņi tur pārņem mūsu darinājumus un bla, bla, bla. Bet viņi saka – mēs gribam uztaisīt festivālu, kas ir priekš sevis, tie ir mūsu svētki, mēs gribam sanākt kopā, lai katrs parāda, nu, nezinu, visu, kas viņam ir rādāms, teiksim, prasmes, hobiji, īpašās

prasmes utt., un mēs to taisām priekš sevis. Ā, un vēl tur bija ideja, ka mēs to taisīsim visu cauru gadu, ne tikai kaut kāda nedēļas nogalē, reizi gadā, bet visu cauru gadu periodiski reizi 2 – 3 mēnešos, lai mums vienmēr ir interesanti visu cauru gadu. Viņi saka, ka mēs tūrismam negribam, mēs gribam priekš sevis svētkus. Un es pirms kaut kāda pusgada vai gada dzirdēju vienu interesantu, ļoti labs tāds kvalitatīvs bija britu tūrisma eksperts, viņš bija atbraucis uz Latviju par ilgtspējīgu tūrismu. Viņš ļoti interesanti stāstīja un baigi interesanti bija klausīties un tas, kas man palika prātā no viņa stāstītā, viņš teica, ka.. nu, vienkārši tā nav mana pamatjoma, tāpēc man tas ir interesanti, viņš saka, kāpēc, pieņemsim, tūrisms ļoti pievelkas, es nezinu, grib redzēt tur visādus cilšu rituālus, vai vēl kaut ko, tur gatavi maksāt baigo naudu – tāpēc, ka viņi ir autentiski, tās ciltis to dara priekš sevis, tas ir viņu rituāls, viņu svētki, un viņš saka, ka ir pat pierādījies, līdzko šos svētkus, kā mēdz teikt, tur komercializē, vai pavērš pret tūristiem, kaut ko priekš tūristiem taisa, izrādās vai dara, vai organizē, nu, tas uzreiz to pievilcību mazina, bet tieši, tas, ka cilvēki dara priekš sevis. Tāpēc vēl viens kritērijs faktiski no tā attiecīgi izriet, ka radošajās pilsētās ļoti svarīgi, ka cilvēki uz vietas dara lietas priekš sevis. Nevis priekš tūristiem, lai pievilktu uzmanību, dara priekš sevis, savas pilsētas, saviem iedzīvotājiem un viņi paši rada to.. banāli izklausīsies droši vien, un tu jau tam esi gājusi cauri, bet kaut kas loģiski no tā atnāk, ka, viņi taisa priekš sevis, lai padarītu to savu vidi pievilcīgāku, jo, kā vienmēr saka, mēs jau paši visi dzīvojam vienā laivā, ja, kurš tad cits, ja ne mēs. Nu, nevar atnākt tur pašvaldība vai vēl kāds amerikānis no malas un izdarīt mūs laimīgus, jo laimīga vide, mums pašiem tā vide ir jāveido un cilvēki veidos tādu vidi, kā viņiem patīk un tad loģiski, ka viņi arī jutīsies labāk un tas arī rosinās kaut kādas papildus izpausmes. Lūk, tā kā vēl viens kritērijs manā skatījumā ir tas, cik lielā mērā cilvēki dara lietas priekš sevis, nevis priekš iebraucējiem, nevis tie tūrisma pasākumi, bet ir kaut kādi iekšējie. Un droši vien ir, nu, ja tā skatās, ja uz Jūrmalu skatīties es Jūrmalā dzīvoju, nu, mums ļoti daudz ir šie pašdarbības ansambļi, nu, tas ir katrā pilsētā. Es biju, pieņemsim, aizbraukusi uz Latgalē Viļaku, kas ir netālu no robežas laikam no, es tagad baidos sameloties, bet laikam no Baltkrievijas vai Krievijas, tagad neatceros labi, negribu sameloties, bet austrumu robežas, un viņi.. mērs izvadāja mani pa to savu novadu, pa pagastiem, viņš saka, ka mums ir bezmaz vai tur Latgalē, nu, tur Viļakas novads nav pārāk liels, viņš saka, bet mums ir lielākais skaits pašdarbnieku kolektīvu, kas bija laikam kaut kāds 8, es neatceros precīzi, cik. Un tas ir laikam tas kritērijs, kad ir cilvēki tiešām paši priekš sevis, nu, kaut kā, bet tie pašdarbnieku

ansambļi vienmēr man liekas bišķiņ tādi viendabīgi Jā, tas ir forši, ka ir seniori, ka ir vidējā paaudze, ka ir jaunie utt., bet bišķiņ tāds viendabīgs, bet tas visos laikos ir bijis un tas nav nekāds jaunums. Bet es vairāk domāju kaut kādas tādas izpausmes, kas būtu kaut kas līdzīgs kā, piemēram, kas bija Rīgā Andrejsalā, kas bija “Apokalipses jātnieki”. Bet tie bija reāli džeki, puisi un meitenes droši vien, kas taisa tos frīkbaikus jeb ērmriteņus, viņi savam priekam to dara, un tas jau bija tā pievilcīgi. Kā mēs zinām, beigās attīstījās arī tas sociālais uzņēmums ar nosaukumu “Hop”, ja, nu zīmols “Hop”, kas taisa šos stūres mehānismus cilvēkiem, kas pārvietoja ratiņkrēslus, lai viņiem ir ērtāk pārvietoties. Respektīvi no šīs cilvēku radošās izpausmes, no tā, ka viņi dara to, kas viņiem patīk, viņi beigās izdara kaut ko sociāli labu, vērtīgu, kas ietekmē arī apkārtējo vidi. Tāpēc es negribētu aprobežoties tikai ar pašadarbnieku ansambļiem, jo viņi, tomēr tā kopiena ir, to cilvēku ir samērā daudz, es arī pēc Jūrmalas spriežu, man pazīstami ir. Bet no otras puses viņu ir tā kā daudz, bet tās kopienas ir samērā noslēgtas tās grupas, jo es jau viņas redzu pārsvarā tikai tad, kad ir Jomas ielas svētki vai Lieldienas, nu, loģiski, visi šie nacionālie svētki. Bet vai es no tā visa ietekmējos? Vai kas mani ir ietekmējis, vai licis kaut kādā veidā mainīt uzvedību vai paradumus, vai kaut kam pievērsties – manā konkrētā gadījumā, nē. Izņemot vienu gadījumu, kad es redzēju seniorus dejojot skatēs, nu, tas man tā lika pārdomāt kaut kādas lietas, bet tur par pārdomāšanu tālāk netiku. Tā ka patiesībā tas ir par to, ka darīt priekš sevis un noslēdzot par šīm “Nākotnes pilsētas spēles” kritērijiem, tur es minēju, ka pirmais līmenis ir tagad un uzreiz izej, otrs līmenis ir vidējais termiņš, kas ir gads vai divi, un trešais līmenis ir, nu, kā es vienmēr saku mēs mūsu pagastā, mēs gribam tur stikla tilts pāri, lai tur ir tūrisma objekts, lai mēs tur varam iet uz tā stikla tilta kafiju dzert, nu, lai.. vārdu sakot, kosmos. Bet kas ir interesantākais, kad, un šo es vienmēr saku, ka es nevaru izskaidrot, es principā esmu vairāk vai mazāk pragmatisks cilvēks, nu, es arī spokiem ticu, bet nu tomēr vairāk uz to pragmatisko pusi sliecos, bet nu es nevaru izskaidrot, ka šai “Nākotnes pilsētu spēlē” tiešām idejas, kas tiek radītas, viņas atgriežas tajās teritorijās. Bieži vien šīs idejas neīsteno paši ideju autori, tās komandas, bet tās idejas atgriežas. Un ir ļoti konkrēti piemēri – Rīgā man bija spēle, nu, Rīgas reģionā, tur bija saistībā ar tūrismu un tamlīdzīgām lietām, bet tas piemērs bija tāds, ka viena komanda bija izdomājusi ka būtu, ja rīkotu ekskursijas pa Vecrīgas jumtiem pārvietoties. Un tur viņiem tās idejas nosaukums bija “Karlsons uz jumta” vai kaut kā tā. Un loģiski sākumā tur no sērijas – kosmos, kosmos, pa jumtiem pārvietoties taču ir bīstami, bla, bla, bla, drošības

aspekti, un tu saproties – un pēc pusgada atveras Galeria Rīga, kur tu zini ziemā ir augšējā stāvā slidotava, vasarā restorāns, terase utt., tas ir viens konkrēts piemērs. Otrs ir tas, ka ir šis te “Dinner in the sky”, kurš ik pa brīdim, nu, tur divreiz Rīgā ir iebraucis, ja, pie RTU. Otrs piemērs ir pati pirmā spēle, kur es piedalījos kā dalībniece tajā 2009. gadā tēma bija par Rīgas reģiona sadarbību ar Āzijas reģioniem, un mūsu komanda strādāja pie tēmas, kā būtu, ja mēs Rīgu pārvērstu par uzņemšanas filmēšanas laukumu ārvalstu producentiem, tajā laikā nebija tas, kas ir šobrīd, tajā laikā Rīga vel nebija populāra un iecienīta, bet es kā šodien atceros, mums pašiem tā ideja baigi patika, mēs bijām izpētījuši, mēs bijām salīdzinājuši ar Indijas Bolivudu un ko tik vēl ne un idejas nosaukums bija “No Bolivudas uz Holivudu caur Rīgu”, ar domu tādu, ka Rīgu varētu pozicionēt.. un saproties, un atkal, paiet kaut kādi 3 vai 4 mēneši un ir “Dienā”, tajā laikā vēl bija laikraksts “Diena”, klasiskā izpratnē, tur ir liels atvērumšs no sērijas, nē, sorī, es to sajaucu ar vienu citu ideju, bet tas, ko es gribēju teikt, Rīgas dome izveidoja Rīgas filmu fondu un vienkārši kā viens pēc otra sāka birt šie filmēšanas projekti, kur producenti brauc uz Latviju un izmanto Rīgu. _____ ... izteicās mūsu ideju, uzskatot, ka tas ir nonsenss, ka tas esot tur tā kā diez vai, bla, bla, bla. Bet tas notika! Un tad es domāju, ir protams, vēl kaut kādi piemēri, tagad es no galvas viņus neatcerēšos, bet dīvainā kārtā tās idejas atgriežas, tāpēc ir ļoti svarīgi tiešām, ka šie cilvēki jūtas brīvi, tie iedzīvotāji – viņi domā, viņi sapņo gan par šķietami, _____ ... Lūk – tas ir par šiem “Nākotnes pilsētas spēļu” kritērijiem, šo radošo pilsētu kontekstā. Es nezinu, vai man izdevās vismaz kaut kādā veidā tev kaut kādu materiālu iedot, bet varbūt tev ir kaut kādi jautājumi.

- (A.S.) **Ir, baigi daudz un labi. Ir vēl jautājumi, jā. Man ir pierakstīts – vai visām pilsētām būtu jābūt radošām? Nu, tajā.. visādās izpausmēs, vai visām pilsētām būtu jāiet uz to radošo domāšanu un radošajām industrijām un to radošumu, un ... jā. Jo, nu kaut kādam radošumam zināmā mērā jābūt katrā pilsētā, bet nu, vai katrai jābūt radošai?**
- (V.B.) *Man liekas, ka te varētu būt divas daļās atbildei. Pirmā daļa, kur pirmā brīdī man gribas uzdot pretjautājumu, ko varbūt uzdod daudzi – mūsdienās dažkārt, kad cilvēks dzird vārdu “radošais uzņēmējs”, viņi saka, ka vai tad katram nav jābūt radošam, vai tad katram uzņēmējam mūsdienās nav jābūt radošam un patiesībā visi jau visos laikos ir bijuši radoši, te vairāk būtu runa par to inovatīvo pieeju. Respektīvi, tas, ko es gribu teikt, ka, lai katra pilsēta ikdienā pieliek izdomu, lai risinātu*

jautājumus. Ar to vien viņa ir radoša, ka viņā esošo.. ar to vien katra pašvaldība ir radoša, ka mēģinot saprast kā ierobežotu līdzekļu apstākļos, var atrisināt jautājumus, kas viņiem ir jāatrisina, un kam varbūt ikdienā būtu vajadzīgi vairāk līdzekļi. Tā, ka protams kaut kāda radošuma deva ir, teiksim, pašvaldības organizatoriskā darba kontekstā. Kas attiecas uz plašāku, nezinu, tā kā, pieņemsim, Sigulda, ja, tā kā tur, kur viņiem ir pils viņi grib uztaisīt radošo industriju kvartālu. Tur tā kā ir telpas, tur tiks saremontēts, viņi saka, mēs neesam gatavi viņiem tur baigās īre atlaides dot, bet mēs gribam ieguldīt viņu zināšanās un stiprināt viņu kapacitāti, jeb uzņēmējspējas praktiskās, un lai viņi attiecīgi tur praktiski darbojas. Nu, lūk, un viņu gadījumā, viņi grib uztaisīt kvartālu. Tātad zināmā mērā ielikt kaut kādu specializāciju pilsētas ekonomikā, lūk, ka mums ir tradicionālā uzņēmējdarbība, kas ir viesmīlība un tūrisms, kaut kāda ražošanas pakalpojumu sektors ir attīstīts, bet, ka mums vēl ir arī šis radošais kvartāls. Vai katrā pilsētā būtu tādām jābūt – nu droši vien, ka daļēji jau ir tas, ka tā droši vien ir arī tāda modes lieta, tāda izveidojusies – tagad visi paskatās uz Liepāju, paskatās uz Cēsīm, paskatās uz Siguldu, paskatās uz Rīgu un liekas, ka visiem kaut kam būtu jābūt. Bet ne vienmēr jau ir tās kapacitātes. Tas, kas drīzāk pašvaldībām būtu jādara, manuprāt, nevis varbūt par katru cenu tiekties – mums vajag tur Viļakā, es nezinu, vēl kaut kur vai Rēzeknē, mums vajag tur radošo industriju kvartālu vai kaut ko tamlīdzīgu. Uz to varbūt nevajag tiekties, jo viss, ko pašvaldība mēģina pati organizēt, beigās tur bieži vien čuš vien sanāk. Tas, kas būtu jādara, būtu pastiprināt, manā skatījumā jāstrādā ar vietējo sabiedrību un jāveido šīs radošās kopienas, ar domu tādu, censties panākt to, lai cilvēkiem būtu lielāka pašiniciatīva par kaut ko runājot, ja, lai cilvēkiem būtu pašiniciatīva un ticība sev, tad arī nāks ārā jebkādas šīs radošās izpausmes. Lūk, un protams ir jāņem vērā divas lietas vēl – viens ir tas, ka tomēr plus, mīnus, man jau liekas, ka tas ir arī pareizi, ka tām lielajām pilsētām ir bišķiņ arī kaut kāda saucamā specializācija, es nezinu, tur Jūrmala varbūt vairāk ir uz to SPA gājusi vēsturiski, kūrorts un SPA, citas pilsētas varbūt uz industriālo ražošanu gājušas, arī tā pati Liepāja, pieņemsim, vai Jelgava, es uzskatu, ka to specializāciju būtu jā saglabā. Un katrai pilsētai par katru varu nav jātaisa radošais kvartāls, absolūti nē, jo tur beigās var arī tāda baigā zapte sanākt. Bet otrs jāņem vērā arī tas, teiksim, vakar, bija vakarā tas “Lielais jautājums”, bija tāds raidījums pa LTV1, kur Godmanis vada ar vienu ar Bojāru ar žurnālistu televīzijas, un tur lielais jautājums pēc būtības bija par to, vai Latvija mums... kāda būs perspektīva – vai tā būs pilsētvalsts, vai tā būs ar kaut kādu tur, laikam 21 reģionālo pilsētu, nu,

reģionālo centru un šis ir tiešā veidā arī saistīts arī ar šo jautājumu, ko tu uzdevi, jo ja būs atkal kārtējās teritoriālās reformas, tad atkal tas, kas kādreiz, nu, nezinu X novads, kas kādreiz ir ielicis baigos varbūt arī līdzekļus tur, tā kā Latgalē tie tematiskie ciemi, tur tematisko ciemu izveidē, tad pēc viena brīža izrādīsies, būs pārgājuši pāri teritoriālā reforma un izrādīsies, ka centr, kaut kāds sabiedriskais beigās pārvietojas kaut kur citur un tad tur tie tematiskie ciemi iznīkst vai kā tamlīdzīgi. Līdz ar to es saku vēlreiz, man liekas, ka vairāk ir uzsvars ir jābūt nevis uz šīs industrijas kā nozares attīstību – viņa veidosies pati, ja būs kritiskā masa, viņa pati izveidosies. Bet ir jāstrādā ar kopienu. Ar pašu kopienu jāveido radoša kopiena, jādod tāda iespēja, arī, teiksim, vakar to minēja, šajā raidījumā, ka izglītība ir pamatlieta, pamatlieta ir redzes loka paplašināšana, pamatlieta ir tiešām dot viņiem pašiem sev ticību, ka viņi var mainīt lietas, tā pamatlieta ir godīga, caurspīdīga pārvalde, nevis kā mēs pa brīžam televīzijās redzam, ka tur kārtējo reizi pagastveči vai novadi kaut ko sadarījuši. Tā ir mana atbilde uz šo jautājumu. Nākamais?

- **(A.S.) Līdz šim neviens tā īsti skaidri definējis, kas ir radoša pilsēta, kā, piemēram, radošajām industrijām ir nosauktas tās jomas, uz kurām viņas attiecas, tad radošai pilsētai nav, īsti... nu, kritērijus es pašlaik mēģinu nodefinēt, bet viņai nav skaidras definīcijas. Ir tikai aprakstošā veidā. Vai tādu vajadzētu? Vai tas atvieglotu to pilsētu darbu, kuras grib uz to iet, vai tas atvieglotu iedzīvotājiem izpratni par to, vai tam būtu kāds labums?**
- *(V.B.) Es domāju, ka zināmā mēra no metodoloģijas viedokļa tas būtu vērtīgs materiāls, jo tad pirmkārt, mēs būtu tomēr arī, varbūt šeit arī dažādi viedokļi, bet, nu, man tā sajūta ir tomēr tāda, ka kaut kādas lietas ir vārdos jānosauc. Es varbūt teiksim, sekojoši, ka ir vērts izpētīt citu valstu pieredzi, kā tad viņiem ir, kādu procesu rezultātā ir izveidojušās pilsētas, ko mūsdienās mēs saucam par radošo pilsētu piemēriem, kas ir kaut kādi pamatprincipi bijuši, un visdrīzāk katrai pilsētai būs bijusi sava formula, tāpēc arī vienotu kaut kādu formulu, varbūt pat definīciju vienotu uztaisīt nevar, bet var iedot šos, nu, atkal banālais descriptive, vienkārši paskatīties, pēc kādiem principiem ir vadījušies, salīdzināt šo dažādo radošo pilsētu šos organizatoriskos principus, apstākļus un skatīties, kas tad ir bijušas tās kopsakarības, kurš apstākļis ir visos gadījumos sakritis, nu, tas varētu būt tas veids. Manuprāt, vajadzētu kaut kādu iespēju robežās šos principus, nu, teiksim, atrodam kopsakarību, līdz ar to veidosies kaut kāds pamatprincipu uzskaitījums. Bet vienmēr ir ļoti svarīgi uzsvērt, ka katrai pilsētai būs sava formula, izveidosies laika gaitā, tas, ko viņi var darīt – viņi var*

smelties šo pieredzi no citām un saprast, kas ir tas, ko viņi ar esošajiem resursiem, ar uzsvaru, ar esošajiem resursiem var izdarīt. Jo tas, ko es daru ar saviem resursiem, kardināli atšķirsies no tā, ko es darītu, ja man pateiktu, ka, lūk, tev būs piķis un tev, pieņemsim, iedotu 300 tūkstošus un tev tagad ir iespēja izmantot kaut kādas formulas, kaut ko izdarīt. Nē! Mums tas pareizais veids ir tieši tas, ka tā finansējuma nav, mēs zinām, ka to darījušas citas un tad mēs meklējam paši to savu formulu. Es, cik atceros, arī par šo kontekstu runājot, salīdzinot Baltijas valstis, to es kādreiz dzirdēju no vienas Kultūras ministrijas darbinieces, tāpēc es teikšu pēc atmiņas, bet tā pamatdoma bija tāda, ja, piemēram, Latvijā un Lietuvā ir noformulēts definēt, kas tad mums skaitās radošās industrijas, mums tie saraksti principā ar Lietuvu ir vienādi, atšķiras tikai tas, ka viņiem papildus tam sarakstam ir botāniskie dārzi un tūrisms, arī tas viņiem skaitās radošās industrijas, tad, pieņemsim, igauņi savā laikā esot pateikuši: mēs netaisāties ielikt rāmjos, nu, par uzņēmējiem runājot. Respektīvi jebkurš uzņēmējs, kurš var parādīt, kā viņš tos savus nemateriālos resursus ir izmantojis, viņš arī var sevi saukt par radošo uzņēmēju. Respektīvi, igauņi gāja to ceļu, ka viņi deva lielāku brīvību. Bet, manuprāt, man vismaz tā ir iekrities, ka vismaz lielam rāmim ir jābūt, bet varbūt, ka nevajag pārāk ielikt vienā kastītē. Lai ir kādas mācīšanās, modificēšanas iespējas, Lai nav tā, ka, piemēram pilsētai jāizpilda tikai tie obligāti 7 kritēriji, no kuriem viņi 4 vai 5 spēj izpildīt, kā saka, pa sviestu ejot, bet tie 2 viņiem prasa kaut kādas pilnīgi lietas, ko viņi ikdienā nebūtu darījuši. Un savukārt tas, tajā gadījumā, ja ir konkrēts rāmis, lūk, 7 kritēriji – ja nav 7 kritēriji izpildīti, tu neesi radošā pilsēta. Mans piedāvājums atkal ir tas, ka ir šis te kopējais saraksts, kur ir balstīts attiecīgi uz šīm citām pilsētām un ir kaut kādas redzamas, ir skaidrs kopsakarības, ko viņas visas ir darījušas un neatkarīgi no izmēra, lieluma un ģeogrāfiskā stāvokļa utt. un vienkārši pilsēta, teiksim, ejot cauri, viņa skatās, kas ir tas, ko es varētu darīt esošo resursu ietvaros. Un, protams, ka kopējos kritērijus droši vien, ka būtu jāpilda arī tai pilsētai, kas uzņemas kaut kādu tādu procesu iesākt. Bet nu es gribu teikt, ka bišķiņ tie vārtiņi ir jāatstāj vaļā. Nu, nevar ielikt vienā kastē un vienkārši pateikt, ka tikai tādā gadījumā būs radošā pilsēta. Nu, tā. Bet es piekrītu, ka būtu ļoti labi, ja... es domāju, ka vienkārši balstoties uz to pieredzi, kas ir bijusi Eiropā, varbūt arī Amerikā, citos kontinentos, ja, ka no tā varētu kaut kādu metodoloģiju droši vien izdabūt arī ārā, jā.

- (A.S.) **Kas ir tā kritika, ko radošo pilsētu kustībai varētu izteikt, kas tur ir tas, kas nav labi. Un varbūt tas ir pašlaik modes lieta, nu, tā vismaz liekas, vai pilsētām tur kaut kas, vai kā?**
- (V.B.) *Par negatīviem aspektiem tur bišķiņ jāpadomā. Nu, es varētu mēģināt ķert kaut kādas blusas, teiksim. Man nav kaut kādu baigi lielo akmeņu, ko es varētu mest, es esmu no tiem cilvēkiem kas vienmēr cenšas pozitīvi skatīties uz lietām un novērtēt jebkuru iniciatīvu pozitīvā veidā zinot, ka būs vesela rinda ar kritiķiem, kas pēc tam nāks un labās lietas noraks nost. Bet ja man kaut kāda blusa ir jāatrod, tad, es esmu, vienkārši man tāda ir filozofija, ka es cenšos būt tāda mazbudžeta risinājumu piekritēja, un kur es gribētu tā kā aicināt, nu kā lai tev pasaka... es pateikšu analogisku piemēru. Es vienmēr smejos apmēram tā, ka es būtu pie tās šprīces vai stūres, ar kuru dala Eiropas naudas, es būtu ielikusi ierobežojumus attiecībā uz ēdināšanas izmaksu segšanu. Jo tad, kad tu pastaigā pa konferencēm, semināriem, pa forumiem, tu taču pati redzi, ka dažkārt tie galdi lūst vai plīst no ēdieniem, bet realitātē, nu labi, protams, ka tur cilvēki atnāk uzkost, kaut ko iekost pauzē, ja, bet nu neviens taču neiet A: ēšanas dēļ; un B ļoti daudz nereti paliek tā pārtika pāri. Vienkārši man liekas, ka tur ārkārtīgi milzīga nauda, ja tā skatāmies no tām proporcijām, kas tiek tērēts, ja. Ārkārtīgi daudz tiek iztērēts ēdināšanai, kurai nebūtu jābūt primārai aktivitātei. Jā, cilvēkam kaut kas ir jāuzkož, teiksim, man nesen bija vienas apmācības pašvaldībniekiem ar nosaukumu “Zināšanu eņģeļi” un tur pat daži pašvaldībnieki brīnās: kā – mums ir apmaksāts, nē, nē, mēs bijām domājuši, ka mēs, nu, nav tā ka problēmu, mēs tikai laikā aiziesim paēst, bet, nu, ka mēs paši maksājam. Man liekas, ka šitā lieta, tā resursu līdzekļu sadale kaut kādām lietām... Un šo analogiju es vienkārši gribu pārnest attiecībā uz jebkurām pašvaldībām, runa vienkārši par šo finanšu izlietojumu. Es atgriežos atpakaļ pie tā, ar ko es sāku, Valdemāra Dūduma ģeniālā frāze, ka paldies Dievam, ka nav naudas. Ar domu tādu, ka mēs varam fantastiskas lietas izdarīt, mēs varam fantastiskus piemēru saviem iedzīvotājiem parādīt ar to, ka mēs kaut kādos mazbudžeta apstākļos tik un tā spējam to mērķi sasniegt. Pateikšu atkal vēl vienu piemēru no “Nākotnes spēles”. Šī spēle notika arī, ja nemaldos kaut kādā 2009. – 2010. gadā, arī Jūrmalā un pēc šīs spēles, vietējie iedzīvotāji, ko mēs ikdienā saucam par intelektuālo kapitālu, kurš 7:30 no Jūrmalas izbrauc āra, aizbrauc uz Rīgu, tur nostrādā, ceļot galvaspilsētas IKP, braucot mājās, atstāj naudu Rīgas veikalos, un Jūrmalā pārbrauc tikai pārnakšņot, bet protams, ka viņi šeit ir deklarēti, viņi loģiski maksā Iedzīvotāju ienākumu nodokli*

Jūrmalai utt. Nu, lūk, un pēc šīs spēles iedzīvotāji tā kā bija saaktivizējušies, ka ikdienā, protams, lēmumus pieņem domes deputāti, nu, respektīvi viņi kaut kā sajūtās, ak viņi paši gribētu saprast, ko tad viņi paši domā par pilsētu, ne tikai to, ko dzird, tur tūrisms, tūrisms, vēl kaut kas, bet ko viņi paši domā. Un ko izdarījām, nu, es vienkārši arī tur biju zināmā mērā iesaistīta. Mēs uztaisījām t.s. nulles budžeta konferenci ar nosaukumu, nosaukums bija no sērijas, kā mēs saredzam Jūrmalas iespējas. Ar domu tādu, ka mēs palūdzām no pašvaldības projektoru, telpas mēs sarunājām dārzkopības tehnikumā, vidusskola, kas Lielupē un mēs palūdzām vienkārši pašvaldībai dažus materiālus izdrukāt, nu tā kā drukveidā, programmu vai ko. Visu pārējo, izziņošanu... nekādas kafijas pauzes nebija, mēs vienkārši sanācām lielā zālē un mēs runājām, kā mēs saredzam Jūrmalu, kas ir tās iespējas. Un tad bija tāds ļoti interesants piemērs par to, ka klasiskā izpratnē šādu konferenci rīkot – ak, jēziņ! – maksātu: A moderatoram; B maksātu par telpām; C būtu kaut kādi izdales materiāli, kurus simts gadus pēc tam neviens nelasa. Respektīvi, visu var digitālā veidā uztaisīt, nu, kas arī bija princips un nebija nekādas kafijas pauzes, ja, bet mēs sanācām kopā un galvenais, ka mēs par šīm lietām runājām. Tā, ka es gribu teikt ar to, ka tā blusa, tas aicinājums vienkārši ir tāds, ka, ja pašvaldība rādīs piemēru iedzīvotājiem, ka spēj ar minimāliem resursiem sasniegt, kaut kādus jaunus mērķus, uzsveru, jaunus mērķus nevis esošos, ko jau ikdienā dara mazbudžeta apstākļos, bet kaut kādas jaunas lietas. Teiksim, tas pats mērs, nu, labi, klasiski, kas notiek ar mēriem, labi, viņi iesaistās talkās, labi, reizi gadā – super! – labi, baigi parādījās, ja, labi. Aizbrauc pakazuhu iestāda 18. novembrī kaut kādus ozolus, okei. Bet kamon, tas viss no malas izskatās tik ļoti, tik šabloniski, ka tas nerada iespaidu, ka tas būtu bijis kaut kāda tiešām tāda sava patstāvīgā griba. Bet ja, pieņemsim, tas mērs redz ikdienu braucot uz mājām, tur nepārtraukti vienā vietā dēļu kaudze, vai vēl kaut kādi mēsli, vai vēl kaut kas, un viņš pats aizbrauc un savāc, un pēc tam tur vienkārši aiziet un pieklauvē kaimiņam, saka šitā vairs nedari, nemēslo. Nu, ar domu vienkārši tādu, ka varētu fantastiskas lietas tiešām izdarīt bez lieliem līdzekļiem, vienkārši ir jāparāda tas piemērs, un tad jau arī cilvēks saņemtas. Tas ir līdzīgi arī, piemēram, kā bija Gārsenē ļoti interesants piemērs. Gārsenē ir smuks parks. Muižas Gārsenes pils, ir pils parks, kurs bija aizaudzis visus gadus un tad bija viena vietēja aktīva dāma, man liekas, ka viņa nebija deputāte, viņa bija vienkārši iedzīvotāja, bet viņa konsekventi gāja un sāka tīrīt takas šajā pils parkā. Un sakumā visi iedzīvotāji rādīja ar pirkstiem un smējās – ko tu tur ņemies, taču tāpat viss aizauga, ko tur ... – bet viņa konsekventi gāja, gadu no gada viņa gāja un to darīja

un tad saskatījās un īsāk sakot, cilvēki pieslēdzās un tiešām sakopa iedzīvotāji to parku tā, ka viņu vienu gadu pasludināja arī par vienu no sakoptākajiem tiem pagastiem, Jēkabpils novadā, nezinu, tik sīki es vairs neatceros. Bet stāsts par to, ka piemēru rādīšana un man liekas, ka tiešām, vairāk, ja to redzamo personu piemēru rādīšana, nevis tie klasiskie ozolīši, 18. novembrī stādīšana, vai, es saku tur grābšana, tajās lielajās talkās. Kaut kas vairāk par to. Tas būtu tāds ļoti labs impulss šajā ziņā. Nu, kaut kā tā. Tāda man tā sajūta ir.

- (A.S.) **Jā par to zināmo nestabilitāti tur jau, nu arī tie pētnieki, ko es meklēju pirms tam arī tur ir tas minēts kā viens no faktoriem, lai ir, kur idejām rasties.**
- (V.B.) *Jā, tieši uz kaut kādu droši vien arī uz kaut kādu piemēru parauga bāzes un tamlīdzīgi.*
- (A.S.) **Jā. Nuja. Tas arī viss. Vairāk vai mazāk.**
- (V.B.) *Nu, paldies, bija man arī interesanti par šīm lietām padomāt, jo ikdienā varbūt tikai darba lietas darot, nesanāk arī pašai kaut ko pafilozofēt. Man šitādas reizes patīk ar to, ka es skaļi priekš sevis kaut kādas tēzes izvelku ārā, ko es vēlāk arī padalos, teiksim, savos pasākumos vai semināros un tādā ziņā. Labi! Lai tev jauka rakstīšana un lai izdodas tikt līdz tam uzvaras momentam, tas jau tas galvenais.*
- (A.S.) **Paldies jums liels!**

3. pielikums

Intervijas ar Liepājas Kultūras pārvaldes starptautisko sakaru un kultūrpolitikas projektu vadītāju Ati Egliņu Eglīti atšifrējums

27.04.2015.

plkst. 14:30

Intervijas dalībnieki: Agnese Sarguna un Atis Egliņš Eglītis

Norises vieta: kafejnīca "Darbnīca"

- (A.S.) **Varētu sākt ar to, ka Liepāja vēsturiski ir bijusi industriāla, tad kādā veidā, no kurienes tas radošums?**
- (A.E.E.) *Liepāja joprojām ir industriāla ostas pilsēta.*
- (A.S.) **Es iebraucot arī redzēju visādas industriālas pieturas.**
- (A.E.E.) *Ja mēs... Starp citu, jā, šis ir tev – tas ir mūsu "Radošais krasts" ("Creative Coast") un šis ir veids, kā mēs komunicējam, to, ko pilsēta ir apsoltījusi, jeb pilsētas deputāti ir apsoltījuši – 2030 Liepāja ir radoša pilsēta. Dalām kafejnīcās un cilvēkiem ļoti patīk.*
- (A.S.) **Cik jauki!**
- (A.E.E.) *Jā. Bet atbildot uz tavu jautājumu, Liepāja joprojām ir industriāla un Liepāja vēsturiski ir bijusi industriāla pilsēta. Un paralēli industrijai tomēr ir attīstījusies ārkārtīgi liela drosme. Un ja mēs... tad tādi spilgtākie piemēri tad ir vecākais profesionālais teātris Latvijā, vecākais profesionālais simfoniskais orķestris Baltijā, vecākā dizaina mākslas skola, un tagad noteikti nākamais lielais ir "Lielais dzintars", ja, un tā ir pašvaldībā tiek dēvēta par gadsimta būvi un noteikti ir gadsimta būve gan arhitektoniski, gan iespējams pēc tā satura. Tur ir jautājums – kāpēc. Nu, paralēli tādai rūpniecībai, metālapstrādei, ostai, loģistikai, attīstās paralēli kaut kādas tādas lietas. Es ticu vienam skaidrojumam, ka Liepāja vienmēr ir bijusi tirgotāju pilsēta un te ir bijusi tirdzniecība, te ir bijuši ceļotāji un tad principā šis bija viens no pirmajiem punktiem Cariskās Krievijas laikā, plūda tā tirdzniecība, ceļošana, arī militārie spēki un tas gēns kaut kādā veidā ir palicis, jo lai tu būtu tirgotājs, tev ir jābūt drosmīgam, tev ir jāpieņem kaut kādi netradicionāli lēmumi, ja tu gribi doties jūrā, tev arī ir jābūt, nu, tādām... Nevar sēdēt savā sādžā un teikt "man viss ir labi". Un tas kontakts ar to ārpusauli ir acīmredzot, tas ir mans skatījums, pārnesies tādā radošumā. Un tā ir tā*

ārējā izpausme kā tad izpaužas, jo, nu, Liepāja ir viens, bet, ja mēs paskatāmies tepat blakus ir Nīca un Nīcas tautas tērps, kas ir slavenākais un populārākais tautas tērps Latvijā, vai Bārtas tautas tērps, vai Rucavas tautas tērps. Tā ir šī piekraste, kur arī kāpēc tie tautas tērpi ir sarkani un kāpēc viņi ir tik populāri – tāpēc, ak viņiem bija kontakts ar tirgotājiem un viņi to sarkano krāsu nopirka un tā bija ķīmiska krāsa, to nevarēja iegūt no dabiskām izejvielām, no zālītēm. Nu, un es domāju, ka tas ir tas iemesls.

- (A.S.) **Tad kurā brīdī radās doma par to, ka likt to stratēģijā un to akcentēt un tālāk ar to ņemties?**
- (A.E.E.) *Tā doma radās tad, kad pienāca signāli no Cēsīm, pienāca signāli no Kuldīgas, ka viņi kaut ko grib darīt radošumā un sevi sākt pieteikt radošumā. Un tā ir tāda pozitīva, es domāju, pozitīvas konkurences rezultāts, kur mēs domājam – kā? – a Liepāja, kur tad Liepāja, kāpēc Liepāja nē? Tas ir, starp citu, ļoti interesanti, ka Liepāja, piemēram, nav pārstāvēta tādā institūcijā, ko sauc par Kultūras ministrijas Radošo industriju padomi. Tur ir pārstāvēta Kuldīga un Cēsis, bet Liepāja, kurai ir milzīgs radošuma potenciāls, un ne tikai potenciāls, bet tas radošums ir – nav pārstāvēta. Un tas mums lika mazliet sapurināties un tad mēs domājam – kaut kas ir piemirsts - un tā nedrīkst būt, un sākām apzināti veidot un darīt aktivitātes, kas ir vērstas tai radošuma virzienā. Un tā pirmā aktivitāte pirms gada bija, gada un pāris dienām, principā, bija Radošo industriju klastera izveide, un tad mēs sākām organizēt pasākumus. Mēs sākām organizēt pasākumus, lai sāktu vispirms jau vietējai kopienai izskaidrot, kas ir radošā industrija un ko nozīmē būt radoša pilsēta, ka tas nav “tūdaļiņš-tāgadiņš”, bet, ka tā radošuma klase, viņa ir daudz plašāka. Jā, starp citu, pirms mēs sākām par Radošo industriju klasteri runāt, tad bija arī politiskā neliela vienošanās, jo bija jautājums, kur tad mēs liekam radošumu, vai tā būs ekonomika, kas cilvēku pakļautībā vai kultūras cilvēku pakļautībā, jo tā joma ir diezgan starpdisciplināra. Un tagad arī brīžam ir tā, piemēram, šodien mēs runājam un man bija Skype konference par sociālās uzņēmējdarbības aktivitātēm, ko mēs varētu organizēt Liepājā. Ļoti neklasiski par šīm tēmām runā kultūras departaments, un tas klasiski ir ekonomikas cilvēku attīstītāju tāda tēma. Bet par cik tas radošās industrijas radošums ir starpdisciplinārs, un mēs arī kaut kādu sadarbību meklējam. Nu, un, nuja, tad bija darbs ar vietējo sabiedrību un viņš joprojām, tas darbs, turpinās, jo pārsteidzoši, ka sākumā visaktīvāk pret šo tēmu iestājās nosacīti inteliģence. Tas tad tiešām bija pārsteigums, varbūt tas bija tāds “Vāu! Kas notiek?”. Un pret ko ir*

iebildumi – iebildumi ir pret terminu “klasteris”, no tā, visa to izcelsmi, bet mēs sakām klasteris jau nav mērķis, klasteris ir instruments un klasteris, ja es braucu uz ārzemēm, ja es pasaku klasteris, visi zina, par ko es runāju, vai, piemēram, struktūrfondos ir atsevišķa programma ar nosaukumu “Klasteris” vienā vārdā vai “Klasteri”. Un man nav jāskaidro. Kāpēc man ir jāizdomā, kaut kas jauns, ja viss ir salikts? Nu, izmantojam to, kas ir. Un otra iebilde bija ... nu, nē, principā 3 iebildes. Otra iebilde bija ka Liepājā nav radošās industrijas. Un trešā iebilde ir, kas vispār ir radošā industrija un kas tas vispār par terminu un... Nu, un tad mēs organizējām soli pa solim. Tas pagājušā gada lielākais notikums bija žurnāls. Tas īstenībā daudziem atvēra acis vai lika padomāt nē, ka varbūt Liepājā tomēr ir tas radošums. Mēs joprojām arī turpinām strādāt ar sabiedrību video ir mūsu... 12. martā mums bija pasākums, starp citu, ļoti interesanti, ka ja pirms gada mēs organizējām pirmo pasākumu, mums atnāca knapi 6 cilvēki, tad tagad pēc gada mēs organizējām pasākumu, mums ir kafejnīca pārpildīta ar 60 cilvēkiem un piedalās mērs, vicemēri, mākslinieki, izglītotāji, teorētiķi, studenti, nu tā, ka tajā kafejnīcā nav vairs vienkārši vietas, nav cilvēkiem, kur palikt. Nu, tur kaut kāds progress ir panākts.

- (A.S.) **Ar kādām problēmām bez tā pret, kas bija sākumā vēl ir nācies saskarties ejot uz šo radošo Liepāju?**
- (A.E.E.) *Ar to, ka cilvēki domā, ka mēs kaut ko pretnostatām. Tā ir pirmā lieta. Bet mēs jau neno... Tas, ka mēs pasakām, ka Liepāja ir radoša, mēs nesakām, ka Liepāja nav ostas pilsēta, vai, ka Liepāja nav ražošanas Latvijas galvaspilsēta. Joprojām Liepājā uz vienu iedzīvotāju ir vislielākā rūpnieciskā izlaide Latvijā. Un Liepāja ir Latvijas ražošanas galvaspilsēta. Neražo Metalurģis, Latvijas IKP krītas un eksporta apjoms krītas, tāpēc ka Metalurģis ieņēma savulaik ļoti būtisku lomu eksportā. Tas tā ir. Un mums ir arī, starp citu, šitāds dokuments tagad izveidots, kas saucas “Radošo industriju centrs Dārza ielā 10” attīstības stratēģija. Pieejams arī www.liepajaskultura.lv mēs šodien viņu, starp citu, publiskojām uz publisko apspriedi. Tā, ka to var paskatīties un tad arī... Un politiķi, piemēram, viņi saka “Jā, bet, Ati, tu saki, ka industrija ir slikta lieta.” Es saku “Es nesaku, ka industrija ir slikta lieta.” Tas dokuments runā par to, kā mēs varam sadarboties, manuprāt, vairāk, nekā viņš runā par to, ka industrija ir slikta, ka klasiskā rūpniecība ir slikta. Nu, īstenībā skaidrs, ka manuprāt, tas Liepājas fenomens un unikalitāte ir tāda, ka varbūt, ka šīs lietas var sadzīvot kopā blakus, jo viena bez otras viņa nevar gluži iztikt. Tā ir viena tā ko tad jūs... mēs pēkšņi visu... kas tad ražos? Nu, ražos! Un otrs – ka cilvēki ir*

izdomājuši vai iedomājušies, ka mēs kaut ko izgudrojam no jauna. Nu, mēs neko neizgudrojam no jauna. Liepāja vienmēr ir bijusi radoša, vienīgais tas, ko mēs darām – mēs atgādinām to. Un tas ir viss, mēs atgādinām un mēs skaļi atkal atgādinām, jo nekas īsāks par cilvēka atmiņu nav. Un, jā, mēs atgādinām, piemēram, tas, ko mēs ar šo dokumentu palīdzību esam izpētījuši, ka radošajās industrijās Liepājā un saistītajās nozarēs 2013. gadā apgrozījums ir bijis 95 miljonu eiro un ir nodarbināti vairāk kā 4,5 tūkstoši cilvēku nodarbināti radošajās industrijās un saistītajās nozarēs. Tas ir vērā ņemami, tas ir cipars! Jo Liepājā vispār nodarbinātība ir 28 tūkstoši iedzīvotāju, tad mēs varam teikt, ka radošajās industrijās strādā vismaz 10% liepājnieku. Un izsvītrot viņu no ekonomikas kartes ir muļķīgi. Un tad vēl ir zinkā? Tad vēl ir aizspriedums, ka radošie – nu tie ir mākslinieki. Nu, tie ir mākslinieki un tie ir tādi, nu, pa gaisu tādi, kuri nesaprot sistēmas nozīmi, nesaprot, ka papīriem ir jābūt kārtībā, nu ar to mēs ļoti cīnāmies. Un arī, piemēram, arī šitās, radošo industriju centra kontekstā ir bijis tur, gan man atstāstīts, bet es pieļauju, ka diezgan tuvu, ka vicemēri, piemēram, saka, viņi nav mūsu elektorāts, mūsu elektorāts ir pensionāri, skolotāji, tas ir mūsu. Bet mākslinieki, viņi ir brīvdomātāji. Tur patiesībā radošo industriju centrs, ko viņi nav izlasījuši, ir paredzēts arī sociālais reactors, kas būtu tāds superkūl dienas centrs pensionāriem, aktīvajiem penšukiem, ja, kuri grib iziet no mājas, kuri grib mācīties, kuri iespējams grib adīt kopā, kuri grib socializēties. Un to viņi neredz, viņi, nuja, jo arī šis dokuments apskata vispār Liepājas makrosistēmu vai mikrosistēmu. Mēs nevaram ielikt radošo industriju un teikt - te tas ir. Jāskatās kopējās pilsētas attīstības procesus.

- (A.S.) **Sabiedrības informēšanai ir šausmīgi liela nozīme.**
- (A.E.E.) *Mhm, un tas ir neverendings. Tā, es nezinu, nu, visu laiku tas ir jādara, visu laiku ir jākomunicē ar sabiedrību. Un, ne tikai ar sabiedrību, bet arī ar lēmumu pieņēmējiem. Lēmumu pieņēmējiem ir jāskaidro, kas ir radošā industrija, politiķiem ir jāskaidro, nu, tā kā visu laiku ir jāskaidro.*
- (A.S.) **Jā, labi. Kas vispār ir radoša pilsēta? Kas ir tās lietas, kam jābūt pilsētā, lai viņu varētu saukt par radošu? Vai tam ir indikatori?**
- (A.E.E.) *Cilvēkiem ir jābūt. Tas ir, pirmkārt, jebkuras pilsētas pamatnosacījums – cilvēki. Un otrs – ja mēs runājam par radošiem cilvēkiem, tad tam uzstādījumam ir jābūt augstākam, tad ir jābūt izglītotai kopienai, tolerantai kopienai, atvērtai kopienai, kopienai, kas ir gatava eksperimentēt, kopienai, kas ir gatava diskusijai. Tas, man liekas, ir pats pamatnosacījums, tāpēc man ir tāda liela baža, vai Liepāja saglabās*

universitātes pilsētas nosaukumu, tāpēc universitātei ir šādas tāds problēmas, nu, nav svarīgi universitāte, svarīgi ir, lai te būtu augstskola. Lai te būtu zinātne, lai te būtu inteliģence, lai te būtu studiju programmas ne tikai mākslā, ne tikai kultūrā, bet informācijas tehnoloģijās, biznesā. Tas ir pirmais. Pie tam Liepājas tas labums ir tāds, ka noturīga ir tā kultūras inteliģence vai radošā inteliģence, viņā vēl tiek pietuvināta dēļ Liepājas teātra - ļoti spēcīgs atsitiens, caur Liepājas universitāti, ar mākslas skolas palīdzību, mūzikas skolas palīdzību, tā, ka te nav tāds... Tie priekšnosacījumi ir vienkārši. Otrs, kam ir jābūt, noteikti ir jābūt tādai vibrantai pilsētas gaisotnei. Tādām mazām artērijām ir jābūt. Šitādām kafejnīcām ir jābūt, klubiņiem ir jābūt, te vispār veidojas fantastisks tāds klasteris, izklaides klasteris sestdienās un svētdienās. Šiten ("Darbnīca cafe") ir preparty vieta un tur (pāri ielai) ir riktīgs klubiņš, dzīvā pāreja. Pilsētvidei jābūt savukārt, lai pilsētvide būtu raisoša, izaicinoša, teiksim, kas ir fantastiski skaisti Liepājā novērojams, un tā atkal ir, Liepājai rakstura iezīme, kad iziesi no "Darbnīcas" ārā, un vienā plaknē, vienā ielas pusē tu redzi, ir padomju laika deviņstāvene un pretēji tu vienā plaknē redzi ārkārtīgi skaists jūgendstils. Un tas ir tās lietas, ka pat nezini, kas aiz nākamā stūra, kad tu ej pa Liepājas ielām un nezini, kas būs nākamais tevi sagaida. Tur, jā, tur radoša pilsētvide, un varbūt atsevišķi, bet varbūt, ka mēs varam skaitīt pie pilsētvides, ir tas pats, ka Liepājai ir parki, skvēri, pludmale. Un tas piesaista cilvēkus un tā. Un vēl tev radošu pilsētu noteikti rada, nekas jau nebeidzas, kādreiz bija tirgotāji, mūsdienās ir tūristi. Ka tas vietējais pilsētnieks satiekas ar iebraucēju. Un kur viņš var satikt to iebraucēju? Viņš var satikt, ja viņš iet, sākot ar klubiņu, vai, nu, klubiņā satiekas tā, piemēram, ko mēs ar draugiem joprojām atceramies – bija austrāļu tūrists, mēs vienreiz, tas bija pirms vairākiem gadiem, satikām portugāļu, tas cool, tā komunikācija un tas, ko mēs tanī vakarā, kādus podus tik nenogāzām, ja vai, nu tas ir tāds. Un beidzot ar tiešām, ar mācībspēkiem, lekcijām publiskām, ar kultūras programmu. Jā, kaut kā tā. Un, protams, uzņēmējdarbība ir vajadzīga. Dažādi uzņēmumi, vajag lielus un mazus uzņēmumus. Nevajag tikai lielus. Jo Liepājas kļūda bija politika, ka Liepāja lika visas olas vienā groziņā, jeb "Liepājas metalurgā", bet mūsdienās jau nav vajadzīgs, varbūt, ka nav tik svarīgi viens uzņēmums, kas nodarbina 1000 darbiniekus, bet ir vajadzīgi 500 uzņēmumi, kas nodarbina pa diviem darbiniekiem. Tur ir tā sāls. Man liekas, ka pilsēta to ir tā kā sākuši akceptēt arī politikas plānotāji, lēmumu pieņēmēji ir sākuši. Nu, tā.

- (A.S.) **Vai visām pilsētām būtu jābūt radošām, nu ir tas, ka viens ir, ka, nu protams, ka katrai pilsētai jābūt radošai kaut kādā mērā, bet vai visām pilsētām sevi būtu jādefinē par tādu un uz to jāiet?**
- (A.E.E.) *Es domāju, ka nē. Es ar savu viedokli neesmu populārs, bet es domāju, ka noteikti nē. Piemēram, man tādu smīnu izraisa, es tur tagad vērtēju projektus, tūlīt jābrauc uz Kuldīgu tur tāda Kultūrkapitāla fonda Kurzemes kultūras programma, un tā apsaimniekošana nav viņas apsaimniekošana notiek tādā reģionālā līmenī un tur viens projektiņš ir tad kultūras pielikums, tā kā “Kultūras diena”, līdzīgi pēc tāda paša principa laikrakstam “Kurzemnieks” tātad divi pielikumi ir “Radošā Kuldīga” un “Radošā Skrunda”. Un man, ja “Radošā Kuldīga” vēl daudz maz, tad “Radošā Skrunda”... nu, man liek smaidīt. Nu, es nepiekrītu! Jo man bail, un tas noteikti tā būs, ka vienā brīdī mēs nonivelēsīm un padarīsim Latvijā ļoti nekvalitatīvu, varbūt ne izpratni, es nezinu, bet darbu ar to radošumu. Līdzīgi ir ar iepriekšējā tagad plānošanas periodā - visi pagasti attīstīja tūrismu. Tūrisma koordinatori bija un visi attīstīja tūrismu. Zini, kā, nu, gribas rupji lamāties, un krieviski piedevām. Nu, tur ieej tagad kaut kādā vienā klasiskā Priekules tūrisma centrā, tur ir viena sieviņa aiz galda, ja, tur nav, tur, jo lai mēs to tūristu piesaistītu, mums ir jābūt proaktīviem, nevis jāgaida, kad tūrists atbrauks. Man liekas, nu tagad tūlītās, tagad visi raus vaļā radošuma kaut kādus inkubatorus, tajos pagastos. Un tas nav pareizi, tā nevajag būt. Otrs, kas man liekas kā vajadzētu būt, ka ir atsevišķas pilsētas kas ir tiešām ir tāds radošuma potenciāls. Un tā Kurzemes reģiona noteikti ir Liepāja un noteikti ir Kuldīga, un, es domāju, arī Aizpute. Man tā liekas, ka arī Aizpute, jo tur ir, Aizputē ir “Serde”, Aizputē ir koka arhitektūra, Aizputē ir “Ideju māja”, Aizputē ir “Mētra”, kas nav vairs tik populārā pēc Timrota ciemošanās, bet vienalga. Un tur ir, tur kaut kas. Bet Skrundai nevajag būt radošai, Priekulei nevajag būt radošai, manuprāt. Ventspils, ļoti skaista, nav izvēlējušies šo stratēģiju. Nelienu tur, kur viņiem nav, nu viņiem nevajag, nu. Un ļoti pareizi. Nevajag. Un, jā. tā ir un tūlīt par Kuldīgu, starp citu paudīšu tādu nepopulārāku viedokli. Es pagājšnedēļ lasīju Kurzemes plānošanas stratēģijas jaunās, kas ir līdz 2020. gadam, līdz 2030. gadam, un es tur nokomentēju to sadaļu, kas attiecas uz mums, uz kultūru un radošām industrijām un tad es gandrīz sūtīju attīstības, mūsu attīstības departamentam okei, un es sāku domāt: kaut kas man pietrūkst tajā ilgtspējas attīstības stratēģijā. Kaut kas pietrūkst un es nesaprotu, kas man pietrūkst un vispār man nav laika, man tūlīt ir jāiet dušā, jo man ir jābrauc uz Rīgu un tad... Un es saprotu, kas man pietrūkst! Iedomājies, viņi ir, nu, tur tā*

stratēģija ir, un tā vīzija, kur ir radoša, Kurzemes reģions ir radošs, inovatīvs un bla-bla-bla, izglītots fine, zinātne tur ir, un tur ir apakšā tādi rīcības virzieni, ko tad mēs darām, un es konstatēju, ka tur nav nosaukta vide. Mēs esam piejūras reģions, mums ir jūra, mums ir atsevišķos, piemēram, Liepājā nāk jūra virsū. 2030. gadā, iespējams, mēs risināsim kaut kādas globālas problēmas, jo Liepāja iespējams applūdīs atsevišķās vētrās. Jo jau tagad citreiz vētru līmenis kanālā tik daudz iepūš ūdeni, ka ir līdz kanāla malas līdz, nu, jā, tas ūdens līdz kanāla malām. Tur nav vide, otrs – nav lauksaimniecība. Mums ir tik daudz lauksaimniecības zemes! Pārtikas cena pasaulē aug un mēs neieliekam lauksaimniecību. Tas nav, teiksim, vienkārši. Jo mēs esam lauki, te ir lauku reģions un kāpēc mēs nedarām to, kas ir mūsu pamats? Un trešais – kuru varbūt var zem lauksaimniecības palikt, bet varbūt, ka atsevišķi, manuprāt, ir dzeramais ūdens. Dzeramā ūdens cena pasaulē arī pieaug un mēs esam ļoti purvainas reģions, mums ir ļoti daudz purvi, ūdeņi, avoti, upes. Nu, pildām pudelēs un sūtam prom! Es redzu, ka pēc 10 gadiem Liepājas ostā pietājs ne tikai tur kaut kāda tankkuģi, kas pilda graudus iekšā, bet ir arī tankkuģi, kas pilda dzeramo ūdeni iekšā un ved tur, kur tas trūkst. Un tās lietas nav, nav visiem jābūt radošiem. Un par Kuldīgu runājot, es būšu, jā, man neviens nepiekrīt, bet es tomēr pastāvu, ka viņa nebūs radoša pilsēta, jo viņas sagaida ļoti lieli izaicinājumi. Nu, Kuldīga arī ir sevi piezīmējusi par radošu pilsētu un tiktiešām aizbraucot uz Kuldīgu ir tāds baigi labais filings, un arī ļoti patīk, man patīk viņiem tagad tādas kafejnīciņas ir atvērušās un tur visi tādi sakopts viss ir. Nu, baigi foršais. Bet tur ir, Kuldīgas problēma ir cilvēki. Un, ja Kuldīga grib atvērt Mākslas akadēmijas filiāli, tad vispirms jāpaskatās cilvēki. Man liekas, ka tas būtu ļoti, ļoti, ļoti liels izaicinājums, jo viņi nespēs nodrošināt akadēmiskos mācībspēkus. Viens variants, ka liela daļa mācībspēku saka: jā, mēs brauksim uz Kuldīgu un tur dzīvosim – bulšits! – nekur viņi nebrauks. Jo to pierāda arī mūsu pieredze ar jauno mediju mākslas izglītību. Un es, kā reiz man liktenis piespēlēja būt klāt, vadīt divus projektus, kad mēs izveidojām Mākslas pētījumu laboratoriju Liepājas universitātē. Un tur mēs veidojām tur projektos maģistra programmas un doktora programmas un studenti brauca daudzi uz ārzemēm un mēs iepirkām daudz tehnikas, un viss tur tāds baigi... Un viss bija fine, līdz bija nauda - pazuda nauda. Trīs gadu laikā visi tie lielie fani par to Liepāju – viņi pazuda. Un viņi nav gatavi arī pārcelties uz Liepāju. Viņiem tiek piedāvātas bezmaksas, bez rindas bērnu dārzos, pašvaldības dzīvokļi, alga, nu, tāda, kā viņa ir. Viņi nav gatavi pārcelties un Kuldīgā vēl jo trakāk, jo tur būs viena Mākslas akadēmijas filiāle, es

nezinu ar cik studiju programmām, bet lai mācībspēki sev elementāri nodrošinātu slodzi... Pieņemsim, es mācu, ko es varētu mācīt, pasniegtu arhitektūru, arhitektūras faktu teoriju – nu, tur ir divi kursi, kuriem es to arhitektūru, ko es tālāk darīšu, ja. Praktizēšu, iešu tagad pats praktizēt koka arhitektūru? Nu nē! Par kādu naudu? Un tas, man liekas, ir izaicinājums, ar ko neviens nerēķinās. Un paskatīsimies, piemēram arī Ventspils – Ventspils augstskola tika mākslīgi izveidota, Ventspils pašvaldība visu laiku dotē Ventspils augstskolu un mežonīga nauda padsmi gados ir ieguldījusi, mežonīgu. Es nedomāju, ka Kuldīga ir gatava ieguldīt tādu naudu. Un ja jau uz Liepāju netaisās, kur tomēr ir tāda baigā, nu, tā - tad uz Kuldīgu, es domāju, vēl mazāk pārcelsies. Un viens variants, ko mācībspēki iebrauc, ka tas nav tas, tā ir iebraucama sēta, jo ir ļoti svarīgi, ka tas mācībspēks ir kopā ar tiem studentiem. Jo es pats arī jūtu, nu es arī praktizēju Liepājas universitātē, nu ir daudz citādāk, kad es, mans pamatdarbs vairs nav Liepājas universitātē, bet ir Liepājas pašvaldībā. Nu, es aizskrienu, nolasu savas lekcijas un skrienu prom. Pilnīgi nu, kā ar to studentu, tev ar viņu vajag visu laiku marinēties un visu laiku vārīties.

- (A.S.) **Tā ir – studentiem arī tas patīk.**
- (A.E.E.) Jā, un es tāpēc esmu ļoti skeptisks par Kuldīgu, jo lai viņiem izdodas, noteikti tas būtu baigi cool, bet es nedomāju, ka tas ir tik rožaini, kā to uztur.
- (A.S.) **Līdz šim neviens nav tā īsti skaidri definējis, kas ir radoša pilsēta. Vai to definīciju vajadzētu? Visas, kas ir atrodamas, tās ir tādā aprakstošā formā ar to, kam tur jābūt, būtu vai kas to raksturo, vai uz ko tā attiecas. Bet tāda definīcija, kā, piemēram, radošām industrijām par jomām, ko tā ietver, tādas nav. Tāpēc es tos indikatorus prasīju sākumā.**
- (A.E.E.) Es izmantoju vienu definīciju. Neatceros, kur es viņu dabūju, bet man ir viena tāda par sastāvdaļām, kam ir jābūt.
- (A.S.) **Ja?**
- (A.E.E.) Es, starp citu, ja tu man atrakstītu epastiņu, es paskatītos, kur es viņu esmu dabūjis. Es tev varētu iesūtīt. Bet ir problēma, problēma ir. It sevišķi tādā nacionālā līmenī. Jā, noteikti varētu būt vajadzīga definīcija, jā. Jo mums radošuma ekonomika ir definēta nacionālā līmenī, radošās industrijas arī ir definētas, nu tādā politikas plānošanas līmenī, bet radoša pilsēta vai radoša kopiena, varbūt ne pilsēta, bet kopiena, tur ir problēmas. Jo radošs var būt arī pagasts, radošs var būt viens ciems, vai ne. Mhm, vajag, vajag, vajag.

- (A.S.) **Labi, un vai Liepājas pašvaldība sadarbojas ar izglītības iestādēm tieši šajā dizainiskajā jomā un radošo tieši ar studentiem...**
- (A.E.E.) *Nu, sadarbojas, sadarbojas. Bet ir problēmas. Mums ir tāda, piemēram, Kultūras pārvalde, mēs ļoti sadarbojamies ar jauno mediju mākslu, mēs no Liepājas. Es nezinu, ko domā Dizaina skola, goda vārds, nesaprotu, un man nav izdevies ar viņiem atjaunot nekādu sadarbību... Mūzikas ļoti labi izmanto sadarbību. Bet, ko Dizaina skola, nezinu. Bet tiem darbiem ir, viņi bieži vien arī piedāvā kaut kādus dizainus... Dizaina skola ir atkal, man liekas, vairāk ar būvvaldi vai attīstības departamentu sadarbojoties, ir risinājuši kaut kādas pilsētas, pilsētvides jautājumus, tā, ka tam noteikti ir... Un arī pašvaldība slēdz sadarbības līgumus ar izglītības iestādēm un vai kaut kā mēģinātu viņus arī atbalstīt, kaut vai Liepājas universitātes gadījumā tie ir ārvalstu pasniedzēji, ārvalstu pasniedzēji ir iesaiste un iesaista. Tā mums te iet.*
- (A.S.) **Baigi labi. Tad gandrīz tā kā pēdējais jautājums. Kas ir tā kritika, ko varētu izteikt tai radošo pilsētu, sauksim to par kustību, jo tas ir jūtams visur. Tad kas ir tas, kas notiek, kam nevajadzētu notikt, vai kas ir tā kritika? Ja tāda ir?**
- (A.E.E.) *Man liekas, ka problēma ir tas, ka vārdi nesaskan ar darbībām, jeb rīcību. Un, piemēram, no tā mana, ko es tev laikam esmu teicis, ticība, ka radoša pilsēta var būt tikai tad, ja ir cilvēki. Bet nu politiķi saka: mūsu galvenā vērtība ir cilvēks. Un tad tu skaties tos pieņemtos lēmumus, es neredzu, ka tas tā ir, es goda vārds neredzu. Konkrēti, par ko es šujos, ir Latgales glābšanas plāns, kur Latgale tiek glābta, būvējot tur ceļu. Un, manuprāt, ka pilnīgs muļķis saprot, ka tas nav glābšanas plāns. Ceļi ir viens, bet paralēli tev ir jāatbalsta arī cilvēkresursi, tev viņi ir jāizglīto, tev viņiem ir jārada ticība, ka viņi var, jādod viņiem drosme, jādod instrumenti, lai viņi sāktu izmantot savu enerģiju. Nu, jāizglīto tās tantes, kas tajās pašvaldībās sēž aptīnās tajos zīda imitācijas lakatos ar kaut kādiem briesmīgiem gleznojumiem. Ir jādod viņām tāda proaktīva, jo rīcība sev, ka viņas ir situācijas noteicējas. Tur mana tāda asociācija ar tām pašvaldībām ir, ka tur bieži vien ir ļoti garlaicīgi. Tur ieiet tajā pašvaldības administrācijā, un tur sēž nogarlaikājušies cilvēki! Un tur ir tā sāls. Ar ceļu uzbūvēšanu nekas nesanāks. Nu, es te Priekuli, piemēram, redzu – mēs pirms vairākiem gadiem organizējām tām vietējām apkārtējām vietvarām tādu diskusiju par viņu attīstību, mums bija viens tāds projekts, tur diezgan arī, tur bija Aizpute, Priekule, Nīcas pašvaldība, tur Rucavas pašvaldības vadītāji. Un baigi foršā diskusija,*

vispār baigi labā, bet Priekules vadītāja saka, nu, ka viņai viss ir kārtībā, viņai viss ir labi, bet, nu, ka viņai to ceļu sataisīt caur Liepāju. Nu, ka viņai to ceļu sataisīt uz to vietu, jo redzi, tad viņai būtu investori, tad viņai tur tūrisms, viņa redz, ka viņa varētu piesaistīt, vai ne, un tā. Nu, tagad tas ceļš ir sataisīts. Un? Nekas jau nemainās, un tas pats ir arī Latgalē – nekas jau nemainīsies, jo tagad ceļi ir līdz viesu mājai, nu, tad, kad man kolēģis stāsta, viņi saka: ceļi ir asfalts baigais, baigais asfalts, pilnīgi pie mājiņas kempingam tas asfalts aiziet. Bet tad nu viņi izkāpj ārā no tās mašīnas un tad tikai sākas – serviss sūdzs, palagi cauri, gultasveļa netīra, suņu kakas visur zālājā, cena tāda tā kā Turcijā. Nu, tad ar to ir jāsāk. Un tad, jā. Jo tā man liekas ir baigā kļūda, jo ne jau interese tikai cilvēkos ir, ne jau kvadrātmetros to mēra.

- (A.S.) **Nu ja, vai ir kaut kas, ko jūs gribējāt pateikt, bet es nepajautāju?**
- (A.E.E.) *Es nezinu, ko domā nacionālā līmenī pašlaik radošām industrijām praktiski nav atbalsta. Un nav arī izpratnes. Mēs vairākas reizes esam rakstījuši projektus, piemēram, Kultūrkapitālam, mēs tagad velkam klāt, ka kultūras -un- industriju, jo mūs grib mainīt arī priekšstatu kaut kādu, ka kultūra ir patērējoša māksla. Kultūra ir ekonomiku balstoša nozare. Un mēs vairākas reizes esam mēģinājuši arī dabūt naudiņas, lai to izmērītu Liepājā, jo tas, ko mēs nojaušam, ir, piemēram, atkal Liepājas teātris, uz Liepājas teātri atbrauc, cilvēks ne tikai to biļeti ir nopircis, viņš arī apmeklē kafējnīcās paēd, iespējams, viņš paliek viesnīcā, iespējams viņš vēl paliek uz kādu klubiņu, iespējams, viņš nākamajā dienā ēd branču, iespējams, viņš nākamajā dienā aiziet uz vēl kaut kādu izstādi vai koncertu utt. Bet mums nav pierādījumu. Mums vajag šo iespēju noskaidrot, kā tas strādā Liepājas gadījumā. Un tad, ka mums to naudu nedod. Mums nedot un mums ir tiktiešām ļoti, ļoti grūti, vai principā mēs esam arī atteikušies no ārfinansējuma piesaistes no valsts un tas nu ir tiesa. Jo, ja nebūtu pašvaldības izveidota programma to radošo industriju atbalstam un radošo industriju tā stāsta veidošanai, mēs neko neizdarītu. Tāpēc nacionālā līmenī, es nezinu, ir padome, izveidota radošo industriju, starp citu, es ceturtdien arī braucu uz Rīgu prezentēt Liepājas stāstu.*

4. pielikums

Intervijas ar “Ideju bodes” vadītāju Kristu Kalnarāju atšifrējums

28.04.2015.

plkst. 10:00

Intervijas dalībnieki: Agnese Sarguna un Krista Kalnarāja

Intervijas norises vieta: “Ideju bode”

- (A.S.) **Patiesībā laikam sanāks bišķiņ atkārtoties no tās pirms intervijas sarunas, jo... Sāksim ar to, kas Jūsaprāt ir radoša pilsēta? Kas nosaka šo statusu vai kas ir tie kritēriji?**
- (K.K.) *Nu, man jau liekas, ka tie ir cilvēki, vai ne?*
- (A.S.) **Visi to saka.**
- (K.K.) *Jā, jo jebkuru vidi veido cilvēki. Nekas cits – tie nav citplanētieši, tie nav mistiski “viņi” kaut kur. Tas ir stāsts par to, ka katrs viens apzinās, ka viņš ir kā mehānisma neatņemama sastāvdaļa un izvēlas kā un ar ko piedalīties veidojot to vidi. Tas ir ļoti svarīgi. Un vēl ir arī, protams, jā, tie, kuriem mēs esam varbūt deleģējuši to atbildību tā kā saimniekot kaut kādā, nu, teiksim, pilsētā, vai ne, vai valstī vai kā. Tad tiem ir jābūt ļoti prasmīgiem dodot šīs te iespējas izpausties. Ka tas ir svarīgi.*
- (A.S.) **Vai visām pilsētām būtu jābūt radošām? Nu, viens ir tas radošums, kur..., nu radošums, kam jābūt jebkur, bet šajā te definēšanas nozīmē, vai visām būtu jāiet uz to radošo pilsētu?**
- (K.K.) *Ja mēs runājam to, no tāda mārketinga aspekta, kā sevi pozicionēt, izdomājot saukļus, vai lozungus, vai to virzienu, nu, tad, protams, ka varbūt nevajadzētu visiem, jo nu, ja visas pilsētas tagad tāda mazā Latvijā sauks sevi par radošām pilsētām, tas nebūs nekas tāds īpašs, jo patiesībā tiešām, ikviens ir radošs, vai ne? Bet nu, lai attaisnotu to sevis tāda veida pozicionēšanu, tad arī ikdienā tā ir jāstrādā, tā jādara. Aizliegt jau, es domāju, nevienam nevar tā darīt, bet es domāju, ka tā tas nemaz nekad nenotiek, jo daudz kas jau nāk līdzī vēsturiski, es arī domāju, kaut kas, nu, es pat tagad tā nezinu. Nu, jā, no tāda mārketinga viedokļa, es domāju, noteikti tas nebūtu pareizi, vai ne, jo tas tā katram tomēr savu kaut kādu individuālo ceļu vajag meklēt. Tas tāpat kā mazā vai kaut kādā uzņēmumā – jo vairāk to dara kaut ko vienādu, un tad vienādi sevi kaut kā, nu tad rodas sīva un, manuprāt, nevajadzīga konkurence veidojas. Un tas klients vai cilvēks uz kuru mēs runājam, vai viņu uzrunājam, tad viņš*

jūtas apmulsis, tad viņš nevar saprast. Tas tāds nav, man liekas tāds labs piemērs, laba prakse tā darīt. Bet, ja tā no tāda ikdienas tāda, es domāju, ka jebkurai pilsētai vajadzētu uz to tiekties, tad tajā pilsētā dzīvo izpausties griboši un radoši cilvēki. Bet tās ir tādas, nu, no tādām rakstura īpašībām, vai no tāda sociāli ekonomiskā viedokļa, no tāda pilsētas satura viedokļa. Es domāju, ka noteikti, jo cilvēkiem ir lielākas iespējas izpausties, paust brīvi savu viedokli, savus uzskatus. Tā, ka ja mēs par to radošo industriju arī runājam, tad, teiksim, tas, kas viens no pirmajiem tā kā definēja šo te jēdzienu, tas Ričards Florida, viņš jau teica, ka tieši tajās pilsētās, kur ir lielāka izpratne par citādo, par atšķirīgo, par, kur atbalsta bohēmu, atbalsta tur geju un lesbiešu, vai ne, uzskatus, vai nu, jo mazāk puritāniska vide, jo viņa ir ar lielāku potenciālu uz radošu, brīvu izpaušanos.

- (A.S.) **Jā, 3T. Man tā grāmata ir.**

- (K.K.) *Jā, jā, man liekas ļoti tāda laba.*

- (A.S.) **Neviens tā īsti līdz šim nav tā skaidri definējis, kas ir radoša pilsēta, jo, teiksim, radošām industrijām definīcija, kura ietver tās jomas, uz kurām tas attiecas, varbūt kādā pilsētā tas atšķiras, bet definīcija ir. Radošai pilsētai tā nav. Vai tādu vajadzētu?**

- (K.K.) *Nu, vispār es esmu kaut kur redzējusi kaut kādus mēģinājumus definēt, nu, ja tā kaut kā paskatās...*

- (A.S.) **Nu, viņas tādas aprakstošas.**

- (K.K.) *Jā, nu tā, ka tā riktīgi, jā, neviens varbūt nav tā... bet nu, es īsti nezinu atkal, ko tas dos. Es no tādiem ieguvumu viedokļa, tagad tā padomājot – nu, būs tā definīcija – vai mums vajag kaut kā tā ierobežot un tad tagad tās pilsētas vilks ar pirkstu līdz un domās: es atbilstu tai definīcijai vai mēs drīkstam teikt vai nedrīkstam? Tas kaut kā tā ierāmē. Vai to vajag? Es domāju, ka nē, es vairāk atbalstu tos sevis paša meklējumus, jo, nu, izcili ir Rainis pateicis – “Pastāvēs, kas pārmainīsies,” jo, ja pilsēta vienu brīdi sevi varbūt saredz tā, bet ir sapratusi, ka vajag pēc kaut kāda brīža tomēr kaut ko mainīt vai labot kļūdas, vai ko, tad mēs jau neteiksim, nē, nevar tāpēc, ka tu daudzus gadus iepriekš esi pateicis tā un viss, tagad jūs nedrīkstat mainīties, jūs nedrīkstat pēkšņi sevi pozicionēt kā kaut kādu, nezinu, ar radošu tēmu saistītu. Līdz ar to, tās definīcijas, nu, tas, grūti pateikt. Man jau liekas, ka par radošu pilsētu runā darbi un tās izpausmes. Jo tās ir vairāk tādas asociatīvas un izjūtu līmenī – vai cilvēki asociē šo pilsētu ar radošas pilsētas statusu, vai nē. Un tur var būt nez kādas teorijas, varbūt pēc teorijas tā pilsēta atbildīs, bet cilvēkiem nebūs tāda sajūta tad nav jēga.*

- (A.S.) **Atkal cilvēki ir tas galvenais.**
- (K.K.) *Nuja.*
- (A.S.) **Labi, tagad par “Ideju bodi” – kā ir šī vieta mainījusi iedzīvotāju ikdienas ceļus, jo ir cilvēki, kuriem ir noteikts dienas maršruts. Es aprotu, ka šī nav tā pieejamākā vieta, un tad kāda ir viņu līdzdalība un aktivitāte un kā viņi iesaistās avantūrās?**
- (K.K.) *Ir tā, ka, nu, man jāizstāsta ātri tā ideja, kāpēc mēs vispār esam šeit un ar to savu ideju. Es esmu pārliecināta, ka, un to arī pierāda ļoti daudz praksē gadījumi gan Latvijas līmenī, gan tālāk pasaulē – ne visām labām lietām ir obligāti jānotiek centrā vai kaut kādā epicentrā, vai tur, ku jau ir cilvēku, kā saka, “skudru taku” iestaigāti kaut kādas vietas, vai ne. Es uzskatu, ka visu izšķir piedāvājums. Vai nu, no tāda strikta uzņēmējdarbības viedokļa mēs ņemam, vai no idejas viedokļa kaut vai – ja tas, kuram ir ideja un viņš viņai ļoti tic un ir pārliecināts un iedvesmas pilns un spēj iedvesmot vēl kādu, tad tas nozīmē, ka tas ir jādara un tas ir pareizi. Un var teikt, ka šīs telpas mēs esam, nu, šeit mēs esam daļēji nejauši, bet daļēji arī jauši tāpēc, ka šī ēka pieder man pazīstamam cilvēkam, kurš pirms laika piedāvāja ņemt uz sitienu, rosīties un darīties. Skaidrs, ka pilsētas centrā tie būtu pavisam citi nosacījumi, citas izmaksas un, ja no tāda iespēju viedokļa izpausties, noteikti tas būtu daudz ierobežotāk, jo tas ir pavisam savādāk. Te mums ir viens liels laukums viena pusē, pagalms, kur mēs varam izpausties, otrā pusē, telpas, kur mēs varam paši darīt, ko mēs gribam, mēs nevienam netraucējam nedz ar trokšņiem, ne koncerti, nedz ar kaut ko. Te ir ļoti daudz ieguvumu – te var transports piebraukt... Un arī patiesībā vide kā tāda ar šo te zemo apbūvi un ēkām, kas mani pašu ļoti uzrunā un man ļoti šīs te kultūrvēsturiskais mantojums un visas tās lietas vienmēr ir kaut kādā ziņā, es pat nezinu kā, kāpēc, bet vienmēr man tas ir bijis ļoti svarīgi un tuvi. Līdz ar to es šeit jūtos ļoti organiski un ļoti labi. Un tas ir stāsts, jā par emocijām. Patiesībā es nekad neesmu “Bodi” arī definējusi kā naudas pelnīšanas kaut kādu... tā ideja nav tāda bijusi. Ideja ir vienmēr bijusi cēlā, savākt no Liepājas un nu jau arī Kurzemes, māksliniekiem, dizaineriem darbus un palīdzēt viņus pozicionēt, parādīt, arī, protams, pārdot. Bet ne tikai – es vienmēr esmu teikusi, ka uz “Bodi” var braukt ciemos vienkārši ekskursijās skatīties priecāties, ko arī cilvēki dara. Tā kā tas ir visam pāri un līdz ar to, manuprāt, tad vairs nav svarīgi, kur tas atrodas. Jo, ja cilvēkam ir interese, viņš, nu, atbrauc un paskatās. Es nedomāju, ja mēs atrastos centrā un būtu mums katru dienu tā kā durvis vaļā un man būtu jāuztraucas par to, ko es maksāšu*

pārdevējam un kā es samaksāšu visus komunālos un viss, un tā spriedze noteikti noēstu visu to ideju, jo man būtu jādomā, kā to visu tagad šausmīgi pārdot, kā tas viss man tagad, nu... Protams, ka es par to arī tagad domāju, bet es ļoti veselīgi apzinos, ka šīs preces nav tās, kas, teiksim, Liepājā ir tās pirktākās vai tā var teikt, jo tā situācija ir reāli jāapskata no visām pusēm un viņā ir tāda, kā viņa ir. Cilvēkam no sākuma ir svarīgi justies droši, paēdušam, un tad. Bet pie visa tā mums iet ļoti labi, jo cilvēki atveras, ka te ir iespēja atbraukt un iepriecināt sevi vai kādu sev tuvu cilvēku, nopērkot dāvanu nevis lielveikalā Rimi vai Maximā vai kur, bet tādu, kas ir ar rokām darināta, īpašāka un ar īpašu stāstu. Nu, tas ir tā. Līdz ar to, protams, nav te vērts būt katru dienu vaļā, turēt pārdevēju un tādā veidā, jo skaidrs, ka te nav tā vieta, kur cilvēki ikdienā staigā, bet es arī esmu pilnīgi pārliecināta, ka arī centrā, ja mēs būtu katru dienu vaļā, nebūtu tas apgrozījums un tas nav vajadzīgs. Līdz ar to es šo vietu novērtēju ka ļoti izcilu vietu, kur notikt visādām inčīgām lietām. Un tad tas ir tikai un vienīgi pasniegšanas veids ar sociālo mediju starpniecību un visādi citādāk, uzrunājot cilvēkus un aicinot uz pasākumiem. Tad viņi arī atnāk, atbrauc – vasarā ar riteni, ziemā ar mašīnu. Mēs arī domājam, par tādu atšķirīgu saturu, tas arī ir svarīgi. Ja es taisīšu aktivitātes, kas jau notiek pilsētā. Tas tāpat kā atkal par tam pilsētām runājot tādā globālākā līmenī tā arī mazākā, ir daudz visādas mazas vietiņas, visādi koncerti notiek vis kaut kas, bet ja es to pašu mākslinieku paņemu arī šeit, vai tādu pašu radošu kaut kādu darbnīcu paņemu arī šeit, kas jau notiek piecās vietās – nu, es nebūšu interesanta. Skaidrs, cilvēkam tad ir jādomā kāpēc viņām jātrīecas uz kaut kādu Jaunliepāju pēc tā, kas jau ir citur? Tātad mans uzdevums, kāpēc es arī veidoju “Bodi”, tas ir piedāvāt kaut ko atšķirīgu, jo konkurēt es vispār negribu, man tas liekas pilnīgi muļķīgi, bet visu laiku domāt par to, ko piedāvāt atšķirīgu. Tad tagad mēs esam nopozicionējuši sevi ar to, ka paralēli visai šai mākslas un dizaina lietai, kas ir vienīgā šāda te vieta Liepājā un, manuprāt, arī, ja tā plašāk paņem, tad pat tādā Rīgā mums te brauc un saka, ka sakoncentrēts tik ļoti vienuviet dažādu mākslinieku darbi tādā plašā un arī pārdomātā konceptā, lai ir tiešām smuki izskatās, nevis tā kā galerijā “Rīga”, kur bildes ir no augšas līdz apakšai vienkārši piesistas pie sienas. Tad tādu vietu īstenībā nav, tāpēc arī brauc pie mums no Daugavpils, no Cēsīm, no Rīgas, par bildēm priecājas. Tā, ka, nu, man liekas, ka mēs visu laiku, jā, domājam. Mēs tagad domājam arī par tieši veselīgu dzīvesveidu, par veselīga dzīvesveida filozofiju, tas ļoti aktuāli šobrīd un saistoši, tad šī ir tā vieta, kas tagad Liepājā piedāvā virkni visādas lekcijas par šo tēmu. Tas ir, jā, sākot no uztveres dzīves, līdz pat ēst gatavošanai. Ja cilvēki,

teiksim, negrib vairs lietot gaļu, zivis un tādas lietas, tad kā viņi var izdzīvot un pagatavot ēdienu, tā, līdz pat tādām praktiskām lietām. Tad šī ir tā vieta, šobrīd mēs... pozitīvi, ka mums brauc no visas Kurzemes pie mums.

- (A.S.) **Jā, un arī izklausās, ka visām auditorijām te ir ko darīt.**

- (K.K.) *Jā, tieši tā.*

- (A.S.) **Baigi labi!**

- (K.K.) *Tieši tā, jo tas ir svarīgi, ka... domāt tiešām par to atšķirīgo tā, lai visiem ir interesanti.*

- (A.S.) **Es visus jautājumus aptvēru jau. Kas ir bijis tas grūtākais veidojot “Ideju bodi”? Neņemot vērā, ka tās “skudru takas” ir jāmaina un atrast to atšķirīgo, kas nav nekur citur, kas vēl?**

- (K.K.) *Nu, tīri praktiski es nevaru piekrist tam, ka mūsu valsts pozicionē, ka viņi atbalsta uzņēmējdarbības attīstību. Tas noteikti ir sarežģīts un grūts ceļš. Es saprotu, ka ir kaut kādi nosacījumi jāievēro, nu, skaidrs, ne jau vienkārši uzreiz tūlīt, man ienāca prātā, vai ne, bet patiesībā, ja būtu skaidri šie nosacījumi un viņi nemainītos ik pēc mēnešiem vai katru gadu no jauna, sākot ar nodokļiem vai nosacījumiem, vai likumiem, vai kārtību. Jo tam vienkārši ir šausmīgi grūti izsekot līdzī. Un tas absurds ir tajā, ka tie paši, kas it kā uzrauga to kārtību tur VID vai kaut kādi citi – viņi jau paši vairs netiek galā, viņi paši neorientējas. Līdz ar to viņi šos cilvēkus, varbūt kuram ir šī ideja un viņš viņu gribētu arī likumīgi pierēģistrēt, un likumīgi vadīt to uzņēmējdarbību uzsākt, viņš jau ir vienkārši nopēries ar to, ka nevar izsekot līdzī un saprast. Vienam vajag tādu papīru, otram šitādu, tad tur saskaņot ar to un saskaņot šitā. Un nemaz nerunājot par to sākotnējo atbalstu. Nu, manuprāt, nav sevi attaisnojusi Kurze... nu teiksim vispār, biznesa inkubatori, tur konkrēti Kurzemes biznesa inkubators, jo nosacījums, kaut vai es esmu uzņēmums, kurš ir reģistrēts senāk nekā pirms diviem gadiem, piemēram, tā kā es “Ideju bodi” uztaisīju uz uzņēmuma bāzes, kuru es pierēģistrēju 2008. gadā, man viņš vienkārši bija un viss. Bet, lai es pretendētu uz kaut kādu atbalstu, nedrīkst būt uzņēmums vecāks par diviem gadiem. Tas nozīmē, man ir jāiet, jāreģistrē mistiski jauns uzņēmums. Un tad it kā mums veidojas tāda baigā statistika, ka ir daudz jaunu reģistrētu uzņēmumu Latvijā, bet tas jau ir falši. Tāpēc, ka daudz kas tiek uztaisīts tikai tāpēc, ka to pieprasa kaut kādi likumi. Bet tas, ka paralēli nolikvidējas kaut kas cits, vai netiek izmantots kaut kas, kas ir jau varbūt. Tā ir tāda muļķīga lieta, jo... Un arī, teiksim, man nevajadzēja nemaz tik daudz varbūt sakumā atbalsta, jo es ticu, ka ļoti daudziem arī citiem nevajag daudz,*

bet tā birokrātija, kā tikt līdz kaut kādam atbalstam, ir vienkārši neiespējami. Tāds vienkāršs atbalsts, tiešām visu papīru un kases aparātu un visu tādu... un, nu vienkārši, nu, jā, teiksim visas tās atļaujas, visas tās licences, visu to. Tas viss vārētu būt vienkāršāk. Tāpat kā to varētu varbūt administrēt viena organizācija, kas pasaka, ka rekur šāds ir tas process – no A līdz Z. Tagad nav cilvēkam viena institūcija, viena vieta, kur viņš var aiziet un saprast. Pat tas pats biznesa inkubators to nesaprot un nekonsultē, un viņi nesaka: tagad, ja tu gribi tādu uzņēmumu, tev ir jāsāk ar – punkts A, B, tā-tā-tā-tā. Nav neviens, kas to zina un kas to var pateikt. Tas ir tas, tāpēc arī, piemēram, es konkrēti, strādājot ar šiem te māksliniekiem vai arī citiem cilvēkiem, es ļoti labprāt pakonsultēju un pastāstu, jo es tam esmu izgājusi cauri. Tas ir tas, kāpēc mani aicina arī, teiksim lasīt lekcijas vai, nu tā – praktiski. Tādu pietrūkst, jo visi tie, kas sēž kaut kur, viņiem nav šī praktiskā pieredze, viņi ir teorētiķi. Un tas ir grūti tādā ziņā, jo es tiešām piekrītu, es saprotu, ka ir jābūt nosacījumiem visiem vienādiem, lai tas būtu godīgi, bet tad viņus vajag arī vienā vietā, konkrēti nopozicionēt – rekur, pie šādiem nosacījumiem var uztaisīt tādu uzņēmumu vai pie tādiem nosacījumiem tādu. Teiksim, vienkāršot to, nākt pretī un vienkāršot, jo ne velti tomēr buksē kaut kas. Un tas nodokļu slogs – vai tiešām, es domāju, tiem cilvēkiem, kas, nu kaut ko tādu darina un izpaužas, vai no viņiem ir jāplēš tādi paši nodokļi kā no lieliem ražošanas uzņēmumiem? Tā proporcija kaut kā tomēr... Nu, ir it kā tas mikrouzņēmumu iespēja, vai ne, un arī tas... Bet vienalga man tas liekas, nu, bišķiņ varētu nākt pretī, jo tas cilvēks, nesaražo tik, es pat to vispār nesauktu par ražošanu, bet pēc mūsu likumdošanas šobrīd arī mākslinieks, kurš gada laikā uzglezno divas gleznas, viņš ir ražotājs. Man tas liekas pilnīgi absurdi. Tas ir pavisam kaut kas cits. Un tā nevajadzētu pielīdzināt, vajadzētu nākt pretī un saprast, ka, nu... Protams, es tagad nevaru pateikt uzreiz to modeli, bet to varētu izveidot, es domāju, ja vien gribētu. Mēs redzētu, ka bišķiņ sāktu tā rosība lielāka parādīties un arī tā drosmīgāk izlīdzinātos – ir lieli flagmaņi, lieli uzņēmumi – okei, tādiem jābūt, bet jābūt arī tam maziņajam, tam vidus tam, kas nodrošina tos pakalpojumus inčīgos, kas nodrošina savus visādus, tā kā Rīgā, kas notiek Kalnciema kvartāls, nu, tur ir pilns ar visādiem šitādiem, bet es ticu, ka viņi varētu būt arī vairāk, viņiem varētu ļaut vairāk rosīties, lai nav tik ļoti jāuztraucas par to, vai man tūlīt neuzliks, nedod Dievs, sodu tūkstošos lielu par to, ka es kaut ko droši vien neesmu izdarījusi, vai kaut kādu, nedod Dievs, kvīti neesmu kaut kur izrakstījusi, vai... nu tā. Tā ir mana tāda sajūta, ka man liekas, ka valsts būtu tikai ieguvēji, ja viņi vienkāršotu bišķiņ to visu.

- (A.S.) **Man liekas, ka daudzās lietās tādas kārtības un skaidri saprotamas struktūras trūkst. Arī par tām pašām radošajām industrijām.**
- (K.K.) *Tas ir ļoti bez robežām tāds plūstošs mākonis, teiksim, Latvijā par ko runā, jo, man liekas, saskaitīt Latvijā radošas industrijas uzņēmumus vispār tikpat kā nav iespējams, tāpēc ar tādu statistiku mētāties vispār ir lieki. Un katrā vienā vietā, man liekas, ka ir vismaz viens kaut kāds, kas, vai arī, ja nav, tad mēģināt tiešām to arī kaut kā atbalsīt, nevis no konferences uz konferenci par to runāt, ka rekur ir radoša industrija, tā vajag attīstīties. Šausmīgi daudz runāt par to, bet praktisks atbalsts un veicināšana nenotiek, tas nenotiek, līdz ar to, nu, tā...*
- (A.S.) **Par radošo pilsētu kā tādu – vai ir prātā kaut kas tāds, kas nav forši, vai kas ir tā kritika, ko varētu izteikt radošo pilsētu tam... nezinu, no vienas puses liekas, ka tā ir tāda kā modes lieta, no otras puses, visa pasaule uz to tiecas.**
- (K.K.) *Nu, tagad vispār pasaule mainās. Pasaulē, tā kā es saku, es arī uzņēmējdarbības visiem tiem principiem un aktivitātēm sekoju līdzī, jo es par to lasu arī lekcijas un recenzēju bakalaura darbus uzņēmējdarbības, tad ir skaidrs, un es arī pati to jūtu ikdienā. Cilvēki vairs tik daudz nepērk precī, viņi pērk emocijas. Un par to ir visu laiki jādomā. Un visi tie uzņēmumi vai uzņēmēji, kas nav to vēl sapratuši un turpina iet iesākto ceļu, uzstādot tur kaut kādus piecgades plānus ražošanā vai kaut kādus tur, nezinu. Nu, respektīvi, strādājot pēc vecā mārketinga teorijām un piemēriem, tad viņi ir zaudētāji, viņi nesaprot, kas notiek un viņi sāk plosīties, viņi sāk stresot, viņi sāk izdomāt kaut kādas jocīgas, mistiskas lietas, kas dod, īstermiņā viņas varbūt arī dod to, bet ilgtermiņā tiek zaudēta varbūt šī te vajadzīgā saikne ar to patērētāju vai to pircēju, kas, manuprāt, ir daudz svarīgāk, ja mēs gribam runāt par tādu noturīgu un ilglaicīgu, teiksim stabilu uzņēmējdarbības vidi. Jau sen jau ir pierādījies – var būt divi veikali blakus, bet, ja tajā vienā būs koptas šīs te attiecības ar klientu un varbūt ne vienmēr viņam kaut kas kad gribēts iesmērēt, pārdot vai sastāstīts, vai kā, un vienmēr ar viņu ir strādāts, un blakus, teiksim, atvērsies tagad veikals, kurš piedāvās kaut ko līdzīgu, bet lētāku, vienalga tas pircējs nāks tur, kur ir tā attieksme veidota, jo tas ir tas svarīgais un tā visā pasaulē viss mainās. Un līdz ar to, es pat nezinu, tur kaut kādu kritiku vai kā... Vienkārši, ja to saprot, ja ieklausās, un atkal – neaizmirst to, ka nav “es te” un “tur viņi”, bet visi ir cilvēki un tad jau viņi, tad arī it kā nevajadzētu buksēt. Un skaidrs, ka tās pilsētas, kas saprot, ka tā vērtība ir tie cilvēki, tās jau arī, es domāju, ir ieguvējas. Un es domāju, skaidrs ir stāsts par to, kāpēc Liela daļa no Latvijas iedzīvotājiem aizbrauc. Viņi aizbrauc ne tik daudz tāpēc,*

ka viņiem varbūt ir mazāk naudiņas šeit, bet dēļ tās attieksmes, nu, ka viņas nav. Viņi šeit nesajūtas novērtēti, viņi nesajūtas vajadzīgi, viņi nesaprot uz kuriem šī valsts iet, kas te notiek. Viņiem ir tīri dabiskas bailes, viņi tad labāk izdoma aizbraukt tur, kur viņi tagad var nopelnīt naudu, tagad viņi var pabarot bērnu, tagad viņi var atļauties aizbraukt kaut kur, viņi ir izvēlējušies to, nu, jā... ko īstenībā no vienas puses ir grūti pārnest. Es arī neatbalstu tos, kas saka: o, kā, tur braucēji brauciet, un ja jau jums te viss tik tā un, nu, tas ne vienmēr tā ir. Es domāju, ka ļoti daudzos gadījumos tas tiešām ir izmisums un valstij, cilvēkiem, kuriem mēs esam uzticējuši vadīt šo valsti vajadzētu padomāt par to, lai tā nebūtu, ka tik ļoti daudz ģimenes tiek šķirtas, ka bērni dzīvo šķirti no vecākiem, kurus te audzina varbūt omes. Jo tas viss ilgtermiņā atsauksies uz sabiedrību. Mēs jau esam pārcietuši daudz visādas ne... un kāpēc mums ir neveselīga sabiedrība, ja dēļ tā, ka mūs visu laiku ir šāda te veida kolīzijas bijis jāpārcieš. Un tas nav labi, mēs it kā, jā, varam teikt, esam talantīgi un radoši, bet mums ir tomēr psiholoģiski gļuks, tā ir. Un par to vajadzētu uzņemt atbildību visiem tiem, kas tiešām pieņem šos lēmumus, šos likumus, nu tā.

- (A.S.) **Tas vairāk vai mazāk viss. Paldies liels!**

5. pielikums

Intervijas ar galerijas “Laipa” vadītāju Karlīni Cercinu atšifrējums

29.04.2015.

plkst. 11:00

Intervijas dalībnieki: Agnese Sarguna un Karlīne Cercina

Intervijas norises vieta: galerija “Laipa”

- (A.S.) **Vai tu sakumā vari pastāstīt, kas ir “Laipa” un uz ko viņa koncentrējas savā darbībā un kas ir viņas galvenais mērķis?**
- (K.C.) *Nu, galerija “Laipa” ir nu jau varētu teikt, ka maza mākslas telpa, kas koncentrējas uz vizuālo mākslu. Un vizuālo mākslu gan tēlniecība, gan glezniecība, gan akvarelis, gan foto, nu, viss, kas aptver vizuālo mākslu, to papildinot gan ar mūziku, gan ar teātri, gan ar dejām un ar tādām kustīgākām lietām. Organizējam pamatā izstādes un tad šīm izstādēm klāt liekam citus pasākumus. Un vienreiz gada ir tāds liels pasākums kā “Vidzeme Fashion”, ko arī galerija “Laipa” rīko un tas, savukārt ir par modi un modes dizainu.*
- (A.S.) **Kāda ir tādas vietas kā “Laipa” nozīme Valmieras vai arī Latvijas kopumā iedzīvotāju ikdienā vai ko viņā dot, nu, teiksim, valmieriešiem, tas tā šaurāk.**
- (K.C.) *Ļoti plašs jautājums. Bet, nu galerija “Laipa” ir dibināta 20 gadus, divdesmit, pagaidi, nu jau sanāk 1993. gadā dibināta, tad sanāk vairāk kā 20 gadu. Viena no vecākajām mākslas galerijām Latvijā un vienīgā privātā kultūras iestāde Valmierā. Un tas nozīmē, ka, nu mēs esam vienīgie, kas šo lietu dara ar 100% atbildību, jo tā jau vairs nav tikai darīšanas pēc, bet tas jau ir jautājums, vai mēs spējam izdzīvot vai nespējam izdzīvot. Un līdz ar to tas, tam piedāvājumam ir jābūt ļoti inovatīvam, ļoti jaunam, ļoti pārdomātam, ļoti smalki izrēķinātam. Tas, ko dod jebkura kultūras iestāde sabiedrībai, ir gan tā sociālās vides bagātināšana, gan arī cilvēku līdzdarbība vai arī cilvēku, nu, tā garīgā iesaiste un garīgā bagātināšana. Bez kultūras iestādēm tas būtu tas pats, kas latvieši, aizbraucot uz Īriju, to vien dara ka lasa zemenes un neko citu viņi savā dzīvē neredz. Kultūra ir tā, kas veido mūs pašus, mūs ka personību, Latviju kā tautu, kas bagātina un saglabā latvietību cilvēkos, jo mēs jau, nu, galerija “Laipa” ir ar tikai latviešu māksliniekiem. Mākslinieki gan gleznotāji, gan dizaineri, gan tādi, kas taisa preces, bet viss ir Latvijā ražots, tas nozīmē, ka mēs arī šo Latvijā ražoto arī atbalstām un popularizējam.*

- (A.S.) **“Laipā” ir darbi no visas Latvijas?**
- (K.C.) *No visas Latvijas.*
- (A.S.) **Tā kā jūs organizējat arī pasākumus, cik aktīvi iesaistās iedzīvotāji? Un vai katrā pasākumā ir manāma kāda jauna seja? Vai tas viss izplatās tā smuki?**
- (K.C.) *Protams. Par cik mums tas pasākumu loks ir ļoti, ļoti dažādāks, sākot no laikmetīgajām teātra izrādēm, beidzot ar vizuālās mākslas izstādēm, kuras ne kurš katrs saprot varbūt, nu viņš domā, ka nesaprot, patiesība jau saprot visi, jo katrs mākslas darbā var atrast to, kas viņam ir tuvāks. Bet, nu katru reizi nāk kāds jauns cilvēks, klāt. Nesaku, ka viņš uzreiz paliek par mūsu pastāvīgo klientu, bet, nu, tas latviešu fenomens jau ir tas, ka mēs esam ļoti, ļoti radoša tauta un katram piektajam cilvēkam ir savs uzņēmums vai savs pasākums uz kuru viņš aicina. Un tā tad tas klientu loks tomēr veidojas ap personību, kas vada šo vietu vai ap personību, kas veido pasākumus. Un tāpēc es arī saku, ka mūsu klientu loks ir mani paziņas un tad paziņu paziņas. Un tā veidojas katrai vietai savs pamata klientu loks un tad jau tas, kas nāk klāt, tas jau ir tas mūsu pastāvīgais klients. Bet ar katru pasākumu nāk klāt, ar katru mūžizglītības programmu mums nāk klāt klienti, jo mums ir arī gleznošanas skolas, kaligrāfijas kursi un tādas lietas. Ar katru šo pasākumu, ar katru aktivitāti mēs nesam klāt sev jaunus cilvēkus, jo tikai tāpēc jau mēs organizējam pasākumus, lai mēs pienestu klāt jaunus cilvēkus.*
- (A.S.) **Labi, tad tagad par radošu pilsētu. Kas Tavuprāt ir radoša pilsēta? Kam ir jābūt pilsētā, lai viņu varētu saukt par radošu?**
- (K.C.) *Radošiem cilvēkiem. Un nevis radošiem cilvēkiem, kas viņā dzīvo, bet radošiem cilvēkiem kas viņu vada. Un radoša pilsēta ir tā, kas nedzīvo kastītē, bet tomēr domā ārpus šīs kastītes robežām, nebaidās riskēt un katru pasākumu veidot no jauna. Un tiešām katru pasākumu veidot paši. Un es nerunāju par pirktajiem pasākumiem no citām pilsētām, vai no citām valstīm, bet tēlu tiešām, kas veido paši. Tā ir radoša pilsēta.*
- (A.S.) **Vai tavuprāt Valmiera ir radoša pilsēta?**
- (K.C.) *Valmierai ir potenciāls būt radošai pilsētai. Bet vai viņā ir šobrīd – es teiktu, ka vairāk, ka nē, bet tas, tāds ir mans personīgais viedoklis. Tāpēc, ka Valmiera ir ļoti sterila pilsēta. Valmiera ir sterila sākot no vides, beidzot ar cilvēkiem. Un tāpēc Valmierai ir diezgan grūti, manuprāt, izkāpt ārpus šīs kastes robežām. Un Valmierai prasās bohēma, prasās mākslinieciska vide, kurai nav darba laika, piemēram. Vai kurai ir šis te negaidītības moments. Man liekas, ka tas ir tas, kas arī pasākumos, kas*

mums ir ļoti grūti iekļaujams, ir šis negaidītības moments, kad... Un tas cilvēkos paliek visvairāk atmiņā, kad tu to neesi gaidījis, bet tas notika, ka tu tajā tiki iesaistīts un tev patika. Un es nesaku, ka tā ir varbūt tieši konkrēti Valmieras problēma, bet tas ir tas, nu, kas trūkst.

- (A.S.) **Vai tavuprāt visām pilsētām būtu jābūt radošām? Nu, ir tas vienas, ka, nu, kaut kādā mērā tam radošumam jābūt, bet vai visām pilsētām vajadzētu iet uz to radošo industriju attīstības ceļu, kas pašlaik ir gan pasaulē, manāms, gan arī Latvijā pamazām ienāk.**
- (K.C.) *Nu, redzi Latvijā jau tā radošā industrija tas jēdziens kā tāds nav nodefinēts līdz galam. Un, ja es teikšu: nē, Limbaži nedrīkst būt radoši, radošai ir jābūt Valmierai – tās ir muļķības, Limbažos arī dzīvo tādi paši cilvēki kā Rīgā, kā Valmierā, kā Cēsīs, viņi arī grib dzīvot radošā vidē. Un tāpēc es domāju, ka jā, tam radošumam... Nu tas ir tas, kas padara mūsu ikdienu interesantāku, un arī to gala produktu interesantāku, un kas piesaista varbūt ne tikai Latvijas pircējus šim produktam, bet piesaista jau plašāku auditoriju. Tāpēc radošums, nu tas ir Latvijas tas trumpis un kāpēc lai Latvija vispār kopumā nebūtu radošā valsts? Nerunājot par to, ka viena vai otra pilsēta ir vairāk vai mazāk radoša. Programmas ar kaut kādiem, nu nedrīkst to pārsātināt vai, nu, nedrīkst būt visi pasākumi ārprātīgi radoši, ne es negribētu, ka man klasiskās mūzikas koncertā pēkšņi kaut kas radošs notiktu. Nu, tad tam klasiskās mūzikas koncertam ir jābūt citai koncepcijai un ar citu mērķi. Bet, nu ir kaut kādas lietas, kas ir jāsaglabā tradicionāli, bet ir kaut kādas lietas, kam prasās šis radošums un jebkurā pilsētā, neatkarīgi no tā, kur tā pilsēta atrodas.*
- (A.S.) **Tā kā dažādībai jābūt.**
- (K.C.) *Es domāju, ka jā.*
- (A.S.) **Tad tu jau pieskāries šim jautājumam, bet, nu, jā, līdz šim neviens nav īsti definējis to, kas ir radoša pilsēta. Ja industrijam vismaz ir nosacīta definīcija ar jomam, ko tā ietver, tad vai vajadzētu arī pilsētai tādu? Pilsētai ir aprakstošā formā tur uz ko tā attiecas, kas to raksturo un tā. Vai viņiem vajadzētu tādu koncentrētu definīciju?**
- (K.C.) *Man liekas, ka, nu kā, nu – visai pilsētai jau vienu koncentrētu definīciju nevar, nu, nebūtu pareizi viņu uzrakstīt – vienu koncentrētu definīciju. Tāpēc, ka kaut kas tajā definīcijā nebūs pateikts un līdz ar to, kāda no nozarēm tā kā zaudēs. Bet, ja to veic pa nozarēm ar tādām kā radošajām prioritātēm, tad tā definīcija varētu arī noderēt vai varētu palīdzēt kaut kā mērķtiecīgāku kustību vai virzību uz priekšu. Un jebkura*

stratēģija vai jebkura mērķa noteikšana, man liekas, ka viņā ļauj tām vienas pilsētas teritorijā esošajām, nu, kaut vai kultūras iestādēm, tomēr virzīties vienādāk uz to mērķi, ja zināms ir mērķis, tad nozīmē, ka tas, kā mēs to darām – mēs jau darām katrs atsevišķi, katrs savā radošajā potenciālā, bet tomēr virzāmies uz to vienu mērķi un tāpēc arī kaut kādas definīcijas jau ir tās, kas palīdz to mērķi noteikt un saprast visiem vienādāk.

- (A.S.) **Vai pārvācoties uz šo pilsētas daļu - kas ir mainījies?**
- (K.C.) *Mainījies ir daudz. Gan tās iespējas, kuras mēs varam realizēt, jo mums telpas atļauj savādāk to darīt. Mainījušās ir arī pasākumu, nu, pasākumu uzbūve ir mainījusies, jo mēs vairs nevaram to darīt, piemēram, tuvojas “Muzeju nakts”, līdz ar to mums ir jāpārdomā kā mēs to “Muzeju nakti” veidojam. Un mēs nevaram vairāk taisīt tā, ka cilvēki nāk un nāk, un iet garām, un atkal nāk un nāk. Viņi nāks uz konkrētu laiku tad, kad šeit kaut kas notiks – tā ir tāda organizatoriska izmaiņa. Otra lieta ir tā, ka ir ļoti jāstrādā pie cilvēku attieksmes, ka arī, es pat teikšu deputāti vai pašvaldības jautājumā tas jau ir, cilvēku attieksme par to, ka nedrīkst koncentrēt visu vienā vietā, nedrīkst koncentrēt visu pilsētas centrā. Jo vairāk mēs tās lietas izdalīsim uz plašāku teritoriju, jo vairāk cilvēku tajās iesaistīsies un varbūt, ka tieši tas ir tas aspekts, ko tagad Kultūras ministrija cenšas darīt – piecelt cilvēkus no dīvāna. Un tas, ka kaut kas notiek tuvāk mājai palīdz piecelties no tā dīvāna un aiziet kaut vai pāri ielai paskatīties, kas tad tur īsti notiek. Otra lieta ir tā, ka mēs iepazīstam jaunu Valmieras daļu, arī sabiedrības daļu. Mums sākumā varbūt ir ļoti liela negācija pret, vispār pret mākslu ka tādu, bet man liekas, ka kultūras iestādes jebkurā brīdī, jebkurā vieta ir kaut kāds ledlauzis un tas, ka mēs esam šobrīd vienīgā vieta Pārgaujā, kura ir, nu šajā Pārgaujas daļā, ir, bibliotēka mums ir tuvākā, kas vispār ar kultūru ka tādu nodarbojas un kas veido pasākumus un aicina uz tiem nākt jebkuru, tad mēs esam šobrīd ledlauži. Un ar do droši vien mums bija jāreķinās, jo centrā jau tas ir pilnīgi savādāk, tur cilvēki jau ir pieraduši, tomēr 20 gadi, tas jau viss tur ir un tas ja pēc tāda pieraduma. Šeit tas ir jāveido no jauna. Ir jauni produkti jāveido, ir jaunas lietas, jādomā kā to cilvēku atvest līdz šejieni, lai tas pūtu pietiekami kvalitatīvi, pietiekami interesanti, lai viņš mērotu šo ceļu līdz mums un lai viņš nedarītu to tikai vienreiz, bet lai viņš darītu arī nākamo reiz. Un tāpēc mēs tā kā, nu, mazliet ar lielāku atbildību tos pasākumus taisām, bet tas arī nav slikti, mēs ceļam kvalitāti. Un tas, ka mēs ceļam kvalitāti sev, mēs ceļam kvalitāti vispār pasākumiem Valmierā. Un šobrīd mūsu lielākais un stabilākais sadarbības partneris noteikti ir “Valmiermuiža”, kas tieši ar*

tādu pašu mērķi strādā, jo viņi ir arī ārpus pilsētas un viņiem ir tieši tāda pati problēma vai tieši tāda pati atbildība, kas viņiem ir ar katru pasākumu jāveic.

- (A.S.) **Nu, jā un tās kultūras iestādes, kas ir tālāk no centra, liek arī no pretējiem pilsētas galiem atnākt un iepazīt šīs daļas.**
- (K.C.) *Tieši tā.*
- (A.S.) **Tad jā, tas laikam viss. Vai tu vēl kaut ko vēlies pastāstīt, ko es nepajautāju?**
- (K.C.) *Nezinu. Tev tas darbs ir par radošajām pilsētām, ja?*
- (A.S.) **Un to, kas, nu, tiem indikatoriem, kas to veido.**
- (K.C.) *Un kas veido, kas ir indikatorī?*
- (A.S.) **Pirmais, ko cilvēki saka, ir cilvēki. Vienmēr. Arī es vakar biju Liepājā, tur arī teica, ka cilvēki. Un kaut kas min izglītības sistēmu, arī par atvērtu un radošu pilsētas vadību un tā. Nu, jā, tad, kad tu intervē visu pēc kārtas, tā interesanti, ka visi min vienu lietu sākuma un tad tās pārējās sāk domāt.**
- (K.C.) *Jā, nē, cilvēki, protams, ka ir. Cilvēki ir lielākais organisms pilsētā, tāpēc viņi arī min tā kā pirmo, bet nu arī tāds pats kā kultūras centrs, cik viņš ir atvērts un cik viņš daudz ir, nu, tādās kultūras radošajās idejās iekļaujas un ļauj iesaistīties, nu, tas arī ir. Ja vispār kultūra ir viens no tiem radošajiem faktoriem, kas ir pilsētā, tad, ja vadībā nav, kultūras, piemēram departaments vai kultūras, nu, pašvaldībā kā tādā mums Valmierā nav. Un tāpēc tas arī mazliet šķoba to visu, jo līdz ar to, ka, piemēram mums ir ļoti labs kamerkoris “Kaķi” un viņi grib aizbraukt, piemēram uz Spānijas konkursu, ja, viņš nevar uz turieni aizbraukt, jo viņiem neviens nedod naudu, jo viņi uzskata, ka tas nav vajadzīgs. Nu, tas jau to radošo potenciālu mūsos neveido. Un protams, ka izglītība ir tā, kas jau no mazotnes mums ieliek to, ja pamatskolā nav koris, nav deju kolektīvs, nav zīmēšanas pulciņš, vai ja vidusskolā nav kultūrvēsture, nu kas tas par radošo, kā tas tieši veicina radošumu mūsos? Jo mēs arī tāpat ik pa laikam nodarbojamies ar kaut kādu izglītības programmām un nu mēs arī pagājīšgad taisījām Valmierā jauniešu plenēru. Šogad to ideju ir vienkārši paņēmuši no mums un uztaisījuši, bet ļoti labi, nu, ideja iet tālāk un nav tā, ka mums nav, ko darīt, mums jau atradīsies kaut kas cits, ko darīt, bet tās, ak ap mums tur tie jaunieši bāzējas un darbojas, tas jau ir ļoti labi un vairāk tādas vietas, jo ir kultūras iestādes, kur jaunieši nebāzējas.*
- (A.S.) **Nu, jā katrai no Valmieras kultūras iestādēm ir tāds kā cits raksturs.**

- (K.C.) *Bet raksturu veido vadība. Jebkuras kultūras iestādes raksturu veido vadība. Kāda ir personība tajā vietā, kas to nosaka toni, tāds arī ir tas uzņēmums. Un var par to strīdēties kāds vi nestrīdēties, bet tā tas ir un es to pati uz savas ādas esmu izbaudījusi. Viss ir atkarīgs no tā cilvēka, kas vada, viņš nosaka tos virzienus, uz kuriem tā kultūras iestāde iet, viņš nosaka grafikus, viņš nosaka, jā/nē. Tā, ka tās ir tās lietas, jā, kas... Un Valmiera ir kūtra. Valmiera ir ļoti, ļoti kūtra, jo mums lielais “Vidzeme fashion” pasākums “Astro’n’out” uznāk uz skatuves un neviens pat neaplaudē īsti. Nu, tāds tas mūsu sāpīgais novērojums, ka Valmierā ir ļoti, ļoti kūtra publika. Un vispār nevar salīdzināt ne ar Cēsīm, ne ar kādu citu pilsētu.*
- (A.S.) **Jāsūta iekšā kāds plaudētājs, kas sāk, tad jau aiziet.**
- (K.C.) *Nu, jā, jo es arī savos pasākumos, es esmu šis plaudētājs. Jo cilvēki jau ir ar katru gadu ir kad jā māca, nu tās modes nav tā, ka apmeklē visu laiku tie cilvēki. Un tas tāpat kā džezā zina, kad plaudēt Valmierā, bet modes skatēs nezina, kad plaudēt. Tādas lietas ir jā māca, jā. Un tāpēc jau kultūras iestādes ir tā daļa arī izglītības iestādes. Pirmais jautājums: nu, kura jums dārgākā glezna ir? Es pasaku, ka pie 3 tūkstošiem – kāpēc? Un tad es ar katru reizi stāstu, kāpēc tā ir. Tā jau arī ir viena no izglītības lietām. Man nav žēl, ka tu nāc un jautā – nāc un jautā, galvenais, ka nāc.*
- (A.S.) **Labi, paldies tev!**
- (K.C.) *Lūdzu!*

6. pielikums

Intervijas ar Valmieras Mākslas vidusskolas direktoru Edgaru Bogdānu atšifrējums

30.04.2015.

plkst. 8:10

Intervijas dalībnieki: Agnese Sarguna un Edgars Bogdāns

Intervijas norises vieta: Valmieras Mākslas vidusskola

- (A.S.) **Cik liela nozīme, jūsuprāt, VMV ir Valmieras kā pilsētas radošuma attīstībā? Un cik daudz mākslas skola dod pilsētai kopumā?**
- (E.B.) *Domā, kāda ir sadarbība ar pašvaldību?*
- (A.S.) **Arī.**
- (E.B.) *Nu, principā, man liekas pēdējos divus gadus tā sadarbība ir ļoti cieša. Varbūt mazliet vairāk kā iepriekš, jo mēs jau arī esam lielā mērā atkarīgi no pašvaldības un pateicīgi par jaunajām telpām līdz ar to no savas puses mums ir kaut kas mazliet jāiedod pretī arī pašvaldībai. Nu, tā sadarbība, pirmkārt, tādā dilstošā secībā, pats pēdējais pasākums, "Mākslas dienas", nu, mākslas dienās, kas bija visā Valmierā, šogad ir iesaistīta arī ļoti liela mērā VMV, jo tika izveidota darba grupa, darba grupā piedalījās no vairākām kultūras iestādēm vadītāji, darbinieki un tai skaitā arī VMV, un sākotnēji tikai veidota programma šīm "Mākslas dienām", kurām mēs no savas puses piedāvājām šo koncepciju "Krāsu šlaksti", vizuālo tēlu, kas bija izstrādāts pagājušgad kā mācību uzdevums tagadējam 4. kursam, respektīvi 3. kursam 2. pusgadā. Un principā par pamatu ir paņemts tieši tas mācību uzdevums un es gāju uz pašvaldību ar piedāvājumu vai nevarētu izmantot un realizēt audzēkņa darbu, šo koncepciju. Pašvaldība bija ļoti pretimnākoša un piekrita. Un tika izveidota šī darba grupa un tika domāts par visiem pasākumiem, norises vietām, atrakcijām, akcijām un mēs no savas puses piedāvājām šo dienu logo Valmierā, skola un 4. kursa audzēknis Jorens Bemberis, viņam izstrādāja jaunu logo mākslas dienām, kas principā varētu jau arī kalpot kā atpazīstamības simbols ne tikai šogad, bet arī visus turpmākos gadus. Tad arī patiesībā visi pasākumi ir, ja runā konkrēti par pilsētu, šie pasākumi, ko konkrēti mūsu skola VMV ir rīkojusi, nu, viņi jau ir tendēti, lai izglītotu to valmierieti, Valmieras iedzīvotāju, lai viņam tāpat būtu zināšanas par lietām, kuras līdz šim, vai par kurām līdz šim viņš nav aizdomājies. Pieņemsim, kas ir performance, ka tā top, arī*

daudz kino un filmas mūsu programmā bija tieši par performanci un kā top šī māksla un līdz ar to valmierietis ir izglītotāks un, es domāju, priecīgāks līdz ar to, jo šie pasākumi ir ļoti aktīvi, intensīvi un es domāju arī ļoti emocionāli, kur pats varēja arī iesaistīties un piedalīties.

- (A.S.) **Jā, skatījos līdz, baigi forši bija pasākumi.**
- (E.B.) *Un es varbūt varu arī, ja par to sadaļu bija, tad arī šogad bija ļoti daudz partnerības sadarbības, kad mēs sadarbojāmies gan ar sporta skolu, gan ar, tradicionāli jau ar mūzikas skolu, pagājšgad mums iesākās tāda ciešāka sadarbība ar Mūzikas skolu, kur mēs iesaistot visus Vidzemes māksliniekus viņiem apgreidojām, apgleznojām krēslus, un āra estrādē. Savukārt šogad mēs kopīgi radījām videoklipu, kas ir skatāms un apskatāms, un arī viņi varēja nākt pie mums iesaistīties darbnīcās, un savukārt, ar viņu palīdzību mēs iedziedājām Mikus Fišfelda dziesmu tādu Valmieras mākslas dienu himnu.*
- (A.S.) **Es viņu noskatījos, baigi jauki bija.**
- (E.B.) *Un sporta skola mums bija, caur sporta skolu mēs tādu tiešām performanci radījām mākslu un tapa 6 darbi, no kuriem 3 aiziet uz sporta skolu un 3 paliek mums.*
- (A.S.) **Kas jūsuprāt ir radoša pilsēta? Vai kas ir tie indikatori, kas nosaka, ka pilsēta ir radoša, kam jābūt radošā pilsētā?**
- (E.B.) *Nu, principā radoša pilsēta ir pilsēta, kas dzīvo līdz, seko jaunākajām tendencēm. Bet es domāju, ka tas radošums nav tikai tādā mākslas izteiksmē, un līdzekļos, bet tas radošums vispār ir domāšanā, jo radoša pilsēta var būt tikai tad, ja gan sabiedrība, gan arī vadība, pašvaldība un visa administrācija. Viņa seko līdzī jaunākajām tendencēm un paši mēģina radīt un neatpalikt, un būt iekšā tajā laikmetīgajā. Un tas radošums jau izpaužas patiesībā caur domāšanu, caur pasākumiem, caur aktivitātēm, caur varbūt atbalstu šim radošajam un kultūras dzīvei. Nu, tā, ka respektīvi, man liekas, ka tas radošums ir atkarīgs arī lielā mērā no pašiem iedzīvotājiem. Cik arī viņi ir aktīvi un cik lielā mērā viņi atbalsta tās aktivitātes, kuras varbūt nodrošina šīs kultūras iestādes. Jo ir jāatzīst, ka Valmierā, nu grūti pateikt, bet patiesībā dažreiz liekas, ka ja... cilvēks, viņš tāds ļoti populistisks, bet tas jau ir visā Latvijā un viņu vairāk varbūt interesē tādi populistiskāki pasākumi, nevis tādi, kas tiešām kā jau iepriekš minēju, tādi izglītojošāki un, pieņemsim, tagad kad bija "Mākslas dienu" ietvaros simfoniskais koncerts kultūras centrā, nu, tā atsaucība bija ļoti maza un tas liecina par to, ka tas valmierietis ne līdz galam ir izglītotā un zina, kas*

tas tāds ir un spēj varbūt pats priekš sevis kaut kādā veidā noteikt šīs vērtības un kvalitāti kultūras.

- (A.S.) **Vai visām pilsētām būtu jābūt radošām? Viens ir tas radošums, nepieciešamais, kam ir jābūt pilnīgi visur no pilsētas pārvaldes līdz... nu, jebkurā darbībā vajag pieiet radoši, lai kaut ko dabūtu gatavu, bet vai visām pilsētām jāiet to radošuma ceļu un jābūt radošām, radošās industrijas kur iesaistītas?**

- (E.B.) *Jā, nu, respektīvi, tas radošums, jā, nu, ja iet runa, pieņemsim, arī par jauna uzņēmuma radīšanu, tur zināmā mērā arī ir radošums. Un lai Latvija kopumā tā globāli attīstītos, nu, patiesībā visām pilsētām ir jābūt radošām. Jo to radošumu var traktēt dažādi, tā nav tikai kultūras dzīve un kultūras pasākumi. Tas radošums, kā jau es teicu, nu, patiesībā tā ir jaunu darba vietu radīšana arī caur radošumu, pieņemsim, jo arī var uzņēmējs būt ļoti radošs savā izteiksmē kā viņš to saprot un kā viņš to piedāvā, kādi viņam ir šī te mērķauditorija, ko viņš ar to grib panākt un tur arī parādās šis radošums. Un principā, lai tā Latvija attīstītos un būtu šis progress, tad es uzskatu, ka tomēr visām pilsētām vajadzētu domāt radoši. Jo cerēt uz kaut kādu tādu, varbūt šo palīdzību vai atbalstu tikai no lielpilsētām nav, un ne vienmēr principā to vajadzētu un ne vienmēr tas ir pareizi. Jo tas, ka, teiksim, lielās pilsētas šobrīd dotē visas mazās pilsētas un tas ir tāpat vairāk vai mazāk skaidrs. Bet varbūt, ka tomēr jāklūst autonomākām, varbūt jāklūst patstāvīgākām šīm pilsētām un protams, ka tur var palīdzēt tikai radošums.*

- (A.S.) **No mākslas vidusskolas tad, kad beidz audzēkņi studijas, tad vai jūs zināt, cik liels procents dara kaut ko tālāk tajā pašā jomā vai līdzīgā vai arī darbojas ar to mākslu tālāk, vai dibina savus uzņēmumus?**

- (E.B.) *Mums ir statistika ļoti precīza, es pat varētu iedot precīzus ciparus, ja ir tāda nepieciešamība.*

- (A.S.) **Aptuveni.**

- (E.B.) *Es te varbūt aptuveni, bet patiesībā lielākais procents ir tie, kas aiziet tālāk studēt. Un protams, ka tie ir arī daļa, kas aizbrauc varbūt nopelnīt šo naudiņu, lai varētu studēt, pēc tam atgrieztos un studētu, daži aiziet arī studēt. Nu, procentuāli nav daudz, nu, pieņemsim, kaut kādi 3 – 4 %, 5% aiziet arī ārpus Latvijas studēt, jo pagājšgad ir tā, ka te viens puisis aizgāja studēt, aizbrauca uz Dāniju, tad šogad mums meitene arī aizgāja turpināt studijas Anglijā. Respektīvi, nu, tas 2 – 3% arī atstāj valsti, lai izglītos ārpus tās. Bet ir arī tādi, kas dibina un rosās un tā. Es vairāk neteiktu, ka uzņēmumus, jo uzreiz pabeidzot, skolēns ar 3. kvalifikāciju ir ļoti*

grūti sevi pierādīt tirgū. Jo patiesībā, nu, tur arī, tur ir mazliet, tā ir izglītības sistēmas problēma, ja, pieņemsim, no 3. kvalifikācijas prasa jau no audzēkņa konkurētspēju darba tirgū, tad principa, nu to visi ļoti labi saprot, ka tas nav iespējams. Jo nav nedz pieredzes, nedz iemaņu, bet vajag konkurēt ar kādu kurš ir šajā sfērā ilgāku laiku darbojies un varbūt ir tālāk izglītojies un pilnveidojies arī caur šīm darba iemaņām un pieredzi. Nu, protams, ka es pats pat neredzu šo iespēju, lai varētu uzreiz tā kā startēt un darboties darba tirgū. Bet ir tādi, kas uzkrāj šo pieredzi strādājot kādā uzņēmumā, tādi ir ļoti daudz, kas varbūt pieslīpē, kļūst advancētāki strādājot uzņēmumā un ar laiku viņi arī dibina savus uzņēmumus.

- (A.S.) Neviens līdz šim nav skaidri nodefinējis, kas ir tā radošā pilsēta, jo, nu, tas par ko es rakstu, ir, nu ir radošās industrijas, kas veido to radošo pilsētu vairāk vai mazāk un radošām industrijām ir tā definīcija, kura ietver tās jomas, tur kino, foto, dizains, apģērbs arī vēl. Un vai radošai pilsētai tādu vajadzētu, vai tas palīdzētu saprast?
- (E.B.) Pilnīgi noteikti. Bet tagad arī tas jautājums, vai visām pilsētām to vajadzētu. Jo tomēr ir jābūt šiem kultūras centriem. Radošā industrija, tā jau ir tās kultūras centrs, jo savādāk tas viss banalizējas, jo katra pilsēta, katrs mazais miestniņš sevi uzskatīs par radošo, nu tādā izpratnē kā tu saki, radošā industrija, radošā pilsēta, patiesībā tas tā banalizēsies, ja tā var to teikt. Jo patiesībā tā izpratne par mākslu, par šo specifiku un kvalitāti, ja iet runa par kvalitāti, tad tomēr tie ir centri. Un viennozīmīgi, ka jābūt tomēr vienam šim lielajam radošās pilsētas industrijas centram, nu, kas šobrīd tā ir Rīga mums, vai ne, galvaspilsēta, un tās pilsētas, kurām ir šis lielpilsētas statuss, jo patiesībā viņas ap sevi pulcē visu reģionu. Ja Vidzemē šīs lielpilsētas statuss ir Valmierai, nu tad tādai viņai arī vajadzētu būt un ka vajag vismaz censties tādi būt. Protams, ir cita lieta, ja ir līdzvērtīgas pilsētas, kuras varbūt uzņemas kaut kādu konkrētu šo nozari un specifiku, pieņemsim, kā mums šobrīd ir Cēsis, kas paņem tā kā uz sevi šo mūziku, šo muzikālo, tad principā Valmierai ir visas iespējas paņemt šo te mākslas bloku, kas būtu, teiksim viņu specifika un kas būtu atšķirīgs starp šo tuvāko, lielāko pilsētu, kas ir pie Valmieras. Tai pašā laikā būtu pilnīgi, man liekas, nepareizi, ja tagad visas apkārt esošās pilsētas censtos līdzināties viena otrai un pārspēt vienam otru un kaut kādā vienā vai otrā sfērā. Jo tomēr ir tā, ka ir šī lielpilsēta un viņai jau ir gan iespējas, gan arī šis finansējums, kas katrā ziņā ir lielāks, nekā, pieņemsim, pārējām pilsētām, kurām arī attāluma ziņā viņas nav tik tālu, lai pieņemsim,

nebaudītu un negūtu no tā visa ko piedāvā lielpilsēta 30 – 40 – 50 km diapazonā tas nav daudz.

- (A.S.) **Kurzemē tā pilsēta ir Liepāja, par kuru, man liekas, ka pēdējā laikā var redzēt, ka viņa arī pozicionē sevi politikas plānošanas dokumentos ka radošu pilsētu un pie viņiem es biju pagājšnedēļ, šīs nedēļas sākumā, un tas arī bija interesanti, ka... Nu, jo to darbu es rakstu principā tāpēc, ka man liekas, ka var vilkt riktīgi daudz paralēles ar Valmieru un Liepāju, jo katrā no viņām ir mākslas skolas, un “Laipai” arī tur ir līdzīgi...**
- (E.B.) *Vienīgais, tur ir arī iedzīvotāji, cik tur ir 80 tūkstoši, 60, Valmierā ir 25.*
- (A.S.) **Bet notiek aktivitātes līdzīgas.**
- (E.B.) *Aktivitātes līdzīgas, jā.*
- (A.S.) **Nu, jā un tad ir tas, ka viena ir radoša pilsēta un otra nav. Un tad kas ir tās atšķirības, tāpēc es te visu jautāju.**
- (E.B.) *Nu, kā, Liepāja, viņa sevi pozicionē, kā izpaužas šis radošums, caur ko?*
- (A.S.) **Caur radošajām industrijām tieši un viņiem ir arī tas teātris, viņiem ir simfoniskais orķestris un viņi arī to radošo industriju žurnālu “Creative Coast” pagājšgad izdeva un pie viņiem “Lielais dzintars” ceļas. Un, jā, viņi tur iet to daļu un viņiem tās grūtības sagādā tas, ka, nu, arī sabiedrības izglītošana, tajā ziņā, ka ja viņi attīsta, pašlaik koncentrējas uz radošumu, tad liekas, ka viņi noliedz to ražošanas jomu, tad viņiem ir, nu Liepājas metalurģis vairs nav, bet viņi ir ostas pilsēta joprojām un tad nekā nepazūd.**
- (E.B.) *Jā, ļoti grūti ir pateikt, ir katram cita tā politika. Varētu to radošumu varbūt radošo pilsētu interese. Katrai pilsētai ir jāsaprot, kas viņai ir prioritāte. Protams, ka pilsēta sevi grib vienmēr prezentēt no tās labākās puses un, pieņemsim, katra pilsēta izvēlas šo savu pozīciju Valmierā ir šobrīd katrā ziņā ir vienmēr bijusi prioritāte sports. Savukārt, kas nav Liepājā. Tāpēc ir bijis svarīgi arī saprast, kas tādā pilsētpolitiskā jomā, kas ir šī prioritāte ar ko šī pilsēta sevi pozicionē Latvijā vai ārpus tās. Valmierā jau ļoti tradicionāli un izsenis ir tā, ka tas sports ir bijis vienmēr tas, ar ko Valmierā var lepoties. Jo neskaitāmas medaļas un Valmierai tiešām ir šie cilvēki, kas sevi ir pierādījuši un ir reklamējuši visu Latviju principā pasaules mērogā, tāpēc arī teikt, ka tas ir slikti, ka nav pareizi un ka tagad vajadzētu to kultūru, mākslu, nu tas ir pats par sevi, tā ir pievienotā vērtība, tā ir un jābūt viņai. Bet arī nosodīt, ka tas varbūt nav uz vienas lapiņas, pieņemsim, šajā gadījumā mūsu, Valmieras ar sportu, nu to arī ir nepareizi nosodīt, jo patiesībā pilsēta par katru cenu, viņa sevi grib*

pozicionēt, viņa grib likt akcentus un iekrāsot tās lietas, kuras ir viņiem šajā vektorā, kas ir tas uzsvars un ar ko viņi var tiešām ļoti ātri sasniegt šo savu vēlmi un mērķi un rezultātu. Es uzskatu, ka ir ļoti labi, ka varbūt tur varētu mainīt šīs prioritātes lai vienmērīgāk tas viss attīstītos. Es nedomāju, ka tā pozīcija ir arī nosodāma.

- (A.S.) **Nav nosodāma, protams.**
- (E.B.) *Grūti pateikt, jā. Katrā ziņā arī nav tajā pašā laikā, pieņemsim, Valmierai ir tā, ka viņai ir šie lielie uzņēmumi, kas arī ir arī jau starptautiska līmeņa un mēroga, kas iziet ārpus Latvijas un ārpus vispār Eiropas un līdz ar to tā arī ir tāda diezgan pareiza pozīcija, jo caur šiem uzņēmumiem, kuri atrodas Valmierā, principā Valmiera pozicionē un iepazīstina pārējos ar to, ko dara Latvijā.*
- (A.S.) **Jā, es biju arī līdz domei aizgājusi un dome pārstāv to viedokli, ka, nu, arī viņi politikas plānošanas dokumentos liek iekšā to, ka Valmiera ir vairāk koncentrējusies uz uzņēmējdarbību. Tā, ka tas ir uz ko viņi iet. Un, ja salīdzina ar Liepāju, viņiem arī ir Kultūras pārvalde...**
- (E.B.) *Zini kā ir – paēdis cilvēks ir laimīgs cilvēks patiesībā. Un tā visa kultūra un māksla, viņā spēj attīstīties tikai tad, kad šis vidējais slānis ir pietiekami stabils. Jo tad tiek atbalstīti gan pasākumi, tad arī iesaistās publika, tauta šajos pasākumos, jo patiesībā cilvēks, kuram ir rūpes, kurš gaužas nepārtraukti, kuram ir šīs materiālās problēmas, nu, diez vai viņš spēj aizdomāties līdz kaut kam tādām, kas viņam... es domāju tūri kultūra un viss pārējais, viņām ceļ šo emocionalitāti un spēj kompensēt varbūt šīs ikdienišķās cilvēciskās vajadzības. Jo patiesībā cilvēkam ir vajadzīgas fundamentāli 3 lietas – emocionalitāte, materiālās vajadzības un garīgās, psiholoģiskās vajadzības, respektīvi, zināšanas un viss pārējais. Un viena otru jau papildina un nevar cilvēks saņemt tikai emocionālo baudījumu, garīgo baudījumu būt laimīgs, ja viņām iztrūkst šis materiālais, un otrādi – viņš nevar izbaudīt šo emocionālo, ja viņām jādāmā par šīm fiziskajām vajadzībām. Tāpēc tās ir 3 lietas, kuras ir svarīgi, jāmāk sabalansēt un principā pilsēta, ja viņā rūpējas par saviem iedzīvotājiem, viņiem jāmāk dot visas šīs 3 lietas. Un vienu vai otru, nebūs tā, ka tā kopējā temperatūra būs vienāda un visi būs laimīgi.*
- (A.S.) **Nu ja, tas vairāk vai mazāk arī viss. Ja ir manīts, pasaules līmenī tā radošuma kustība pašlaik ir ļoti aktualizējusies jo, ja kādreiz bija amatniecība, tad radās industriālā sabiedrība un pašlaik iet uz radošo pusi.**
- (E.B.) *Domāšana, patiesībā, ir ļoti svarīgi. Ja runājam par industriālo ražošanu un amatniecību, dizainu vispār kā tādu, tad visam pamatā ir tāda pētniecība un*

pētnieciskais darbs. Es uzskatu, ka katrs dizainers, viņam jābūt zinātniekam pēc būtības. Varbūt ne gluži tīri tehniski, bet viņam jādomā kā zinātniekam, jo dizains sasniedz savu mērķi tad, kad tas ir ļoti laikmetīgs un ir soli priekšā visam pārējam. Un te parādās tā industriālā ražošana, ka šim cilvēkam, kas rada, kas piedāvā kaut ko jaunu, viņam jābūt informētam par visām jaunākajām iespējām, tendencēm, materiāliem, tehnoloģijām un visu pārējo. Un tad tikai viņš spēj radīt. Un kur ir tā problēma Latvijā – ka patiesībā mums tā materiāltechniska bāze, un tas attiecas uz visam skolām, viņa ļoti, ļoti klibo. Protams, tas ir ļoti individuāli, tas ir katra paša vēlme izzināt, meklēt, skatīties, domāt nepārtraukti, lai kaut ko radītu. Bet mums ir ārkārtīgi liels potenciāls. Un mūsu idejas ir ārkārtīgi veiksmīgas, tas ko piedāvā šobrīd Latvijā. Vienīgais ir tas, ka mums ir ļoti problemātiski to ideju, mērķi realizēt tādā kvalitātē, lai šī ideja vai izpildījums, vai lieta, vai realizēts projekts, sasniedz vēl lielāku šo interesentu mērķauditoriju. Jo mums ar to materiāltechnisko bāzi ir kā ir. Pieņemsim, mēs skatāmies, kā notiek Lietuvā un Igaunijā tepat blakus, un apskatāmies kāds viņiem ir šis nodrošinājums un jā vēl tālāk, Somijā tā tāda dizaina programma un dizaina nodaļa tur viņiem apakšā principā ir rūpnieciskā ražošana. Un tad mēs varam aizdomāties – principā, audzēknis, viņš veic šo pētniecisko darbu, teiksim, pēc moduļa tāda, ka ir pētnieciskais, ir viņa konceptuālais piedāvājums, protams, prototips un realizācija, un visam šim te ciklam var iziet cauri. Mums šobrīd ir tā, ka mums ir pētnieciskais, mums ir kaut kāds prototips un par realizāciju ļoti grūti vispār runāt, ja šim audzēknim nav pietiekami vecākiem biezs maciņš vai nav kāds sponsors, mecenāts, kurš spēj nodrošināt, tad principā tā ir tikai ideja un tā ir tikai koncepcija. Un tādu ir ārkārtīgi daudz un ļoti labas, vienīgais tā realizācija.

- (A.S.) **Varbūt vajadzētu vairāk sadarboties, varbūt jau skolas laikā darboties kopā tiem māksliniekiem ar tiem uzņēmējiem un tiem, kas mācās tos teorētiskos.**
- (E.B.) *Jā, bet tā ir abpusēja lieta, jo šiem uzņēmumiem jābūt arī ļoti ieinteresētiem. Un tā arī notiek, jo parasti ir tā, ka arī, pieņemsim, Valmierā “Stikla šķiedra”, fantastiskas lietas viņi var uztaisīt, ar daudzo gadu pieredzi un viņiem ir bijuši piesaistīti mākslinieki un ja veidotos tāda sadarbība, protams, ka mēs būtu tikai priecīgi. Vienīgais, tur ir jābūt abpusējai ieinteresētībai uz jābūt pretī arī cilvēkam no šīs industriālās ražošanas arī ar šo māksliniecisko redzējumu un skatījumu, un zināšanām, un visu pārējo. Jo, ja saliek kopā tikai šo izpildītāju un nepieredzējušu mākslinieku, nu tad tur nekas nevar sanākt, ja šim te izpildītājam ir klāt pievienots profesionāls mākslinieks, kurš uz klausu un no šī te mazā vel sākumā varbūt vēl*

nenobriedušā mākslinieka spēj viņu uzklausīt, spēj no viņa paņemt to, kas varbūt uz to brīdi ir aktuāli, jo viņš saprot, ka to var pagriezt savādāk un pilnveidot un attīstīt, nu, tad šī sadarbība veidojas, bet ja vienkārši... Nu, ir bijušas tādas sarunas un plāni, ka varētu tā kā sadarboties, bet patiesībā viss apstājas iekš tā, ka - no kā notiek šī sadarbība, no kā notiek šī autora uzraudzība – ja šim ražotājam pašam nav skaidrs kā tas viss notiek un ja viņš pats nav ieinteresēts strādāt ar šiem jaunajiem potenciāliem, tur arī nekas nevar sanākt, jo tam ražotājam jābūt ir ieinteresētam tik lielā mērā, lai viņam pēc tam gribētos arī šo mākslinieku jauno paturēt sev un pilnveidot viņu, un ieguldīt viņā. Un tas jau vainagojas ar ļoti labu rezultātu, jo patiesībā viņš jau iegulda savā darbiniekā, savā potenciālā, kas viņām pēc tam spēs arī to visu atdarīt. Principā tā ļoti lielā mērā ir savstarpējā sapratne un sadarbība.

- (A.S.) **Man liekas, ka šitā ir diezgan liela problēma tajā darba tirgū, jo ļoti lielai daļai vajag jau cilvēkus ar pieredzi tajā jomā, bet to pieredzi īsti nav, kur dabūt.**
- (E.B.) *Jā, jo patiesība arī procenti ir tādi, ka daudzi, kas aiziet uz praksēm, protams, ka, nu, ko tad tam audzēknim tagad dos – viņam iedos varbūt kaut kādu izpildītu uzdevumu, kurš ir realizēts, lai paskatītos, ko viņš vienkārši māc. Jo neviens nav ieinteresēts - principā Latvijā vajag ātri un daudz. Un neviens nedomā ilgtermiņā. Aizejot uz kādu ražotni, pieņemsim, interjerists vai uz reklāmas aģentūru kāds reklāmas programmas audzēknis, protams, viņam nav šīs iemaņas, viņam nav šis ātrums, viņš nespēj turēt līdz, viņš varbūt sākotnēji vēl daudz ko nesaprot. Un viņš jau nav interesants viņiem, jo ar viņu ir lielākas problēmas, nekā viņš spēj sevi atstrādāt tajās divās nedēļās. Jo tur ir konkrēts pasūtījums, pasūtījumam ir termiņš un šis pasūtījums ir jāizpilda, lai var ņemt jaunu pasūtījumu. Mums ir tā problēma, ka paši šie darbinieki, viņi, te patiesībā vispār iet runa par tādu kopējo mūsu domāšanu – vai mēs esam tendēti tikai uz sevi, uz savu rezultātu, uz savu peļņu, vai tomēr mēs domājam, ja konkrētā specifiskā mēs esam un konkrētā sfērā mēs esam, tad principā mums būtu jādomā vispār par šo visu sfēru kopumā, vai ne? No pieredzes es arī zinu, ka man bija tā, ka es strādāju arī uzņēmumā, man bija šie praktikanti un, nu protams, ir sarežģīti sēdēt viņam blakus un sanāc, ka tu viņu māci, nevis ka viņš tev palīdz. Bet tai pašā laikā viņš varbūt šobrīd, viņam tā pirmā pieredze, un varbūt, ka ar laiku, un viņam varbūt ir kaut kas cits un daudz lielākā mērā attīstīts un šī kaut kāda vēl pievienota vērtība un zināšanas ir lielākas, nekā varbūt tev pašam un pēc tam viņš jau var tev komandu papildināt, galvenais jau tas mērķis ir pamanīt un ieraudzīt. Tur ir jābūt arī ieinteresētam uzņēmumam, lai viņš varētu, lai vispār kopumā šī te sfēra un*

specifika attīstītos. Un tā ir liela problēma ar tāpat interjeristiem, reklāmas nodaļa, ir savādāk, ja multimediju varbūt, bet šīs ir tās nodaļas, kur prasās šī te pieredze un prakse. Jo modes dizaina nodaļā audzēkņiem jau ir šīs prasmes, nu viņš 4 gadu laikā ir iemācījies labi šūt un viņš ir iemācījies modelēt, principā, viņš var startēt, viņš var strādāt komandā, jo viņām ir apakšā šīs te praktiskais darbs. Savukārt, tam interjeram šie pasūtījumi, ko skola kā mācību uzdevumus, viņiem dot, viņi ir mākslīgi un viņi ir ļoti attālināti no situācijas, kas valda ārpus skolas telpas, tāpēc tur mazliet savādāk, protams.

- **(A.S.) Kas pietrūkst varbūt mākslas vidusskolai no pilsētas pašvaldības puses, vai ir kaut kas, ko Valmieras pašvaldība varētu darīt vairāk vai atbalstīt, vai kaut ko tādu?**
- *(E.B.) Es jau pašā sākumā, sākām sarunu ar to, ka šobrīd mēs saņemam ļoti lielu atbalstu no pašvaldības. Un ir tā, ka pašvaldība ir šīs regulārās pārrunas un dialogs par attīstību un mums šobrīd ir arī mērķis mazliet mainīt statusu un nosaukumu, mēs vēlētos būt PIKC – profesionālās izglītības kompetenču centrs, respektīvi mākslas un dizaina profesionālās izglītības kompetenču centrs. Un protams, ka tu ir vairāk šīs problēmas, nevis iekš pašas pašvaldības, bet vairāk ministrijā šīs problēmas. Tiek mainīti atkal noteikumi, tiek papildus uzlikti visādi mājas darbi un papildus likumi, kas principā visu to buksē un bremzē. Es saprotu, ka Liepājā viņi apvienojas ar mūzikas vidusskolu, Liepājas mākslas vidusskola jo principā tikai tādā veidā viņi var būt PIKC un viņi tajā sarakstā ir kā pirmie, var teikt. Nu, es arī uzskatu, ka tas ir ārkārtīgi mākslīgi, tas ir viss darīts tikai tādēļ, ka ir šī iespēja šobrīd vēl to Eiropu slaukt, saņemt šo finansējumu, un tāpēc ko tad mēs tagad darīsim, ja apvienots, tad jāapvienojas, lai kā tur viens grib vai otrs negrib, bet tas ir jāizdara, lai vienkārši mazliet smeltu šos miljonus un nu, protams, tas arī nav slikti, jo tādā veidā arī ir šī attīstība. Jo, ja tam, ka viņi apvienojas ir attaisnojums vai mērķis cīnīties ar izglītības sadrumstalotību, tad patiesībā apvienojot 2 aparātus, atbrīvojoties no vienas administrācijas, neko īsti ietaupīt nevar. Tāpat šī administrācija, viņa būs mākslīgi izveidota, mākslas skolas direktors nevar uzņemties vadību pār mūzikas skolu, tāpat mūzikas skola nevar uzņemties atbildību un vadīt mākslas skolu. Tāpat šī te struktūrvienība, lai vai kā viņi skaitītos, tāpat viņi būs ar savu administratīvo aparātu un izmaksas nekādā veidā tur nesamazinās vienkārši, ka varbūt kāda telpa vienīgi atbrīvojas. Nu, patiesībā tas viss ir ļoti mākslīgi. Latvijā vispār ir tendence veidot likumus tā, lai būtu vēl 3- 4 iespējas apiet šos likumus. Bet nu mēs ļoti ceram uz to,*

redzēsīm, tagad jāuztaisa tas projekts, jāiesniedz līdz 11. maijam. Nu, protams, ka pašvaldība arī ir ieinteresēta, jo tiklīdz tas ir PIKC, tas ir papildus Eiropas finansējums, un arī ir 10% uzturēšana un atalgojums. Jo pašvaldības skolām, pašvaldībām ar pašvaldības skolām ir grūti. Pieņemsim, Liepāja, vienalga, nu, Rīga, viņiem jau gausties nevajag, jo tās ir valsts skolas un tur ir pilnīgi cits finansējums un pašvaldība no savas puses tikai vienkārši ēku viņiem iedod, bet pašvaldības kola principā ir pilnīgi jāuztur, jo tas nav tā savtīgi, tagad ir jāatbrīvojas un tas mums ir baigais apgrūtinājums, bet tas vienkārši atvieglo daudzas lietas. Nu, arī mums pašiem.

- (A.S.) **Labi, tad viss.**

7. pielikums

Intervijas ar Valmieras Kultūras centra direktoru Tomu Upneru atšifrējums

30.04.2015.

plkst. 11:00

Intervijas dalībnieki: Agnese Sarguna un Toms Upners

Intervijas norises vieta: Valmieras Kultūras centrs

- (A.S.) **Kā notiek Valmiera kultūrpolitikas plānošana? Jo es jautāju domei un tad mani atsūtīja pie jums, jūs varēšot labāk izstāstīt.**
- (T.U.) *No lielajām pilsētām šī ir vienīgā intervija vai jūs braucat arī citās pilsētās?*
- (A.S.) **Es biju Liepājā arī. Viņiem ir Kultūrpolitikas (Kultūras A.S.) pārvalde.**
- (T.U.) *Nu, tad jāpasaka kā ir. Latvijā šie te modeļi pašvaldībās, kā tiek pārvaldīta kultūras joma ir atšķirīgi. To nosaka droši vien gan teritorijas administratīvais lielums, gan iedzīvotāju skaits konkrētā pilsētā, novadā vai ciemā. Ja runājam par Valmieru, tad tīri vēsturiski savulaik bija Kultūras, sporta un izglītības nodaļa, ar funkcijām pārvaldīt arī kultūras jomu, bet sākoties 2008. gada krīzei un optimizējoties procesiem un šīm te iespējām, līdz pat šim brīdim, nu, no 2008. gada beigām līdz šim gadam, kultūras joma kā funkcija pilnībā ir nonākusi VKC, kas ir pašvaldības iestāde. Nevar teikt, ka tas ir oficiāls deleģējums, tajā pat laikā, tas ir uzdevums, kas ir uzdots bez konkrēta deleģējuma. Līdz ar to VKC būtībā ir atbildīgs par lielajiem kultūras procesiem pilsētā. Kāda veidā notiek tā kultūrpolitikas plānošana, tad noteikti jāskatās plašāk nekā tikai kultūras centra (KC) rāmī. Atsevišķs dokuments kultūrpolitikai Valmierā šobrīd vēl nav, par to tiek šobrīd aktīvi diskutēts un domāts, domāju, ka arī tuvākajā laikā, iespējams tāds tiks radīts. Tomēr tajā pat laikā nevarētu teikt, ka kultūrpolitika notiek vienkārši tāpat, bez nekāda plānošanas dokuments vai kaut kāda plāna ietvara. Kopumā šīs te lietas ir atrunātas Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā un arī attīstības programmā, nu šobrīd tas ir 2015. – 2020. gadam. Šajā dokumentā ir ietverti galvenie rīcības virzieni, mērķi, sasniedzamie uzdevumi kultūras jomā, un arī pēc šī dokumenta strādā kultūras iestādes, kas ir pilsētā, tajā skaitā arī KC, un attiecīgi tad pakārtoti šim dokumentam, visa rīcība, darbība tiek virzīta. Vēl viena lieta, par kultūrpolitikas plānošanu runājot, kas ir iesācies tieši šogad Valmierā – mums ir regulāras, kā lai viņās pareizi nosauc,*

kultūras un mākslas jomas speciālistu tikšanās sapulces, kurās mēs pārrunājam aktualitātes kultūras jomā un kaut kādus, protams, arī nākotnes plānus izvirzām un tādā kopdarbā ejam uz priekšu. Un trešā lieta par kultūrpolitikas plānošanu runājot, tad ir iestādēm savi attīstības plāni un dokumenti, kas ir pakārtoti, protams, šim te pilsētas kopējam plānošanas dokumentam. Nu, un tad protams, pašvaldības budžets, jeb katras iestādes budžets ir tas, kas nosaka šo ietvaru, kādā veidā tad mēs strādājam un darbojamies. Tas būtu tādā īsumā.

- (A.S.) **Jūsaprāt, vai kultūrai tiek pievērsta pietiekama uzmanība, ja vēl nav izstrādāts tas, nu, ir gan tapšanas stadijā, bet ja viņai nav atsevišķa nodaļa?**
- (T.U.) *Arī tā mums ir diskusija īstenībā pilsētā, jo, teiksim tā, ambīcijas ziņā, mēs vēlamies, protams, lai arī mūs uzskata kā par, ja tā var teikt, nu, lai Latvijas līmenī arī uzskatītu, ka Valmiera, nu, kas mums tuvākie kaimiņi, Cēsis, teikt, ka tā ir kultūras galvaspilsēta Latvijā, nu, katrā pilsētā ir kultūra un, protams, bez tās nu nekādi neiztikt un tā, ja tā var teikt, bet arī mums ir tā ambīcija un tā vēlme arī, protams, mums notiek labi kultūras procesi, mums ir savs teātris, ļoti daudz citas lietas kultūras jomā un mākslas jomā, tad mēs gribam to visu, teiksim tā, kā tādu paketi sakopot, saprast, un arī pateikt, ka mēs kultūras jomā gribam būt tādi vai šādi. Tāpēc būtu svarīgs tas konkrētais kultūrpolitikas dokuments, pie kura izstrādes, nu, šobrīd nav sācies darbs, bet kur mēs redzam, kur to vajadzētu, bet lai šo te dokumentu radītu, visticamāk, ka vajadzētu būt arī šīs kultūras jomas pārvaldītājam, vai tā ir institūcija, vai tas ir cilvēks, vai cilvēku grupa, par to mēs šobrīd arī ļoti aktīvi diskutējam, jūtot vienkārši, ja mums tā ambīcija ir un mēs kaut ko gribam sasniegt, un, teiksim, nedaudz mainīt, tad liekas, ka tas kultūras cilvēks pārvaldīt, tā no citām pilsētām mācoties, ka tā varētu būt kultūras pārvalde, vai kultūras, nezinu, jomas virsvadītājs, nu, teiksim tā, ka tāds varētu būt. Šobrīd diskutējam, konkrētas rīcības vai virzības nav šobrīd.*
- (A.S.) **Nu, diskusijas jau ir sākums.**
- (T.U.) *Jā, un es gribētu teikt, īstenībā, nu, ka gana veiksmīgi esam darbojušies esošā modeļa ietvaros. Tiešām, te ir svarīgi vienkārši uzstādīt tos mērķus, saprast, cik mēs gribam būt ar to ambīciju tieši kultūrā. Un ja mēs tiešām to sev tā definējam, tad būtībā tas loģiskais solis būtu, ka mēs atrastu šo te cilvēku, kurš procesus tā stratēģiskāk virzītu, ja tā var teikt.*
- (A.S.) **Valmieras ilgtspējīgas attīstības tajā, stratēģijā, es viņai izbraucu cauri, tad tur vairāk tiek uzsvērts cilvēks pats par sevi, ekonomika, daba un infrastruktūra. Šobrīd ir jūtama tā tendence gan pasaulē, gan lēnam arī Latvijā, ka tiek**

pievērsta lielāka uzmanība radošajām industrijām. Un Valmierā, cik zinu, notiek dažādas radošas iniciatīvas, taču tas lielais uzsvars nav likts uz radošajām industrijām. Vai tam Valmieras pilsētai vajadzētu pievērst lielāku uzmanību un vai uz to vajadzētu virzīties?

- (T.U.) *Iespējams. Ja mans personīgais viedoklis, tad es teiktu, jā, absolūti jā. Nav tā, ka tās radošās industrijas pie mums nebūtu., viņās noteikti ir, viņas arī darbojas un ir kaut kādas labas lietas un pasākumi šajā joma, ko apzīmē ar radošajām industrijām, kas ir ļoti plaša joma. Tas, kas mums nav, mums nav konkrēti iezīmēta atbalsta platforma tam un atbalsta mehānismi. Pilsētas attīstības programmā tiek runāts par to, ka šajā laika posmā 2015. – 2020. gads, tajās radošajās industrijās mums vajadzētu ieguldīt, īstenībā vispirms saprast, ko mēs gribam un tad arī īstenot šo te lietu, lai radītu to, nu, manuprāt, jārada būtu platforma tieši, kas nav Valmierā šobrīd, jo visi priekšnosacījumi īstenībā tam ir. Mums ir gan biznesa inkubators, kas gana veiksmīgi darbojas, teiksim, tur ir uzņēmējdarbība un daļēji tur ir arī radošās industrijas iekšā, bet šīs te platformas varētu būvēt arī klāt, lai mēs radītu iespēju vēl vairāk izpausties tām tiešām radošajām industrijām. Tas būtu viens. Un otrs būtu droši vien, ka, par ko mēs runājam arī vairākus gadus, ka vēlamies tā kā amatu māju, radošo industriju centru, vietu, kur šiem cilvēkiem, sevi realizēt. Kas, protams, varētu būt arī sasaistē ar šo te biznesa inkubatoru. Tas tāds mans redzējums. Kāpēc to vajag, nu, manuprāt, to ir pierādījušas gan citas pilsētas, varbūt ne tik daudz Latvijā, cik ārzemēs, ka tur, kur tas radošais potenciāls izpaužas, tas ir pienesums gan vietējai ekonomikai, gan, protams, atpazīstamībai, nu, tādām mārketingam un pilsētas tēla veidošanai, pats par sevi, tas arī nodarbinātību veicina. Tā kā 3 lielākie ieguvumi, nu ceturtais ieguvums noteikti varētu būt, ka radošās industrijas būtībā, tā vienkāršoti es teikšu, maina pilsētas gan vizuālo, tīri pilsētvides izskatu, gan, protams, to vietējās sabiedrības domāšanu utt. Tas, ko man gribētos arī, ja Rīgā kādreiz izdosies radīt laikmetīgās mākslas centru, tad tā būtu, man liekas, absolūti izcila platforma, kur daudzām radošām lietām, iniciatīvām atvērties. Protams, jautājums, vai Rīgā tieši to laikmetīgās mākslas centru vai... Es gan skatos, ka tomēr galvaspilsētā. Un tā būtu kā tāda platforma, nu, Valmierā noteikti laikmetīgās mākslas centru varbūt nē, bet mums vajadzētu radīt tos priekšnosacījumus un jā, būtībā telpu radošajām industrijām. Viņas te ir, bet īstenībā, ja godīgi, man liekas, ka mēs viņas īsti pat neapzinām. Es personīgi zinu, ka ir ļoti aktīva fotogrāfu kopa, ir modes dizaina šādas te cilvēku kopas, viņi te visur darbojas riņķī apkārt, bet nav savilkti viņi kopā un nav ar viņiem*

diskutēts, runāts, ko un kā mēs varētu darīt un tas ir tas potenciāls, ko mums vajadzētu izmantot.

- (A.S.) **Cik ļoti VKC ir atvērts dažām jaunām iniciatīvām? Jo es skatījos, ka notika tikko “Vidzeme Fashion show” un tas nav tāds baigi raksturīgs pasākums kultūras centriem un, jā, cik ļoti KC pieņem tādas iniciatīvas?**
- (T.U.) *Jāsaka godīgi – es esmu jauns direktors pusotru gadu, ja nemaldos, vai novembrī laikam būs 2 gadi. Tā, ka es par to vēsturisko pusi nevaru spriest un negribētu arī izteikt kaut kādus vērtējumus vai salīdzinājumus. Es varētu runāt tikai tīri personīgi par savu nostāju un savu redzējumu, tad mēs esam absolūti atvērti jebkādam jaunām iniciatīvām, pasākumiem, piedāvājumiem. Ja tā godīgi, tad arī cik mums ir tā kapacitāte un resursi, tad mēs cenšamies tiešām arī runāt ar sabiedrības grupām konkrēti – uzņēmējiem, ar jauniešiem, ar partneriem citās iestādēs, teiksim par konkrētu procesu vai pasākuma norisi. Pieņemsim, Valmieras pilsētas svētkus mēs vienkārši veidojam kopā ar ļoti daudz iesaistītajām pusēm. Kaut vai piemēram ar Valmiermuižas alus darītavu, satiekamies, izrunājam, viņiem ir savs redzējums, savs viedoklis un mēs no tā tikai iegūstam un pilnīgi kaut ko citu spējam piedāvāt. Jāsaka kā ir, ikdienā tas, ikdienas rutīna reizēm nospiež to radošo garu, kaut kādā dienā saproti, ka tev vienkārši vairs nav ideju, tad ir jāmeklē veidi, kur šīs idejas rast un tad tas viens veids, protams, ir runāt ar vietējo sabiedrību un ar cilvēkiem. Ja par “Vidzeme Fashion show” runājam, tad tiešām absolūti laba ideja, labs pasākums, kas pirms pieciem gadiem ir radies, kopš es šeit strādāju, esmu absolūts šī pasākuma atbalstītājs, iespēju robežās palīdzam tīri no iestādes puses, ko varam izdarīt arī mēģinām lobēt lai arī viņiem finansējums tiek piešķirts no pašvaldības puses, jo pasākums ir saistīts gan ar radošajām industrijām, gan ar to, ka tajā ļoti aktīvi strādā paši jaunieši, jaunatne un arī pasākums kā mērķauditorija, nu, teiksim, nav tā kā ikdienā, kas ir kaut kādam konkrētam koncertam, tā tāda vesela niša īstenībā. Ir noteikti ļoti daudz piemēru, kurus varbūt uzreiz nav arī vajadzīgs stāstīt, bet tā kopumā esam atvērti idejām un arī pasākumiem. Tur varbūt būtu jāprasa vairāk tām sabiedrības grupām, kāds ir viņu vērtējums, cik mēs esam atvērti un cik slēgti. Tiem pašiem jauniešiem vai vēl kaut kam, bet jāsaka godīgi, tad teiksim tā – sabiedrība varbūt reizēm pati ir pārāk inerta, lai kaut ko piedāvātu, bet tie, kas ir aktīvi, tie vienmēr atradīs to ceļu, kā to savu ideju realizēt vai īstenot. Nu, te ir vienam jauniešim ideja, visnotaļ traka savā ziņā, bet ārkārtīgi interesanta – uz pilsētas svētkiem pilsētā salikt dažādās vietās klavieres, kuras ir publiski pieejamas spēlēšanai. Nu, es pateicu,*

tā ideja ir ļoti laba, strādājam uz to, kas tur sanāks, es nezinu vēl, bet ideja man liekas vienkārši absolūti izcila. Un pats viņš ir gatavs darboties. Bet jāņem vērā, ka ideja ir viens, bet lai viņu dabūtu līdz rezultātam, tur ir jāstrādā. Teiksim tā, mums ir arī raksturīgs daudziem, ka mēs pasakām, man vajadzēs šitā, vajag šitā un vajag to un to, kad mēs lūdzam – nu, tad nāc un īsteno – tad nav nekā.

- (A.S.) **Nu, jā – vārdi pret darbiem.**
- (T.U.) *Nu, jā, būtībā jāsaprot, ka mēs arī nevaram iznest visas idejas. Tie resursi, kapacitāte un viss ir gana ierobežots.*
- (A.S.) **Cik vispār aktīvi Valmieras iedzīvotāji un apkārtnes iedzīvotāji KC pasākumus un patiešām nāk ar tām iniciatīvām?**
- (T.U.) *Pasākumu apmeklējums, nu, kaut kāds procents interesē vai, nu, teiksim tā, procentuāli būtu grūti pateikt šobrīd. Ir veiksmīgi pasākumi, ir arī protams ne tik veiksmīgi pasākumi. Ir pasākumi, pie kuriem ir jāpieradina, ir kuri vienkārši ir populāri tāpēc, ka viņi ir popkultūra un šlāgermūzika. Ja kopumā runājam, tad Valmiera, Valmieras apkārtnē, tie ir cilvēki, kas ir gatavi baudīt kultūru. To apliecina gan pasākumu apmeklējums tiešām KC, Valmieras muzejā, un neapšaubāmi teātris ir absolūti izcils piemērs, ka cilvēki ir gatavi maksāt par kultūras produktiem, par kvalitatīviem. Ir protams grupas, daļa, kas ir šī te popkultūra, visas tās, es godīgi teikšu, lētās izrādītes, kas ceļo pa Latviju, dažāda veida koncerti, nu, vairāk popkultūra, kur tas nopietnais saturs nav tik daudz iekšā, bet nu, cilvēkiem vajag protams arī atpūsties. Arīt o viņi ir gatavi patērēt ārkārtīgi aktīvi. Tā, ka kopējā apmeklētības ziņā mums ir labi. Bet protams ir arī neveiksmīgi projekti, kad ir grūtības piepildīt zāli. To mēs, protams, katru reiz izvērtējam, skatāmies kāpēc tas tā ir, viens no faktoriem jāņem vērā, ka Valmierā un tās apkārtnē notiek milzīgs daudzums pasākumu. Tas ir apbrīnojami, mums ir ne tikai šīs te minētās kultūras iestādes, ko es minēju, bet ir arī uzņēmējdarbības sektors, restorāni un ēdināšanas vietas, kurās būtībā jau arī piedāvā muzikālus vakarus. Kas no vienas puses sanāk mums konkurenti, no otras puses es uz to neskatos kā uz konkurenci, es uz to skatos kā uz vēl vienu piedāvājumu iedzīvotājiem. Bet, nu, tas kopējais pārklājums pilsētā līdz ar to ir blīvs. Un viens cilvēks spēj apmeklēt mēnesī tikai 1 – 2 – 3 pasākumus maksimums, tā, ka arī tas ir jāņem vērā. Idejiski – ar idejām varētu nākt cilvēki varbūt aktīvāk. Ne tik daudz runāt stūros, ka kaut kas nav izdevies vai vajadzēti šādi vai tādi, bet atnākt un pateikt to aci pret aci. Nav tādi bieži gadījumi, to varētu biežāk vēlēties, bet tajā pat laikā, ja mums ir konkrēta ideja, ko mēs gribam īstenot, teiksim, ar*

jauniešu atbalstu vai ar uzņēmēju atbalstu, vai citā veidā, tad tā atsaucība un pretimnākšana tajā sarunā ir, var teikt, vienkārši laba. Tas viens piemērs, pagājšgad 18. novembrī mēs taisījām no svecītēm spēka zīmes pilsētas centrā, tad mums ļoti atsaucās gan uzņēmējs, bija gatavs noziedot svecītes, gan kolektīvi gāja un lika, un no tās idejas, ko mēs te bijām izsapņojuši, īstenībā sanāca izcils rezultāts, pat labāks nekā mēs bijām izsapņojuši, tā var teikt.

- (A.S.) **Kas jūsuprāt ir radoša pilsēta? Kādas pazīmes par to liecina, kam jābūt pilsētā, lai viņā būtu radoša, lai viņu varētu par tādu saukt?**
- (T.U.) *Kam būtu jābūt vai kas raksturotu radošu pilsētu? Nu, jā man pašam varbūt nebūtu tāda konkrēta definīcija, bet... Droši vien, ka tādā lielā līmenī, tā vispārēji runājot, droši vien radoši procesi varētu raksturot radošu pilsētu. Tas ir ļoti plašs definējums, jo radošs process aptver visu kaut ko. Man gribētos teikt, ka Latvijā tāda, nu, bez konkrētas definīcijas varētu teikt, ka jebkura pilsēta ir radoša, tajā kaut kāds radošais potenciāls ir iekšā. Latviešiem vispār, ja tā skatāmies, šī te Dziesmu un deju svētku kustība, tas ir viens liels, radošs process un tas aptver visu Latviju. Tas jau ir viens. Skatoties uz tādu pasaules kontekstu, kurā šīs radošās pilsētas koncepts arī ir kaut kādā veidā vairāk iezīmējies, tur noteikti būtu jārunā par to vai šīm te radošajām industrijām, radošiem cilvēkiem ir speciāli kaut kādas veidotās platformas un tas, ka ir kaut kāds definēts mērķis, kādā šī te radošajām lietām pilsēta vēlas kaut ko izdarīt. Ja skatāmies no tās perspektīvas, tad es īsti nezinu Latvijā nevienu pilsētu. Mums kaut kādi aizmetņi ir Liepājā, es nezinu cik tas ir virzīts no augšas kā politisks mērķis, cik drīzāk tas ir audzis no pašiem radošajiem cilvēkiem. Man liekas, ka Liepājā tas otrs, ka tas ir nācis tieši no tās radošās puses un varbūt uzspiedies augšā līdz tam, ka politiķi sāk par to arī aizdomāties. Nu, tas man liekas tas galvenais, ka tur ir kaut kādi radošās platformas, radoši cilvēki, radošās vietas, kvartāli, tiešām arī kaut kas radošs veidojas pilsētvidē, nezinu, kaut kādi plenēri, tāda veida aktivitātes un lietas. Tas būtu tāds varbūt, nu tā. Bet, ja vispār tā kopumā runājam, ka ir radošie procesi, tad, teiksim tā – Valmieru es arī uzskatu kā ar radošām personībām bagātu pilsētu, radoši procesi tāpat pie mums notiek un galu galā mums ir arī “kultūras grozs” mums ir ārkārtīgi bagāts. Pats par sevi tas ir muzejs, bibliotēka, KC, teātris, kinoteātris, ir divu veidu galerijas, pat trīs viņas it kā skaitās, ir divas kultūrizglītības iestādes. Te par kultūru un radošumu vienkārši nevarētu nekā pateikt, ka te tā nav, tas, ka tas nav definēts un tā, tad tā ir cita lieta.*

- (A.S.) **Īsti nav neviens definējis, kas ir radoša pilsēta. Ja industrijām ir tās noteiktās jomas, tad pilsētai nav, tur nav stingri noteiktas, bet ir kas to raksturo, uz ko tas attiecas un tā. Vai šāda te definīcija kaut kāda mērā palīdzētu to visu virzīt uz priekšu?**
- (T.U.) *Definīcija pati par sevi noteikti, ka nē. Drīzāk, nu, tas ļautu saprast vienkārši, tā kā bija tas pirmais jautājums, vai mēs esam radošā pilsēta, es pasaku: jā, mēs esam, jo mums ir tie radošie procesi. Ja būtu šī definīcija, kas pateiktu, ka nē, radošā pilsēta nozīmē to, to, to, to un es pieturos pie šīs definīcijas, tad atkal man tas ļauj saprast, kas ir vai kas nav. Tā, kā tādā ziņā definīcija pati par sevi neko nerisina. Tā tikai palīdzētu saprast, nu, formulēt visas tās lietas.*
- (A.S.) **Vai visām pilsētām vajadzētu iet uz šo radošo industriju attīstības pusi, vai viņām... Ir tas radošums, kas ir nepieciešams jebkur, kas arī jebkur ir, bet...**
- (T.U.) *Nu, valsts kultūrpolitikas mērķis jau tāds ir. Ka radošās, nu, industrijas radošās pilsētas nu to jau visu var tad tā kā tādā ķēdītē salikt. Ka tas ir viens no mērķiem, protams, Latvijā kopumā. Mēs kā kultūrpolitikas īstenotāji, protams, mums uz to ir jāskatās un par to ir jādomā. Arī pasaules pieredze rāda, ka piensums un ieguvumi no tā ir. Protams, katras pilsētas un vietas izšķiršanās, bet nu mans viedoklis ir, ka šo nozari vai šo aspektu nevar ignorēt, nevajadzētu ignorēt, ka tur tiešām ir jādomā un jāstrādā, un jārunā ar šiem cilvēkiem, kas tajās jomās jau darbojas, kas ir tas, kur mēs varam palīdzēt, ko mēs varam darīt. Noteikti jāprasa, kas vispār būtu jādara, jo, jāsaprot godīgi, tas ir tāds, ne jau nu absolūti jaunums, bet, nu tomēr, tā nav ikdiens, tie ir procesi, par ko ir jādomā. Tā kā mums bija "Mākslas mēnesis" nupat kā radošās partnerības bija viens no tādiem atslēgas punktiem mākslas mēnesī. Tas ir tāds mazs iesākums būtībā tajā visā.*
- (A.S.) **Tas tad arī viss. Paldies liels!**